

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av upphovsrättslagen och 49 kap. strafflagen**

**PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL**

I denna proposition föreslås de ändringar i upphovsrättslagen som föranleds av direktivet om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället från år 2001. I den föreslås ytterligare vissa ändringar som inte föranleds av direktivet samt vissa ändringar av teknisk natur. Till strafflagen föreslås bli fogade kvalificerade straffbestämmelser angående brott mot de förbud gällande tekniska åtgärder och elektronisk information om vilka skall föreskrivas i upphovsrättslagen.

Det föreslås att bestämmelserna i upphovsrättslagen om upphovsmännens rätt att tillgängliggöra verk för allmänheten görs klarare. Rätten till överföring av verk föreslås omfatta överföring till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg, inbegripet sådant tillgängliggörande för allmänheten som äger rum på begäran. Det föreslås att utsändning i radio och television räknas som överföring. Rätt till offentligt framförande föreslås avse framförande av verk för en publik som är närvarande vid framförandet. Rätten till visning av verk föreslås omfatta endast sådan direkt visning av verk som sker utan hjälpmedel. Ett fjärde slag av rätt till tillgängliggörande för allmänheten som hör till upphovsmän föreslås bestå av rätten till spridning av exemplar av verk.

En rätt till överföring på begäran föreslås ingå i alla paragrafer om närstående rättigheter. Dessutom föreslås att utövande konstnärers och fonogramproducenters ensamrättigheter ändras så att rättigheterna till sina grundbegrepp motsvarar rättigheterna för upphovsmännen. För utövande konstnärers del gäller de föreslagna ändringarna sådana framföranden som tagits upp på fonogram. Användning av fonogram, som för närvarande hör till området för ersättningsrätten, före-

slås fortfarande i sin nuvarande utsträckning bli möjlig genom en tvångslicensbestämmelse. Det föreslås att för användning av musikprodukter med visuella element skall ersättningsrätt uppstå.

Konsumtion av rätten till spridning av exemplar av verk föreslås bli ändrad till konsumtion inom gemenskapen. Spridning av ett verksexemplar föreslås vara tillåten endast i det fall att den första försäljningen eller överlåtelsen på annat varaktigt sätt av det med upphovsmannens samtycke har ägt rum inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I inskränkingsbestämmelserna föreslås likaledes ändringar som föranleds av direktivet. Ordandet av rimlig kompensation, vilket utgör en förutsättning för vissa inskränkingsbestämmelser, föreslås ske genom utveckling av de nuvarande kassettavgiftsreglerna. Rimlig kompensation omfattar inte yrkes- eller företagsmässig användning av upptagningsunderlag.

Förbud i enlighet med direktivet gällande kringgående av tekniska åtgärder och spridning av anordningar för att avlägsna eller kringgå tekniska åtgärder samt avlägsnande och ändring i elektronisk information om rättighetsförvaltning föreslås ingå i ett nytt kapitel i lagen. Straff för brott mot förbuden föreslås ingå i upphovsrättslagen och 49 kap. strafflagen. Det föreslås att kringgående av en teknisk åtgärd skall vara tillåtet när det utförs av en enskild person för att lyssna eller se ett verk eller för att för sitt personliga bruk framställa ett exemplar av ett verksexemplar som han lagligen har anskaffat. Likaledes föreslås att kringgående av tekniska åtgärder skall tillåtas i samband med kryptografisk forskning.

I propositionen föreslås även bestämmelser med avseende på sådana situationer där an-

vändning av ett verk med stöd av vissa i direktivet nämnda inskränkingsbestämmelser inte är möjlig på grund av användning av tekniska åtgärder, och rättsinnehavaren och användaren på frivillig väg inte har kommit fram till en lämplig lösning. Det föreslås att man även på nationell nivå genomför en systematisk och regelbunden uppföljning av utvecklingen av privatkopieringen samt användningen av tekniska åtgärder som påverkar den privata användningen, och utvärderar behovet av nya bestämmelser eller ändring av befintliga bestämmelser.

I fråga om vissa inskränkingsbestämmelser föreslås ändringar som inte är beroende av direktivet. Därtill föreslås ytterligare att avtalslicensbestämmelserna utvecklas och deras användningsområde blir utvidgat. Bestämmelserna om framställning av exemplar vid arkiv, bibliotek och museer föreslås bli ändrad så att exemplar av material får framställas med vilket slag av teknik som helst för sådana inrättnings interna användningsbehov. Överföring av material som ingår i inrättningens samlingar föreslås bli möjlig i inrättningens lokaler. Annan användning som från inrättningens synvinkel är nödvändig skulle vara möjlig med stöd av avtalslicens.

Tillämpningsområdet för den inskränkning som gäller framställning av exemplar för personer med funktionshinder föreslås bli utvidgat till att omfatta samtliga personer med funktionshinder samt andra personer som inte kan använda böcker på sedvanligt sätt. Bestämmelsen föreslås även gälla framställning med hjälp av tekniska hjälpmedel av exemplar av bilder och andra visuella alster för att göra dem möjliga att uppfattas av synskadade. Det föreslås att inskränkningen gäl-

lande offentliga framföranden vid gudstjänster upphävs.

Bestämmelsen om kortvariga utsändningstekniska upptagningar som utförs i samband med radio- och televisionssändningar föreslås bli ändrad genom att med stöd av avtalslicens möjliggöra användning utöver den tillåtna upptagningen. Signalskyddet för radio- och televisionsföretag skall enligt förslaget tillämpas utöver radio- och televisionsut-sändning även på andra programbärande signaler. Det föreslås att skyddet för även andra än sådana fotografier som anses som verk förenhetligas med det skydd som gäller för verk.

Privat införsel av olagligt framställda exemplar av verk och annat material föreslås vara straffbart som upphovsrättsföreseelse, med undantag för import av enstaka exemplar. För införsel föreslås emellertid en på-följd i form av strikt vederlags- och ersättningsansvar.

Samtidigt med denna regeringsproposition avläts till riksdagen en regeringsproposition om godkännande av WIPO-fördraget om upphovsrätt och WIPO-fördraget om framföranden och fonogram samt till lagar om sät-tande i kraft av de bestämmelser i fördragen som hör till området för lagstiftningen. Av-sikten är att de nämnda lagarna godkänns samtidigt med de nu förslagna lagändringarna i upphovsrättslagen och 49 kap. strafflagen. Om ikraftträdandet av nämnda fördrag skulle bestämmas genom förordning av republikens president.

I enlighet med direktivet föreslås att de fö-reslagna lagarna om ändring av upphovs-rättslagen och 49 kap. strafflagen skall träda i kraft den 21 december 2002.

## INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL .....	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	3
ALLMÄN MOTIVERING.....	7
1. Inledning .....	7
2. Nuläge .....	9
2.1. Nuvarande lagstiftning.....	9
2.2. Internationellt skydd .....	10
2.3. Utvecklingen av lagstiftningen inom Europeiska unionen.....	12
2.4. Översyn av upphovsrättslagstiftningen .....	12
2.4.1. Nationell beredning.....	12
2.4.2. Nordiskt samarbete.....	14
2.4.3. Vissa frågor som övervägts i samband med beredningen.....	14
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen.....	16
3.1. Direktivet om upphovsrätten i informationssamhället och de lagstiftningssändringar som förutsätts enligt detta direktiv .....	16
3.1.1. Allmänt .....	16
3.1.2. Direktivets innehåll.....	17
Kapitel I. Syfte och tillämpningsområde .....	17
Artikel 1. <i>Tillämpningsområde</i> .....	17
Kapitel II. Rättigheter och undantag.....	18
Artikel 2. <i>Rätten till mångfaldigande</i> .....	18
Artikel 3. <i>Rätten till överföring av verk till allmänheten och rätten att göra andra alster tillgängliga för allmänheten</i> .....	19
Artikel 4. <i>Spridningsrätt</i> .....	23
Artikel 5. <i>Undantag och inskränkningar</i> .....	24
Tvingande undantag som gäller tillfälliga former av mångfaldigande (artikel 5.1) .....	25
Undantag och inskränkningar i mångfaldiganderätten (artikel 5.2) .....	26
Fotokopiering (artikel 5.2 punkt a).....	26
Privatkopiering (artikel 5.2 punkt b).....	27
Mångfaldigande som utförs vid arkiv, bibliotek och museer (artikel 5.2 punkt c).....	28
Efemära upptagningar (artikel 5.2 punkt d).....	29
Bandning för framskjutning av visningstidpunkten vid sjukhus e.d. (artikel 5.2 punkt e).....	30
Undantag och inskränkningar i mångfaldiganderätten och rätten till överföring till allmänheten (artikel 5.3).....	31
Användning i illustrativt syfte inom undervisning eller vetenskaplig forskning (artikel 5.3 punkt a) .....	31
Användning för personer med funktionshinder (artikel 5.3 punkt b).....	33

	Aktuella ekonomiska, politiska eller religiösa artiklar; information om aktuella händelser (artikel 5.3 punkt c) .....	34
	Citat (artikel 5.3 punkt d) .....	35
	Allmän säkerhet samt rättsligt förfarande (artikel 5.3 punkt e) .....	35
	Politiska tal och offentliga föreläsningar (artikel 5.3 punkt f)....	35
	Religiösa och andra officiella högtidligheter (artikel 5.3 punkt g) .....	36
	Inkluderande av underordnad betydelse (artikel 5.3 punkt i) ...	36
	Användning för att annonsera en konstutställning (artikel 5.3 punkt j) .....	36
	Artikel 5.3 punkt k, l och m .....	37
	Överföring till allmänheten och tillgängliggörande för allmänheten vid bibliotek m.m. (artikel 5.3 punkt n).....	37
	Andra undantag och inskränkningar som gäller analog användning av mindre betydelse (artikel 5.3 punkt o).....	37
	Undantag eller inskränkningar i spridningsrätten (artikel 5.4) ..	38
	Trestegsstestet (artikel 5.5) .....	38
	<b>Kapitel III. Skydd av tekniska åtgärder och av information om rättighetsförvaltning .....</b>	<b>39</b>
	<b>Artikel 6. Förpliktelser i fråga om tekniska åtgärder .....</b>	<b>39</b>
	<b>Artikel 7. Förpliktelser beträffande information om rättighetsförvaltning</b>	<b>43</b>
	<b>Kapitel IV. Gemensamma bestämmelser .....</b>	<b>45</b>
	<b>Artikel 8. Sanktioner och möjligheter att vidta rättsliga åtgärder.....</b>	<b>45</b>
	<b>Artikel 9. Fortsatt tillämpning av andra rättsliga bestämmelser.....</b>	<b>46</b>
	<b>Artikel 10. Tillämpning i tiden .....</b>	<b>47</b>
	<b>Artikel 11. Tekniska anpassningar .....</b>	<b>47</b>
	<b>Artikel 12. Slutbestämmelser .....</b>	<b>48</b>
	<b>Artikel 13. Genomförande .....</b>	<b>49</b>
	<b>Artikel 14. Ikraftträdande .....</b>	<b>49</b>
	<b>3.1.3. Rimlig kompensation.....</b>	<b>49</b>
3.2.	<b>Andra ändringar i lagstiftningen.....</b>	<b>50</b>
	<b>3.2.1. Upphovsrätt i lagar och förordningar m.m. (9 §) .....</b>	<b>50</b>
	<b>3.2.2. Lagligt skyddsobjekt och exemplar av detta (11 § 5 mom.).....</b>	<b>51</b>
	<b>3.2.3. Användning i informationssyfte (13 a §).....</b>	<b>53</b>
	<b>3.2.4. Framställning av exemplar inom undervisningsverksamhet och vetenskaplig forskning (14 §).....</b>	<b>53</b>
	<b>3.2.5. Särskilda frågor som gäller bibliotek, museer och arkiv: digital framställning av exemplar, användning av material i lokaler hos inrättningen, användning av friexemplarsmaterial vid friexemplarsbibliotek (16 §, 16 a—16 e §).....</b>	<b>54</b>
	<b>3.2.6. Användning till förmån för personer med funktionshinder (17 §) .....</b>	<b>56</b>
	<b>3.2.7. Avtalslicens beträffande samlingsverk som används vid undervisning (18 §).....</b>	<b>57</b>

3.2.8. Offentligt framförande (21 §) .....	58
3.2.9. Avtalslicens beträffande användning av konstverk (25 a §) .....	59
3.2.10. Kortvariga utsändningstekniska upptagningar (25 f §) .....	59
3.2.11. Avtalslicens beträffande användning av televisionsprogram som producerats av ett sändarföretag (25 g §) .....	60
3.2.12. Skyldighet att utsända program som omfattas av vidareänd- ningskyldighet (25 i §) .....	61
3.2.13. Avtalslicens (26 §) .....	61
3.2.14. Utövande konstnärers och fonogramproducenters rättigheter och användning av ljudupptagningar (45, 46, 47, 47 a, 54 och 54 b §) ....	64
3.2.15. Programbärande signal (48 § 3 mom.) .....	65
3.2.16. Fotografier (49 a §) .....	66
3.2.17. Vissa ändringar av teknisk natur .....	67
Visning av exemplar av verk (20 §) .....	67
Ändring av den finskspråkiga lagtextens lydelse: "televisio- ohjelma" (25 § 2 mom.) .....	67
Presumptionsregler om överlåtelse av filmningsrätt (39 § och 45 § 3 mom.) .....	67
Återgivning av offentliga anföranden (framföranden) (45 §) ....	68
Kataloger och databaser (49 §) .....	69
Betaling av ersättning för användning av ljudupptagningar och musikupptagningar med visuella element (54 b §) .....	69
Olovlig spridning av anordning för att avlägsna skydd för dator- program (56 c §) .....	69
3.2.18. Privat införsel av piratprodukter .....	70
3.2.19. Införsel av exemplar av verk till finskt territorium för vidaretran- sport till tredje land .....	70
4. Internationell tillämpning .....	70
5. Propositionens organisatoriska och ekonomiska verkningar .....	71
6. Beredningen av propositionen .....	72
7. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll .....	72
7.1. Samband med andra propositioner .....	72
7.2. Samband med internationella fördrag och förpliktelser .....	73
<b>DETALJMOTIVERING</b> .....	<b>74</b>
1. Lagförslag .....	74
1.1. Lag om ändring av upphovsrättslagen .....	74
1 kap. Upphovsrättens föremål och innehåll .....	74
2 kap. Inskränkningar i upphovsrätten samt bestämmelser om avtalsli- cens .....	77
2 a kap. Kompensation för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk .....	100
3 kap. Upphovsrättens övergång .....	104
5 kap. Närstående rättigheter .....	104

5 a kap. Tekniska åtgärder och elektronisk information om rättighetsförvaltning .....	115
6 kap. Särskilda bestämmelser .....	121
7 kap. Ansvar och ersättningsskyldighet .....	122
8 kap. Lagens tillämplighet .....	125
1.2. Lag om ändring av 49 kap. strafflagen .....	126
2. Närmare bestämmelser .....	129
3. Ikraftträdande.....	129
4. Lagstiftningsordning .....	130
<b>LAGFÖRSLAGET .....</b>	<b>131</b>
om ändring av upphovsrättslagen.....	131
om ändring av 49 kap. strafflagen .....	147
<b>BILAGOR.....</b>	<b>149</b>
<b>PARALLELLTEXTER.....</b>	<b>149</b>
om ändring av upphovsrättslagen.....	149
om ändring av 49 kap. strafflagen .....	183
<b>FÖRORDNINGSGUTKAST .....</b>	<b>186</b>
om ändring av upphovsrättsförordningen .....	186
<b>DIREKTIVTEXTEN (2001/29/EG)</b>	
<b>TEXT OF THE DIRECTIVE (2001/29/EC)</b>	

## ALLMÄN MOTIVERING

### 1. Inledning

*Upphovsrättens grundval och betydelse.* Upphovsrättslagstiftningens viktigaste målsättning är att främja skapande intellektuellt arbete i dess olika former. Genom att erkänna upphovsmännens rättigheter att bestämma om utnyttjandet av sina verk uppmuntrar samhället till skapande verksamhet. Upphovsrätten och de till upphovsrätten närstående rättigheter som tagits in i lagstiftningen främjar produktionen och spridningen av intellektuella alster. Upphovsrätten främjar även investeringar och handel genom att skydda producenternas och förläggarnas ställning. Trygga betingelser för produktion och tillhandahållande av kulturförnödenheter utgör en av grundvalarna för utvecklingen av den nationella kulturen och samhällslivet.

Upphovsrätten främjar det skapande arbetet genom att upphovsmännen tillerkänns ensamrätt till sina verk. Upphovsrätten tryggar upphovsmannens förhandlingsposition vid förhandlingar och avtal om villkoren för verkets användning. Upphovsmannens ekonomiska rättigheter förverkligas genom de ekonomiska villkor om vederlag för användningen av upphovsmannens intellektuella skapelse som fastställs genom sådana avtal.

Under senare år har upphovsrätten blivit föremål för ett allt större intresse både nationellt och internationellt. Ett flertal upphovsrättsdirektiv har under de senaste tio åren utfärdats inom Europeiska unionen. Förhandlingar om nya internationella avtal har förts inom Världspannsorganisationen för den intellektuella äganderätten (WIPO). Upphovsrätten var även föremål för förhandlingar under GATT:s Uruguayrunda, som utmynnade i grundandet av Världshandelsorganisationen (WTO) och ingåendet av Trips-avtalet om handelsrelaterade aspekter på intellektuell egendom.

Det finns många skäl till att upphovsrätten har fått ökad betydelse. Utvecklingen har gått

i riktning mot ett samhälle där produktionen av tjänster och immateriella värden får en alltmer framträdande roll i förhållande till varuproduktionen och framställningen av materiella förnödenheter. Samtidigt sker det en kraftig expansion av ekonomiska aktiviteter som baserar sig på upphovsrätten.

I begynnelsen medförde digitaliseringen av upphovsrätligt material ett flertal öppna frågor i fråga om lagens tillämpning. Någon egentlig oklarhet rådde dock inte beträffande den upphovsrättsliga lagstiftningens tillämplighet på fenomen som förekommer i den digitala miljön. Det som var oklart var däremot hur lagen skulle tillämpas. Det arbete på internationell och nationell nivå som utfördes under 1990-talet har skapat klarhet i flera avgörande frågor och har främjat utvecklingen både vad gäller lagtolkning och lagstiftning.

Övervakningen och skyddet av rättigheter i en öppen nätmiljö har visat sig vara svårare än man hade föreställt sig. Ett vidsträckt ibruktagande av tekniska åtgärder har av olika orsaker skjutits på framtiden. I det nuvarande läget måste man även överväga om samtliga undantag från ensamrättigheter fortfarande är nödvändiga i en omgivning där rättsinnehavaren bl.a. genom användning av tekniska åtgärder möjlighet att skydda sitt material och ingå separata avtal om materialets användning med i princip varje enskild användare.

Den digitala omgivningen är uppbyggd av flera olika element, där kärnan utgörs av det globala datanätet (Internet) samt olika slag av digitala lagringsunderlag (t.ex. cd-, cd-rom- och dvd-skivor). Allmänheten har även tillgång till digital tv-teknik med de nya möjligheter denna erbjuder. Digitala filmteatrar kommer i framtiden att ersätta biografer som använder traditionell film.

I den digitala omgivningen erbjuds effektivare möjligheter till kopiering och spridning av skyddat material än någonsin tidigare. Dagens teknik möjliggör framställning av

kopior av hög kvalitet i obegränsat antal och obegränsad spridning till en stor publik. I den digitala omgivningen krävs en ovillkorligare rättighetsövervakning än i den analoga omgivningen, om man vill slå vakt om att rättigheterna förverkligas. Eventuellt kan detta innebära att rättsinnehavare inte kan tillåta att användare ens bekantar sig med ett verk utan att detta först förses med tekniskt skydd av något slag. Detta kan betraktas som ett långregående rättsskydd än vad som avses i upphovsrättslagstiftningen. Användningen av tekniska skyddsmetoder kan medföra en genomgripande förändring av den marknad där aktörerna utgörs av rättsinnehavare, användare och övriga intressentgrupper och som utformats under loppet av en lång utveckling.

Den digitala ekonomin skapar ökad tillväxt inom upphovsrättsekonomin. Ekonomin domineras inte längre av stora traditionella produktions- och distributionsföretag. I en digital värld och en nätverksmiljö kan i princip vem som helst fungera som "innehållsproducent". Denna nyproduktion medför speciella ekonomiska konsekvenser. Att upphovsrätten i allt större utsträckning överförs på företag får vidsträckt konsekvens för upphovsrättsekonomin dynamik. Vissa företags värde baserar sig huvudsakligen på upphovsrättigheter som är i deras ägo. Köp och försäljning av sådana företag och de upphovsrätter som innehas av dessa företag utgör en form av internationell affärsverksamhet. Upphovsrätten har blivit en viktig handelsvara.

*Upphovsrättens ekonomiska betydelse.* Upphovsrättens ekonomiska betydelse har utretts i Finland och i många andra länder. Upphovsrättsindustrins andel av Finlands bruttonationalprodukt år 1997 utreddes 2000 i en undersökning av omsättningen och förädlingsvärdet för branscherna inom upphovsrättsindustrin.

I undersökningen indelades upphovsrättsindustrin i tre kategorier. Till upphovsrättsindustrins kärnområde hör press och litteratur, musik, teater, film och video, fotografi, bildkonst, radio och television, datorprogram och databaser samt arkitektur och industriell formgivning. Till den andra kategorin (tillverkning av upphovsrättsrelaterad utrustning) hör tillverkning av sådana apparater som i väsentlig grad är beroende av till-

gången till upphovsrättsligt skyddat material: televisions- och radiomottagare, videobandspelare, cd- och dvd-spelare, datorer, musikinstrument, foto- och filmapparater, etc. Den tredje kategorin (övriga branscher inom upphovsrättsindustrin) lämnades utanför undersökningen på grund av att dess verkningar var av begränsad art eller inte gick att fastställa.

Av Finlands bruttonationalprodukt 1997 utgjorde förädlingsvärdet inom upphovsrättsindustrins kärnbranscher 4,13 procent och inom den av upphovsrätten beroende ekonomin 0,92 procent, eller sammanlagt 5,05 procent. År 1997 sysselsatte branscherna inom upphovsrättsekonomin cirka 86 400 personer. Dessutom arbetade cirka 14 300 personer inom branscher som är beroende av upphovsrätten. Tillsammans utgjorde detta 4,64 procent av arbetskraften. Jämfört med en tidigare undersökning från 1991, baserad på uppgifter från 1988, har upphovsrättsekonomin andel av Finlands bruttonationalprodukt ökat med 41 procent. Den största tillväxtbranschen var produktionen av datorprogram och databaser.

Avsikten är att fortsätta att utreda den finska upphovsrättsekonomin för att få fram noggrannare uppgifter om bl.a. prissättningen samt storleken och betydelsen av de belopp som betalas i upphovsrättsliga ersättningar och arvoden.

En del av denna upphovsrättsekonomi administreras av de rättighetsförvaltande organisationerna – Teosto, Gramex, Kopiosto, Kuvasto och Tuotos – vilka samlar in upphovsrättsliga ersättningar och delar ut dem till rättsinnehavarna. Till denna ekonomi hör även de kassettagifter som uppbärs av Teostos kassettagiftsbyrå.

Frågor i anslutning till den kommersiella användningen av immateriella rättigheter är av stor praktisk betydelse. T.ex. vid överföring av upphovsrättigheter från rättsinnehavaren till användaren, eller från ett företag till ett annat, upprättas avtal om rättighetsöverlåtelse eller avtal om rättighetsanvändning (användningslicensiering). Avtalspraxis varierar från bransch till bransch. Den upphovsrättsliga avtalsrätten utgör ett nytt och krävande kunskapsområde med anknytningspunkter till bl.a. arbetsrätten och konkurrensrätten.



## 2. Nuläge

### 2.1. Nuvarande lagstiftning

Den gällande upphovsrättslagen stiftades 1961, och ersatte den tidigare lagen från år 1927 om upphovsmannarätt till alster av andlig verksamhet. Både 1961 års lag och senare ändringar av upphovsrättslagen baserar sig på samnordisk beredning. Många av lagstiftningens centrala bestämmelser har samma innehåll i alla nordiska länder.

Om upphovsrätt och närstående rättigheter föreskrivs i upphovsrättslagen (404/1961). Lagen har ändrats flera gånger efter det att den stiftades (669/1971, 648/1974, 897/1980, 960/1982, 442/1984, 578/1984, 54/1986, 309/1987, 34/1991, 418/1993, 1254/1994, 446/1995, 715/1995, 1024/1995, 1654/1995, 365/1997, 967/1997, 250/1998 och 748/1998).

Fram till år 1995 föreskrevs om skydd av fotografi i en särskild lag (405/1961) som upphävdes 1995 (447/1995), varvid bestämmelserna om skydd av fotografi överfördes till upphovsrättslagen.

Bestämmelsen om upphovsrättsbrott överfördes till 49 kap. 1 § strafflagen genom lag 578/1995. Bestämmelsen har ändrats två gånger (1010/1995 och 251/1998).

Närmare bestämmelser om tillämpningen av upphovsrättslagen har utfärdats genom upphovsrättsförordningen (441/1961). Förordningen har ändrats flera gånger. Den nuvarande upphovsrättsförordningen utfärdades av författningstekniska skäl den 21 april 1995 som en ny förordning (574/1995). I samma sammanhang utfärdades en förordning om tillämpning i vissa fall av upphovsrättslagen på skyddade objekt med ursprung i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (575/1995). Förutom dessa förordningar gäller även den särskilda förordningen angående effektivisering av lagens om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk efterlevnad (442/1961), vilken torde bli upphävd år 2002.

Upphovsrättens föremål är litterära och konstnärliga verk. Ett verk måste överstiga den s.k. verkströskeln, dvs. uppnå verkshöjd, för att åtnjuta skydd. Ett skyddat verk utgör en sådan skapelse av en upphovsman som

uppfyller kravet på originalitet.

Upphovsrätten innefattar både ekonomiska rättigheter och rättigheter som hänför sig till upphovsmannen som person. Enligt den grundregel som gäller ekonomiska rättigheter har upphovsmannen en uteslutande rätt att bestämma om framställning av exemplar och tillgängliggörande av sitt verk för allmänheten. Framställning av exemplar av ett verk innebär upptagning eller kopiering oavsett vilken teknik som används för ändamålet. Med framställning av exemplar avses även överföring av verket på en anordning med hjälp av vilken det kan återges. Tillgängliggörande av ett verk för allmänheten omfattar offentligt framförande eller visning av verket samt spridning av exemplar av verket till allmänheten t.ex. genom försäljning, utlåning eller uthyrning. Offentligt framförande omfattar både live-föreställningar och olika former av överföring, t.ex. radio- och televisionssändningar.

Förutom ekonomiska rättigheter har upphovsmannen även ideella rättigheter. När ett verk används skall upphovsmannens namn alltid anges i den omfattning som god sed kräver. Ett verk får inte ändras på ett sådant sätt eller göras tillgängligt för allmänheten i ett sådant sammanhang att det kränker upphovsmannens litterära eller konstnärliga anseende eller egenart.

Lagen innehåller ett flertal inskränkningar i upphovsrätten. Inskränkningarna motiveras av kulturella skäl och andra skäl av stor samhällsbetydelse. Vissa inskränkningar har införts även av praktiska orsaker. Bestämmelserna om inskränkningar ingår i 2 kap. upphovsrättslagen.

Det finns olika grader av inskränkningar. I en del fall föreskrivs att upphovsrätten är dispositiv och att vissa former av användning av ett verk är tillåten utan upphovsmannens tillstånd och utan betalning av ersättning. I andra fall är användning med stöd av en tvångslicensbestämmelse tillåten utan upphovsmannens tillstånd men mot betalning av ersättning.

Lagens 2 kap. innehåller förutom bestämmelser om inskränkningar i upphovsrätten även bestämmelser om systemet för avtalslicens. En avtalslicens är en rättslig konstruktion som utformats för att underlätta rättig-

hetsförvaltningen och för att skydda användarna. När ett avtal om användning av skyddat material har ingåtts mellan användaren och en organisation som företräder ett flertal finska rättsinnehavare, får användaren i enlighet med avtalslicensbestämmelserna på motsvarande sätt använda även verk av sådana rättsinnehavare som inte företräds av organisationen. Avtalslicensens verkan påminner om kollektivavtalssystemets allmänbindande verkan inom området för arbetsrätten.

Upphovsrätten gäller under upphovsmannens livstid och i 70 år efter utgången av hans dödsår.

I upphovsrättslagen ingår även bestämmelser om vissa upphovsrätten närstående rättigheter, av vilka de viktigaste är de rättigheter som tillkommer utövande konstnärer, fonogramproducenter, producenter av bildupptagningar, radio- och televisionsföretag samt fotografer. Dessa kallas vanligen närstående rättigheter. En närstående rättighets skyddsobjekt är inte ett verk, utan en prestation av annat slag. I fråga om utövande konstnärer är skyddsobjektet framförandet av verk. I fråga om fonogramproducenter och producenter av bildupptagningar är skyddsobjektet den anordning på vilken ljud eller bild har upptagits, och i fråga om radio- och televisionsföretag sändningen eller signalen. I fråga om en fotograf är det hans fotografier som utgör skyddsobjekten. Det skydd som utövande konstnärer, fonogramproducenter, producenter av bildupptagningar, radio- och televisionsföretag samt fotografer åtnjuter påminner om upphovsrätten, men är i vissa avseenden av mer begränsad art. Skyddstiden för närstående rättigheter är 50 år räknat från året för framförandet, upptagningen, utgivningen, tillgängliggörandet för allmänheten, utsändningen respektive framställningen.

Till de närstående rättigheterna hör även nyhetsskyddet och det i databasdirektivet föreskrivna särskilda skyddet för databaser. I Finland och de övriga nordiska länderna hör även katalogskyddet till de närstående rättigheterna. Med stöd av katalogskyddet beviljas framställare av sådana kataloger, tabeller och liknande arbeten där ett stort antal uppgifter har sammanställts ensamrätt att bestämma om framställning av exemplar av katalogen och om tillgängliggörande av den för all-

mänheten. Framställare av databaser har motsvarande rätt till en databas, vars innehåll är sådant att det har krävts en väsentlig insats för att anskaffa, granska eller presentera det. Skyddstiden för katalogskyddet och det särskilda skyddet för databaser är 15 år från året för framställningen respektive tillgängliggörandet för allmänheten. Nyhetsskyddet begränsar användningen utan ifrågavarande tidnings tillstånd av pressmeddelanden som på basis av avtal tillhandahålls av en utländsk nyhetsbyrå eller korrespondent.

Kränkning av upphovsrätten är en straffbar handling, för vilken kan utdömas sådan påföljd som föreskrivs i 49 kap. 1 § strafflagen eller 7 kap. upphovsrättslagen. Sanktionerna skärptes 1984. Straffet för uppsåtlig kränkning i förvärvssyfte (upphovsrättsbrott) är böter eller fängelse i högst två år. Straffet för upphovsrättsförseelse är böter. I upphovsrättslagen ingår särskilda bestämmelser om vederlag för olovlig användning och ersättning för skada som förorsakats genom olovlig användning.

Digitaltekniken och datanäten har medfört att intrång i upphovsrätten kan ske avsevärt snabbare och enklare än vad tidigare var fallet. Samtidigt blir intrångssituationerna alltmer komplicerade. Utredningen av upphovsrättsförseelser som utförs i en nätmiljö ställer lagstiftningen och undersökningsmyndigheterna inför helt nya krav. Intrångsfallen har allt oftare anknytningar till flera olika stater.

## 2.2. Internationellt skydd

Upphovsrättslagstiftningen tillämpas på skyddade objekt som har sitt ursprung i Finland. Utsträckningen av skyddet till skyddsobjekt med ursprung i andra länder regleras genom internationella avtal och de bestämmelser om lagens tillämpning som ingår i 8 kap. upphovsrättslagen. Upphovsrätten har utvecklats till en internationell skyddsform med hjälp av internationella konventioner. Genom konventionerna sker även en harmonisering av skyddssystemen på nationell nivå.

Det viktigaste internationella avtalet om upphovsrätt är Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk (FördrS 79/1986, nedan "Bernkonventionen"). Kon-

ventionen upprättades 1886 och har reviderats i genomsnitt vart tjugonde år. Bernkonventionens huvudprinciper är nationell behandling och minimiskydd. Verk med ursprung i en annan avtalsslutande stat skall tillerkännas samma skydd som tillkommer den egna statens medborgare. De viktigaste skyldigheterna med avseende på skyddsnivån omfattar bl.a. skyddstiden om 50 år som beräknas från upphovsmannens dödsår, reproduktionsrätten (rätten att framställa exemplar), rätten till framförande och rätten till rundradiering. Bernkonventionen administreras av Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten (WIPO).

Den andra konventionen inom området för upphovsrätten är Världskonventionen om upphovsrätt (FördrS 81/1986) som upprättades i Genève 1952. Konventionen upprättades i tiden i syfte att överbrygga skillnaden mellan den högre skyddsnivå som tillämpades i Europa och den lägre skyddsnivån i USA. De krav som ställs på skyddsnivå enligt Världskonventionen är lägre än de som anges i Bernkonventionen. Världskonventionens betydelse har minskat sedan bl.a. USA och Kina har tillträtt Bernkonventionen. Världskonventionen administreras av Förenta Nationernas organisation för uppfostran, vetenskap och kultur (Unesco).

Även i fråga om närstående rättigheter sker regleringen av det internationella skyddet genom mellanstatliga avtal. Romkonventionen om skydd för utövande konstnärer, framställare av fonogram samt radioföretag (FördrS 56/1983, nedan "Romkonventionen") är avsedd att utgöra ett grundfördrag om de rättigheter som tillkommer utövande konstnärer, fonogramproducenter samt radio- och televisionsföretag, vari varje rättsinnehavargrupp föreskrivs vissa minimirättigheter. Konventionen förpliktar även fördragsstaterna att bevilja nationell behandling med avseende på det särskilda skydd som tillförsäkras genom konventionen. Finland ratificerade Romkonventionen 1983. Konventionen administreras av ett trepartssekretariat upprättat av WIPO, Unesco och Internationella arbetsorganisationen ILO.

Konventionen för skydd av fonogramproducenter mot olovlig kopiering av deras fonogram (FördrS 17/1973), den s.k. Genève-

konventionen om fonogram, upprättades år 1971 i syfte att motverka piratismen, som hade utvecklats till ett omfattande internationellt problem. Brysselkonventionen om satellitsändningar, upprättat 1974, gäller skydd mot olovlig spridning av sändningar som förmedlas via satellit. Den sistnämnda konventionen har inte tillträtts av Finland.

Det internationella avtalssystemet inom det upphovsrättsliga området kompletterades 1996 genom WIPO-fördraget om upphovsrätt (WCT) samt WIPO-fördraget om framföranden och fonogram (WPPT). WCT trädde i kraft den 6 mars 2002 och WPPT den 20 maj 2002.

De år 1996 antagna WIPO-fördragen utgjorde ett första steg i riktning mot en global lösning av de frågor som finns upptagna på den s.k. digitala agendan. WIPO-fördragen klarlägger och kompletterar bl.a. de rättigheter som hänför sig till överföring i datanät, och utökar de internationella förpliktelseerna med bestämmelser om tekniska åtgärder och information om rättighetsförvaltning. Under avtalsförhandlingarna gjordes en grundlig analys av mångfaldiganderättens olika dimensioner i en dator- och nätverksmiljö.

Även i handelspolitiska avtal har intagits bestämmelser om upphovsrättigheter och industriella rättigheter. Avtalet om industriella och handelsrelaterade aspekter på upphovsrätt (Trips-avtalet) trädde i kraft 1995. Avtalet utgör ett handelspolitiskt instrument som ingår som bilaga till grundfördraget om upprättandet av Världshandelsorganisationen (WTO). I Trips-avtalet fastställs ett globalt skydd för industriella rättigheter och upphovsrättigheter. Avtalets upphovsrättsliga substans består av bestämmelser om bl.a. skydd av utövande konstnärer, fonogramproducenter och rundradioorganisationer samt fastställandet att Bernkonventionen skall iakttas av varje medlemsstat i WTO. I Trips-avtalet ingår även bestämmelser om verkställighet av rättigheter samt bestämmelser om avgörande av meningsskiljaktigheter i sådana fall där en medlemsstat inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt avtalet.

WIPO sammankallade i december 2000 en diplomatkonferens i syfte att upprätta en konvention om skydd av audiovisuella framföranden som skall utgöra en komplettering av

WIPO-fördraget om framföranden och fonogram. Vid konferensen uppnåddes långtgående enighet om de materiella avtalsbestämmelserna. På grund av oenighet i fråga om överföring av rättigheter lyckades man dock inte ingå ett avtal. Efter denna konferens har WIPO:s medlemsstater och EU haft fortsatta inofficiella kontakter för att nå fram till en lösning i syfte att sammankalla en ny konferens.

På WIPO:s dagordning finns även en revision av skyddet för radio- och televisionsföretag och beredningen av ett internationellt avtal i denna fråga. På dagordningen finns fortsättningsvis även frågan om ett internationellt skydd för databaser samt ett internationellt skydd för folklöre. Inom WIPO pågår även en livlig aktivitet kring specialfrågor beträffande den digitala omgivningen, elektronisk handel och delområden i anknytning till Internet, bl.a. domännamn och lagvalsfrågor (vilket lands lag som skall tillämpas).

### **2.3. Utvecklingen av lagstiftningen inom Europeiska unionen**

Den europeiska integrationen har under 1990-talet och början av 2000-talet varit den viktigaste faktorn i utvecklingen av upphovsrättslagstiftningen. Fram till början av 1990-talet genomfördes ändringar av upphovsrättslagstiftningen i främsta hand som svar på nationella behov. Beredningen av lagbestämmelserna skedde ofta i ett nära nordiskt samarbete, och syftade till att uppfylla kraven enligt det internationella upphovsrättsliga avtalssystemet. Medlemskapet i Europeiska unionen har inneburit att lagberedningens tyngdpunkt sedan mitten av 1990-talet har legat på beredningen av gemenskapslagstiftningen inom Europeiska unionen.

År 1991 utfärdades det första av Europeiska gemenskapens direktiv om upphovsrätt, rådets direktiv om rättsligt skydd för datorprogram (91/250/EEG, "datorprogramdirektivet"). De i direktivet förutsatta lagstiftningsändringarna trädde i kraft i den finska lagstiftningen år 1994 i enlighet med avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Inom EU har hittills utfärdats sammanlagt sju direktiv på området för upphovsrätt - det

ovan nämnda datorprogramdirektivet samt rådets direktiv om uthyrnings- och utlåningsrättigheter avseende upphovsrättsligt skyddade verk och om upphovsrätten närstående rättigheter (92/100/EEG, "uthyrningsdirektivet"), rådets direktiv om samordning av vissa bestämmelser om upphovsrätt och närstående rättigheter avseende satellitsändningar och vidareändring via kabel (93/83/EEG, "satellitdirektivet"), rådets direktiv om harmonisering av skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter (93/98/EEG, "skyddstidsdirektivet"), Europaparlamentets och rådets direktiv om rättsligt skydd för databaser (96/9/EG, "databasdirektivet"), Europaparlamentets och rådets direktiv om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (2001/29/EG, "informationssamhällsdirektivet") och Europaparlamentets och rådets direktiv om upphovsmannens rätt till ersättning vid vidareförsäljning av originalkonstverk (följerätt) (2001/84/EG, "följerättsdirektivet").

De ändringar som förutsatts i direktiven skall i enlighet med vårt rättssystem tas in i den nationella lagstiftningen. Den nationella tolkningen av direktivens bestämmelser utformas i lagstiftningskedet och slutgiltigt genom EG-domstolens rättspraxis. Nationella domstolar fattar sina avgöranden på den nationella lagstiftningens grund. Som stöd för tolkningen kan de även använda själva direktivet.

Vid sitt tillträde till Europeiska gemenskapen år 1995 förband sig Finland att i enlighet med Gemensamma EES-kommitténs beslut av den 9 juli 1994 (7/94) anpassa sin lagstiftning i enlighet med de direktiv som satts i kraft före anslutningen.

### **2.4. Översyn av upphovsrättslagstiftningen**

#### *2.4.1. Nationell beredning*

Upphovsrätten är ett av de mest internationella rättsområdena. Ändringar i lagstiftningen föranleds av den internationella utvecklingen inom området samt ändringar av internationella avtal och upprättandet av nya avtal. Under senare år har den europeiska in-

tegrationsprocessen och lagstiftningsutvecklingen inom Europeiska unionen lett till en intensiv harmonisering av upphovsrättslagstiftningarna i Europa.

Den omfattande delreform av upphovsrättslagstiftningen som nu är aktuell har som sitt främsta syfte att genomföra de lagändringar som föranleds av Europeiska gemenskapens sjätte upphovsrättsdirektiv, det s.k. informations samhällsdirektivet. Direktivet grundar sig i stor utsträckning på 1996 års WIPO-fördrag, vilkas upprättande motiverades speciellt av den tekniska utvecklingen. Lagstiftningsprojektet utgör även ett led i en långsiktig reformprocess som pågår samtidigt i alla nordiska länder.

*Reformprocessens nuläge och det fortsatta reformarbetet.* Reformen och utvecklingen av Finlands upphovsrättslagstiftning bereds av den upphovsrättskommission som tillsattes år 2001. Kommissionen efterträder den upphovsrättskommitté som slutförde sitt arbete 1992 och den upphovsrättskommission som verkade under åren 1992—2001. Kommissionens uppgift är att bereda ändringar av upphovsrättslagstiftningen och att delta i det nordiska samarbetet. Under beredningsarbetets gång har kommissionen ordnat informationer och hörningar kring olika frågor.

Upphovsrättskommissionen har berett ett förslag till lagändringar, vilka huvudsakligen föranleds av det av Europaparlamentet och rådet den 22 maj 2001 antagna informations samhällsdirektivet. Upphovsrättskommissionens betänkande lämnades till undervisningsministeriet den 2 maj 2002 och utgavs i kommittébetänkandeserien (KM 2002:5). I betänkandet ingick förslag om de ändringar i Finlands upphovsrättslag som är nödvändiga att genomföra med anledning av informations samhällsdirektivet. Därtill innehöll betänkandet förslag till ändring av sådana lagrum som anknyter till direktivets sakområde, men där direktivet inte förutsätter någon ändring. Betänkandet innehöll även förslag angående sådana frågor som inte berörs av direktivet, men där det konstaterats föreligga behov av lagändring.

Upphovsrättskommissionens betänkande innehöll även förslag till de ändringar som förutsätts av det nationella i kraftsättandet av 1996 års WIPO-fördrag. I betänkandet ingick

ett utkast till regeringsproposition om godkännande av de nämnda fördragen och i kraftsättandet av dem.

Översynen av upphovsrättslagstiftningen kommer att fortgå även efter den föreslagna reformen år 2002.

På grund av de nya bestämmelser som föranletts av olika direktiv och ett flertal andra delrevisioner har upphovsrättslagen blivit allt svårtydligare och alltmer komplicerad. Detta gäller sannolikt även upphovsrättslagarna i många andra europeiska länder. Den nordiska lagstiftningen och lagsystematiken baserar sig emellertid på klart formulerade utgångspunkter, vilket innebär att Finlands och de övriga nordiska ländernas lagar fortfarande är enkla och överskådliga jämfört med lagarna i många andra länder. Upphovsrättslagen berör en allt större krets av personer, liksom även företag och organisationer. Vid det fortsatta lagöversynsarbetet bör användarvänlighet i form av klarhet och överskådlighet höras till de viktigaste målsättningarna.

För att göra lagen mer överskådlig är det ändamålsenligt med en teknisk och redaktionell översyn, bl.a. ändring av paragrafnumreringen, efter genomföringen av de ändringar som föranleds av informations samhällsdirektivet samt övriga i detta sammanhang genomförda ändringar.

Vid den fortsatta översynen av upphovsrättslagen bör det övervägas om det finns behov av ändring även beträffande sådana bestämmelser som inom ramen för det hittillsvarande kommitté- och kommissionsarbetet inte har varit föremål för beredning.

T.ex. bestämmelserna om upphovsrättens övergång anses till vissa delar vara föråldrade. Eftersom upphovsrätten till stora delar är dispositiv rätt har detta dock inte medfört några direkta olägenheter för praxis inom området. Bestämmelserna om upphovsrättens övergång har emellertid betydelse för upphovsrättens ekonomiska funktion, varför bestämmelserna borde ändras så att de motsvarar de behov som förekommer inom avtalspraxis.

De bestämmelser om upphovsrättslagens internationella tillämpning som ingår i 8 kap. upphovsrättslagen samt bestämmelserna i förordningen om lagens internationella tillämpning är i viss mån svårtydliga och icke

helt samstämmiga. Bestämmelserna har kommit till under loppet av en lång utveckling. Eftersom den internationella aspekten har utvecklats till en av de viktigaste synpunkterna inom upphovsrätten, är det även skäl att utreda behovet av en översyn och omstrukturering av de bestämmelser som gäller lagens internationella tillämpning.

Senast i början av år 2006 skall i Finlands upphovsrättslag ha intagits även de ändringar som förutsätts i följerättsdirektivet av den 27 september 2001.

*Betydelsen av upphovsrättslig utbildning och kännedom om frågor som gäller upphovsrätten.* Den upphovsrättsliga lagstiftningen berör vida kretsar, bl.a. innehavare av upphovsrättigheter och de sektorer av näringslivet som utnyttjar upphovsrättsliga verk och andra skyddade objekt. Detta framhäver betydelsen av den informations- och rådgivningsverksamhet som utövas av de myndigheter som har hand om upphovsrättsliga frågor. Övervakningen av upphovsrätten och förhandlingar om upphovsrättigheter handhas i många fall av organisationer som företräder rättsinnehavare och användare av skyddat material. Dessa organisationer som företräder upphovsmän, utövande konstnärer, producer, förläggare och näringslivet har tillägnat sig en omfattande sakkunskap på det upphovsrättsliga området. Det är viktigt att de i sin verksamhet även prioriterar upphovsrättslig upplysning och rådgivning.

Undervisningsministeriet inledde 2002 en utredning om utbildningen i upphovsrätsfrågor och tillgången på upphovsrättsliga experttjänster. Utredningen utgör en del av det innehållsproduktionsprojekt som genomförs av Lipponens II regering. Därtill har undervisningsministeriet i samarbete med upphovsrätsbranschen och näringslivets organisationsfält inlett en utredning i syfte att utveckla den standardiserade upphovsrättsliga information som används i samband med material i öppna datanät.

#### 2.4.2. Nordiskt samarbete

Den aktuella översynen är ett led i en fortlöpande reformprocess som inleddes 1970, då Nordiska ministerrådet tillsatte en samnordisk kommitté för att bereda en revision

av den lagstiftning som antagits tio år tidigare. Revisionen föranleddes av det vidsträckta ibruktagandet av fotokopiering och kassetbandning. Den samnordiska kommitténs arbete fördes vidare av de nationella upphovsrättskommittéer som tillsattes i Finland, Sverige, Norge och Danmark med början år 1976, och vilka fortsatte sin verksamhet fram till början av 1990-talet.

I samtliga nordiska länder har man gått in för delreformer av lagstiftningen. Speciellt efter 1980 har arbetet på delreformer varit intensivt. Alla nordiska länder gjorde flera lagändringar under 1980-talet och de första åren av 1990-talet. Danmark genomförde dessutom en totalrevision av upphovsrättslagstiftningen i mitten av 1990-talet.

Företrädare för de ministerier som ansvarar för lagstiftningsberedningen i de olika nordiska länderna har under reformarbetets gång samarbetat kring frågor som gäller upphovsrätten och har hållit flera sammanträden varje år. Ett viktigt mål för det nordiska samarbetet är upprätthållandet av den nordiska rättsenheten i de frågor där en enhetlig lagstiftning anses vara av särskilt stor betydelse. De nordiska ländernas regeringar och riksdagar har under reformarbetets gång gett sitt stöd för en enhetlig nordisk lagstiftning på upphovsrättsens område.

Även i samband med den aktuella revisionen och vid beredningen av de ändringar som föranleds av informationssamhällsdirektivet har företrädare för de nordiska ministerier som ansvarar för upphovsrätsfrågor hållit regelbundna sammanträden. Under loppet av år 2002 offentliggörs i alla nordiska länder utkast till regeringspropositioner som grundval för remissrundor och hörningar. Målet är fortsättningsvis att uppnå samstämmiga lösningar i centrala frågor. De nordiska ländernas inflytande på utvecklingen på det internationella planet och inom EU främjas av väl underbyggda lösningar baserade på grundliga gemensamma analyser och lägesbedömningar.

#### 2.4.3. Vissa frågor som övervägts i samband med beredningen

*Arbetsförhållandeupphovsrätt.* I samband med beredningen lät undervisningsministeri-

et utföra en utredning om den upphovsrättsliga ställningen i arbets- och tjänsteförhållande och om det eventuella behovet av reglering av frågor i anslutning därtill. Utredningen utfördes av överdirektör Pekka Nurmi vid justitieministeriet, och har publicerats i undervisningsministeriets promemorieserie (2002:22). Som grund för utredningen ligger en omfattande förfrågan riktad till myndigheter, högskolor, företrädare för massmediesektorn och andra användare av upphovsrätt, företrädare för upphovsmän samt bransch- och arbetsmarknadsorganisationer.

Enligt utredningen har det skett betydande ändringar både på det tekniska området och inom det område och den omvärld där upphovsrätten används. Möjligheterna att använda producerat material har ökat som en följd av den teknologiska utvecklingen och utvecklingen av nya distributionskanaler. Aktörerna inom området uppfattar att det nuvarande oreglerade tillståndet bromsar utvecklingen av en mångsidig användning av materialet och utvecklingen av nya marknader.

Företrädare för de branscher som önskar en reglering av upphovsrätten finner att det behövs en klagande lagstiftning, enligt vilken arbetstagarens ekonomiska rättigheter övergår till arbetsgivaren om inte annat uttryckligen har avtalats mellan den enskilda arbetsgivaren och arbetstagaren. En sådan reglering skulle enligt denna åsikt även stärka den internationella konkurrenskraften.

De instanser som företräder rättsinnehavarna motsätter sig i princip en sådan utveckling och önskar att överföring av rättigheter fortfarande skall grunda sig på avtal. Om det behövs en reglering, bör utgångspunkten vara att upphovsrätten tillkommer arbetstagaren, om inte parterna har kommit överens om annat. Vissa rättsinnehavarinstanser föreslog även intagande av en bestämmelse om principen om skälig ersättning och jämkning av avtal.

För närvarande finns det en specialbestämmelse om arbetsförhållandeupphovsrätt till datorprogram och databaser. Utredningen visade att det är svårt att finna andra material eller specialområden som går att särskilja på motsvarande sätt. En eventuell reglering skulle således vara generell till sitt tillämpningsområde.

Enligt grundprinciperna om upphovsrätt baserar sig övergången av upphovsrätten på avtal. En fungerande avtalspraxis är en mycket viktig sak för förverkligandet och användningen av upphovsrätten.

Inom ramen för EU har upphovsrätten i arbetsförhållanden, utom i fråga om datorprogram, lämnats för reglering genom nationell lagstiftning. Gällande datorprogram och databaser finns i lagstiftningen av olika medlemsstater i gemenskapen varierande bestämmelser. Särskilt i anglosaxiska länder skiljer sig utgångspunkten om övergång av upphovsrätt i arbets- eller tjänsteförhållanden från fastlandseuropeisk tradition.

Slutsatsen av utredningen var att det, trots den utveckling som har ägt rum, inte finns tillräckligt stöd för att i detta skede börja vidta lagstiftningsåtgärder för att genomföra en generell och heltäckande reglering. Det är dock skäl att fortsättningsvis utvärdera behovet av att ändra lagstiftningen, och att följa utvecklingen på nationell och internationell nivå.

Som grund till värderingen om lagstiftningsbehovet om upphovsrätten i arbets- och tjänsteförhållanden bör ligga den förnuftiga och jämlika utvecklingen av arbetstagarnas och arbetsgivarnas ställning, varvid utvecklingen av informationsområdet, framhållandet av mångformiga användandet av innehållet samt styrkandet av Finlands konkurrenskraft bland annat bör beaktas.

*Offentligt framförande.* I samband med beredningen lät undervisningsministeriet utföra en utredning av begreppet offentligt framförande och därtill hörande gränsdragningar. I utredningen klargjordes dessa frågor, men utredningens resultat ger inte grund för att överväga en ändring av lagen.

I samband med det nationella genomförandet av informationsområdesdirektivet framläggs dock i propositionen ett förslag om ändring av de rättigheter som avses i 2 § upphovsrättslagen, inklusive en ändring av bestämmelserna om de rättigheter som för närvarande ingår i rätten till offentligt framförande. Ändringarna syftar till att klargöra området för ensamrättigheter.

### 3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

#### 3.1. Direktivet om upphovsrätten i informationssamhället och de lagstiftningsändringar som förutsätts enligt detta direktiv

##### 3.1.1. Allmänt

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället publicerades i Europeiska gemenskapernas officiella tidning den 22 juni 2001. De ändringar i den nationella lagstiftningen som förutsätts enligt direktivet skall genomföras senast den 21 december 2002.

Direktivet om upphovsrätten i informationssamhället (informationssamhällsdirektivet) är det sjätte upphovsrättsliga direktivet. Det är det första direktivet av "andra generationen", ett övergripande direktiv om rättigheter som tillkommer samtliga upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter. Tidigare direktiv har gällt enbart vissa grupper av rättsinnehavare eller vissa delområden av upphovsrätten, såsom rättsligt skydd för datorprogram (91/250/EEG), uthyrnings- och utlåningsrättigheter samt vissa upphovsrätten närstående rättigheter (92/100/EEG), satellitsändningar och vidareändring via kabel (93/83/EEG), skyddstid (93/98/EEG) samt databaser (96/9/EG). Direktivet om upphovsmannens rätt till ersättning vid vidareförsäljning av originalkonstverk (följerätt) (2001/84/EG) gavs den 27 september 2001.

Avsikten med informationssamhällsdirektivet är att i gemenskapens lagstiftning sätta i kraft de bestämmelser som förutsätts i WIPO-fördraget om upphovsrätt (WCT) och WIPO-fördraget om framföranden och fonogram (WPPT), vilka antogs 1996. Förutsättningen för att gemenskapen skall kunna tillträda dessa fördrag är att det finns gemenskapslagstiftning som är bindande för medlemsstaterna rörande de frågor som fördragen omfattar. Samtidigt harmoniseras de lagstiftningsåtgärder som medlemsstaterna vidtar när de sätter WIPO-fördragen i kraft. Direktivet syftar även till att harmonisera bestämmelserna om undantag och inskränkningar i

upphovsrätten och närstående rättigheter, vilket inte förutsätts enligt WIPO-fördragen.

Informationssamhällsdirektivet är ett minimidirektiv. Medlemsstaterna får även föreskriva ett effektivare rättsligt skydd. Undantag från detta gäller dock i fråga om artikel 6 om tekniska åtgärder, vilken enligt ingresspunkt 50 inte tillämpas på datorprogram. Dessutom skall bestämmelsen i artikel 5.1 om kortvariga kopior bedömas som ett specialfall.

Artikel 1.2 i direktivet föreskriver att direktivet, med undantag av de fall som anges i artikel 11, inte på något sätt skall påverka befintliga gemenskapsbestämmelser om det rättsliga skyddet enligt de direktiv som är i kraft. Eftersom databasdirektivet innehåller bestämmelser om möjliga undantag och inskränkningar beträffande databaser, är artikel 5.1 i informationssamhällsdirektivet inte heller tillämplig på databaser.

Kommissionen har konstaterat att den kommer att följa utvecklingen och vid behov framställa om ändring av direktiv som tidigare trätt i kraft i syfte att uppnå större överensstämmelse med informationssamhällsdirektivet. Kommissionen kommer att ägna särskild uppmärksamhet åt frågan om artikel 5.1 eventuellt bör tillämpas även på datorprogram och databaser, samt om artikel 6 bör tillämpas på datorprogram.

Artikel 5 i WPPT innehåller bestämmelser om utövande konstnärers ideella rättigheter. I gällande gemenskapslagstiftning ingår inte några motsvarande bestämmelser.

I 3 § upphovsrättslagen ingår bestämmelser om upphovsmäns ideella rättigheter. I 53 § ingår dessutom bestämmelser om det s.k. klassikerskyddet, som ger undervisningsministeriet rätt att förbjuda ett offentligt förfarande som kränker den andliga odlingens intressen efter upphovsmannens död och även efter det att upphovsrätten har upphört.

Bestämmelserna i 3 § tillämpas genom en hänvisningsbestämmelse i 45 § 4 mom. även på utövande konstnärer. Bestämmelserna uppfyller även de krav som föreskrivs i artikel 5 i WPPT.



### 3.1.2. Direktivets innehåll

#### Kapitel I. Syfte och tillämpningsområde

##### Artikel 1. Tillämpningsområde

I artikeln definieras direktivets tillämpningsområde. Artikel 1.1 gäller det rättsliga skyddet för upphovsrätt och närstående rättigheter inom den inre marknaden, med särskild tonvikt på informationssamhället. Enligt artikel 1.2 skall direktivet inte på något sätt påverka bestämmelserna i befintliga direktiv på upphovsrättens område. I bestämmelsen föreskrivs dock om undantag i fråga om de fall som anges i artikel 11.

Förutom denna uttryckliga bestämmelse bör vid granskningen av direktivets tillämpningsområde även beaktas principen om fyllande av luckor i det område som regleras genom befintliga direktiv. Under beredningen av direktivet konstaterades från kommissionens sida upprepade gånger att direktivet även syftar till att fylla luckor i tidigare direktiv. I praktiken innebär detta att om ett tidigare direktiv saknar bestämmelser om något av de områden som omfattas av informationssamhällsdirektivet, skall bestämmelsen i detta direktiv iaktas även med avseende på objekt som skyddas av det tidigare direktivet.

Principen om att direktivet skall fylla luckor i regleringen genom de befintliga direktiven framgår tydligast av artikel 11.1 punkt a. Då uthyrningsdirektivets artikel 7 om rätt till kopiering upphävs blir – utan särskilt omnämnande – bestämmelserna om rätt till mångfaldigande enligt artikel 2 i informationssamhällsdirektivet tillämpliga.

I ingresspunkt 20 i direktivet uppräknas de fem tidigare ikraftträdde upphovsrättsliga direktiven och anges att "bestämmelserna i detta direktiv inte [bör] påverka bestämmelserna i de direktiven, om inte annat föreskrivs i detta direktiv". De egentliga tekniska anpassningarna anges i artikel 11 och omfattar upphävandet av uthyrningsdirektivets artikel 7 (rätt till kopiering), en ändring av artikel 10.3 (inskränkning av rättigheter) i samma direktiv samt en ändring av skyddstidsdirektivet. Däremot görs inga tekniska anpassningar av vare sig datorprogramdirektivet eller databasdirektivet. Med andra ord inverkar detta

direktiv på datorprogram- och databasdirektiven bara ifall det i dessa direktiv inte ingår bestämmelser om de sakförhållanden som regleras i detta direktiv.

Enligt ingresspunkt 50 påverkar skyddet för tekniska åtgärder enligt artikel 6 i direktivet inte tillämpningen av de särskilda skyddsbestämmelserna enligt datorprogramdirektivet. Direktivets bestämmelser om rättsligt skydd för tekniska åtgärder "bör i synnerhet inte omfatta skyddet för sådana tekniska åtgärder som används i samband med datorprogram som behandlas uteslutande i det direktivet...Undantag från de ensamrättigheter som gäller datorprogram fastställs endast i artiklarna 5 och 6 i det direktivet."

Bestämmelserna i detta direktiv tillämpas på befintliga direktiv eller däri skyddade objekt på följande sätt:

Artikel 2 om rätten till mångfaldigande tillämpas på skyddsobjekt som avses i uthyrningsdirektivet (fyller lucka i regleringen).

I artikel 3 föreskriven rätt till överföring av verk till allmänheten skall även beviljas upphovsmän till datorprogram (fyller lucka i regleringen).

Artikel 5, som innehåller de tillåtna inskränkingsbestämmelserna i direktivet, tillämpas inte på datorprogram (ingresspunkt 50);

de inskränkingsbestämmelser som tillämpas på databaser ingår i databasdirektivet.

Artikel 5 i direktivet tillämpas med avseende på närstående rättigheter på den i artikel 2 föreskrivna mångfaldiganderätten och den i artikel 3.2 föreskrivna rätten till tillgängliggörande på begäran. Med avseende på övriga rättigheter för innehavare av närstående rättigheter tillämpas däremot artikel 10 i uthyrningsdirektivet.

Artikel 6 om tekniska åtgärder tillämpas inte på datorprogram (ingresspunkt 50). Artikel 6 tillämpas dock i tillämpliga delar i samband med uthyrningsdirektivet samt databasdirektivet (artikel 6.4 punkt 5)

Enligt artikel 11 upphävs artikel 7 i uthyrningsdirektivet, och artikel 10.3 i samma direktiv ersätts med en ny bestämmelse. Därtill ersätts artikel 3.2 i skyddstidsdirektivet med en ny bestämmelse.

## Kapitel II. Rättigheter och undantag

### Artikel 2. Rätten till mångfaldigande

*Direktivet och internationella avtal.* I artikeln föreskrivs ensamrätt till mångfaldigande för upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter. Enligt de kriterier som anges i bestämmelsen omfattar ensamrätten varje form av mångfaldigande: direkt eller indirekt, tillfälligt eller permanent, helt eller delvist mångfaldigande, oavsett metod och form. Denna rätt skall föreskrivas upphovsmän med avseende på verk, utövande konstnärer med avseende på framföranden och fonogramframställare med avseende på ljudupptagningar. Framställare av de första upptagningarna av filmer skall föreskrivas denna rätt med avseende på original och kopior av filmer, och radio- och televisionsföretag med avseende på upptagningar av utsändningar. Direktivets bestämmelse uppfyller de krav som ställs enligt artikel 7 och 11 i WPPT. I WCT ingår däremot inte någon uttrycklig bestämmelse om rätten till mångfaldigande.

Rätten till exemplarframställning (mångfaldigande, reproducering, kopiering, duplicering) ingår i olika internationella avtal samt i tre tidigare upphovsrättsliga direktiv.

Enligt artikel 9 stycke 1 i Bernkonventionen har upphovsmän till litterära och konstnärliga verk "ensamrätt att låta mångfaldiga dessa verk på vilket sätt eller i vilken form som helst". Enligt artikel 10 i Romkonventionen har framställare av fonogram "rätt att lämna tillstånd eller förbjuda direkt eller indirekt mångfaldigande av sina fonogram". För radioföretag har fastställts en motsvarande rätt att lämna tillstånd till eller förbjuda mångfaldigande av sina upptagningar (artikel 13). Utövande konstnärer skall enligt artikel 7 ha "möjlighet att förhindra mångfaldigande, utan deras samtycke, av upptagning av deras framförande".

Som framställning av exemplar anses även att ett verk eller ett framförande fästs i ett fysiskt underlag. Det skydd som tillerkänns producenter av ljud- eller bildupptagningar gäller uttryckligen upptagningar. Enligt den definition på "upptagning", dvs. fixering på underlag, som ingår i artikel 2 punkt c i WPPT avses med "upptagning" en "upptag-

ning av ljud eller av tecken som representerar ljud på ett underlag från vilket de kan uppfattas, mångfaldigas eller överföras med hjälp av en anordning".

I kommentarverket till Bernkonventionen konstateras att uttrycket "på vilket sätt eller i vilken form som helst" i artikel 9.1 är tillräckligt vidsträckt för att omfatta varje form av mångfaldigande, även sådana processer som ännu inte har uppfunnits (WIPO – Guide to the Berne Convention, s. 54). Även i det avtalsförslag som gällde WCT konstaterades att det använda begreppet inte kunde vara mer vidsträckt och att det även omfattar lagring av ett verk i elektronisk form och lagring av ett verk i ett datorminne. Enligt avtalsförslaget omfattar mångfaldigande även omvandling av ett verk till digital form (digitalisering). (WIPO, CRNR/DC/4, s. 28).

I avtalsförslaget som gällde WCT ingick även en bestämmelse som motsvarar den som ingår i artikel 2 i direktivet, och i vilken konstaterades att Bernkonventionen omfattar direkt och indirekt, tillfälligt eller permanent mångfaldigande, oavsett metod eller form. Syftet var att klarlägga sådant mångfaldigande som äger rum i en elektronisk och nätverksbaserad miljö. Genom attributet "direkt eller indirekt" avsåg man att klargöra att det rör sig om mångfaldigande t.ex. då det ursprungliga verket och dess kopia är belägna på olika platser (t.ex. framställning av exemplar av rundradiosändning eller material som överförs via kabel). Attributet "tillfälligt eller permanent" hänvisar till den allmänt omfattade uppfattningen att framställning av exemplar kan avse både tillverkning av ett fysiskt föremål (bok, cd-skiva, fonogram) och lagring av ett verk på en hårddisk eller i en dators arbetsminne för kortare eller längre tid.

Den föreslagna bestämmelsen togs inte in i WCT. I stället antogs ett uttalande (agreed statement) med en hänvisning till artikel 9 i Bernkonventionen. I uttalandet om artikel 1 stycke 4 i WCT sägs att "den mångfaldiganderätt som föreskrivs i artikel 9 i Bernkonventionen och de undantag som tillåts med stöd av denna äger full tillämpning i den digitala omgivningen, särskilt med avseende på användning av verk i digital form. Det förstås att lagring av ett skyddat verk i digital form i

ett elektroniskt medium utgör ett mångfaldigande enligt artikel 9 i Bernkonventionen." Med avseende på framföranden och fonogram antogs ett uttalande med motsvarande innehåll om artikel 7 i WPPT. Uttalandet gäller den mångfaldiganderätt som föreskrivs i artikel 7 och 11 och de undantag från denna som tillåts med stöd av artikel 16.

Enligt artikel 4 punkt a i datorprogramdirektivet innefattar rättsinnehavarens ensamrätt rätten till "varaktig eller tillfällig, delvis eller fullständig återgivning av ett datorprogram på vilket sätt eller i vilken form som helst". Enligt artikel 7.1 i uthyrningsdirektivet har innehavare av de närstående rättigheter som avses i direktivet ensamrätt till att lämna tillstånd eller förbjuda "direkt eller indirekt kopiering". Enligt artikel 5 i databasdirektivet har databasens upphovsman ensamrätt till "provisorisk eller varaktig framställning av exemplar, helt eller delvis och oberoende av sätt eller form". I artikel 7.1 i samma direktiv föreskrivs en rätt till kopiering, som i 7.2 definierats som rätten att överflytta basens innehåll provisoriskt eller varaktigt från ett underlag till ett annat.

*Upphovsrättslagen.* Den rätt att framställa exemplar som föreskrivs i 2 § upphovsrättslagen är till sin natur en vidsträckt rättighet. Traditionellt har denna rättighet ansetts innefatta varje slag av framställning av exemplar, även t.ex. en mycket kortvarig lagring i en datamaskins arbets- eller buffertminne. Rätten till exemplarframställning har ansetts omfatta både den första upptagningen (fixeringen) och kopior som gjorts på denna. I 1953 års kommittébetänkande konstaterades: "Enligt definitionen tillkommer upphovsmannen en uteslutande rätt att förfoga över sitt verk i tvenne vittomfattande avseenden, nämligen i fråga om att giva den andliga skapelsen materiell gestalt eller m.a.o. framställa exemplar därav och att göra verket tillgängligt för allmänheten ... även där det framträder i ändrat skick [...] Att detsamma gäller beträffande överförande av verk på anordning, genom vilken det kan återgivnas, såsom gramfonoskiva, stålband, filmremsa o.d., har för tydlighetens skull särskilt utsetts" (Kommittébetänkande 1953:5, s. 47).

Samtliga kvalifikationer av mångfaldiganderätten som anges i det nya direktivet finns

intagna i åtminstone en bestämmelse i ett direktiv eller i en bestämmelse om motsvarande rätt i en konvention. Av denna anledning, och med beaktande av det ovan nämnda uttalandet som godkändes i samband med WCT samt de omständigheter som framgår av avtalsförslaget till WCT, kan det på goda grunder anses att bestämmelsen om exemplarframställningsrätt i 2 § upphovsrättslagen motsvarar bestämmelsen i artikel 2 i direktivet.

De i direktivet reglerade närstående rättigheterna som finns i 45, 46, 46 a och 48 §, innehåller var sin kopieringsrätt för innehavare av närstående rättigheter som motsvarar bestämmelsen i artikel 2 i direktivet.

I fråga om den tekniska formuleringen av ensamrättigheterna kan man observera skillnader såväl mellan olika konventioner som mellan olika direktiv. Uttrycken "uteslutande rätt" och "inte utan samtycke" ("ei saa suostumuksetta") i den finska upphovsrättslagen har ansetts motsvara de uttryckssätt som används i konventioner och direktiv. De uttryck som används i lagen skall därför anses omfatta även tillåtelse- och förbudselementen i det uttryck som används i detta direktiv. Det innebär att de vedertagna uttryck som används i lagens bestämmelser om ensamrättigheter inte behöver ändras.

Inga ändringar i upphovsrättslagen förutsätts med anledning av artikel 2. I 2 § 2 mom. upphovsrättslagen föreslås emellertid en förtydligande och preciserande bestämmelse i enlighet med artikel 2, varigenom mångfaldiganderättens omfattning framgår direkt ur lagens bestämmelse.

*Artikel 3. Rätten till överföring av verk till allmänheten och rätten att göra andra alster tillgängliga för allmänheten*

*Direktivet och internationella avtal.* Enligt punkt 1 i artikeln skall upphovsmännen ha ensamrätt att tillåta eller förbjuda varje trådbunden eller trådlös överföring till allmänheten (communication to the public) av sina verk. I bestämmelsen framhålls särskilt att tillgängliggörande för allmänheten även innefattar ensamrätten att göra verken tillgängliga för allmänheten på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till verken från en plats

och vid en tidpunkt som de själva väljer. Det sistnämnda fallet kallas även tillgängliggörande för allmänheten som sker på beställning eller på begäran.

Enligt ingresspunkt 23 i direktivet bör rätten till överföring till allmänheten "förstås i vid mening och omfatta all överföring till allmänheten som inte är närvarande på den plats varifrån överföringen sker". Enligt ingresspunkten inbegriper rätten alla former av sändning eller vidareändring av ett verk till allmänheten, även rundradiering. Andra åtgärder omfattas inte av denna rätt.

Enligt ingresspunkt 27 i direktivet skall enbart tillhandahållande av de medel som möjliggör eller genomför en överföring inte i sig betraktas som överföring i den mening som avses i detta direktiv.

I enlighet med principen om fyllande av luckor i regleringen genom direktiv, skall rätten till överföring till allmänheten utsträckas till att gälla även datorprogram. I fråga om databaser ingår däremot redan nu en vidsträckt kommunikationsrätt i artikel 5 i databasdirektivet. Artikel 3 tillämpas således inte på databaser.

Enligt artikel 3.2 skall utövande konstnärer, fonogramframställare, filmproducenter och radio- och televisionsföretag föreskrivas ensamrätt att tillåta eller förbjuda tillgängliggörande för allmänheten (making available to the public) på begäran. Det är fråga om den i WPPT och direktivet särskilt specificerade formen för överföring till allmänheten. Den ensamrätt som avses i bestämmelsen omfattar sådant tillgängliggörande på trådbunden eller trådlös väg, genom vilket enskilda kan få tillgång till skyddat material från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer. Direktivet inverkar inte på de rättigheter till rundradiering eller överföring till allmänheten som tillkommer innehavare av närstående rättigheter enligt artikel 8 i uthyrningsdirektivet, till vilka även hänvisas i artikel 4 i satellitdirektivet.

I ingresspunkt 26 i direktivet behandlas upphovsmäns rätt att överföra verk till allmänheten och rätten för innehavare av närstående rättigheter att göra verk tillgängliga för allmänheten när det gäller tjänster som rundradioorganisationer tillhandahåller på begäran. Enligt denna ingresspunkt bör med-

lemsstaterna uppmuntra beviljande av kollektiva licenser för att underlätta förvärvandet av rättigheter till kommersiella fonogram som ingår i radio- och televisionsprogram. I enlighet med den nordiska lagstiftningstraditionen innebär ett sådant underlättande att förvärv av rättigheter för överföring på begäran underlättas med hjälp av en avtalslicensbestämmelse.

Enligt artikel 3.3 skall de rättigheter som avses i artikel 3.1 och 3.2 inte anses vara konsumerade genom överföring till allmänheten eller genom att alster görs tillgängliga för allmänheten. Till upphovsrättens grundregler hör principen om att spridningsrätten konsumeras, dvs. upphör. Enligt denna regel får ett exemplar av ett verk eller annat skyddsobjekt, som sålts eller med rättsinnehavarens tillstånd på annat sätt överlåtits, spridas vidare utan rättsinnehavarens tillstånd. På motsvarande sätt kan även rätten till visning av verk konsumeras. Konsumtionen utsträcker sig inte till övriga ensamrättigheter.

I ingresspunkt 29 konstateras att frågan om konsumtion inte uppstår då det gäller tjänster. Detta gäller även online-tjänster som förmedlas över nätet på begäran (on-demand services). Dessa omfattas alltid av rättsinnehavarens ensamrätt. Enligt ingresspunkten gäller detta "även fysiska kopior av ett verk eller av andra alster som framställts av en användare av en sådan tjänst med rättsinnehavarens samtycke".

Om ett verk eller annat material i enlighet med artikel 3 överförs till allmänheten eller tillgängliggörs för allmänheten i elektronisk form, uppstår ett exemplar av det skyddade materialet i arbetsminnet eller på hårddisken i användarens dator eller på ett liknande upptagningsunderlag. Det är möjligt att användaren av ett sådant upptaget exemplar framställer även en utskrift eller en kopia på ett separat fysiskt underlag. Enligt den ovan nämnda ingresspunkten får ett sådant exemplar av ett material inte spridas vidare. Således förutsätts alltid rättsinnehavarens tillstånd för att sprida ett fysiskt exemplar av ett verk som levererats via en online-tjänst. Tillståndet kan vid behov tas in i villkoren för onlineleveransen. Konsumtionen av rättigheter hänförs sig inte i något skede av distributionsked-

jan till "immateriella" tjänster.

Bestämmelsen i artikel 3.1 i direktivet uppfyller bestämmelserna i artikel 8 i WCT. Artikel 11, 11*bis*, 11*ter*, 14 och 14*bis* i Bernkonventionen innehåller var och en delar av rätten till överföring till allmänheten. Utan att ändra dessa bestämmelser har Bernkonventionen kompletterats så att den omfattar alla slag av verk. Kompletteringen genomfördes genom artikel 8 i WCT, som även förtydligar att rätten till överföring till allmänheten även omfattar överföring som sker på begäran.

Jämfört med bestämmelserna i artikel 10 och 14 i WPPT omfattar artikel 3.2 i direktivet även rättigheter för framförare av audiovisuella framföranden, filmproducenter och rundradioorganisationer. Detta är en utvidgning i förhållande till WPPT. Romkonventionen föreskriver inte någon sådan rätt för innehavare av närstående rättigheter motsvarande den som föreskrivs i artikel 3.2 om överföring till allmänheten på begäran.

*Upphovsrättslagen.* I 2 § 1 mom. upphovsrättslagen stipuleras att "Upphovsrätt innefattar, med de inskränkningar som nedan stadgas, uteslutande rätt att förfoga över verket genom att framställa exemplar därav och genom att göra det tillgängligt för allmänheten, i ursprungligt eller ändrat skick, i översättning eller bearbetning, i annan litteratur- eller konststart eller i annan teknik." Denna bestämmelse kompletteras med exempel på olika former av tillgängliggörande för allmänheten i 2 § 3 mom.: "Verket göres tillgängligt för allmänheten då det framföres offentligt, så ock då exemplar därav utbjudes till försäljning, uthyrning eller utlåning eller eljest sprides till allmänheten eller visas offentligt. Lika med offentligt framförande anses framförande, som i förvärvsverksamhet anordnas inför en större slutna krets."

I 1953 års kommittébetänkande innehöll utkastet till en paragraf motsvarande den nuvarande 2 § ursprungligen inte den bestämmelse som ingår i det nuvarande 3 mom. I 1957 års kommittébetänkande konstaterades följande angående den ovan nämnda bestämmelsen: "Enligt paragrafen sådan den är i utkastet från år 1952 har upphovsmannen ensamrätt att bestämma över sitt verk i två huvudsakliga förhållanden, nämligen i rätten

att framställa exemplar av verket och att tillgängliggöra verket på olika sätt för allmänheten ... däremot kan det ha ifrågasatts framgår det ur uttrycket "tillgängliggöra verket för allmänheten" tillräckligt klart de olika disponeringssätten som uttrycket avsett innehålla. Det sistnämnda uttrycket skall anses omfatta följande åtgärder: 1) offentligt framförande av verket (offentliga konserter, teaterpjäser, framställningar av uppläsningar och filmförvisningar); 2) offentlig visning av ett exemplar av ett verk (konstverk, ävensom litterära verk, t.ex. manuskript, utställning); 3) spridning av exemplar av verk till allmänheten (försäljning, utlåning, uthyrning eller annat dylikt sätt). Det ter sig klart att ifrågavarande uttryck omfattar offentligt framförande av ett verk. Däremot är det inte alls lika påtagligt att även visning av exemplar av verk eller spridning av dem ingår i uttrycket ... Därför har innehållet i "tillgängliggörande för allmänheten" förklarats tydligare i det nya 3 mom." (kommittébetänkande 1957:5, s. 18).

I den regeringsproposition som ledde fram till den gällande bestämmelsen (RP 23/1960 rd, s. 2) konstateras att tillgängliggörande av ett verk för allmänheten givetvis kan äga rum på många olika sätt. Som sådant anses framför allt att verket framföres eller visas offentligt samt att exemplar av verket utbjudes till försäljning eller eljest sprides till allmänheten (2 § 3 mom.).

Paragraf 2 i Sveriges upphovsrättslag motsvarar 2 § i den finska upphovsrättslagen. Paragraferna har kommit till genom sammordisk lagberedning. I motiveringarna till den svenska lagen (Regeringens Proposition nr. 17 år 1960, s. 61—62) har bestämmelsen getts en mer utförlig motivering än den som ges i förarbetena till den finska lagen. I motiveringen konstateras att upphovsmannen skall förbehållas rätt att ekonomiskt tillgodogöra sig alla sådana utnyttjanden av verket som har praktisk betydelse. Enligt motiveringen kan detaljformuleringen av rättighetsbestämmelserna ske antingen så att i bestämmelsen anges alla former av utnyttjande som omfattas av bestämmelsen, eller så att de tas in i en bestämmelse av mer generell form. Den då gällande lagstiftningen baserade sig på den först nämnda modellen, enligt vilken lagstift-

ningen fortlöpande uppdaterades till följd av uppkomsten av nya former av utnyttjande. Vid översynen av lagen avsåg man enligt motiveringen att ge rättighetsbestämmelserna en mer generell avfattning.

Längre fram i motiveringen konstaterades att bestämmelsen i 2 § om tillgängliggörande för allmänheten i första hand avsågs omfatta offentligt framförande. Som exempel på offentligt framförande nämndes offentligt framförande av film samt utsändning av verk i radio. Om bestämmelsen konstaterades slutligen att bestämmelsen om offentligt framförande "bör få en generell avfattning, vilken täcker även andra sätt att framföra verket offentligt som teknikens utveckling kan möjliggöra; det är avsett att varje framställning av verket, som icke innebär dess fixering i exemplar, skall innefattas under bestämmelsen."

Lagens 2 § 3 mom. i den finska upphovsrättslagen, som kom till genom samnordisk lagberedning, kan på motsvarande sätt sägas omfatta alla de sätt för tillgängliggörande som är av betydelse för upphovsmannen. Paragrafens 3 mom. ger exempel på olika sätt att göra ett verk tillgängligt för allmänheten.

I svensk rättspraxis har emellertid ännu inte etablerats en vedertagen bedömning av överföringens rättsliga natur. I Finland finns i det närmaste ingen rättspraxis i denna fråga.

Det föreslås att 2 § 3 mom. förtydligas så att det av bestämmelsen klart skall framgå alla möjliga sätt för tillgängliggörande för allmänheten som man nu känner till, inbegripet sådan överföring som äger rum i nätverk, samt annan överföring, t.ex. sådan som sker med hjälp av radio- eller televisionsutsändningar.

I fråga om tillgängliggörande för allmänheten föreslås en klar indelning av det delområde som gäller framföranden i dels framförande som sker för en närvarande publik, dels överföring som innebär användning av något slag av överföringsteknik mellan framförings- eller överföringshändelsens utgångsplat och publiken respektive enskilda medlemmar av allmänheten.

Tillgängliggörande av ett verk för allmänheten föreslås kunna äga rum på fyra olika sätt: 1) genom överföring av verket på trådbunden eller trådlös väg, vilket även innefat-

tar överförande till allmänheten på begäran, 2) genom offentlig framföring av verket för en närvarande publik, 3) genom spridning av exemplar av verket till allmänheten, och 4) genom offentlig visning av verket. Rätten att visa verket föreslås begränsas till sådan visning av verket som sker direkt, eller med andra ord utan användning av hjälpmedel.

De föreslagna ändringarna i 2 § som förtydligar upphovsmannens ekonomiska rättigheter samt övriga föreslagna ändringar förutsätter ändringar och förtydliganden i 39 § om överlåtelse av filmningsrätten, en bestämmelse av central betydelse för det ekonomiska utnyttjandet av film. Ändringen behandlas i avsnitt 3.2.17.

Den nuvarande upphovsrättslagen innehåller inga bestämmelser om en sådan ensamrätt till tillgängliggörande för allmänheten som enligt artikel 3.2 i direktivet tillkommer innehavare av närstående rättigheter. Bestämmelserna om ensamrätt för innehavare av närstående rättigheter till överföring till allmänheten på begäran föreslås placeras i de paragrafer om utövande konstnär, producent av ljudupptagning, producent av bildupptagning samt radio- och televisionsföretag, vilka ingår i 5 kap. Övriga förslag till ändringar i de ensamrätter som tillkommer utövande konstnärer och fonogramproducenter behandlas nedan i avsnitt 3.2.14.

Katalogskyddet enligt 49 § innefattar en vidsträckt rätt till tillgängliggörande för allmänheten. I hänvisningsbestämmelsen i 49 § 3 mom. ingår även en hänvisning till 2 § 2 och 3 mom. Genom denna hänvisning föreslås de nu föreslagna ändringarna i 2 § 3 mom. inverka direkt även på rättigheter enligt 49 §.

I fråga om ensamrättigheter och formulering av dem föreslås att skyddet med stöd av 49 a § för fotografier som inte uppnår verkshöjd förenhetligas med skyddet för upphovsrätt (avsnitt 3.2.16.). På samma sätt som i fråga om 49 § föreslås att det tas in en hänvisningsbestämmelse i 49 a §, genom vilken bestämmelserna i 2 § 2 och 3 mom. föreslås bli tillämpliga även på rätten till tillgängliggörande för allmänheten enligt 49 a §.

Enligt artikel 3.3 konsumeras inte rätten till tillgängliggörande för allmänheten eller överföring till allmänheten i samband med dessa

händelser. Till upphovsrättens grundläggande regler hör att rätten till spridning av fysiska exemplar och rätten till visning är de enda upphovsrättsliga ensamrättigheter som under vissa förutsättningar konsumeras. Bestämmelserna om konsumtion av de nämnda rättigheterna ingår i 19 och 20 § upphovsrättslagen. Någon uttrycklig bestämmelse om att rättigheter som avses i artikel 3.1 och 3.2 inte konsumeras, krävs inte.

#### Artikel 4. *Spridningsrätt*

*Direktivet.* I enlighet med artikel 4.1 i direktivet skall upphovsmän föreskrivas ensamrätten att till allmänheten överföra originalet av sina verk och kopior av dessa. Enligt bestämmelsen skall spridningsrätten omfatta försäljning eller spridning på annat sätt. Bestämmelsen motsvarar den spridningsrätt som tillkommer innehavare av närstående rättigheter enligt artikel 9.1 i uthyrningsdirektivet.

I artikel 4.2 i direktivet ingår en bestämmelse om gemenskapskonsumtion av spridningsrätt. Enligt bestämmelsen konsumeras spridningsrätten för originalet eller kopior av verket inom gemenskapen när originalet eller kopian första gången säljs inom gemenskapen, eller när äganderätten till originalet eller kopian på annat sätt överförs av rättsinnehavaren eller med dennes samtycke inom gemenskapen. Enligt ingresspunkt 28 i direktivet inverkar konsumtionen av spridningsrätten inte på sådana uthyrnings- och utlåningsrättigheter som avses i kapitel I i uthyrningsdirektivet.

Bestämmelsen i artikel 4.1 i direktivet motsvarar bestämmelserna i artikel 6 stycke 1 i WCT. Enligt artikel 6 stycke 2 i WCT har avtalslutande parter frihet att fastställa eventuella villkor för konsumtion av spridningsrätten.

Bestämmelser om konsumtion av spridningsrätten ingår sedan tidigare i gemenskapslagstiftningen i artikel 4 punkt c i datorprogramdirektivet samt i artikel 5 punkt c och 7.2 punkt b i databasdirektivet. När dessa direktiv sattes i kraft ansågs spridningsrättsbestämmelsernas lydelse inte förutsätta att den i upphovsrättslagen omfattade principen om internationell konsumtion bör ändras till

regional konsumtion, dvs. gemenskapskonsumtion. Bibehållandet av internationell konsumtion har motiverats bl.a. med att internationell konsumtion inte kan anses begränsa handeln inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (RP 287/1994 rd, s. 42). I propositionen ansågs även att en allmän övergång till regional konsumtion onödigtvis skulle begränsa införseln och spridningen av lagliga alster från länder som står utanför EES.

Parallellimport av produkter skulle å ena sidan leda till ökad konkurrens och därmed eventuellt till sänkta försäljningspriser. Å andra sidan skulle den medföra en utökning av den repertoar som utbjuds till försäljning till allmänheten, eller med andra ord import och marknadsföring av sådana kultur- och andra innehållsalster som i annat fall inte skulle införas för försäljning av importörer som med rättsinnehavarnas fullmakt handlar på rent kommersiella grunder.

I det skede när förhandlingarna om direktivet fördes, framförde kulturutskottet (KuUU 3/1998 rd) som sin ståndpunkt att Finland allttjämt bör ställa sig bakom internationell konsumtion av spridningsrätten. Utskottet motiverade sin ståndpunkt med att principen om internationell konsumtion ligger i konsumenternas intresse och främjar konkurrensen, samt att principen även gagnar rättsinnehavarna eftersom den främjar omsättningen i och med att parallell produktion tillåts. Den av Finland företrädda ståndpunkten omfattades dock endast av en minoritet när direktivets slutliga innehåll fastställdes. Under beredningen i rådets arbetsgrupp krävde vissa medlemsstater, däribland Finland, att internationell konsumtion bör övervägas även för upphovsrättigheter och närstående rättigheter om man framöver överväger att övergå till internationell konsumtion när det gäller skydd av varumärken. Denna ståndpunkt, som omfattades av Danmark, Irland, Luxemburg, Nederländerna, Sverige och Finland, antecknades i rådets protokoll över den gemensamma ståndpunkten till direktivet.

Gemenskapskonsumtion blir genom bestämmelsen i artikel 4.2 tillämplig på varje slag av verk i fråga om vilket spridningsrätt tidigare inte har föreskrivits. Denna bestämmelse om spridningsrätt tillämpas således i

strikt mening inte på datorprogram eller databaser. Eftersom gemenskapskonsumtion av spridningsrätten enligt denna bestämmelse blir tillämplig på andra slag av verk, är det emellertid inte längre motiverat att tillämpa internationell konsumtion i fråga om datorprogram och databaser. Denna ståndpunkt får även stöd av att kommissionen har riktat kritik mot den av Finland och vissa andra länder tillämpade ordagranna tolkningen av direktiven.

*Upphovsrättslagen.* Enligt 2 § upphovsrättslagen innefattar rätten till tillgängliggörande för allmänheten även spridningsrätt. Bestämmelsen i 2 § 3 mom. föreskriver en vidsträckt spridningsrätt som omfattar försäljning, utlåning och uthyrning samt spridning på annat sätt. Artikel 5 medför inte något behov av att ändra den bestämmelse om spridningsrätt som ingår i upphovsrättslagen.

I 19 § 1 mom. i den gällande upphovsrättslagen ingår en bestämmelse om internationell konsumtion av rättigheter som gäller i fråga om samtliga slag av verk. Enligt bestämmelsen konsumeras rätten att sprida exemplar av verk när verket med upphovsmannens samtycke har sålts eller på annat sätt varaktigt överlåtits. Spridningsrätten konsumeras oberoende av på vilket håll i världen spridningen av ett exemplar av verket äger rum med upphovsmannens samtycke.

Det föreslås att den nuvarande bestämmelsen i 19 § 1 mom. ändras så att konsumtion av spridningsrätt äger rum endast när ett exemplar av ett verk med upphovsmannens samtycke första gången har sålts eller på annat sätt varaktigt överlåtits inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Gemenskapskonsumtion föreslås således gälla alla slag av verk.

I fråga om innehavare av närstående rättigheter som avses i uthyrningsdirektivet gäller gemenskapskonsumtion av spridningsrätt redan sedan tidigare. För att uppnå enhetlighet i fråga om samtliga produkter som skyddas med stöd av upphovsrättslagen föreslås att principen om gemenskapskonsumtion av spridningsrätten tillämpas även på övriga i 5 kap. upphovsrättslagen avsedda närstående rättigheter, dvs. katalogskyddet enligt 49 § och det särskilda skyddet för databaser samt skyddet för fotografers närstående rättigheter

enligt 49 a §. Bestämmelsen i 19 § 1 mom. föreslås tillämpas på dessa rättigheter genom hänvisningsbestämmelser.

#### Artikel 5. *Undantag och inskränkningar*

*Direktivet.* Artikel 5 i direktivet innehåller bestämmelser om de undantag och inskränkningar i upphovsrätten och närstående rättigheter som medlemsstaterna får föreskriva i de rättigheter som avses i artiklarna 2 och 3. Artikel 5.1 är en tvingande bestämmelse som gäller alla medlemsstater och enligt vilken medlemsstaterna förutsätts föreskriva de i bestämmelsen avsedda undantagen eller inskränkningarna.

Bestämmelser som gäller sådana undantag eller inskränkningar som avses i artikel 5.2 och 5.3 innebär däremot att det i nationell lagstiftning är tillåtet att föreskriva undantag eller inskränkningar i enlighet med dessa bestämmelser, eller bibehålla befintliga undantag eller inskränkningar. Bestämmelserna förutsätter dock inte föreskrivning av nya nationella undantag eller inskränkningar. Vid övervägande om den gällande lagen överensstämmer med direktivet, bör det göras en bedömning av om bestämmelserna i artikel 5.2 och 5.3 ger upphov till ett behov att ändra lagens gällande bestämmelser om undantag och inskränkningar.

Harmoniseringen av undantag och inskränkningar gäller mångfaldiganderätten och rätten till överföring till allmänheten (inbegripet rundradiering) samt i fråga om innehavare av närstående rättigheter, rätten till tillgängliggörande för allmänheten på begäran. Även spridningsrätten får enligt artikel 5.4 inskränkas i enlighet med de undantag och inskränkningar som gäller mångfaldiganderätten. Däremot påverkar direktivet inte sådana (generella) nationella inskränkingsbestämmelser som gäller offentligt framförande (annat offentligt framförande än rundradiering), visning eller spridning.

I ingresspunkt 50 i direktivet konstateras särskilt att "undantag från de ensamrättigheter som gäller datorprogram fastställs endast i artiklarna 5 och 6" i direktivet om datorprogram.

Föreskrifter om möjliga inskränkningar i de ensamrättigheter som tillkommer rättsin-



nehavare till databaser ingår i artikel 6 i databasdirektivet, och ersätts inte av bestämmelserna i artikel 5.1 i informationssamhällsdirektivet.

De bestämmelser som ingår i artiklarna 5.2 och 5.3 påverkar däremot databasdirektivets inskränkingsbestämmelser på ett annat sätt. Om rätten att framställa exemplar av en databas eller rätten att göra den tillgänglig för allmänheten har inskränkts med stöd av artikel 6 i databasdirektivet, skall dessa inskränkningar utformas enligt de inskränkingsbestämmelser i informationssamhällsdirektivet som hör till samma inskränkingsområde. T.ex. en inskränkning i upphovsrätten som föreskrivs med stöd av bestämmelsen om inskränkning av privat bruk i artikel 6.2 punkt a i databasdirektivet skall således utformas enligt artikel 5.2 punkt b i informationssamhällsdirektivet, om bestämmelsens villkor är mindre restriktiva än de som anges i informationssamhällsdirektivet. Härvid bör t.ex. föreskrivas om rimlig kompensation även för framställning av databaser för privat bruk.

Det föreligger inte någon hierarkisk ordning mellan de inskränkningar och undantag som ingår i direktivet. Ett och samma fenomen kan omfattas av en eller flera inskränkingsbestämmelser. Det är möjligt att föreskriva om t.ex. fotokopiering i bibliotek med stöd av antingen artikel 5.2 punkt c eller 5.2 punkt a, varvid medlemsstaten fritt kan avgöra vilkendera bestämmelsen den nationella undantags- eller inskränkingsbestämmelsen skall basera sig på.

*Upphovsrättslagen.* Bestämmelserna om inskränkningar i ensamrättigheter har placerats i 2 kap. upphovsrättslagen. Användning av ett verk är tillåtet med stöd av en inskränkingsbestämmelse på det sätt som anges i bestämmelsen, utan hinder av upphovsmannens ensamrätt.

Till de grundläggande principerna vid tillämpningen av inskränkingsbestämmelser hör att en inskränkingsbestämmelse inte skapar en offensiv rätt att komma i besittning av ett material för att använda det. Utnyttjandet av en inskränkingsbestämmelse förutsätter att ett verk eller annat material är i utnyttjarens lagliga besittning eller att han har laglig tillgång till det. Av principen om att avtal

skall hålla följer vidare att eventuella avtalsvillkor som gäller för användningen av materialet skall iakttagas i förhållandet mellan parterna även i det fall att en inskränkingsbestämmelse tillåter en vidsträckt användning av materialet.

Tvingande undantag som gäller tillfälliga former av mångfaldigande (artikel 5.1)

*Direktivet.* Bestämmelsen i artikel 5.1 är, i motsats till bestämmelserna i 2 och 3 punkten, tvingande för alla medlemsstater. Enligt detta tvingande undantag skall medlemsstaterna föreskriva att ensamrätt till mångfaldigande inte omfattar sådant tillfälligt mångfaldigande som uppfyller samtliga fyra krav som anges i bestämmelsen:

1) mångfaldigandet är flyktigt eller utgör ett inkluderande av underordnad betydelse,

2) mångfaldigandet utgör en integrerad och väsentlig del i en teknisk process,

3) mångfaldigandets enda syfte är att möjliggöra en överföring i ett nät mellan tredje parter via en mellanhand eller en laglig användning av ett verk eller annat alster, och

4) mångfaldigandet har inte någon självständig ekonomisk betydelse.

Syftet med denna bestämmelse är enligt ingresspunkt 33 att från ensamrätten till mångfaldigande utesluta vissa tekniska upptagningar som uppfyller dessa kriterier, och som sker i samband med mellanlagring (cachelagring) vid överföring av materialet, inbegripet sådana som gör att överföringssystemen kan fungera effektivt eller som möjliggör läsning (browsning) av materialet vid en dataterminal. Enligt ingresspunkten får mellanhanden inte ändra informationen eller ingripa i den lagliga användningen av den teknik som är allmänt vedertagen och som används inom branschen för att få fram data om hur informationen används. Vidare konstateras i ingresspunkten att en användning skall anses vara laglig om den görs med upphovsmannens tillstånd eller inte är otillåten enligt lag.

*Upphovsrättslagen.* En bestämmelse i enlighet med artikel 5.1 i direktivet föreslås ingå i en ny 11 a § i upphovsrättslagens 2 kap. I den föreslås i enlighet med direktivets lydelse att sådant kortvarigt mångfaldigande

som avses i bestämmelsen och uppfyller villkoren enligt denna skall undantas från rätten till framställning av exemplar (shall be exempted from the reproduction right). Annan kortvarig och tillfällig framställning av exemplar föreslås omfattas av upphovsmannens uteslutande rätt till framställning av exemplar.

Till skillnad från inskränkningarna i upphovsrätten är den föreslagna bestämmelsen liksom även motsvarande bestämmelse i direktivet formulerad som ett undantag till grundbestämmelsen gällande ensamrättigheterna i 2 §. På samma sätt som i direktivet föreslås undantagsbestämmelsen i lagen placeras med inskränkingsbestämmelserna i samma kapitel.

*Tillämpning på datorprogram och databaser.* Enligt ingresspunkt 50 i direktivet skall undantaget enligt artikel 5.1 inte gälla datorprogram. Eftersom databasdirektivet innehåller inskränkningar och undantag som gäller databaser, skall bestämmelsen i artikel 5.1 inte heller tillämpas på databaser som skyddas med stöd av databasdirektivet. Direktivet förutsätter inte heller att det undantag som gäller framställning av kortvariga tekniska exemplar tillämpas på andra skyddsobjekt än sådana som hör till området för gemenskapslagstiftningen.

Enligt artikel 12.1 i direktivet skall kommissionen senast den 22 december 2004 och därefter vart tredje år till Europaparlamentet, rådet och Ekonomiska och sociala kommittén överlämna en rapport, i vilken kommissionen skall undersöka tillämpningen av artikel 5 mot bakgrund av utvecklingen på den digitala marknaden.

I sitt utlåtande till rådets protokoll beträffande den gemensamma ståndpunkten om direktivet konstaterade kommissionen följande: "Kommissionen kommer att noga följa den tekniska utveckling och den marknadsutveckling som är av betydelse för skydd av upphovsrätt och närstående rättigheter inom den inre marknaden och överväga att på ett tidigt stadium förbereda anpassning och konsolidering av de befintliga direktiven på detta område, när så krävs för att garantera fortsatt samstämmighet på grundval av de erfarenheter som vunnits vid tillämpningen av detta direktiv." Kommissionen kommer härvid att

ägna särskild uppmärksamhet åt behovet av ett undantag från rätten till vissa slag av mångfaldigande enligt artikel 5.1 i detta direktiv, gällande datorprogram och databaser, samt behovet av rättsligt skydd av de tekniska åtgärder som enligt artikel 6 i detta direktiv skall tillämpas på datorprogram."

Vid överföring av verk och annat skyddat material i nätverk innehåller det överförda materialet i många fall även datorprogram och databaser. Enligt bestämmelserna i direktivet skall bestämmelsen i artikel 5.1 inte tillämpas på sådana slag av verk. I praktiken är det dock omöjligt att lämna sådana slag av verk utanför tillämpningen av bestämmelsen.

Av samma anledning föreslås att bestämmelsen i 11 a §, som överensstämmer med artikel 5.1, skall tillämpas även på skyddsobjekt som skyddas med stöd av bestämmelserna om närstående rättigheter i 5 kap. upphovsrättslagen. Bestämmelsen i 11 a § föreslås bli tillämplig på dessa skyddsobjekt genom hänvisningsbestämmelser i 45, 46, 46 a, 48, 49 och 49 a §.

Artikel 5.1 föreslås ges en mer vidsträckt tillämpning än vad som förutsatts i direktivet.

Undantag och inskränkningar i mångfaldiganderätten (artikel 5.2)

I artikel 5.2 ingår en uppräkningslista av de undantag och inskränkningar som medlemsstaterna får föreskriva i den rätt till mångfaldigande som avses i artikel 2. Enligt bestämmelsen har medlemsstaterna möjlighet att bibehålla sådana inskränkningar eller undantag som redan finns i den nationella lagstiftningen eller föreskriva nya inskränkningar eller undantag i enlighet med direktivet. I vissa fall av undantag eller inskränkning (fotokopiering, kopiering för privat bruk, upptagning för framskjutning av visningstidpunkten vid vissa socialinrättningar) skall rättsinnehavaren enligt direktivet få en rimlig kompensation som ersättning för användning av verk eller annat skyddat material.

Fotokopiering (artikel 5.2 punkt a)

*Direktivet.* Bestämmelsen gäller mångfaldigande genom fotokopiering och liknande metoder med vilka man kan framställa fak-

similkopior på papper eller liknande underlag. Bestämmelsen gäller dock inte framställning av exemplar av notblad. För att undantag eller inskränkning skall kunna föreskrivas förutsätts ytterligare att rättsinnehavarna får rimlig kompensation för kopieringen. Rimlig kompensation behandlas i avsnitt 3.1.3. i allmänna motiveringen.

På fotokopiering för privat bruk kan enligt formuleringen i direktivet tillämpas både punkt a och punkt b i artikel 5.2, enligt den lydelse dessa bestämmelser har. Vid beredningen av direktivet utformades emellertid punkt b till en lex specialis-bestämmelse vars uttryck "mångfaldigande på alla typer av medier" ansågs omfatta även fotokopiering.

*Upphovsrättslagen.* Den finska upphovsrättslagen innehåller inga inskränkingsbestämmelser som gäller fotokopiering. Lagen innehåller inte heller några bestämmelser om fotokopiering av notblad. Artikel 5.2 punkt a i direktivet föranleder således inga ändringar i upphovsrättslagen.

Privat fotokopiering, varom bestämmelser ingår i 12 § upphovsrättslagen, grundar sig på artikel 5.2 punkt b i direktivet, enligt vilken även privat kopiering av notblad är tillåten.

Bestämmelsen om fotokopiering i 13 § grundar sig på avtalslicens. Ett särskilt omnämnande om denna rättsliga konstruktion ingår i ingresspunkt 18 i direktivet. Enligt ingresspunkten skall direktivet inte påverka bestämmelser i medlemsstaterna när det gäller förvaltning av rättigheter, t.ex. kollektiva avtalslicenser med utsträckt verkan (extended collective licences). I de nordiska ländernas lagstiftning hör avtalslicenser till sådana bestämmelser.

I avtalslicensbestämmelserna i 2 kap. samt i avtalslicensstrukturen föreslås ändringar, vilka behandlas närmare i avsnitt 3.2.13. i allmänna motiveringen.

#### Privatkopiering (artikel 5.2 punkt b)

*Direktivet.* Artikel 5.2 punkt b i direktivet tillåter föreskrivning av undantag eller inskränkning i rätten till mångfaldigande i fråga om framställning av exemplar för privat bruk. Bestämmelsen tillåter mångfaldigande av ett verk eller annat material på varje typ

av medium. Förutsättningen är att användningssyftet för kopior som framställts på detta sätt varken direkt eller indirekt är kommersiellt.

Inskränkning av mångfaldiganderätten i fråga om framställning av exemplar för privat bruk får föreskrivas under förutsättning att rättsinnehavarna får rimlig kompensation (fair compensation), varvid hänsyn skall tas till huruvida tekniska åtgärder har tillämpats på det skyddade verket eller materialet eller inte.

Rimlig kompensation och ordnande av denna behandlas i avsnitt 3.1.3. i allmänna motiveringen. Avsnittet innehåller även en bedömning av behovet av ändring av bestämmelserna i 2 a kap. upphovsrättslagen.

*Upphovsrättslagen.* I 12 § upphovsrättslagen ingår en bestämmelse om framställning av exemplar för privat bruk. I paragrafens 1 mom. stipuleras följande: "Av offentliggjorda verk får var och en framställa enstaka exemplar för sitt enskilda bruk. På detta sätt framställda exemplar får inte användas för andra ändamål".

Paragrafen omfattar även framställning av digitala exemplar för privat bruk, med undantag för i 4 mom. avsedd framställning av digitala kopior av datorprogram eller databaser i digital form. Enligt 4 mom. är inte heller utförande av byggnadsverk för privat bruk tillåtet.

Bestämmelsen i 12 § upphovsrättslagen om framställning för privat bruk gäller enbart framställning av exemplar för en fysisk persons privata bruk. Detta har ansetts omfatta sådan användning som äger rum inom den närmaste familje- och vänkretsen.

Bestämmelsen om privat framställning av exemplar förtydligades och fick sin nuvarande lydelse genom en lagändring som trädde i kraft i december 1980. I regeringens proposition (RP 70/1980 rd, s.4) konstaterades att med de föreslagna ändringarna "avses att understryka det enskilda brukets personliga natur och begränsningen av området för dess tillämplighet". Syftet med den preciserade lydelsen var att fastställa mer restriktiva gränser än tidigare vad gäller den tillåtna mängden exemplar. I motiveringen betonades särskilt att privat bruk kommer i fråga endast när det gäller fysiska personer. "Det är

fråga om enskilt bruk då framställningen av exemplar sker i syfte att tillfredställa rent personliga behov. De viktigaste personliga behoven i detta avseende anknyter till studier eller enskild forskningsverksamhet eller till sysselsättning utan förvärvssyfte. Rekreationsbehov eller estetiskt behov kan även motivera enskilt bruk" (RP 70/1980 rd, s. 4—5).

Direktivet förutsätter att det är fråga om "mångfaldigande ... utfört av en fysisk person". Enligt 12 § 2 mom. får framställning av exemplar för uppdragsgivarens enskilda bruk även ges i uppdrag åt utomstående. I bestämmelsen avsedd framställning av exemplar innebär kopiering av ett exemplar som är i uppdragsgivarens besittning och utförs på uppdragsgivarens vägnar och för dennes bruk. Utföraren av kopieringsåtgärden fungerar härvid uteslutande som en utförare av en teknisk tjänst som varken har ansvar för kopieringsåtgärden eller kunskap om innehållet i det kopierade materialet. Bestämmelsen uppfyller den i direktivet angivna förutsättningen att det skall vara fråga om "mångfaldigande ... utfört av en fysisk person".

Möjligheten att låta framställa exemplar för privat bruk har begränsats till vissa delar. Enligt paragrafens 3 mom. gäller bestämmelsen i 2 mom. om uppdragsframställning inte framställning av exemplar av musikaliska verk, filmverk, bruksföremål eller skulpturer, inte heller efterbildande av andra konstverk genom konstnärligt förfarande. Denna bestämmelse syftar till att förhindra sådan beställningsverksamhet som skulle orsaka särskilda olägenheter, speciellt vad gäller de i bestämmelsen angivna slagen av verk, och som i fråga om vissa verk skulle kunna medföra en betydande värdeförlust för exemplar som framställts av konstnären själv. Till dessa delar är bestämmelsen striktare än direktivet.

Direktivet förutsätter att framställda exemplar inte används för kommersiella syften. Privat bruk innebär enligt den finska upphovsrättslagen alltid icke-kommersiellt bruk och gäller endast sådan användning som utförs av fysiska personer. Enligt 12 § 1 mom. får ett exemplar som framställts för enskilt bruk inte användas för andra ändamål. Till dessa delar uppfyller lagens bestämmelser de

krav som anges i direktivet.

Artikel 5.2 punkt b i direktivet medför inte något behov av ändring av 12 §.

Mångfaldigande som utförs vid arkiv, bibliotek och museer (artikel 5.2 punkt c)

*Direktivet.* Direktivbestämmelsen gör det möjligt att föreskriva sådana undantag eller inskränkningar i mångfaldiganderätten som gagnar vissa inrättningar som handhar samhälleligt betydelsefulla uppgifter. Sådana inrättningar är enligt direktivet arkiv samt bibliotek, utbildningsanstalter och museer som är tillgängliga för allmänheten. Enligt den finskspråkiga versionen av direktivet förutsätts dessutom att inrättningarna inte skall eftersträva ekonomisk eller kommersiell vinning. En ytterligare förutsättning är att mångfaldigandet utgör specifika handlingar "för särskilda fall" ("tarkoin määritely", "specific acts").

Den finska översättningen av artikel 5.2 punkt c skiljer sig från de andra språkversionerna. Uttrycket "utan direkt eller indirekt ekonomisk eller kommersiell vinning" har i det finskspråkiga direktivet kopplats till de inrättningar som nämns i bestämmelsen. I andra språkversioner har motsvarande uttryck lämnats öppet för tolkning eller kopplats till "mångfaldigande". I motiveringen till rådets gemensamma uttalande, som publicerades den 1 december 2000 i EG:s officiella tidning, konstateras i punkt 25 följande: "Rådet föredrog dock en flexiblere formulering, som skulle tillåta medlemsstaterna att också undanta sådant mångfaldigande som utförs av de berörda inrättningarna för ett syfte annat än de ovan nämnda, om dessa fall saknar all ekonomisk eller kommersiell betydelse". I rådets motivering kopplas uttrycket uttryckligen till mångfaldigandet.

En ordagrann tolkning av bestämmelsen sådan den lyder i den finskspråkiga versionen av direktivet förefaller innebära en viss inskränkning av bestämmelsens tillämpningsområde jämfört med andra språkversioner. Genom att uttrycket "utan direkt eller indirekt ekonomisk eller kommersiell vinning" har kopplats till inrättningarna, inskränks den krets av inrättningar som omfattas av be-

stämelsen. Däremot kan uttrycket "tarkoin määritely kappaleen valmistaminen" ("mångfaldigande för särskilda fall") i den finskspråkiga versionen inbegripa att även själva mångfaldigandet skall sakna ekonomiskt eller kommersiellt syfte.

*Upphovsrättslagen.* I upphovsrättslagens 16 § ingår en bestämmelse om framställning av exemplar vid arkiv, bibliotek och museer. Enligt paragrafens 1 mom. har genom förordning fastställda arkiv, bibliotek och museer rätt att för sin verksamhet framställa exemplar av verk på villkor som föreskrivs i förordningen.

Enligt 2 mom. föreskrivs i filmarkiveringslagen (576/1984) om Finlands filmarkivs rätt att framställa exemplar av verk som ingår i inhemska filmer som har förevisats offentligt och i därtill hörande reklam- och informationsmaterial.

I 1 § upphovsrättsförordningen har fastställts de inrättningar där exemplarframställning får ske på de villkor som föreskrivs i 3—6 § i nämnda förordning. Enligt bestämmelsen tillkommer rätten till framställning: 1) arkivbildare enligt 1 § 1—3 och 5 punkten arkivlagen (831/1994), republikens presidents arkiv, evangelisk-lutherska kyrkans arkiv och myndigheternas arkiv i landskapet Åland, 2) Riksdagsbiblioteket, högskolornas bibliotek och andra vetenskapliga bibliotek som staten är huvudman för, Depåbiblioteket, centralbiblioteket för de allmänna biblioteken och landskapsbiblioteken, samt 3) de statsägda museerna. Enligt 2 § upphovsrättsförordningen kan undervisningsministeriet bevilja även andra än i 1 § avsedda inrättningar rätten att framställa exemplar av verk.

Framställning av talböcker och läromedel för synskadade är tillåtet för de inrättningar som nämns i 7 § upphovsrättsförordningen på de villkor som anges i paragrafen.

Kriterierna "utan direkt eller indirekt ekonomisk eller kommersiell vinning" och "tillgänglig för allmänheten" som anges i direktivet föranleder inte någon ändring i den gällande 16 § eller de bestämmelser som med stöd av denna har tagits in i upphovsrättsförordningen.

Enligt direktivet förutsätts att mångfaldigandet sker i "särskilda fall". Bestämmelserna i 3—7 § upphovsrättsförordningen uppfyl-

ler direktivets krav.

I avsnitt 3.2.5. i allmänna motiveringen behandlas sådana ändringsförslag beträffande exemplarframställning vid bibliotek, museer och arkiv samt material som ingår i inrättningarnas samlingar, som inte föranleds av direktivet.

Efemära upptagningar (artikel 5.2 punkt d)

*Direktivet.* Enligt bestämmelsen får medlemsstaterna föreskriva undantag eller inskränkningar i fråga om kortvariga utsändningstekniska upptagningar, s.k. efemära upptagningar, som utförs av radio- och televisionsföretag. Förutsättningen är att upptagningen har skett med hjälp av företagets egen utrustning och för användning i deras egna sändningar. Enligt direktivet är det möjligt att tillåta att sådana upptagningar förvaras i officiella arkiv, om de har ett särskilt dokumentärt värde.

Direktivets bestämmelse motsvarar bestämmelsen i artikel 11bis stycke 3 i Bernkonventionen och artikel 15 stycke 1 punkt c i Romkonventionen.

När undantag eller inskränkningar tillämpas på efemära upptagningar som utförs av ett radio- eller televisionsföretag är det enligt ingresspunkt 41 underförstått att företagets egen utrustning också omfattar sådan utrustning som tillhör en person som agerar på företagets vägnar och under dess ansvar. Denna direktivbestämmelse motsvarar inte de ovan nämnda bestämmelserna i Bernkonventionen och Romkonventionen.

*Upphovsrättslagen.* I 25 g § 1 mom. upphovsrättslagen föreskrivs följande: "Om ett sändarföretag har rätt att i sina utsändningar återge ett verk, får företaget på villkor som bestäms i förordning för bruk vid egna utsändningar uppta verket på en anordning genom vilken det kan återges. Om rätten att göra ett på detta sätt upptaget verk tillgängligt för allmänheten gäller vad som i övrigt stadgas om offentliggörande av verk".

Närmare föreskrifter har med stöd av bestämmelserna i nämnda paragraf tagits in i 8—11 § upphovsrättsförordningen. Även upptagningar i digital form omfattas av de bestämmelser som ingår i lagen och förord-

ningen om upphovsrätt. Bestämmelserna överensstämmer med direktivet och de nämnda konventionerna. Direktivet föranleder således inte något behov av ändring av lagen.

I bestämmelserna om efemära upptagningar föreslås emellertid vissa ändringar som motiveras av andra orsaker. Dessa ändringar behandlas närmare i avsnitt 3.2.10. i allmänna motiveringen.

Bandning för framskjutning av visningstidpunkten vid sjukhus e.d. (artikel 5.2 punkt e)

*Direktivet.* Enligt bestämmelsen i artikel 5.2 punkt e i direktivet är det möjligt att föreskriva ett undantag eller en begränsning i fråga om sådan bandning av televisions- och radiosändningar som utförs vid vissa inrättningar för att möjliggöra en lämpligare visningstidpunkt. Enligt direktivet kan undantag eller inskränkningar i upphovsrätten föreskrivas i fråga om sådant mångfaldigande som utförs vid icke-kommersiella sociala institutioner, t.ex. sjukhus eller fängelser. Enligt bestämmelsen förutsätts att rättsinnehavarna får rimlig kompensation för bandningen.

*Upphovsrättslagen.* Bestämmelsen om bandning av televisionsprogram för framskjutning av visningstidpunkten i inrättningar ingår i 15 § upphovsrättslagen. Bestämmelsen har följande lydelse: "Av offentliggjorda verk som ingår i radio- och televisionsut-sändningar får på sjukhus, ålderdomshem, i fängelser och andra motsvarande inrättningar exemplar framställas genom upptagning på ljud eller bild kort efter upptagningen för tillfälligt bruk inom inrättningen".

I den regeringsproposition där denna bestämmelse behandlades (RP 287/1994 rd) hänvisas till upphovsrättskommitténs V betänkande, enligt vilket bestämmelsen ger institutionerna rätt att göra upptagningar av sändningar för att möjliggöra visning vid en senare tidpunkt. "Kommittén motiverade sitt förslag med att personer som vårdas på anstalt eller som av andra orsaker vistas på anstalt på grund av sitt hälsotillstånd, ordningsregler som iakttas vid inrättningen eller någon annan orsak som inte beror på dem själva i flera fall inte kan följa televisions- eller

radioprogram då de sänds. Kommittén ansåg att vägande sociala skäl talade för att invånarna i vård- och andra motsvarande inrättningar skall ha möjlighet att se eller höra program." (RP 287/1994 rd, s. 15).

Till institutioner som omfattas av bestämmelsen i 15 § hör sjukhus, ålderdomshem och fängelser. Bestämmelsen tillämpas även på andra liknande institutioner. I den engelskspråkiga versionen av direktivet betecknas de i artikel 5.2 punkt e avsedda institutionerna som "institutioner som uppfyller icke-kommersiella syften" (institutions pursuing non-commercial purposes).

Vad som avses med "icke-kommersiell" vid inskränkningar som gäller undervisning definieras i ingresspunkt 42 i direktivet: "När undantaget eller inskränkningen för utbildning och vetenskaplig forskning i icke-kommersiella syften, inbegripet distansundervisning, tillämpas bör den aktuella verksamhetens icke-kommersiella natur avgöras av verksamheten som sådan. Den berörda inrättningens organisationsstruktur och finansieringssätt är i detta avseende inte avgörande". Den definition som ges i ingresspunkten kan tillämpas även i samband med andra bestämmelser i direktivet som inbegriper krav på icke-kommersialism.

De institutioner som avses i den nuvarande 15 § upphovsrättslagen är sådana som i regel uppfyller direktivets krav. I enskilda fall bör man vid tillämpningen av denna bestämmelse beakta den i direktivet angivna förutsättningen, enligt vilken den inrättning som drar nytta av inskränkningen skall vara icke-kommersiell.

Enligt bestämmelsen i 15 § upphovsrättslagen får exemplar framställas "för bruk". I vissa fall sker bruket – dvs. förevisningen – av upptagningar som utförts med stöd av 15 § i en sluten krets. I andra fall kan det emellertid även vara fråga om offentligt framförande. Till denna del innebär bestämmelsen även en inskränkning av rätten till offentligt framförande.

I direktivet förutsätts i enlighet med artikel 5.2 punkt e att rättsinnehavarna får rimlig kompensation för användningen. Enligt ingresspunkt 35 baserar sig den rimliga kompensationen på att rättsinnehavarna bör få ersättning för användningen. I vissa situationer

där förfånget för rättsinnehavaren är obetydligt behöver det inte uppkomma någon betalningsskyldighet.

I 15 § upphovsrättslagen är det fråga om bandning för framskjutning av visningstidpunkten för att möjliggöra en lämpligare uppspelningstidpunkt. Enligt denna till sin lydelse synnerligen strikta bestämmelse får exemplar framställas endast för tillfälligt bruk inom inrättningen en kort tid efter upptagningen ("laitoksessa lyhyen ajan kuluessa tallentamisesta tapahtuvaa tilapäistä käyttöä varten"). Enligt paragrafens svenskspråkiga lydelse får exemplar "framställas för upptagning på ljud eller bild kort efter upptagningen för tillfälligt bruk inom inrättningen". Direktivets bestämmelse tillåter även varaktig förvaring av bandupptagningar samt upprättande av fonogram- och videobandssamlingar. På grund av det ytterst snäva tillämpningsområdet för den nämnda bestämmelsen i upphovsrättslagen kan man anse att det är fråga om en situation där det inte uppstår någon skyldighet att ordna med rimlig kompensation.

Bestämmelsen i 15 § upphovsrättslagen är i överensstämmelse med direktivet.

Undantag och inskränkningar i mångfaldiganderätten och rätten till överföring till allmänheten (artikel 5.3)

Artikel 5.3 innehåller en förteckning över de undantag och inskränkningar som medlemsstaterna kan föreskriva i den i artikel 2 avsedda mångfaldiganderätten samt den i artikel 3 avsedda rätten till överföring till allmänheten och rätten till tillgängliggörande för allmänheten på begäran.

Användning i illustrativt syfte inom undervisning eller vetenskaplig forskning (artikel 5.3 punkt a)

*Direktivet.* Bestämmelsen gör det möjligt att föreskriva undantag eller inskränkningar beträffande sådan användning som sker i illustrativt syfte inom undervisning eller vetenskaplig forskning. Enligt direktivet är förutsättningen att användningen är motiverad

med hänsyn till det icke-kommersiella syfte som skall uppnås. Föreskrivning av i bestämmelsen avsedda undantag eller inskränkningar förutsätter ytterligare att upphovsmannen och källan till det material som används skall anges, om inte ett angivande visar sig vara omöjligt.

Ingresspunkt 42 i direktivet innehåller följande förtydligande: "När undantaget eller inskränkningen för utbildning och vetenskaplig forskning i icke-kommersiella syften, inbegripet distansundervisning, tillämpas bör den aktuella verksamhetens icke-kommersiella natur avgöras av verksamheten som sådan. Den berörda inrättningens organisationsstruktur och finansieringssätt är i detta avseende inte avgörande".

Enligt artikel 10 stycke 2 i Bernkonventionen kan unionsländerna "bestämma om rätten att i den omfattning som rättfärdigas av ändamålet fritt nyttja litterära eller konstnärliga verk för att genom skrifter eller rundradieringar eller ljud- eller bildupptagningar illustrera undervisning, förutsatt att sådant nyttjande står i överensstämmelse med god sed". Enligt samma artikel skall källan samt upphovsmannens namn anges, om det framgår av källan.

Omfattningen av den inskränkning som föreskrivs i direktivet avviker från omfattningen av den ovan nämnda inskränkningen beträffande framställning av samlingsverk och liknande material för undervisningsändamål som gäller enligt Bernkonventionen. Inskränkningen enligt Bernkonventionen omfattar endast användning av verk i publikationer, i radio- och televisionssändningar samt i ljud- och bildupptagningar, dvs. framställning av exemplar av verk. Direktivet däremot tillåter undantag eller inskränkningar både i fråga om framställning av exemplar för undervisningsändamål och i fråga om egentlig användning ("i illustrativt syfte") inom undervisning. Enligt direktivets bestämmelse är nämligen mångfaldigande för undervisningsändamål inte begränsat till sådant mångfaldigande som sker i publikationer, radio- och televisionssändningar eller ljud- och bildupptagningar, utan exemplar får i illustrativt syfte framställas även på annat sätt. Enligt direktivet får även föreskrivas undantag eller inskränkningar beträffande

överföring till allmänheten eller tillgängliggörande för allmänheten av material som framställts på sådant sätt.

I denna bestämmelse i direktivet liksom i tre övriga bestämmelser (den senare delen av artikel 5.3 punkt c samt punkterna d och f) ingår kravet att källan och upphovsmannens namn skall anges, "om inte detta visar sig vara omöjligt". I den inledande delen av artikel 5.3 punkt c ingår även en striktare uttryckt källangivelseskyldighet motsvarande den som föreskrivs i artikel 10bis stycke 1 i Bernkonventionen.

*Upphovsrättslagen.* I upphovsrättslagen ingår bestämmelser som hör till området för direktivets bestämmelse i 14 § (avtalslicensbestämmelse inom undervisningsverksamhet, upptagning av framförande, studentexamen), 18 § (samlingsverk som används vid undervisning), 21 § (offentligt framförande i samband med undervisning, till den del det är fråga om radio- eller televisionsutsändning) och 25 § 1 mom. (återgivning av konstverk i vetenskapliga framställningar).

Avtalslicensbestämmelsen i 14 § 2 mom. upphovsrättslagen överensstämmer med direktivet (ingresspunkt 18). Inga ändringar i avtalslicensbestämmelsen i 14 § förutsätts med anledning av direktivet. Sådana förslag till ändring av bestämmelsen som motiveras av andra skäl behandlas i avsnitt 3.2.4. i allmänna motiveringen.

Enligt 14 § 2 mom. får i undervisningsverksamhet "genom direkt upptagning av ljud eller bild för tillfälligt bruk i denna verksamhet framställas exemplar av offentliggjorda verk som framförs av lärare eller elever. På detta sätt framställda exemplar får inte utnyttjas för andra ändamål".

Enligt 14 § 3 mom. får i prov som ingår i studentexamen eller i något annat motsvarande prov "intas delar av offentliggjorda litterära verk eller, om verket inte är omfattande, hela verket. För samma ändamål får bild tas av offentliggjorda konstverk."

Bestämmelserna i 14 § 2 och 3 mom. omfattar även sådan framställning av exemplar som sker i digital form. Båda dessa bestämmelser kan anses höra till användning i illustrativt syfte inom undervisning och överensstämma med direktivet.

Direktivet förutsätter att användningen "är

motiverad med hänsyn till det icke-kommersiella syfte som skall uppnås". Enligt 54 a § upphovsrättslagen tillämpas bestämmelserna om undervisningsverksamhet inte på undervisningsverksamhet som utövas i förvärvssyfte. Till undervisningsverksamhet som utövas i förvärvssyfte hör alla former av kommersiell undervisningsverksamhet.

Genom 54 a § upphovsrättslagen är kommersiell undervisningsverksamhet således utesluten från tillämpningsområdet för varje inskränkingsbestämmelse som gäller undervisningsverksamhet. Bestämmelsen i 14 § 2 mom. uppfyller till denna del direktivets krav. Av icke-kommersiell natur är även sådan användning av verk i studentexamen eller liknande prov som avses i 14 § 3 mom. Även denna bestämmelse uppfyller följaktligen direktivets krav.

Lagens nuvarande 18 § om samlingsverk för undervisningsändamål är till sin natur en tvångslicensbestämmelse, med stöd av vilken verk får användas på bestämda villkor och mot ersättning. Paragrafens 1 mom. stipulerar att "I samlingsverk som är avsedda för bruk vid undervisning och är sammanställda ur verk av ett större antal upphovsmän får mindre delar av litterära eller musikaliska verk återges eller, när ett sådant verk är av mindre omfång, hela verket, om fem år har förflutit sedan det år då verket utgavs". Enligt bestämmelsen får i anslutning till texten även tas in bilder på offentliggjorda konstverk. Bestämmelserna i denna paragraf gäller för sådana verk som har framställts för användning inom undervisning. Enligt paragrafens 2 mom. har upphovsmannen rätt till ersättning för i 1 mom. avsedd återgivning.

Tvångslicensbestämmelsen i 18 §, som är lindrigare än en full rättsinskränkning och som innehåller en ersättningsrätt för upphovsmannen, överensstämmer med direktivets krav såsom hörande till sakområdet för artikel 5.3 punkt a. Lagens bestämmelse omfattar enligt sin ordalydelse även sådan framställning av exemplar som sker i digital form. Bestämmelsen i artikel 5.3 punkt a i direktivet förutsätter emellertid, i motsats till artikel 10 stycke 2 i Bernkonventionen, att användningen av verket "är motiverad med hänsyn till det icke-kommersiella syfte som skall uppnås". Det är således inte heller möjligt att



föreskriva om tvångslicens i fråga om "kommersiella syften".

I lagförslaget föreslås att bestämmelsen om samlingsverk i 18 § ändras till en avtalslicensbestämmelse, med stöd av vilken framställning av samlingsverk kan ordnas på sådana villkor som fastställs genom förhandlingar mellan framställaren av samlingsverket och en organisation som företräder upphovsmännen. Ändringsförslaget behandlas i avsnitt 3.2.7. i allmänna motiveringen.

Bestämmelsen i 21 § 1 mom. upphovsrättslagen möjliggör i sin nuvarande form att offentliggjorda verk framförs offentligt vid gudstjänst och undervisning. I bestämmelsen avsedda offentliga framföranden har även omfattat utsändning av verk i radio och television. Bestämmelsen har dock inte i praktiken tillämpats på radio- och televisionssändningar, utan sändarföretagen har betalat ersättning för användning av verken.

Bestämmelsen om undervisning i 21 § 1 mom. hör i fråga om utsändning i radio och television, vilket i direktivet inbegriper överföring till allmänheten, till det område som omfattas av artikel 5.3 punkt a i direktivet, och är förenlig med direktivet.

Bestämmelsen om kritiska och vetenskapliga framföranden i 25 § 1 mom. hör i fråga om vetenskapliga framföranden till området för punkt a. Enligt bestämmelsen får bilder på offentliggjorda konstverk återges i anslutning till texten i en vetenskaplig framställning. Bestämmelsen motsvarar direktivet, utom i fråga om kravet på användningens icke-kommersiella natur.

Det föreslås att bestämmelsen i lagens 25 § 1 mom. ändras så att det är möjligt att i en vetenskaplig framställning ta in bilder som hänför sig till texten endast till den del användningen är motiverad med hänsyn till det icke-kommersiella syfte som skall uppnås. Bestämmelsens lydelse omfattar i sin nuvarande form även sådan framställning och användning av exemplar som sker i digital form.

I fråga om kritiska framställningar behandlas bestämmelsen i samband med artikel 5.3 punkt o.

I 11 § 2 mom. upphovsrättslagen ingår följande bestämmelser om angivande av källa och upphovsman, vilka överensstämmer med

direktivets bestämmelser: "När ett verk återges offentligt med stöd av bestämmelserna i detta kapitel, skall källan anges i den omfattning och så som god sed kräver. Verket får inte utan upphovsmannens samtycke ändras i större utsträckning än vad tillåten användning kräver."

Enligt kommissionen bör direktivets krav "om inte detta visar sig vara omöjligt" dock inte tolkas så att den som har rätt till undantag eller inskränkning skall åläggas en särskild skyldighet att bevisa att ett angivande inte har varit möjligt. Rådets juridiska avdelning har för sin del ansett att det inte föreligger någon innehållsmässig skillnad mellan parlamentets uttryck "om inte detta visar sig vara omöjligt" och lydelsen "när detta är möjligt" som användes i rådets gemensamma ståndpunkt.

Även om generalklausulen i 11 § upphovsrättslagen kan anses uppfylla direktivets krav på angivande av upphovsmannen och källan, föreslås bestämmelsen i 11 § förtydligas så att förutom källan även upphovsmannens namn skall nämnas vid användning av verk med stöd av inskränkingsbestämmelserna.

Källangivelsebestämmelsen i 11 § 2 mom. föreslås tillämpas på motsvarande sätt även i sådana situationer där objekt som skyddas med stöd av bestämmelserna om närstående rättighet i 5 kap. används. Tillämpningen föreslås ske via en hänvisning som tas in i var och en av de paragrafer som gäller närstående rättigheter. Direktivet förutsätter inte angivande av innehavare av närstående rättigheter.

Användning för personer med funktionshinder (artikel 5.3 punkt b)

Direktivet. Bestämmelsen möjliggör föreskrivning av undantag eller inskränkningar i fråga om sådan användning som sker till förmån för personer med funktionshinder. Direktivet tillåter både sådan framställning och användning av exemplar till förmån för personer med funktionshinder som utförs av personerna själva och sådan som utförs med utomståendes hjälp. I direktivet föreskrivs att användningen skall ha direkt samband med funktionshindret och vara av icke-

kommersiell natur. Undantagets utsträckning bör ta hänsyn till de krav som funktionshindret ställer.

Enligt ingresspunkt 43 i direktivet är det "viktigt att medlemsstaterna vidtar alla åtgärder som är nödvändiga för att underlätta tillgången till verk för personer som har ett funktionshinder som hindrar dem från att utnyttja själva verken och härvid ägna särskild uppmärksamhet åt tillgängliga förmedlingsformer".

Upphovsrättslagen. Bestämmelser om framställning av exemplar för användning av personer med funktionshinder ingår i 17 § upphovsrättslagen. Med stöd av denna bestämmelse är det tillåtet att framställa exemplar i syfte att göra texten läsbar för synskadade samt talböcker för användning av synskadade och personer med andra funktionshinder. De inrättningar som får framställa sådana exemplar fastställs genom förordning. Lagen omfattar i sin nuvarande lydelse även exemplarframställning i digital form.

Lagens och förordningens bestämmelser överensstämmer med direktivet. De nämnda bestämmelserna föreslås dock ändras av andra orsaker. Ändringsförslagen behandlas i avsnitt 3.2.6. i allmänna motiveringen.

Aktuella ekonomiska, politiska eller religiösa artiklar; information om aktuella händelser (artikel 5.3 punkt c)

*Direktivet.* Bestämmelsen möjliggör föreskrivning av undantag eller inskränkningar som gäller användningen av material i anslutning till aktuella ämnen. Bestämmelsen består av två delar. För det första kan undantaget eller begränsningen gälla publicering i pressen, överföring till allmänheten eller tillgängliggörande av utgivna artiklar om aktuella ekonomiska, politiska eller religiösa ämnen eller motsvarande rundradierade sändningar. Förutsättningen är att rätten till sådan användning inte är förenad med uttryckliga förbehåll. Kravet på angivande av källan och upphovsmannens namn vid användning av verk och annat material är ovillkorligt.

För det andra kan undantag eller inskränkningar gälla även användningen av verk eller andra alster i samband med nyhetsrapporte-

ring, men bara i den utsträckning som är motiverad med hänsyn till informationssyftet. I sådana fall skall källan och upphovsmannens namn anges "om inte detta visar sig vara omöjligt".

Den första delen av bestämmelsen och det däri föreskrivna kravet på angivande av källan överensstämmer med bestämmelsen i artikel 10bis stycke 1 i Bernkonventionen. Den senare delen av bestämmelsen motsvarar den bestämmelse som ingår i stycke 2 i den nämnda artikeln.

*Upphovsrättslagen.* Bestämmelsen i 23 § om artiklar om dagsfrågor, vilken även omfattar användning i digital form, överensstämmer med den första delen av direktivets bestämmelse. I 23 § föreskrivs följande: "I tidningar eller tidskrifter får ur andra tidningar eller tidskrifter, om förbud mot eftertryck inte har utsatts i dem, intas artiklar i religiösa, politiska eller ekonomiska dagsfrågor."

Direktivets bestämmelse innehåller ett ovillkorligt källangivelsekrav. Det föreslås att 23 § ändras i enlighet med detta krav.

Bestämmelsen i 25 § 1 mom. 2 punkten gäller redogörelser för dagshändelser. Av offentligtgjorda konstverk får bilder återges i anslutning till texten i tidningar eller tidskrifter vid redogörelse för dagshändelser, under förutsättning att verket inte har framställts för återgivning i tidningar eller tidskrifter.

Uttrycket "i den utsträckning som är motiverad med hänsyn till informationssyftet" i senare delen av artikel 5.3 punkt c i direktivet och uttrycket "i den omfattning som rättfärdigas i informationssyfte" i artikel 10bis stycke 2 i Bernkonventionen kan anses ha samma betydelse. Eftersom 25 § 1 mom. 2 punkten, som även omfattar användning i digital form, redan uppfyller Bernkonventionens krav, kan den även anses överensstämma med motsvarande direktivbestämmelse. Till denna del föranleder direktivet inte något behov av ändring av lagen.

Bestämmelsen i 25 b § gäller återgivning av dagshändelser i radio- eller televisionsut-sändningar eller filmer: "Vid återgivning av dagshändelser i radio- eller televisionsut-sändningar eller filmer får verk som syns eller hörs under dagshändelserna återges i den omfattning som motiveras av informations-syftet." Denna bestämmelse, vilken även om-

fattar exemplarframställning i digital form och överföring till allmänheten för det ändamål som anges i bestämmelsen, motsvarar bestämmelsen i senare delen av artikel 5.3 punkt c och överensstämmer med direktivets krav.

Bestämmelsen i 25 g § 3 mom. gäller framställning av exemplar för myndigheters, näringsidkares och andra personers eller sammanslutningars interna informationsbruk: "Av verk som ingår i aktualitets- eller nyhetsprogram som sänds i radio eller television får enstaka exemplar framställas för myndigheters, näringsidkares och andra personers eller sammanslutningars interna informationsbruk."

Denna bestämmelse, vilken även omfattar exemplarframställning i digital form, uppfyller kraven i senare delen av artikel 5.3 punkt c och överensstämmer med direktivet. Av andra orsaker föreslagna ändringar i bestämmelsen behandlas i avsnitt 3.2.3. i allmänna motiveringen.

Förhållandet mellan det krav på angivande av källa och upphovsman som föreskrivs i direktivet och de bestämmelser om inskränkning av upphovsrätten som ingår i upphovsrättslagen (11 § 2 mom.) behandlades i samband med artikel 5.3 punkt a.

Citat (artikel 5.3 punkt d)

*Direktivet.* Bestämmelsen gäller möjligheten att använda citat ur verk eller andra alster, t.ex. i en kritik eller en redogörelse. Användningen av citat förutsätter att det citerade materialet lagligen har gjorts tillgängligt för allmänheten. Användningen av citat skall ske i enlighet med god sed och i den utsträckning som krävs med hänsyn till det särskilda ändamålet. I bestämmelsen ingår dessutom kravet på att källan och upphovsmanen skall anges "om inte detta visar sig vara omöjligt". Direktivets bestämmelse motsvarar bestämmelsen i artikel 10 stycke 1 i Bernkonventionen.

*Upphovsrättslagen.* I 22 § ingår en inskränkning av upphovsrätten i fråga om citat. I bestämmelsen föreskrivs att: "Ur offentliggjorda verk får, i överensstämmelse med god sed, citat göras i den omfattning som motive-

ras av ändamålet". Bestämmelsen omfattar användning av citat på det sätt som avses i bestämmelsen oavsett teknik eller användningssätt, inbegripet användning i digital form. Direktivet föranleder inte några ändringar.

Aven 25 d § 3 mom. om handlingars offentlighet och rättsvården innehåller en hänvisning till den bestämmelse om citat som ingår i 22 §. Direktivet föranleder inte någon ändring av den nämnda bestämmelsen.

Direktivets krav på angivande av källa och upphovsman behandlades i samband med artikel 5.3 punkt a (11 § 2 mom.).

Allmän säkerhet samt rättsligt förfarande (artikel 5.3 punkt e)

*Direktivet.* Bestämmelsen möjliggör föreskrivning av undantag och inskränkningar i fråga om användning i den allmänna säkerhetens intresse eller för att garantera ett korrekt genomförande eller en korrekt rapportering av ett administrativt, parlamentariskt eller rättsligt förfarande. Direktivets bestämmelse grundar sig på bestämmelsen i artikel 2bis i Bernkonventionen.

*Upphovsrättslagen.* Bestämmelserna i 25 c § (återgivande av offentliga anföranden) och 25 d § 2 mom. (handlingars offentlighet och rättsvården) berör det sakområde som omfattas av artikel 5.3 punkt e. Bestämmelsen i 25 c § berör även artikel 5.3 punkt f (politiska tal och offentliga föreläsningar). Både 25 c § och 25 d § 2 mom., vilka även omfattar exemplarframställning i digital form, överensstämmer med direktivet. För ändamål som avses i de nämnda bestämmelserna får verk tillgängliggöras för allmänheten oavsett sättet för tillgängliggörandet.

Politiska tal och offentliga föreläsningar (artikel 5.3 punkt f)

*Direktivet.* Bestämmelsen möjliggör föreskrivning av undantag eller inskränkningar i fråga om sådan användning av politiska tal, offentliga föreläsningar och liknande verk eller alster som är motiverad med hänsyn till informationssyftet. Förutsättningen är att käl-

lan och upphovsmannen anges, "förutom då detta visar sig vara omöjligt". Direktivets bestämmelse grundar sig på artikel 2bis stycke 1 och 2 i Bernkonventionen.

*Upphovsrättslagen.* 25 c §, vilken även omfattar exemplarframställning i digital form, berör även artikel 5.3 punkt f och överensstämmer med denna.

Direktivets krav på angivande av källa och upphovsman behandlades i samband med artikel 5.3 punkt a (11 § 2 mom.).

#### Religiösa och andra officiella högtidligheter (artikel 5.3 punkt g)

*Direktivet.* Bestämmelsen möjliggör föreskrivning av undantag och inskränkningar i fråga om användningen av verk eller andra alster under religiösa högtidligheter eller officiella högtidligheter som anordnas av en offentlig myndighet.

*Upphovsrättslagen.* Bestämmelsen i 21 § 1 mom. möjliggör i sin nuvarande lydelse offentlig framförande av ett utgivet verk vid gudstjänst eller undervisning. I bestämmelsen avsett offentliga framförande omfattar även utsändning av ett verk i radio eller television. Inskränkingsbestämmelsen har dock i praktiken inte tillämpats på utsändningar i radio eller television, utan sändarföretagen har betalt ersättning för användning av verken.

I fråga om utsändningar i radio eller television, vilka enligt direktivet inbegrips i överföring till allmänheten, hör bestämmelsen om gudstjänst i 21 § 1 mom. till området för artikel 5.3 punkt g och överensstämmer med direktivets krav.

Av andra orsaker föreslagna ändringar i paragrafen behandlas i avsnitt 3.2.8. i allmänna motiveringen.

Verk som är stadigvarande placerade på allmän plats (artikel 5.3 punkt h)

*Direktivet.* Medlemsstaterna får föreskriva undantag eller inskränkningar i fråga om användningen av byggnader, skulpturer och andra verk som är avsedda att vara stadigvarande placerade på allmän plats.

*Upphovsrättslagen.* Bestämmelser som hör till området för artikel 5.3 punkt h i direktivet ingår i 25 a § 2 och 3 mom. I 2 mom. före-

skrivs att "Konstverk får även annars avbildas, om verket är stadigvarande anbragt på eller i omedelbar närhet av en allmän plats. Om ett konstverk är huvudmotivet för en bild, får bilden inte nyttjas i förvärvssyfte. En bild i anknytning till text får dock publiceras i en dagstidning eller en tidskrift." I 3 mom. föreskrivs att "Byggnader får fritt avbildas."

De ovan nämnda bestämmelserna i 25 a § överensstämmer med direktivet. Enligt sin lydelse omfattar bestämmelserna även användning, inklusive överföring, i digital form.

#### Inkluderande av underordnad betydelse (artikel 5.3 punkt i)

*Direktivet.* En medlemsstat får föreskriva undantag eller inskränkningar som gäller inkluderande av underordnad betydelse av ett verk eller annat alster som del i ett annat material.

*Upphovsrättslagen.* Enligt bestämmelsen i 25 § 2 mom. upphovsrättslagen är det tillåtet att innefatta ett konstverk i ett fotografi, en film eller en televisionssändning, om återgivningen är av underordnad betydelse i fotografiet, filmen eller sändningen. Bestämmelsen omfattar även användning i digital form. Bestämmelsen överensstämmer med direktivet.

#### Användning för att annonsera en konstutställning (artikel 5.3 punkt j)

*Direktivet.* Bestämmelsen tillåter föreskrivning av undantag eller inskränkningar i fråga om användning för att annonsera en offentlig utställning eller försäljning av konstnärliga verk, men endast i den utsträckning som behövs för att främja evenemanget. Bestämmelsen tillåter inte föreskrivning av inskränkningar i fråga om annan kommersiell användning.

*Upphovsrättslagen.* I 25 a § 1 mom. ingår en inskränkingsbestämmelse som delvis hör till området för artikel 5.3 punkt j i direktivet. Enligt bestämmelsen får konstverk, som ingår i en samling eller ställs ut eller bjuds ut till salu, avbildas i kataloger eller meddelan-

den om utställningen eller försäljningen. Bestämmelsen omfattar enligt sin lydelse även exemplarframställning i digital form.

Enligt bestämmelsen i direktivet ovan är användning av ett konstverk tillåten endast i syfte att annonsera en utställning eller försäljning. Med avseende på katalogbruk kan bestämmelsen i 25 a § 1 mom. anses höra till området för artikel 5.3. punkt o i direktivet. Den ifrågavarande inskränkningen kan enligt direktivet bibehållas i analog form.

Det föreslås att 25 a § 1 mom. ändras så att användning enligt bestämmelsen skulle vara möjlig endast genom tryckning, fotokopiering och liknande förfarande. Det föreslås att digital användning möjliggörs med stöd av avtalslicens. När det är fråga om en avtalslicens som baserar sig på förhandlingar, kan bestämmelsens tillämpningsområde innefatta även annan användning av konstverk, t.ex. användning i andra trycksaker än kataloger samt överföring i datanät.

Användning enligt bestämmelsen har redan nuvarande för utställningens och försäljningens del begränsats till annonsering eller marknadsföring av försäljning eller utställning. Därmed överensstämmer bestämmelsen med förutsättningen i artikel 5.3. punkt j i direktivet enligt vilken meddelande om försäljning eller utställning inte får användas för något annat kommersiellt syfte.

#### Artikel 5.3 punkt k, l och m

Upphovsrättslagen innehåller inga sådana undantag eller inskränkningar som motsvarar bestämmelserna i punkt k (användning i karikatyr-, parodi- eller pastischsyfte), punkt l (användning i samband med demonstration eller reparation av utrustning) eller punkt m (användning av en byggnad eller en ritning eller plan av en byggnad i rekonstruktions- syfte).

Överföring till allmänheten och tillgängliggörande för allmänheten vid bibliotek m.m. (artikel 5.3 punkt n)

*Direktivet.* Bestämmelsen tillåter föreskrivning av undantag eller inskränkningar i

fråga om överföring i lokalerna hos bibliotek, arkiv, museer och andra i artikel 5.2 punkt c avsedda inrättningar av material som finns i deras samlingar.

Bestämmelserna i den nationella lagstiftningen skall uppfylla de kriterier som avses i direktivets bestämmelse: 1) material som överförs skall finnas i inrättningens samlingar och får inte omfattas av särskilda köpe- eller licensvillkor, 2) användning av materialet genom att se eller lyssna på det eller genom att undersöka det skall ske i lokaler hos inrättningen, 3) användning av materialet genom att se eller lyssna på det eller genom att undersöka det skall ske genom därför avsedda terminaler, 4) överföring eller tillgängliggörande för enskilda av material i lokaler hos inrättningen får ske endast i forskningssyfte eller för privata studier.

Upphovsrättslagen. Den nuvarande upphovsrättslagen innehåller inte någon sådan inskränkingsbestämmelse som avses i artikel 5.3 punkt n.

Sådan överföring av material till allmänheten som sker vid bibliotek och andra liknande inrättningar behandlas i avsnitt 3.2.5. i allmänna motiveringen.

Andra undantag och inskränkningar som gäller analog användning av mindre betydelse (artikel 5.3 punkt o)

*Direktivet.* Bestämmelsen möjliggör att utöver de i artikel 5 uttryckligen angivna undantagen och inskränkningarna även bibehålla vissa redan befintliga undantag eller inskränkningar i den nationella lagstiftningen. Förutsättningen är att undantagen eller inskränkningarna gäller endast analog användning och inte påverkar den fria rörligheten för varor och tjänster inom gemenskapen.

Bestämmelsen möjliggör i princip även bibehållande av en inskränkning i fråga om överföring av verk, inbegripet utsändning i radio och television.

*Upphovsrättslagen.* Till sådana inskränkningar av mindre betydelse som avses i artikel 5.3 punkt o i direktivet kan anses höra bestämmelsen i 24 § om återgivning av ett musikverks text i konsertprogram, bestämmelsen i 25 § 1 mom. 1 punkten om kritiska

framställningar och bestämmelsen i 25 a § 1 mom. om användning av konstverk i kataloger.

Enligt 24 § får texten återges för åhörarna i ett konsertprogram eller liknande när musikaliska verk framförs med text. Enligt 25 § 1 mom. får bilder av offentliggjorda konstverk återges i anslutning till texten i en kritisk framställning. Enligt 25 a § 1 mom. får konstverk som ingår i en samling eller ställs ut eller bjuds ut till salu genom tryckning, fotokopiering eller liknande förfarande avbildas i samlings-, utställnings eller försäljningskataloger.

Enligt direktivet kan sådana inskränkingsbestämmelser som avses i punkt o endast beröra analog användning. För att uppfylla detta krav enligt direktivet föreslås att de nämnda bestämmelserna i lagen ändras så att de kan tillämpas endast på sådana konsertprogram och kritiska framställningar som framställs genom tryckning, fotokopiering eller liknande metoder. Efter dessa ändringar överensstämmer de nämnda bestämmelserna med artikel 5.3 punkt o i direktivet.

Undantag eller inskränkningar i spridningsrätten (artikel 5.4)

*Direktivet.* Enligt bestämmelsen får i undantags- eller inskränkingsfall som avses i artikel 5.2 och 5.3 också föreskrivas undantag eller inskränkning från spridningsrätten. Enligt denna bestämmelse får exemplar som framställts med stöd av en undantags- eller inskränkingsbestämmelse spridas i den utsträckning som är motiverad med hänsyn till syftet med det tillåtna mångfaldigandet.

I artikel 5.4 hänvisas endast till artikel 4, som gäller upphovsmäns spridningsrätt. I fråga om närstående rättigheter ingår bestämmelser om spridningsrätt emellertid i artikel 9 i uthyrningsdirektivet. Artikel 5.4 innehåller i detta avseende ett fel. Även i andra avseenden är bestämmelsen onödig på direktivnivå, och är närmast av förtydligande art.

*Upphovsrättslagen.* Principen vid tillämpningen av inskränkingsbestämmelserna i 2 kap. upphovsrättslagen har varit att exemplar av verk som framställts med stöd av en inskränkingsbestämmelse även får spridas el-

ler på annat sätt användas för de syften som avses i inskränkingsbestämmelsen.

I enlighet med artikel 5.4 i direktivet föreslås emellertid att till 11 § fogas ett nytt 3 mom. enligt vilket exemplar av verk som framställts med stöd av inskränkingsbestämmelsen i 2 kap. får spridas till allmänheten i enlighet med inskränkingsbestämmelsen. En motsvarande bestämmelse föreslås även i fråga om offentligt framförande av verk.

I fråga om spridning av exemplar av verk överensstämmer den föreslagna bestämmelsen således med artikel 5.4 i direktivet. Offentligt framförande för en närvarande publik omfattas inte av direktivet.

Trestegsstestet (artikel 5.5)

*Direktivet och internationella konventioner.* I bestämmelsen anges allmänna villkor som gäller i fråga om samtliga undantag och inskränkningar. Enligt bestämmelsen får de i artikel 5 avsedda undantagen och inskränkningarna "endast tillämpas i vissa särskilda fall som inte strider mot det normala utnyttjandet av verket eller annat alster och inte oskäligt inkräktar på rättsinnehavarens legitima intressen."

Förebilderna till denna bestämmelse är artikel 9 stycke 2 i Bernkonventionen samt artikel 10 stycke 2 i WCT och artikel 16 stycke 2 i WPPT. En bestämmelse med samma innehåll ingår även i artikel 13 i avtalet om handelsrelaterade aspekter på industriella rättigheter och upphovsrättigheter (Trips-avtalet).

Uttrycket "unionsländerna kan i sin lagstiftning tillåta" i Bernkonventionen är till sin karaktär en anvisning till lagstiftaren som bör beaktas vid föreskrivandet av undantag och inskränkningar. Bestämmelsens karaktär av anvisning eller rentav förpliktande bestämmelse för lagstiftaren framgår ännu tydligare av uttrycket "Contracting Parties/Members shall confine limitations or exceptions" som används i WCT, WPPT respektive Trips-avtalet. De fördragsslutande parterna skall med andra ord begränsa undantag och inskränkningar på de sätt som anges i avtalsbestämmelserna, genom tillämpning av det s.k.

trestegstestet.

Direktivets bestämmelser är förpliktande för medlemsstaterna. De lagar, förordningar och administrativa bestämmelser som förutsätts enligt direktivet skall av medlemsstaterna sättas i kraft före den i direktivet angivna dagen. Eftersom informationssamhällsdirektivet innehåller föreskrifter om sådan gemenskapslagstiftning som förutsätts enligt WCT och WPPT, har även trestegstestet tagits in i direktivet.

Även utan denna uttryckliga bestämmelse i artikel 5.5 i direktivet innebär motsvarande fördragsbestämmelser i WCT och WPPT att medlemsstaterna i samband med att direktivet sätts i kraft på nationell nivå är förpliktade att utreda om gällande nationella inskränkingsbestämmelser överensstämmer med fördragen. Vid stiftandet av eventuella nya inskränkingsbestämmelser eller övervägande av tillämpning av gamla inskränkingsbestämmelser även på de i fördragen föreskrivna nya rättigheterna skall den nationella lagstiftaren utreda om inskränkingsbestämmelsen är tillåten enligt trestegstestet.

Genom intagandet av en uttrycklig bestämmelse i direktivet i artikel 5.5 möjliggörs att EG-domstolen vid behov kan utreda huruvida en nationell inskränkingsbestämmelse överensstämmer med direktivet.

*Upphovsrättslagen.* Direktivets bestämmelse föranleder inte någon ändring av upphovsrättslagen.

Inskränkingsbestämmelserna i 2 kap. upphovsrättslagen skall när de tillämpas i enskilda fall ges en restriktiv tolkning. Detta traditionella tolkningsdirektiv framgår bl.a. av 1953 års kommittébetänkande: "Då upphovsmannens befogenhet att förfoga över sitt verk principiellt är en uteslutande rätt, framstå förenämnda inskränkningar såsom undantag från huvudregeln och bestämmelserna rörande dem böra förty tolkas restriktivt." (Kommittébetänkande 1953:5, s. 53). Inskränkningarna i artikel 9 andra stycket i Bernkonventionen har föreskrivits med avseende på deras utsträckningen på basis av kriterierna enligt trestegstestet i konventionen.

Finska domstolar tillämpar den nationella lagens bestämmelser, vilka på ovan anförd sätt skall uppfylla direktivets krav och således även överensstämma med bestämmelser-

na i artikel 5.5. Även EG:s egen lagstiftning skall vara i överensstämmelse med WCT och WPPT.

Vid sidan av de lagtolkningsprinciper som traditionellt har iakttagits kan även själva direktivet och de nämnda internationella avtalen anses ha tolkningsverkan vid domstols tillämpning av bestämmelserna i den nationella lagstiftningen i enskilda fall. Tolkningsverkan av artikel 5.5 i direktivet och delvis även artikel 9 stycke 2 i Bernkonventionen gäller de bestämmelser i 2 kap. upphovsrättslagen som stiftats med stöd av artikel 5 i direktivet.

### Kapitel III. Skydd av tekniska åtgärder och av information om rättighetsförvaltning

#### Artikel 6. *Förpliktelser i fråga om tekniska åtgärder*

*Direktivet.* I artikeln föreskrivs om rättsligt skydd för tekniska åtgärder.

I ingresspunkt 50 konstateras att ett sådant harmoniserat rättsligt skydd inte påverkar tillämpningen av de särskilda skyddsbestämmelserna enligt datorprogramdirektivet, och i synnerhet inte skyddet för sådana tekniska åtgärder som används i samband med datorprogram.

Artikelns bestämmelser skall således tillämpas på alla slag av verk, med undantag för datorprogram, samt på skyddsobjekt som omfattas av närstående rättigheter och på material som omfattas av det särskilda skyddet för databaser.

Enligt punkt 1 i artikeln skall medlemsstaterna ge tillfredsställande rättsligt skydd mot kringgående av effektiva tekniska åtgärder. Kringgående av tekniska åtgärder enligt punkt 1 förutsätter att den person som utför kringgåendet känner till eller har skälig anledning att anta att han eller hon utför en sådan handling.

Punkt 2 i artikeln gäller import och spridning av anordningar som möjliggör kringgående av tekniska åtgärder. Enligt direktivet skall medlemsstaterna ge tillfredsställande rättsligt skydd även mot sådan verksamhet.

Verksamheter som förbjuds enligt denna

bestämmelse är tillverkning, import, spridning, försäljning, uthyrning, marknadsföring i försäljnings- eller uthyrningssyfte eller innehav i kommersiellt syfte av anordningar, produkter eller komponenter samt tillhandahållande av tjänster.

De anordningar, produkter eller komponenter som förbjuds enligt denna bestämmelse är sådana som 1) marknadsförs, utannonseras eller saluförs i syfte att kringgå effektiva tekniska åtgärder, eller 2) endast har ett begränsat kommersiellt intresse eller användningsområde av betydande art utöver att kringgå effektiva tekniska åtgärder, eller 3) huvudsakligen är utformade, konstruerade, anpassade eller framtagna i syfte att möjliggöra eller underlätta kringgående av effektiva tekniska åtgärder.

I punkt 3 i artikeln definieras de tekniska åtgärder som omfattas av artikelns bestämmelser, samt när dessa anses vara "effektiva" på det sätt som avses i bestämmelsen i punkt 1.

Med tekniska åtgärder avses i direktivet "varje teknik, anordning eller komponent som har utformats till att vid normalt bruk förhindra eller begränsa handlingar, med avseende på verk eller andra alster, som inte är tillåtna" av rättsinnehavarna. Till sådana rättsinnehavare hör enligt denna bestämmelse upphovsrättsinnehavare, innehavare av närstående rätt samt innehavare av i databasdirektivet föreskriven rätt av sitt eget slag.

Tekniska åtgärder skall enligt bestämmelsen i den senare delen av artikel 6.3 anses vara "effektiva" om "användningen av ett skyddat verk eller annat alster kontrolleras av rättsinnehavarna genom en åtkomstkontroll- eller skyddsprocess ... om processen uppfyller skyddsändamålet." Som exempel på skyddsprocesser nämns kryptering, kodning eller omvandling av verket eller alstret samt kontrollmekanismer för kopiering.

Samtliga tekniska åtgärder som används i en digital miljö är möjliga att kringgå med större eller mindre svårighet. På motsvarande sätt är det möjligt att öppna varje form av spärranordning i en analog miljö. Att ett visst spärrsystem inte förhindrar intrång med hjälp av intrångsredskap av allra grövsta slag betyder inte att åtgärderna inte är effektiva på det sätt som avses i direktivet.

Bestämmelsens syfte är att trygga egenomsskyddet, vilket skall vara lika gott i en digital miljö som i en analog miljö. Det skyddsändamål som eftersträvas med hjälp av en teknisk åtgärd i en digital miljö föreslås vara uppnått när skyddsändamålet av den använda skyddsåtgärden klart framgår för var och en användare.

Enligt ingresspunkt 48 är syftet med direktivet inte att hindra den elektroniska utrustningens normala funktion eller den tekniska utvecklingen av den. Ett rättsligt skydd innebär "ingen skyldighet att utforma anordningar, produkter, komponenter eller tjänster så att de motsvarar tekniska åtgärder, så länge som en sådan anordning, produkt, komponent eller tjänst inte på annat sätt omfattas av förbudet i artikel 6". Enligt ingresspunkten bör det rättsliga skyddet "vara förenligt med proportionalitetsprincipen och inte medföra förbud mot sådana anordningar eller verksamheter som har något annat kommersiellt betydelsefullt syfte eller användningsområde än att kringgå tekniskt skydd". Det konstateras att skyddet i synnerhet inte får hindra kryptografisk forskning.

Enligt ingresspunkt 49 får medlemsstaterna om de så önskar även föreskriva om förbud mot privat innehav av anordningar, produkter eller komponenter för kringgående av tekniska åtgärder. Direktivet hindrar inte tillämpningen av en sådan bestämmelse.

I artikel 6.4, som är indelad i fem stycken, ingår bestämmelser om förhållandet mellan tekniska åtgärder och inskränkingsbestämmelserna i artikel 5. Huvudregeln enligt artikel 6 är att tekniska åtgärder åtnjuter rättsligt skydd, dvs. att det är förbjudet att kringgå effektiva tekniska åtgärder som rättsinnehavaren eller någon med hans tillstånd har använt.

I artikel 4.1 a-punkten i direktivet föreskrivs emellertid att den som har rätt att utnyttja undantag eller inskränkningar bör ha möjlighet att utnyttja även alster som skyddats genom tekniska åtgärder i den mån som behövs för att undantaget eller inskränkningen i fråga skall kunna utnyttjas. Förutsättningen är att den som har rätt till undantaget eller inskränkningen skall ha laglig tillgång (legal access) till det skyddade verket eller alstret i fråga. Enligt direktivet har följande undantag eller inskränkningar en särställning:



artikel 5.2 punkt a (fotokopiering), artikel 5.2 punkt c (mångfaldigande vid bibliotek, museer m.m.), artikel 5.2 punkt d (efemära upptagningar) artikel 5.2 punkt e (time-shifting-upptagning vid socialinrättningar) artikel 5.3 punkt a (användning i illustrativt syfte inom undervisning eller vetenskaplig forskning) artikel 5.3 punkt b (användning för personer med funktionshinder) och artikel 5.3 punkt e (allmän säkerhet m.m.).

Det system som avses i direktivet består av två skeden. I första skedet skall man eftersträva frivilliga åtgärder, t.ex. avtal, mellan rättsinnehavare och andra berörda parter. Artikeln ålägger inte medlemsstaterna någon skyldighet att vidta eller främja sådana åtgärder. I ingresspunkt 51 konstateras dock att "medlemsstaterna bör främja frivilliga åtgärder från rättsinnehavarnas sida, inbegripet ingående och genomförande av avtal mellan rättsinnehavare och andra berörda parter".

Medlemsstaternas skyldighet att vidta åtgärder blir aktuell i det andra skedet. Om det inte genom frivilliga åtgärder går att lösa motsättningen mellan inskränkingsbestämmelser och tekniska åtgärder inom en i ingresspunkt 51 avsedd "rimlig tid", skall medlemsstaten "vidta lämpliga åtgärder för att se till att rättsinnehavarna ger de personer som har rätt till sådana undantag eller inskränkningar lämpliga möjligheter att utnyttja dessa". Lämpliga åtgärder kan enligt ingresspunkten vidtas genom att ändra en genomförd teknisk åtgärd eller på annat sätt.

Artikel 6.4 andra stycket innehåller en bestämmelse enligt vilken medlemsstaterna får vidta sådana åtgärder som avses i första stycket även när det gäller en person som har rätt att utnyttja ett undantag eller en inskränkning enligt artikel 5.2 punkt b (privatkopiering). Åtgärderna skall uppfylla kraven enligt artikel 5.5. Direktivet ålägger dock inte medlemsstaterna någon skyldighet att vidta sådana åtgärder. Medlemsstaterna får inte genomföra sådana åtgärder, om rättsinnehavarna redan har möjliggjort privatkopiering i nödvändig utsträckning. Rättsinnehavarna har enligt bestämmelsen alltid möjlighet att på teknisk väg begränsa antalet exemplar som kan framställas.

Enligt artikel 6.4 tredje stycket skall de tekniska åtgärder som tillämpas med stöd av

artikel 6.4 åtnjuta det rättsliga skydd som föreskrivs i artikel 6.1. Det rättsliga skydd som föreskrivs i enlighet med artikel 6.1 omfattar även detta krav.

I artikel 6.4 fjärde stycket ingår ett viktigt undantag från första och andra stycket i artikel 6.4. Denna "säkerhetsklausul för den elektroniska handeln" gäller situationer där verk eller andra alster görs tillgängliga för allmänheten på ett sätt som gör att enskilda kan få tillgång till dem från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer. I bestämmelsen föreskrivs att första och andra stycket inte skall tillämpas på sådana situationer då verk eller andra alster gjorts tillgängliga för allmänheten i enlighet med överenskomna avtalsvillkor.

Till denna bestämmelse anknnyter även ingresspunkt 53.

Enligt ingresspunkten får en medlemsstat inte tillämpa artikel 6.4 första och andra stycket när det är fråga om interaktivt tillgängliggörande, dvs. sådant tillgängliggörande för allmänheten som sker i enlighet med överenskomna avtalsvillkor. Med andra ord skall man iaktta de avtalsvillkor enligt vilka materialet genom överföring på begäran har gjorts tillgängligt, dvs. ställts till användarens disposition.

Enligt artikel 6.4 femte stycket skall artikel 6.4 tillämpas i tillämpliga delar inom ramen för uthyrningsdirektivet och databasdirektivet, om artikel 6 tillämpas på de nämnda direktiven. Varken uthyrningsdirektivets bestämmelser om närstående rättigheter eller databasdirektivet innehåller några föreskrifter om tekniska åtgärder, vilket innebär att artikel 6 fyller ut en lucka i de nämnda direktiven. Även artikel 6.4 blir sålunda tillämplig i samband med de nämnda direktiven.

Genom denna direktivbestämmelse sätts bestämmelserna i artikel 11 i WCT och artikel 18 i WPPT i kraft.

*Särskilda frågor som gäller tillämpningen på databaser.* I databasdirektivet ingår bestämmelser om de inskränkningar som får föreskrivas i ensamrätten till databaser (artikel 6) och det särskilda skyddet för databaser (artikel 9). Enligt artikel 6 i databasdirektivet har medlemsstaterna rätt att föreskriva inskränkningar i det upphovsrättsliga skyddet när det gäller enskilt bruk i analog form, an-

vändning i illustrativt syfte vid undervisning och i vetenskaplig forskning samt i fråga om användning i den allmänna säkerhetens intresse e.d. Även sådana inskränkningar som traditionellt föreskrivs i fråga om upphovsrätt får föreskrivas. Enligt artikel 9 får i det särskilda skyddet för databaser föreskrivas sådana inskränkningar till förmån för den behörige användaren av en databas som gäller enskilt bruk i analog form, användning i illustrativt syfte vid undervisning och i vetenskaplig forskning samt i fråga om användning i den allmänna säkerhetens intresse e.d. när det är fråga om att använda en väsentlig del av databasens innehåll.

Artikel 6.4 i informationssamhällsdirektivet kan således tillämpas på sådana skyddsobjekt som avses i databasdirektivet till den del databasdirektivet innehåller sådana inskränkingsbestämmelser som uppräknas i artikel 6.4 första stycket. Det bör särskilt observeras att även artikel 6.4 fjärde stycket blir tillämplig i detta sammanhang.

I de inskränkningar i ensamrättigheterna som föreskrivs i artikel 6 i databasdirektivet ingår även i den nämnda artikelns första punkt en bestämmelse, enligt vilken den behörige användaren av en databas eller exemplar av denna får förfoga över verket i enlighet med alla de ensamrättigheter som tillkommer databasens upphovsman, om förfogandet är nödvändigt för tillgång till innehållet i databasen eller för ett normalt utnyttjande av den. I fråga om det särskilda skyddet för databaser innehåller artikel 8.1 en bestämmelse, enligt vilken databasproducenten inte kan förhindra en behörig användare från att företa utdrag eller återanvända mindre väsentliga delar av databasens innehåll. Enligt artikel 15 i databasdirektivet är avtal som strider mot dessa bestämmelser ogiltiga.

*Upphovsrättslagen.* I Finlands nuvarande lagstiftning föreskrivs om tekniska åtgärder i tre lagrum. Några bestämmelser som motsvarar bestämmelserna i artikel 6 i direktivet ingår dock inte i lagstiftningen.

I 3 § lagen om förbud mot vissa avkodningssystem (1117/2001), som trädde i kraft den 1 januari 2002, ingår ett förbud som gäller avkodningssystem. Enligt denna bestämmelse är det förbjudet att obehörigen ineha, använda, tillverka, importera, saluföra,

hyra ut, distribuera, främja försäljningen av samt installera och underhålla avkodningssystem. Bestämmelsen grundar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv om villkorad tillgång (98/84/EG). Brott mot detta förbud är straffbart som avkodningssystemsförseelse enligt 6 § i den nämnda lagen eller som avkodningssystemsbrott enligt 38 kap. 8 a § strafflagen (1118/2001).

I 56 c § upphovsrättslagen föreskrivs att spridning till allmänheten eller innehav i kommersiellt syfte av olovlig anordning för att avlägsna skydd för datorprogram är straffbart. Kringgående av tekniskt skydd som använts för skydd av datorprogram är däremot inte förbjudet. Eftersom kringgående av tekniskt skydd för datorprogram förutsätter kopiering av programmet och eftersom även kopiering av ett sådant program för privat bruk är förbjudet, behöver ett särskilt förbud mot kringgående av tekniskt skydd för datorprogram inte tas in i lagen. Artikel 6 i direktivet gäller inte datorprogram.

I Finlands rättsordning kan ett i artikel 6 punkt 1 och 2 avsett "tillfredsställande rättsligt skydd" bäst genomföras med hjälp av ett förbud som gäller tekniska åtgärder samt straffpåföljder för brott mot detta förbud. Ett sådant förbud föreslås ingå i ett nytt 5 a kap. i upphovsrättslagen, vilket föreslås gälla tekniska åtgärder som avses i artikel 6 i direktivet och elektronisk information om rättighetsförvaltning som avses i artikel 7.

Det föreslås att utanför förbudet mot kringgående av tekniska åtgärder föreskrivs kringgående av tekniska åtgärder som sker i samband med kryptografisk forskning. Likaledes skall utanför förbudet föreskrivas sådant kringgående av tekniska åtgärder som en privat person utför för att se eller höra verket eller för att framställa ett exemplar för personligt bruk av ett av personen lagligen framställt verksexemplar som t.ex. kan vara en upptagning vars äganderätt stadigvarande övergått till personen som framställer exemplaret.

Därtill föreslås att som sådana tekniska åtgärder som avses i artikel 6.3 skall anses även sådana åtgärder som någon annan med upphovsmannens tillstånd för tillgängliggörandet av verket för allmänheten har installerat för skydd av verket. Bestämmelsen som

föreslås i lagen är tydligare än motsvarande bestämmelse i direktivet.

En bestämmelse om straff för brott mot förbudet föreslås ingå i 7 kap. upphovsrättslagen om ansvar och ersättningsskyldighet.

Därtill föreslås att en kvalificerad straffbestämmelse om brott mot de ovan nämnda förbuden tas in i 49 kap. strafflagen om kränkning av vissa immateriella rättigheter.

I lagförslaget föreslås förbud även mot spridning av sådana verk och annat skyddat material vari tekniska åtgärder har kringgåts. Detta förslag går utöver direktivets formulering.

I lagförslaget föreslås bestämmelser för sådana i artikel 6.4 första stycket avsedda fall, där en lämplig överenskommelse mellan rättsinnehavaren och verkets användare inte har uppnåtts genom frivilliga åtgärder.

Av den nuvarande utvecklingen på marknaden för skyddade alster kan inte dras några slutsatser om vilken typ av tekniska åtgärder som kommer att tas i bruk inom den närmaste framtiden. Därför gäller det att följa marknadsutvecklingen och iaktta om användningen av tekniska åtgärder ger upphov till sådana problemsituationer som förutsätter att man måste överväga att ändra lagstiftningen i enlighet med artikel 6.4 andra stycket i direktivet.

I samband med beredningen av ändringarna i lagstiftningen utreddes på uppdrag av undervisningsministeriet det nuvarande utvecklingskedet för tekniska åtgärder och i vilken utsträckning sådana åtgärder har tagits i bruk.

*Uppföljning av utvecklingen.* Den i artikel 12 i direktivet avsedda kontaktkommittén mellan medlemsstaterna och kommissionen undersöker på gemenskapsnivå bl.a. den digitala marknaden för verk och andra alster och tekniska åtgärder samt användningen av dessa för skydd av sådana alster. En sådan regelbunden undersökning föreskrivs även enligt lagstiftningen i Förenta staterna.

Regeringen anser att det även i Finland är skäl att noga följa ibruktageand och utbredningen av tekniska åtgärder. Speciellt viktigt är det att hålla sig informerad om utvecklingen av privatkopieringen samt utvecklingen och användningen av sådana tekniska åtgärder som påverkar den privata användningen.

De effekter det rättsliga skyddet för tekniska åtgärder har på marknaden och användningen av skyddade verk bör utvärderas. Vid utvärderingen bör beaktas bl.a. tillgången till verk för de syften som avses i inskränkingsbestämmelserna, konsekvenserna av förbudet mot kringgående av tekniska åtgärder samt de effekter som anordningar för kringgående av tekniska åtgärder har på marknaden och värdet av skyddade verk.

#### Artikel 7. *Förpliktelser beträffande information om rättighetsförvaltning*

*Direktivet.* Enligt artikel 7.1 skall medlemsstaterna ge tillfredsställande rättsligt skydd mot sådana handlingar, som utförs av personer med vetskap om att detta sker utan tillstånd och som riktar sig mot elektronisk information om rättighetsförvaltning.

Enligt artikel 7.1 stycke a är det förbjudet att avlägsna eller ändra nämnda information i verk eller andra skyddade objekt. Enligt artikel 7.1 stycke b är det även förbjudet att sprida, i spridningssyfte importera, i radio och television utsända, till allmänheten överföra eller göra tillgängliga sådana verk eller andra skyddade alster vars elektroniska information om rättighetsförvaltning utan tillstånd har avlägsnats eller ändrats.

I direktivet ingår inte några föreskrifter om i vilka fall lovlig ändring av elektronisk information om rättighetsförvaltning är möjlig. I motiveringen till direktivförslaget (KOM(97) 628 slutlig, s. 34) konstateras att lovlig ändring av information föreslås vara sådan ändring som sker med tillstånd av rättsinnehavaren eller dennes företrädare, eller som tillåts eller förutsätts enligt lag i situationer som gäller datasekretess e.d.

I båda de fall som anges i artikel 7.1 skall enligt direktivet ges tillfredsställande rättsligt skydd, om personen som utför handlingen vet eller har skälig anledning att anta att han därigenom orsakar, möjliggör, underlättar eller döljer intrång i någon i lag föreskriven upphovsrätt eller närstående rättighet eller det särskilda skyddet för databaser. Enligt denna bestämmelse leder således ändring eller avlägsnande av elektronisk information om rättighetsförvaltning till rättighetsintrång.

Enligt bestämmelsen är det tillräckligt att det föreligger möjlighet till rättighetsintrång.

I artikel 7.2 första stycket definieras vad som avses med "information om rättighetsförvaltning" i denna bestämmelse. Därmed avses all sådan information om ett verk eller annat skyddat alster eller ett material som omfattas av det särskilda skyddet för databaser som upphovsmannen tagit in i materialet och som innehåller identifieringsuppgifter, uppgifter som gäller upphovsmannen eller annan rättsinnehavare samt information om villkoren för användning av materialet. Med sådan information som avses i bestämmelsen jämföras även nummer och koder som uttrycker sådan information.

I praktiken införs elektronisk information om rättighetsförvaltning i verk och andra alster i det skede då man förbereder spridning eller överföring av materialet till allmänheten. Direktivet förutsätter att sådan information om rättighetsförvaltning som lämnats av en rättsinnehavare (upphovsman, artist, fonogramproducent, framställare av bildupptagning, rundradioföretag, framställare av databaser) skall skyddas. Bestämmelsen skall anses omfatta även sådan information som företrädare för rättsinnehavaren, rättighetsförvärvare eller licenstagare har fogat till materialet.

Enligt artikel 7.2 andra stycket skall all sådan elektronisk information om rättighetsförvaltning som omfattas av bestämmelsen vara kopplad till en kopia av ett verk eller annat skyddat alster eller framträda i samband med överföringen till allmänheten av verket eller alstret.

Enligt ingresspunkt 55 i direktivet bör "rättsinnehavarna uppmuntras att använda märkning som, utöver den ovan nämnda informationen, bland annat innehåller deras tillstånd när verk eller andra alster läggs ut på näten".

Enligt ingresspunkt 57 i direktivet skall informationssystem för förvaltning av rättigheter innehålla tekniska spärrar för skydd av privatlivet, t.ex. när det gäller individers konsumtionsvanor och beteende i online-sammanhang, i enlighet med EG-direktivet om skydd för enskilda när det gäller behandling av och fri rörlighet för personuppgifter (95/46/EG).

Enligt principen att direktivet fyller ut luckor i befintliga direktiv skall artikel 7, som gäller elektronisk information om rättighetsförvaltning, tillämpas även på sådana skyddsobjekt som avses i datorprogramdirektivet, uthyrningsdirektivet och databasdirektivet.

Genom bestämmelsen i denna artikel genomförs bestämmelserna i artikel 12 i WCT och artikel 19 i WPPT.

*Upphovsrättslagen.* Några lagbestämmelser som motsvarar bestämmelsen i direktivets 7 artikel ingår inte i den finska lagstiftningen.

I Finlands rättsordning kan ett i artikel 7.1 avsett "tillfredsställande rättsligt skydd" bäst genomföras med hjälp av ett förbud som gäller elektronisk information om rättighetsförvaltning samt straffpåföljder för brott mot detta förbud. Ett sådant förbud föreslås ingå i det nya 5 a kap. upphovsrättslagen, vilket föreslås gälla tekniska åtgärder som avses i artikel 6 och elektronisk information om rättighetsförvaltning som avses i artikel 7 i direktivet.

Vidare föreslås att även sådan information som någon annan, i egenskap av part i ett verks spridningskedja eller eljest, har installerat i verket på upphovsmannens vägnar eller med hans tillstånd skall anses som sådan information om rättighetsförvaltning som avses i artikel 7. I artikel 7.2 avsedd information om rättighetsförvaltning är sådana uppgifter som upphovsmannen eller någon annan rättsinnehavare har installerat i materialet. Bestämmelsen som föreslås ingå i lagen är tydligare än motsvarande bestämmelse i direktivet.

En bestämmelse om straff för brott mot förbudet föreslås intas i 7 kap. upphovsrättslagen om ansvar och ersättningsskyldighet.

Därtill föreslås att en kvalificerad straffbestämmelse om brott mot de ovan nämnda förbudena tas in i 49 kap. strafflagen om kränkning av vissa immateriella rättigheter.

I lagförslaget föreslås inte några uttryckliga åtgärder för att uppmuntra rättsinnehavare att använda sådan märkning av vilken framgår i artikel 7 avsedd information samt tillstånd i anslutning till användning av skyddat material. Utvecklingen av standarder och god praxis i syfte att förbättra den information som

innefattas i webbmaterial ingår i regeringens innehållsproduktionsprojekt. Undervisningsministeriet har påbörjat en utredning av upphovsrättsmärkning av webbmaterial i samarbete med upphovsrätsorganisationer samt företag och organisationer inom kommunikationsbranschen.

#### Kapitel IV. Gemensamma bestämmelser

##### Artikel 8. Sanktioner och möjligheter att vidta rättsliga åtgärder

*Direktivet.* I artikel 8.1 åläggs medlemsstaterna en skyldighet att föreskriva lämpliga sanktioner och möjligheter att vidta rättsliga åtgärder i fråga om intrång i de rättigheter och skyldigheter som fastställs i direktivet samt säkerställa att dessa sanktioner och möjligheter att vidta rättsliga åtgärder tillämpas. Sanktionerna skall vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Enligt artikel 8.2 skall varje medlemsstat säkerställa att de rättsinnehavare, vilkas intressen berörs av en intrångshandling som utförs inom dess territorium, kan föra talan om skadestånd och/eller begära föreläggande samt, i tillämpliga fall, föra talan om beslag av det material som använts vid intrånget och av sådan olovlig utrustning som använts för att kringgå eller avlägsna en teknisk åtgärd.

Enligt artikel 8.3 skall en rättsinnehavare ha möjlighet att begära ett föreläggande gentemot mellanhänder vars tjänster utnyttjas av en tredje part för att begå intrång i en upphovsrätt eller närstående rättighet. Föreläggande skall enligt bestämmelsen även kunna riktas mot oskyldiga mellanhänder, dvs. sådana som inte ens har haft möjlighet att kontrollera det material som förmedlas via mellanhandens förbindelser. Enligt ingresspunkt 59 bör rättsinnehavaren ha en sådan möjlighet att begära föreläggande även i det fall att handlingar som mellanhanden utför hör till området för det tvingande undantag som i artikel 5.1 föreskrivs i fråga om kortvarig kopiering. Enligt ingresspunkt 59 bör medlemsstaterna själva bestämma om villkoren och bestämmelserna för förelägganden av detta slag i sin nationella lagstiftning.

*Upphovsrättslagen och annan nationell*

*lagstiftning.* I 7 kap. upphovsrättslagen ingår bestämmelser om straff och ersättningskyldighet, och i strafflagen ingår bestämmelser om upphovsrättsbrott i 49 kap. 1 §. Därtill finns en särskild lag om säkerställande av bevisning i tvistemål som gäller immateriella rättigheter (344/2000).

Enligt artikel 8.2 i direktivet bör rättsinnehavare, vilkas intressen en intrångshandling berör, kunna föra talan om skadestånd och/eller begära föreläggande samt, i tillämpliga fall, föra talan om beslag av det material som använts vid intrånget och även av sådana anordningar, produkter eller komponenter som avses i artikel 6.2 och som lämpar sig för kringgående av tekniska åtgärder. I den mån kringgåenderedskap inte konkret har använts för att kringgå ett tekniskt skydd som rättsinnehavaren använt i sitt material, har rättsinnehavaren inte någon subjektiv rätt att kräva beslag av kringgåenderedskap. Vid brott eller förseelser som gäller spridning av kringgåenderedskap finns inte någon målsägande. Även förande av talan om skadestånd förutsätter att skada åsamkats uttryckligen den ifrågavarande rättsinnehavaren.

I lagförslaget föreslås att endast allmänna åklagaren skall ha rätt att väcka åtal för brott mot förbudet mot spridning av sådana redskap för kringgående av tekniska åtgärder som avses i artikel 6.2.

Upphovsrättslagens nuvarande bestämmelser och den allmänna straff- och processrättsliga lagstiftningen samt den ovan nämnda föreslagna bestämmelsen uppfyller tillräckligt väl de i artikel 8.1 och 8.2 angivna kraven.

Medlemsstaterna bör enligt artikelns 3 punkt föreskriva att rättsinnehavare har möjlighet att begära i bestämmelsen avsett föreläggande gentemot mellanhänder vars tjänster utnyttjas av en tredje part för att begå intrång i en upphovsrätt eller närstående rättighet.

Om säkringsåtgärder i privaträttsliga tvistemål föreskrivs i 7 kap. rättegångsbalken. Domstolen får på ansökan bestämma att motpartens egendom skall beläggas med kvarstad för att säkerställa sökandens fordran (1 §) eller bestämma att ett föremål eller viss annan egendom skall beläggas med kvarstad, om sökanden visar sannolika skäl för att han har bättre rätt till egendomen (2 §).

Sådana allmänna säkringsåtgärder som anges i 7 kap. 3 § rättegångsbalken får enligt de villkor som föreskrivs i lagen användas för att säkerställa sådan annan rätt som sökanden har gentemot motparten. Med stöd av denna paragraf kan en domstol vid vite förbjuda motparten att göra något, vid vite förelägga motparten att göra något, berättiga sökanden att göra eller låta göra något, bestämma att motparten tillhörig egendom skall överlämnas i en sysslomans besittning eller förvaltning, eller bestämma om andra åtgärder som behövs för att trygga sökandens rätt. Ansökan om säkringsåtgärd kan göras på elektronisk väg. Domstolen kan även utfärda ett temporärt beslut i snabb ordning redan samma dag som ansökan görs.

Enligt lagen om säkerställande av bevisning i tvistemål som gäller immateriella rättigheter (344/2000) kan den behöriga domstolen bestämma att sådant material som kan antas ha betydelse som bevis i ett tvistemål skall beläggas med kvarstad. Domstolen kan även bestämma om andra säkringsåtgärder som behövs för att bevismaterial skall kunna skaffas eller bevaras.

Om straffrättsliga säkringsåtgärder föreskrivs i tvångsmedelslagen (450/1987). Enligt 4 kap. 1 § tvångsmedelslagen får ett föremål tas i beslag, om det finns skäl att anta att det kan ha betydelse som bevis i brottmål eller att det har avhänts någon genom brott eller att domstol förklarar det förbrutet. I praktiken har bestämmelsen tillämpats så att föremålet för beslag även kan vara något annat än ett fysiskt föremål, t.ex. information som lagrats på en dators hårddisk eller på en server.

De allmänna säkringsåtgärdsbestämmelserna gör det möjligt att t.ex. förhindra tillgång till material som lagrats på en cacherserver eller utfärda förbud som gäller olaglig verksamhet.

I lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster (458/2002), genom vilken bestämmelserna i direktivet om elektronisk handel har satts i kraft, ingår bestämmelser om säkringsåtgärdsförfarande i fråga om tjänsteleverantörers lagringstjänster. Bestämmelserna gör det möjligt att föreskriva om förhindrande av olaglig information och användning av förfaranden ("notice

and take down procedures") för att förhindra tillgång till material som kränker upphovsrätten eller närstående rättigheter. I 60 a § upphovsrättslagen föreslås en bestämmelse som innehåller en hänvisning till dessa bestämmelser.

Även bestämmelsen i 58 § upphovsrättslagen om möjlighet att förstöra olagligt framställda exemplar av verk eller föremål som använts vid framställningen kan komma till tillämpning. Bestämmelsen lämpar sig för tillämpning även i en nätmiljö. Det föreslås att till paragrafen fogas en bestämmelse om möjlighet att även föreskriva om förstörelse av anordningar för att avlägsna tekniska åtgärder.

#### Artikel 9. *Fortsatt tillämpning av andra rättsliga bestämmelser*

*Direktivet.* I artikeln ingår en förteckning över till andra sakområden hörande bestämmelser som inte påverkas av direktivets bestämmelser. Förteckningen är inte uttömmande. De sakområden som nämns i direktivet är: patenträtt, varumärkesrätt, mönster rätt, bruksmodeller, kretsmönster i halvledarprodukter, typsnett, villkorad tillgång, tillgång till kabelöverföringar av radio- och televisionstjänster, skyddet för nationalskatter, deponeringsskyldighet enligt lag (friexemplar), lagstiftning om kartellbildning och illojal konkurrens, affärshemligheter, säkerhet, sekretess, dataskydd och skydd för privatlivet, tillgång till allmänna handlingar samt avtalsrätt.

I ingresspunkt 60 nämns samma sak på en mer allmän nivå: "Det skydd som föreskrivs i detta direktiv bör inte påverka nationella bestämmelser eller gemenskapsbestämmelser på andra områden."

*Upphovsrättslagen.* Bestämmelser om handlingars offentlighet och rättsvården ingår i inskränkingsbestämmelserna i 25 d § 1 och 2 mom. samt 25 g § 2 mom. upphovsrättslagen. Enligt 25 d § 1 mom. begränsar upphovsrätten inte den lagstadgade rätten att få ta del av offentliga handlingar. Enligt 25 d § 2 mom. får verk användas, om rättsvården och den allmänna säkerheten så kräver.

Enligt 25 g § 2 mom. får ett sändarföretag

vid uppfyllandet av sin lagenliga upptagningsskyldighet framställa eller låta framställa ett exemplar av verk som ingår i utsända program.

Artikel 9 i direktivet föranleder inte några ändringar i de ovan nämnda bestämmelserna.

Det nämnda 25 g § 2 mom. föreslås flyttas till 25 d § om handlingars offentlighet och rättsvården. Samtidigt föreslås att bestämmelsen ges en mer allmän avfattning. Syftet med ändringen är att beakta den reform av yttrandefrihetslagstiftningen som är under beredning vid justitieministeriet.

Upphovsrättsliga frågor i anslutning till översynen av friexemplarslagen behandlas i avsnitt 3.2.5. i allmänna motiveringen.

#### Artikel 10. Tillämpning i tiden

*Direktivet.* Enligt artikel 10.1 skall bestämmelserna i direktivet tillämpas på alla verk och alla skyddsobjekt som omfattas av närstående rättigheter som vid utgången av tiden för det nationella genomförandet enligt artikel 13.1 (18 månader efter det att direktivet utfärdades) skyddas genom medlemsstaternas lagstiftning eller som uppfyller kriterierna för skydd enligt bestämmelserna i direktivet eller i de bestämmelser som avses i artikel 1.2.

Enligt artikel 10.2 skall tillämpningen av direktivet inte påverka åtgärder som har vidtagits och rättigheter som har förvärvats före utgången av tiden för det nationella genomförandet av direktivet.

*Upphovsrättslagen.* De lagstiftningsändringar som direktivet förutsätter bör träda i kraft senast den 21 december 2002.

Direktivets bestämmelse motsvarar den vedertagna lagstiftningspraxis som i finsk upphovsrättslagstiftning tillämpas i fråga om ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser. Det föreslås att nödvändiga ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser tas in i lagen.

#### Artikel 11. Tekniska anpassningar

*Direktivet och internationella konventioner.* Artikeln innehåller tekniska anpassningar av sådana direktiv som är i kraft. Häri ingår även sådana anpassningar av gemen-

skapslagstiftningen som förutsatts i WPPT.

Enligt artikel 11.1 punkt a i direktivet skall artikel 7 i uthyrningsdirektivet utgå. Den bestämmelse om mångfaldiganderätt som ingår i artikel 2 i direktivet fyller ut den lucka som uppstår då artikel 7 i uthyrningsdirektivet upphävs.

Enligt artikel 11.1 punkt b i direktivet skall artikel 10.3 i uthyrningsdirektivet ersättas med en bestämmelse i enlighet med artikel 5.5 i direktivet (trestegstestet). Denna ändring föranleds av den lagstiftningsteknik som tillämpas i direktivet. Ändringen är nödvändig av logiska skäl, om inte av sakliga skäl, på samma sätt som bestämmelsen i artikel 5.5. Genom denna ändring blir trestegstestet tillämpligt även på de inskränkningar i artikel 10 i uthyrningsdirektivet som gäller närstående rättigheter som omfattas av uthyrningsdirektivet. Denna ändring av uthyrningsdirektivet uppfyller det krav på att trestegstestet skall tillämpas som ingår i artikel 16 stycke 2 i WPPT.

Artikel 11.2 i direktivet innehåller en bestämmelse som ersätter artikel 3.2 i skyddstidsdirektivet. Bestämmelsen gäller beräkningen av skyddstiden för fonogramproducenters rättigheter.

Enligt det första stycket i den nya bestämmelsen räknas skyddstiden om 50 år för fonogramframställares rättigheter från dagen för upptagningen. Om emellertid fonogrammet har publicerats lagligt under den tiden, skall dock skyddstiden räknas från dagen för den första lagliga publiceringen. Om ingen laglig publicering har ägt rum under ifrågasvarande period, men fonogrammet lagligen har överförts till allmänheten under denna period, skall skyddstiden räknas från dagen för den första lagliga överföringen till allmänheten. I den finskspråkiga versionen av direktivet har "laglig överföring" i det sistnämnda fallet felaktigt översatts med "laglig publicering" (laillisesta julkaisemisesta).

Enligt andra stycket i den nya bestämmelsen skall bestämmelsen inte innebära att sådana fonogram åter blir skyddade vilkas skyddstid, beräknad enligt den nuvarande bestämmelsen i skyddstidsdirektivet, redan löpt ut vid den tidpunkt när direktivet skall ha satts i kraft.

Genom den nya bestämmelsen blir skydds-

tiden för fonogramframställares rättigheter i överensstämmelse med bestämmelserna i artikel 17 stycke 2 i WPPT. Enligt dessa fördragsbestämmelser förutsätts en skyddstid om minst 50 år från slutet av det år då fonogrammet gavs ut eller, om fonogrammet inte getts ut inom 50 år efter upptagningen, från slutet av det år då upptagningen gjordes.

Ändringen av artikel 3.2 i skyddstidsdirektivet innebär i praktiken att tillgängliggörande för allmänheten i exemplarform inte längre utgör en alternativ beräkningsgrund till offentligt tillgängliggörande (tillgängliggörande för allmänheten i annan form) när det gäller att beräkna skyddstiden. Endast om fonogrammet inte har utgivits, dvs. exemplar av fonogrammet inte har spritts till allmänheten inom 50 år från upptagningen, men fonogrammet under denna period har gjorts tillgängligt för allmänheten i någon annan form, beräknas skyddstiden om 50 år från ett sådant tillgängliggörande för allmänheten i annan form.

Enligt artikel 17 stycke 1 i WPPT skall skyddet för en utövande konstnärs framförande bestå i minst 50 år efter utgången av det år då hans framförande togs upp på ett fonogram. Bestämmelsen om beräkning av skyddstiden för utövande konstnärer i artikel 3.1 i skyddstidsdirektivet motsvarar, till den del det är fråga om publicering eller tillgängliggörande för allmänheten av en upptagning, den nuvarande beräkningsgrunden för beräkning av skyddstiden för fonogramproducenters rättigheter. Eftersom bestämmelserna i artikel 17 i WPPT förutsätter en ändring i beräkningen av skyddstiden endast i fråga om fonogramproducenternas rättigheter, kan efter denna ändring skyddstiderna för rättigheter – den framförande konstnärens respektive fonogramproducentens – i ett och samma fonogram avvika från varandra, om den första spridningen av fonogrammet till allmänheten inom 50 år efter upptagningen sker genom överföring till allmänheten i stället för i form av exemplar.

Upphovsrättslagen. Bestämmelser om skydd för fonogramproducentens rättigheter ingår i 46 §. Den ändring som föranleds av ändringen av skyddstidsdirektivet föreslås införas i 46 §.

## Artikel 12. *Slutbestämmelser*

*Direktivet.* Artikel 12 innehåller bestämmelser om uppföljningen av direktivet och hur man skall reagera på frågor som kan komma upp.

Enligt artikel 12.1 skall kommissionen senast den 22 december 2004 och därefter vart tredje år till Europaparlamentet, rådet och Ekonomiska och sociala kommittén överlämna en rapport om tillämpningen av direktivet. Kommissionen skall i sin rapport med stöd av information som lämnats av medlemsstaterna särskilt undersöka tillämpningen av artiklarna 5, 6 och 8 mot bakgrund av utvecklingen på den digitala marknaden.

Enligt bestämmelsen skall kommissionen särskilt undersöka om artikel 6 ger en tillräcklig skyddsnivå och om lagliga handlingar påverkas negativt av användningen av effektiva tekniska åtgärder. När så krävs, särskilt för att säkerställa en fungerande inre marknad, skall kommissionen föreslå ändringar i direktivet.

I artikel 12.2 konstateras att skyddet av närstående rättigheter enligt direktivet inte på något sätt inverkar på skyddet av upphovsrätt.

I artikel 12.3 ingår bestämmelser om inrättande av en kontaktkommitté. Kommitténs uppgifter definieras närmare i punkt 4. Kommittén består av företrädare för medlemsstaterna och skall ha en företrädare för kommissionen som ordförande. Den sammanträder antingen på initiativ av kommitténs ordförande eller på begäran av en medlemsstats delegation. Enligt direktivet skall kontaktkommittén inrättas när direktivet träder i kraft.

Enligt artikel 12.4 har kommittén följande uppgifter: a) att undersöka direktivets följder för den inre marknaden och att uppmärksamma eventuella svårigheter, b) att anordna samråd om alla frågor i samband med tillämpningen av direktivet, c) att underlätta informationsutbytet om den relevanta utvecklingen såväl i fråga om lagstiftning och rättspraxis som på det ekonomiska, sociala, kulturella och tekniska området, och d) att fungera som ett forum för bedömning av den digitala marknaden för verk och andra alster, däribland även privatkopiering och användning



av tekniska åtgärder.

*Upphovsrättslagen.* Artikel 12 förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

En nationell metod för uppföljning av den digitala utvecklingen bör också övervägas.

### Artikel 13. *Genomförande*

*Direktivet.* Enligt artikel 13.1 skall de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet sättas i kraft före den 22 december 2002. Kommissionen skall genast underrättas om detta. Artikel 12.1 andra stycket innehåller en standardbestämmelse som intas i alla direktiv, enligt vilken medlemsstaterna i sin nationella lagstiftning skall ta i en hänvisning till direktivet.

Enligt artikel 13.2 skall medlemsstaterna till kommissionen överlämna texterna till bestämmelserna i den nationella lagstiftningen.

*Upphovsrättslagen.* I lagförslaget föreslås att de ändringar i lagstiftningen som förutsätts av direktivet skall träda i kraft den 21 december 2002.

### Artikel 14. *Ikraftträdande*

Direktivet träder i kraft samma dag som det offentliggörs i Europeiska gemenskapernas officiella tidning. Direktivet trädde i kraft den 22 juni 2001.

#### 3.1.3. *Rimlig kompensation*

Skyldighet att betala rimlig kompensation grundar sig på användning av sådana alster som är skyddade enligt direktivet. Enligt ingresspunkt 35 i direktivet bör rättsinnehavarna när det gäller vissa undantag eller inskränkningar få rimlig kompensation för att ge dem en ersättning för användningen av deras skyddade verk eller andra alster som kan anses skälig. Enligt direktivet förutsätts att det ordnas med kompensation, om medlemsstaten föreskriver ett undantag eller en inskränkning enligt artikel 5.2. punkt a (fotokopiering), punkt b (privat kopiering) eller punkt e (bandning för framskjutning av visningstidpunkten vid inrättningar). Enligt in-

gresspunkt 36 i direktivet får medlemsstaterna bestämma om rimlig kompensation till rättsinnehavare även när de tillämpar de frivilliga bestämmelser om undantag eller inskränkningar för vilka någon sådan kompensation inte erfordras.

I direktivet regleras inte på vilket sätt kompensation för användning av verk och andra skyddade alster bör ordnas. Inte heller kompensationens storlek eller fastställningsgrunder fastställs exakt i direktivet. I ingresspunkt 35 konstateras att det vid fastställandet av formen, de närmare bestämmelserna om, och den eventuella nivån på den rimliga kompensationen bör beaktas de särskilda förhållandena i varje enskilt fall. Enligt ingresspunkten är ett värdefullt kriterium för bedömning av dessa förhållanden den eventuella skadan för rättsinnehavarna av åtgärden i fråga.

Enligt artikel 5.2 punkt b bör det i fråga om den i bestämmelsen avsedda kompensationen tas hänsyn till huruvida de tekniska åtgärder som avses i artikel 6 har tillämpats eller inte. Bestämmelsen avser den faktiska användningen av skyddsåtgärder.

Användningen av skyddsåtgärder möjliggör individuell licensiering och erhållande av vederlag för användning. Enligt ingresspunkt 35 i direktivet behöver det inte uppkomma någon betalningsskyldighet när förfånget för rättsinnehavaren är obetydligt (eng. minimal). Om rättsinnehavarna redan har erhållit betalning i någon annan form, t.ex. som en del av en licensavgift, behöver det inte heller i detta fall krävas någon särskild eller separat betalning.

Till övriga delar överlåter direktivet fastställandet av formen, de närmare bestämmelserna om, och nivån på kompensationen till nationellt övervägande.

Ersättning enligt de nuvarande bestämmelserna är ordnad så att en del av avgiftens avkastning används för individuella ersättningar till rättsinnehavare, och en annan del används för ändamål som är gemensamma för rättsinnehavarna. Uppdelningen av avkastningen i en del som används för individuella ersättningar och en annan del som används för gemensamma ändamål är en följd av att det i praktiken inte är möjligt att åstadkomma en exakt allokering av hela avkastningen till de specifika rättsinnehavare vilkas verk har

kopierats för privat bruk.

Syftet med den andel som används för ändamål som är gemensamma för upphovsmännen är att effekten av ersättningen skall gälla möjligast många rättsinnehavare eller rättsinnehavargrupper. Teknikens utveckling möjliggör allt noggrannare individuella redovisningar.

Sammantaget utgör den individuella andelen och den andel som anslås för gemensam användning en rimlig kompensation till rättsinnehavarna.

I propositionen föreslås att rimlig kompensation ordnas endast för framställning av exemplar för privat bruk, med undantag för fotokopiering för privat bruk.

Fotokopiering för privat bruk har endast ringa betydelse, en bedömning som får stöd av flera omständigheter. Privat fotokopiering sker för personens privata bruk, t.ex. för införskaffande av information. Fotokopior som framställts med stöd av lagens 12 § får inte användas för andra ändamål. Kopiorna har inget "eget liv" utanför användarens privata sfär. Fotokopiering sker ofta i studiesyfte, t.ex. kopiering av sidor ur tentamensböcker eller liknande material som inte finns tillgängliga i annan form på bibliotek. Kopieringen omfattar endast den del av en bok som behövs, inte hela boken.

Ovan beskriven privat fotokopiering är i regel av sådan art att den inte utgör ett hot mot den kommersiella marknaden för tryckta alster. Den bok eller det alster som kopieras skulle inte köpas, även om fotokopiering av enstaka sidor för privat bruk inte vore möjligt.

Regeringen har av ovan anförda skäl inte beslutat föreslå att det ordnas med rimlig kompensation för fotokopiering för privat bruk.

I samband med beredningen av lagstiftningsändringarna har undervisningsministeriet låtit utföra en expertutredning om frågor i anslutning till rimlig kompensation. De bedömningar som framfördes i utredningen har legat till grund för avfattningen av den föreslagna bestämmelsen.

Det föreslås att de bestämmelser om rimlig kompensation som förutsätts enligt direktivet skall baseras på den nuvarande upptagningsunderlagsavgiften enligt 2 a kap.

Genom en ändring i bestämmelserna föreslås rimlig kompensation omfatta alla sådana skyddade material som får kopieras för privat bruk utan rättsinnehavarens tillstånd. Skyldigheten att betala kompensationsavgift begränsas till privatkopiering, och företag befrias från avgiftsskyldighet genom ändring av villkoren för avgiftsåterbäring samt föreskrivning av en avgiftsbefrielse som motsvarar nuvarande praxis. Till tillämpningsområdet för avgiften hör fortfarande både separata som i en annan anordning integrerade upptagningsunderlag.

De anordningar som hör till kretsen för avgiften fastställs årligen genom förordning av statsrådet. Däremot skall avgiftens storlek fortfarande årligen fastställas genom förordning av undervisningsministeriet.

Det föreslås att betalningsgrunden kopplas till speltiden, samt ifråga om upptagningsunderlag där speltiden inte utgör någon relevant måttstock, även till upptagningskapaciteten.

Det föreslås att i lagen föreskrivs den praxis som för närvarande tillämpas vid försäljning av upptagningsunderlag dvs. anordningar, enligt vilken en tillverkare, importör eller återförsäljare av upptagningsunderlag på basis av överenskommelse med den organisation som uppbur avgiften, till företag eller andra yrkesmässiga användare kan sälja sådana anordningar som avses i 26 a § 1 mom. utan den i momentet angivna avgiften.

Utöver den undersökning av den digitala marknaden för verk och andra material och användningen av tekniska åtgärder som sker på EU-nivå är det enligt regeringen nödvändigt att även i Finland följa utvecklingen av den digitala marknaden, privatkopieringen och ibruktagandet av tekniska åtgärder. Systemet för rimlig kompensation och behovet av att utveckla detta system bör utvärderas i ljuset av denna utveckling.

## **3.2. Andra ändringar i lagstiftningen**

### *3.2.1. Upphovsrätt i lagar och förordningar m.m. (9 §)*

Enligt artikel 2 stycke 4 i Bernkonventionen kan unionsländerna i sin lagstiftning bestämma vilket skydd som skall tillkomma officiella texter på lagstiftningens, förvaltningens

ens och rättsskipningens område ävensom officiella översättningar av sådana texter. Enligt 9 § upphovsrättslagen är lagar och förordningar eller beslut och yttranden av myndighet eller annat offentligt organ inte föremål för upphovsrätt. Till tillämpningsområdet för bestämmelsen hör både Finlands och andra länders lagar och förordningar samt beslut och yttranden av myndigheter eller andra offentliga organ. Till tillämpningsområdet för bestämmelsen hör även t.ex. EGLagstiftningen och mellanstatliga avtal.

Enligt den nämnda bestämmelsen i Bernkonventionen kan även officiella översättningar av ovan nämnda texter ges samma status som ursprungstexterna. I Finland upprättas inte officiella översättningar. Myndigheterna översätter eller låter översätta lagstiftning och andra texter som omfattas av 9 § efter behov, men någon officiell auktorisering utförs inte i fråga om dessa översättningar. Översättningar som myndigheter har upprättat eller låtit upprätta kan dock anses vara sådana översättningar som avses i Bernkonventionen.

För att klargöra sakläget föreslås ett förtydligande i bestämmelsen i 9 §, enligt vilket även sådana i 9 § avsedda översättningar av verk som en myndighet eller annat offentligt organ har upprättat eller låtit upprätta skall omfattas av bestämmelsen och därmed vara upphovsrättsligt fria verk. I andra än ovan nämnda översättningar kan den som upprättat översättningen ha en självständig upphovsrätt, om förutsättningarna för uppnående av verkshöjd är uppfyllda.

Sådana beslut och yttranden som omfattas av bestämmelsens huvudregel och därmed inte skyddas av upphovsrätten, kan i likhet med lagar och förordningar även innefatta sådana verk eller delar därav som inte uttryckligen har framställts som delar av dessa beslut eller yttranden. Ett verk som ingår i texten i ett beslut eller yttrande omfattas enligt 9 § inte av det upphovsrättsliga skyddet. Ett verk eller en del därav kan även ingå som bilaga till ett beslut eller liknande. I vissa fall utgör även ett som bilaga ingående verk en sådan väsentlig del av ett beslut eller liknande, att även bilagan skall anses utgöra en del av beslutet och därmed sakna upphovsrättsligt skydd. Verk eller delar därav är emeller-

tid ofta sådana att de inte uttryckligen har framställts som en del av eller en bilaga till ett beslut. I sådana fall är det inte skäligt att även ett som bilaga ingående verk automatiskt förlorar sitt upphovsrättsliga skydd.

Av denna anledning föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. med en bestämmelse som förtydligar tillämpningsområdet för den bestämmelse som ingår i 1 mom. Enligt förtydligandet skall bestämmelsen i 1 mom. inte tillämpas på självständiga verk som ingår i sådana handlingar som avses i 1 mom. Bestämmelsen föreslås gälla både sådana självständiga verk som ingår i handlingens text och sådana som ingår i bilagor till handlingen.

Enligt den mening som ingår i den senare delen av momentet får sådana verk dock återges i samband med en sådan handling och användas separat från handlingen för de administrativa eller andra syften som handlingen anknyter till. Ett exempel på ett verk som kunde ingå i en i 1 mom. avsedd handling och som används i det syfte handlingen avser är ett bildkonstverk som ingår i sedlar och mynt.

Förslaget motsvarar i huvuddrag motsvarande bestämmelser i Sverige och Danmark.

Det föreslås att bestämmelsen tillämpas på kataloger och databaser som avses i 49 § och på fotografier som avses i 49 a § genom hänvisningsbestämmelser i dessa paragrafer.

### 3.2.2. *Lagligt skyddsobjekt och exemplar av detta (11 § 5 mom.)*

I samband med beredningen av lagändringarna har det framförts att användning med stöd av bestämmelser om inskränkningar i upphovsrätten endast skulle tillåtas i fråga om sådana verk och andra skyddsobjekt som är av lagligt ursprung. En sådan bestämmelse ingår bl.a. i den danska upphovsrättslagen i fråga om privat bruk.

Frågan har aktualiserats av de nya användningssituationer som förekommer speciellt i nätverksmiljöer. Till lagen föreslås en bestämmelse, enligt vilken användning med stöd av bestämmelserna om inskränkningar i upphovsrätten i 2 kap. tillåten endast i fråga om sådana exemplar som har framställts med upphovsmannens samtycke eller på annat

lagligt sätt. På motsvarande sätt gäller att ett verk som gjorts tillgängligt för användaren genom överföring, får användas med stöd av bestämmelserna i 2 kap. endast i det fall att verket med upphovsmannens samtycke eller på annat sätt lagligen har överförts till användaren. Genom den föreslagna bestämmelsen förtydligas tillämpningsområdet för inskränkingsbestämmelserna i 2 kap.

Den föreslagna bestämmelsen grundar sig på en rättspolitisk övervägning av situationen. Det kan inte vara rätt att en olagligt framställd kopia av ett exemplar av ett verk blir ett lagligt exemplar när kopian framställs med stöd av lagens bestämmelser. Utan den föreslagna bestämmelsen skulle det vara möjligt att med stöd av bestämmelserna i upphovsrättslagen framställa lagliga exemplar av olagligt framställda exemplar av verk. Det ovan anförda gäller på motsvarande sätt även sådana situationer där ett verk olagligen har gjorts tillgängligt för allmänheten på annat sätt än i form av exemplar av verk. Ovan beskrivna sakläge kan inte i princip anses vara godtagbara.

Enligt den föreslagna bestämmelsen är det t.ex. inte tillåtet att för sådana syften som möjliggörs genom en inskränkingsbestämmelse använda en olagligt framställd ljud- eller bildupptagning eller sådant material som utan upphovsmannens tillstånd har gjorts tillgängligt för allmänheten på en webbsida. Som en olaglig källa skulle även anses sådant material, där tekniska åtgärder som installerats i verket enligt 50 a § avlägsnats i strid med lagen.

Brott mot 11 § 5 mom. upphovsrättslagen föreslås vara straffbart som upphovsrättsförseelse enligt 56 a §. För användning som sker i strid med denna bestämmelse föreslås påföljd i form av strikt vederlagsskyldighet och skadeståndsskyldighet enligt 57 §. Likaså skulle en förverkandepåföljd enligt 58 § kunna utdömas.

Denna bestämmelse föreslås i lika mån gälla samtliga inskränkingsbestämmelser i 2 kap. upphovsrättslagen. Bestämmelsen i 12 §, som möjliggör privatkopiering, avviker emellertid från de övriga inskränkningarna i 2 kap. När det gäller de övriga inskränkningarna är det ofta tydligt fråga om sådan användning av verk som sker i någon organisa-

tions regi, eller yrkesmässig eller liknande användning, där kopieringen och andra användningssituationer har karaktären av näringsverksamhet eller liknande verksamhet som utövas utanför den privata sfären. Det antal kopior som framställs vid sådan användning är inte begränsat så som fallet är vid privatkopiering - i vissa fall kan det röra sig om betydande antal kopior.

Enligt lagen får kopior som framställts för enskilt bruk användas enbart inom den privata sfären, och inte för annat bruk. Sådana kopior stannar således inom den privata sfären. Privatkopiering begränsas dessutom enligt lagen till "enstaka" exemplar. De övriga inskränkingsbestämmelserna innehåller inte någon sådan begränsning.

När det gäller material som finns tillgängligt i ett öppet nätverk kan det vara svårt att avgöra om det rör sig om lagligt material. I vissa fall kan detta rentav vara omöjligt att fastställa. Privatpersoner har ofta sämre förutsättningar än yrkesmässiga användare att bedöma om ett material är lagligt eller inte.

Eftersom minimistraflet för upphovsrättsbrott är böter, uppfylls inte förutsättningarna för husrannsakan. Privatkopiering av olagligt material kan således i praktiken komma till myndigheternas kännedom och bli föremål för straffpåföljder endast i sådana fall där en kopia av ett olagligt exemplar sprids eller överförs utanför den privata sfären. I sådana fall gör personen sig även skyldig till intrång i upphovsrätten genom spridning eller överföring av skyddat material till allmänheten.

För att en handling överhuvudtaget skall kunna bli straffbar som upphovsrättsförseelse enligt 56 a §, förutsätts uppsåtlighet eller grov oaktsamhet samt vetskap om att materialet är olagligt.

Vid bedömningen av skuldgraden när det gäller en privatperson som framställt en kopia av ett olagligt material för sitt enskilda bruk, skall hänsyn tas bl.a. till hans möjligheter och förmåga att avgöra om materialet är lagligt eller olagligt, samt om de kopior han framställt till största delen stannar inom hans privata sfär. I enskilda fall kan det vara skäligt att inte utdöma något straff för framställning av kopior för enskilt bruk av olagligt material, med hänsyn till materialets kvalitet, antalet framställda kopior, samt det faktum

att materialet förblir i personens besittning.

Med stöd av denna motivering föreslås en ny bestämmelse i 56 a § enligt vilken såsom upphovsrättsförseelse inte skall anses sådan framställning i strid med 11 § 5 mom. som omfattar enstaka exemplar för enskilt bruk. Nämnade bestämmelserna i 57 och 58 § skulle dock vara tillämpliga oberoende av om gärningen är straffbar eller inte.

### 3.2.3. *Användning i informationssyfte (13 a §)*

I enlighet med nuvarande 25 g § 3 mom. får av ett verk som utsänts i ett televisionsprogram framställas enstaka exemplar för att användas i myndigheters, näringsidkares och andra personers eller sammanslutningars interna information. Bestämmelsen möjliggör bandning av aktualitets- eller nyhetsprogram, i främsta hand för att flytta visningstidpunkten. Bestämmelsen gäller inte upprättande av material av annat slag, t.ex. pressöversikter. Pressöversikter som framställs genom fotokopiering omfattas av den nuvarande avtalslicensbestämmelsen om fotokopiering som ingår i 13 §. Upprättande av digitala pressöversikter är inte möjligt med stöd av de nuvarande bestämmelserna.

I en ny 13 a § föreslås i paragrafens 1 mom. intas en avtalslicensbestämmelse, som skulle möjliggöra att exemplar av utgivna verk kan framställas för användning i informationssyfte hos myndigheter, näringsidkare eller andra sammanslutningar. Med avtalslicensverkan föreslås även kunna avtalas om att exemplar som framställts med stöd av avtalslicens får användas i informationssyfte även vid överföring till allmänheten, utom genom utsändning i radio eller television. Den nuvarande avtalslicensbestämmelsen om fotokopiering som ingår i 13 § föreslås fortsättningsvis omfatta pressöversikter som upprättats genom fotokopiering.

Avtalslicensbestämmelsen i 1 mom. är en i ingresspunkt 18 i direktivet avsedd "kollektiv avtalslicens med utsträckt verkan". Direktivet tillåter en sådan bestämmelse.

I paragrafens 3 mom. föreslås intas en bestämmelse om upphovsmannens förbuds rätt. Bestämmelsen gäller inte ett sådant verk, vars upphovsman har förbjudit framställning

av exemplar eller överföring av verket.

Det föreslås att nuvarande 25 g § 3 mom. flyttas till 13 a § 2 mom. och att tillämpningsområdet för bestämmelsen begränsas i någon mån genom att framhäva korttidigheten av den användning bestämmelsen möjliggör.

Den senare delen av artikel 5.3 punkt c i direktivet föranleder inte något behov av att ändra den bestämmelse som flyttas till 13 a § 2 mom.

### 3.2.4. *Framställning av exemplar inom undervisningsverksamhet och vetenskaplig forskning (14 §)*

Det föreslås att avtalslicensbestämmelsen i den nuvarande 14 § 1 mom. som möjliggör bandning från radio och television för användning inom undervisningsverksamhet och vetenskaplig forskning, ändras till en allmän avtalslicensbestämmelse som gäller undervisningsverksamhet och vetenskaplig forskning. Den föreslagna bestämmelsen avser att möjliggöra även framställning av verksexemplar i digital form med stöd av avtalslicens. På fotokopiering som sker i undervisnings- och vetenskapliga syften skulle fortfarande tillämpas avtalslicensbestämmelser i 13 §.

I bestämmelsen föreslås att exemplar som framställts på basis av avtalslicens skulle kunna användas vid överföring till allmänheten i undervisnings- eller forskningssyfte. Bestämmelsen skulle möjliggöra användning av materialet t.ex. genom datanät för distansundervisning. Utsändning i radio eller television har lämnats utanför tillämpningsområdet för bestämmelsen.

I bestämmelsen föreslås ingå sådana ändringar som föranleds av revideringen av avtalslicensstrukturen och som placeras i 26 §. Revideringen av avtalslicensstrukturen och den ändring som gäller organisationens representativitet behandlas närmare i avsnitt 3.2.13. i allmänna motiveringen.

Jämfört med den nuvarande 14 § föreslås den del av bestämmelsen som flyttas till 26 § utökas med kravet att en organisation som är avtalspart skall vara godkänd av undervisningsministeriet. Därigenom kan man undvika en situation där flera inhemska och ut-

ländska organisationer hos användaren framställer separata förhandlings- och ersättningskrav av olika omfattning och vid olika tidpunkt.

Det föreslås att till paragrafen fogas även upphovsmannens förbuds rätt.

Såväl paragrafens nuvarande avtalslicensbestämmelse som de föreslagna ändringarna i paragraferna, inbegripet revideringen av avtalslicensstrukturen, tillåts av direktivet.

Enligt 14 § 3 mom. får i prov som ingår i studentexamen eller i något annat motsvarande prov intas delar av offentliggjorda litterära verk eller, om verket inte är omfattande, hela verket. För samma ändamål får bilder tas av offentliggjorda konstverk. Bestämmelsen möjliggör ersättningsfri användning av verk eller delar av dem i sådana prov som avses i bestämmelsen. Inskränkningen tillämpas även på i 49 § avsedda kataloger samt databaser som omfattas av det särskilda skyddet för databaser, liksom även på i 49 a § avsedda fotografier, med stöd av hänvisningsbestämmelser i de ifrågavarande paragraferna. När lagen stiftades innebar det en naturlig lösning att de ifrågavarande skyddsobjekten, vilka vanligen används i pappersform, jämfördes med verk.

Bestämmelsen togs in i upphovsrättslagen i samband med den lagändring som genomfördes år 1995 (RP 287/1994 rd). Föreskrivningen av en full inskränkning i upphovsrätten motiverades bl.a. med att det vid studentexamensprov krävs tillgång till skyddat material, samtidigt som det måste säkerställas att innehållet i provet inte avslöjas på förhand. Av dessa orsaker ansågs införskaffning av tillstånd inte kunna förutsättas. Ersättningsfriheten motiverades med att det var fråga om en begränsad användningsform som inte inverkar menligt på det kommersiella utnyttjandet av ett verk.

I provmaterial för sådana prov som avses i bestämmelsen är det i praktiken möjligt att använda även andra verk än litterära verk och konstverk samt sådana i 5 kap. avsedda skyddsobjekt som omfattas av närstående rättigheter, t.ex. framföranden av utövande konstnärer, ljud- och bildupptagningar samt radio- eller televisionsutsändningar. Speciellt digitaltekniken har möjliggjort kombinerande av olika slag av skyddsobjekt. Om ett prov

t.ex. utförs med hjälp av dator utgående från ett problem som presenterats i digital form, är det motiverat att även vid ett prov motsvarande dem som avses i nuvarande 14 § 3 mom. kunna använda också annat skyddat material, bl.a. ljud- och bildupptagningar. För närvarande är det inte möjligt att utan tillstånd och ersättningsfritt använda sådant material i ett prov.

Med stöd av ovan anförda motivering och med hänvisning till regeringspropositionen om de lagändringar som genomfördes 1995 föreslås att bestämmelsen i 14 § 3 mom. ändras så att alla slag av verk skall kunna användas i prov som ingår i studentexamen och liknande prov. Bestämmelsen föreslås även tillämpas på i 45 § avsedda framföranden av utövande konstnärer, i 46 § avsedda ljudupptagningar, i 46 a § avsedda bildupptagningar samt i 48 § avsedda radio- och televisionsutsändningar genom hänvisningsbestämmelser som tas in i ifrågavarande paragrafer.

De föreslagna ändringarna är förenliga med artikel 5.3 punkt a i direktivet.

### 3.2.5. *Särskilda frågor som gäller bibliotek, museer och arkiv: digital framställning av exemplar, användning av material i lokaler hos inrättningen, användning av friexemplarsmaterial vid friexemplarsbibliotek (16 §, 16 a—16 e §)*

I samband med beredningen av lagändringarna lät undervisningsministeriet göra en expertutredning om användning av verk och annat material i arkiv, bibliotek och museer. Utredningens slutsatser och åtgärdsförslag innehöll flera viktiga synpunkter som framkommit i de diskussioner som förts mellan representanter för ifrågavarande inrättningar och rättsinnehavarorganisationer. Dessa synpunkter har tagits i beaktande vid beredningen av förslaget till lagbestämmelser.

I lagförslaget har det fästs vikt vid att för vissa former av användning av verk bör föreskrivas ersättningsfrihet och full upphovsrättsinskränkning. Utgångspunkten är att man bibehåller de nuvarande möjligheterna till framställning av exemplar av verk, vilka begränsar sig till reprografiska metoder. Till dessa exemplarframställningsmöjligheter hör

även utlåning av fotokopior i stället för utlåning. Utlåning av digitala exemplar till kunder kan möjliggöras genom avtalslicens.

Till de digitala användningsformer som föreslås omfattas av inskränkningen beträffande arkiv, bibliotek och museer hör digitalisering i säkerhetskopieringssyfte, digitalisering i konserverings-, konverterings- och kompatibilitetssyfte, digitalisering och annan framställning av exemplar för bruk som påkallas av förvaltning av samlingarna samt för övervakad överföring till allmänheten i lokaler hos inrättningen på de villkor som anges i artikel 5.3 punkt n i direktivet.

Avtalslicenser som möjliggör vidsträckt användning av material föreslås omfatta framställning av exemplar eller överföring till allmänheten som sker utöver eller på andra villkor än den fria användningen.

Både i direktivet och i lagförslaget används uttrycken "i lokalerna hos sådana inrättningar" eller "i inrättningens lokaler". I lagförslaget anses som en inrättning en organisatoriskt, administrativt och/eller ägandemässigt enhetlig helhet, som även kan ha flera separata verksamhetsställen.

Det föreslås att de nuvarande bestämmelserna i 3—6 § upphovsrättsförordningen föreslås upphävs och bestämmelserna om framställning av exemplar och överföring till allmänheten vid arkiv, bibliotek och museer föreslås tas in i 16 § och 16 a—16 e § upphovsrättslagen. De inrättningar som berörs av inskränkningarna i upphovsrätten fastställs genom förordning av statsrådet. En sådan lagstiftningslösning möjliggör att man på bästa möjliga sätt kan beakta de ändringar som sker inom området för inrättningar och dessa inrättnings behov.

Det föreslås att i 16 § föreskrivs om en fri rätt att med varje slag av teknik framställa exemplar i syfte att bevara och iståndsätta material samt för användning för interna behov som påkallas av förvaltning av samlingarna och för komplettering med en felande del.

Det föreslås att i 16 a § föreskrivs om framställning av exemplar för utlåning av verk som lätt tar skada, framställning av exemplar genom fotokopiering för att ges till låntagaren i stället för hela verk, samt överföring av verk som finns i inrättningens sam-

lingar för användning i forskningssyfte eller för privata studier i lokaler hos inrättningen. Uttrycket "i lokaler hos inrättningen" definieras i förslaget så att som en inrättning anses en organisatoriskt, administrativt och/eller ägandemässigt enhetlig helhet, som även kan ha flera separata verksamhetsställen.

De bestämmelser som föreslås tas in i 16 b § beaktar de behov av ändring av upphovsrättslagen som föranleds av den under beredning varande lagen som skall ersätta den nuvarande friexemplarslagen. Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om tillåten användning av verk på bibliotek och andra inrättningar, till vilka enligt lag skall överlåtas exemplar av verk, eller som enligt lag samlar in verk från datanät (friexemplarsbibliotek). Material som skall överlåtas som friexemplar skall enligt den nuvarande friexemplarslagen överlåtas till Helsingfors universitets bibliotek.

Enligt den föreslagna 16 b § föreslås att framställning av exemplar och överföring av verk skall kunna ske i enlighet med 16 § och 16 a §. Även framställning av exemplar av verk som tillgängliggjorts för allmänheten i ett öppet nät föreslås vara möjligt. Exemplar föreslås få framställas i de fall där det är nödvändigt att införliva ett material med samlingarna, men det inte finns tillgängligt via kommersiell spridning eller överföring. Ett friexemplarsbibliotek föreslås på vissa villkor få överföra verk som finns i dess egna samlingar även till andra bibliotek eller inrättningar hos vilka friexemplarsbiblioteket enligt lag placerar material för att infogas i inrättningens samlingar. Även sådana inrättningar föreslås ha tillstånd att använda material i enlighet med bestämmelserna i 16 § och 16 a §.

I 16 c § föreslås en avtalslicensbestämmelse om sådan framställning av exemplar eller överföring till allmänheten som sker utöver eller på andra villkor än den fria användningen, dvs. annan framställning av exemplar och överföring till allmänheten än sådan som avses i 16, 16 a och 16 b §.

I 16 d § föreslås att närmare bestämmelser om framställning av exemplar och användning av framställda exemplar i sådana fall där framställningen och användningen inte baserar sig på avtalslicens, kan utfärdas ge-

nom förordning av statsrådet.

Till 16 e § överförs nuvarande 16 § 2 mom. som gäller filmarkivet.

### 3.2.6. *Användning till förmån för personer med funktionshinder (17 §)*

Paragrafens 1 mom. möjliggör i sin nuvarande form framställning av exemplar av verk i syfte att göra texten läsbar för synskadade. Bestämmelsen omfattar alla möjliga framställningssätt. Den nuvarande bestämmelsen möjliggör emellertid endast framställning av exemplar för användning av synskadade. Bestämmelsen ändrades lätt i lagen från år 1995. I regeringens proposition, som avläts 1994, angavs som motivering till denna bestämmelse att de synskadade i fråga om tillgången på skriftligt material måste bringas i en så jämlik ställning med den övriga befolkningen som möjligt.

Direktivet tillåter föreskrivningar av undantag eller inskränkningar till förmån för personer med funktionshinder, förutsatt att användningen hänför sig direkt till funktionshindret och är av icke-kommersiell natur. Undantaget eller inskränkningen får inte ha större utsträckning än vad som krävs med hänsyn till funktionshindret i fråga.

I Finland är framställningen av exemplar för användning av personer med funktionshinder vanligen av så liten omfattning att den i regel inte kan betraktas som kommersiell verksamhet som bedrivs i vinstsyfte. Även om exemplar som framställs med stöd av denna bestämmelse skulle säljas till personer med funktionshinder, skulle försäljningsintäkterna med största sannolikhet inte täcka produktionskostnaderna, utan en del av produktionskostnaderna skulle bäras av staten eller någon annan instans som framställt exemplaret. En sådan framställning av exemplar till självkostnadspris kan anses vara icke-kommersiell i den mening som avses i direktivet, och därigenom tillåten.

Till 17 § föreslås emellertid ingå ett nytt 4 mom. enligt vilket paragrafens bestämmelser inte gäller framställning av exemplar eller överföring av verk i kommersiellt syfte. Detta föreslås avse sådan kommersiell verksamhet som bedrivs i vinstsyfte på en kommersiell marknad och där försäljningspriset fast-

ställs enligt kommersiella prissättningsgrunder.

I direktivet nämns inte någon särskild handikappgrupp, som bestämmelsen avses gälla. Å andra sidan förutsätter direktivet inte heller att alla personer med funktionshinder skall omfattas av likadana undantag eller inskränkningar. På grundval av direktivets allmänt avfattade uttryck, som gäller samtliga personer med funktionshinder i lika mån, är det motiverat att föreslå att i bestämmelsen i 1 mom. med synskadade skall jämföras även andra personer som på grund av funktionshinder eller sjukdom inte kan använda böcker på sedvanligt sätt.

Denna översyn av bestämmelsen motiveras av sociala och humanitära skäl samt kravet på jämbördig behandling av personer med funktionshinder eller sjukdom. Europeiska unionen har i rådets resolution av den 8 oktober 2001 beträffande funktionshindrades ställning i informationssamhället (2001/C 292/02) uppmanat medlemsstaterna att avlägsna sådana tekniska hinder, som hindrar funktionshindrade att utnyttja informations- och kommunikationstekniska anordningar och webbmaterial.

På grundval av det som anförts ovan föreslås att 17 § 1 mom. ändras så att möjligheten att framställa exemplar av ett litterärt eller musikaliskt verk för att göra texten läsbar utsträcks till att gälla sådana personer med andra funktionshinder eller sjukdomar som inte kan utnyttja böcker på sedvanligt sätt. Vidare föreslås att bestämmelsens tillämpningsområde utsträcks till att på samma förutsättningar gälla tillgängliggörande av text genom teckenspråk för döva och hörselskadade. Sålunda föreslås av texten i en bok eller ett musikaliskt verk kunna framställas en bildupptagning på teckenspråk eller verket kunna förses med en översättning till teckenspråk för användning av döva eller hörselskadade. Framställning av andra slags bildupptagningar skulle inte vara tillåten.

Exemplar av verk som framställts med stöd av denna bestämmelse föreslås enligt 1 mom. få användas även för annan överföring än genom utsändning i radio eller television.

Ett funktionshinder eller en sjukdom som avses i 17 § innebär i regel att det inte är möjligt att läsa en traditionell bok på ett rim-



ligt sätt på grund av att sjukdomen eller funktionshindret (t.ex. en CP-skada) dvs. att det kan vara svårt för personen att hålla boken öppen eller vända boksidorna, eller att texten är för liten att läsas. I vissa fall kan även ålderdomssvaghet orsaka situationer där det inte är möjligt att läsa en bok på sedvanligt sätt. Även med tanke på sådana fall bör det vara möjligt att framställa exemplar av verk för att göra texten läsbar. Framställning av en lättläst bok för personer med lässvårigheter bör således vara möjligt enligt denna bestämmelse.

Det föreslås att till 1 mom. fogas även en bestämmelse enligt vilken exemplar får framställas av bildkonstverk och andra verk för att göra verket möjligt att uppfattas av synskadade. Bestämmelsen möjliggör t.ex. framställning av tredimensionella exemplar av målningar eller tredimensionell gestaltning av bilder med hjälp av tekniska hjälpmedel.

Paragrafens 1 mom. omfattar framställning av exemplar samt överföring av på sådant sätt framställda exemplar oberoende av vilket sätt det sker på, inklusive i digital form. Av sakens natur följer att exemplar som framställts i digital form även kan avlyssnas genom en talsyntetisator eller annan teknisk anordning som kopplats till en dator. Sådant användning av digitala upptagningar är tillåten.

Paragrafens 2 mom. gäller framställning av talböcker. Enligt den nuvarande bestämmelsen har genom förordning fastställda inrättningar rätt att på villkor som bestäms i förordningen framställa exemplar av utgivna verk genom ljudupptagning för utlåning till synskadade och personer som på grund av något annat handikapp eller sjukdom inte kan utnyttja böcker på sedvanligt sätt. I 7 § 1 mom. upphovsrättsförordningen anges de institutioner som har en allmän rätt att framställa talböcker. I 7 § 2 mom. anges de inrättningar som har rätt att framställa läromedel i form av talböcker. Enligt 7 § 3 mom. upphovsrättsförordningen skall på de talböcker som framställs antecknas upphovsmannens och den utövande konstnärens namn.

Det föreslås att bestämmelsen i 17 § 2 mom. upphovsrättslagen ändras i syfte att

möjliggöra även försäljning av talböcker samt överföring av talböcker till personer med funktionshinder på annat sätt än genom radio eller television. Genom förordning av statsrådet fastställda inrättningar föreslås sålunda ha rätt att överföra talböcker t.ex. via Internet till sådana personer som avses i 2 mom.

På samma sätt som för närvarande gäller bestämmelsen i 17 § 2 mom. endast ursprungliga upptagningar av framföranden på ljudupptagningar och kopiering av sådana upptagningar, men inte kopiering av sådana upptagningar som framställts i andra syften för att användas på det sätt som avses i 2 mom. Enligt denna bestämmelse skall det således inte vara tillåtet att t.ex. kopiera en kommersiellt spridd talbok på en cd-skiva eller överföra en sådan upptagning via ett datanät. Däremot skall det enligt det nuvarande 2 mom. vara tillåtet att omvandla tidigare framställda talböcker till digital form och att överföra sådant material till personer med funktionshinder över ett datanät.

I det nya 3 mom. skulle upphovsmannen ha rätt till ersättning för i 1 och 2 mom. avsedd framställning av exemplar av verket till försäljning eller för överföring av verk. Försäljning och överföring av talböcker till personer med funktionshinder innebär slutlig förbrukning av exemplar av verk, varvid exemplaret förblir i köparens ägo, och en kopia av verket blir i överföringsmottagarens besittning. Utlåning, där exemplaret returneras till den utlånande inrättningen, berörs inte heller i fortsättningen av ersättningsskyldighet.

Bestämmelserna i paragrafen uppfyller förutsättningarna i artikel 5.3 punkt b i direktivet.

### 3.2.7. *Avtalslicens beträffande samlingsverk som används vid undervisning (18 §)*

Den nuvarande 18 § innehåller en inskränkning av upphovsrätten, enligt vilken i samlingsverk som är avsedda för bruk vid undervisning får återges litterära eller musikaliska verk eller delar av dessa på de villkor som anges i bestämmelsen.

Artikel 5.3 punkt a i direktivet innehåller möjligheten att föreskriva om en inskränk-

ning i upphovsrätten i fråga om användning som uteslutande sker i illustrativt syfte inom undervisning eller vetenskaplig forskning, i den utsträckning som är motiverad med hänsyn till det icke-kommersiella syfte som skall uppnås. Samlingsverk som används vid undervisning, dvs. läroböcker som framställs av förlag med stöd av 18 §, är alltid av kommersiell art. I sin nuvarande form uppfyller bestämmelsen i 18 § inte direktivets krav. Paragrafen föreslås därför ändras till en avtalslicensbestämmelse i vilket en hänvisning görs till 26 §. Avtalslicensbestämmelsen är en i direktivet tillåten lagstiftningsmodell.

Bestämmelsen möjliggör även framställning av digitala exemplar samt i enlighet med den till 11 § 3 och 4 mom. föreslagna bestämmelsen även spridning av sådana exemplar. Användning av exemplar som framställts med stöd av denna bestämmelse vid överföring till allmänheten föreslås däremot inte vara tillåten.

### 3.2.8. Offentligt framförande (21 §)

Bestämmelserna i direktivet gäller inte offentliga framföranden.

I nuvarande 21 § ingår ett undantag från rätten till offentligt framförande som gäller gudstjänst och undervisning. Ett utgivet verk får framföras offentligt i samband med gudstjänst och undervisning. Bestämmelsen föreslås bli ändrad så att det i 21 § föreskrivna undantaget från rätten till offentligt framförande inte längre gäller framförande av verk vid gudstjänst.

Det undantag som gäller gudstjänst berör framför allt framförande av musikaliska verk. Detta konstateras även uttryckligen i förarbetena till bestämmelsen, i 1953 års kommittébetänkande: "Vid gudstjänster åter framförs knappast andra verk än musikverk av särskilt slag." Bestämmelsen motiveras i betänkandet som ett "tillgodoseende av allmännyttiga och religiösa intressen". "En dylik begränsning av upphovsmannarätten torde icke kunna betecknas såsom för långt gående." (Kommittébetänkande 1953:5, s. 58).

Användning av musikaliska verk vid gudstjänster har ökat markant efter det att den nuvarande upphovsrättslagen stiftades. Särskilt 1986 års psalmboksreform, den nya finska

bibelöversättningen 1992 och kyrkohandboksreformen 2000 har i Finlands evangelisk-lutheranska kyrka ökat komponeringen av nya musikverk för användning vid gudstjänster.

Behovet av musik för användning vid gudstjänster har ökat i takt med de nämnda reformerna. Även gudstjänstmusikens karaktär har förändrats avsevärt. Musiken spelar en självständig roll i gudstjänsten och nästan alla delar av en gudstjänst kan om så önskas förverkligas även med hjälp av musik. Vid många gudstjänster utgör musiken det tidsmässigt största elementet.

Framförande av verk vid gudstjänster föreslås jämföras med andra offentliga framföranden till vilka upphovsmannen har ensamrätt. Förslaget berör speciellt kompositörer och textförfattare till musik som används vid gudstjänster. Dessa har ofta specialiserat sig på att komponera gudstjänstmusik och annan andlig musik. Enligt den nuvarande lagen kan allt framförande av musikaliska verk vid gudstjänster ske utan införförande av tillstånd eller betalning av ersättning.

I sin nuvarande form möjliggör 1 mom. även ersättningsfri utsändning i radio och television. Bestämmelsen har dock inte i praktiken tillämpats i sådana fall, utan sändarförretagen har betalat ersättning för utsändning av verk. Eftersom utsändning i radio eller television i det aktuella lagförslaget enligt motiveringen till 2 § betraktas som överföring till allmänheten och inte som offentligt framförande, är det inte nödvändigt att göra någon ändring av lagens text. Tillämpningsområdet för inskränkningen begränsas automatiskt till att gälla enbart framföranden för en vid framförandet närvarande publik.

I de övriga nordiska ländernas motsvarande paragrafer har användning av verk vid offentligt framförande i radio eller television redan lämnats utanför tillämpningsområdet för bestämmelsen.

I tillägg till den ovan nämnda ändringen föreslås även sådant i 2 mom. senare delen avsett offentligt framförande inom folkbildningsverksamhet eller för välgörande ändamål och andra allmännyttiga syften lämnas utanför bestämmelsen om fri framställning. Paragrafen är föråldrad till den del som den nu föreslås upphävas. Motsvarande bestäm-

melser har redan tidigare slopats i de andra nordiska länderna.

### 3.2.9. *Avtalslicens beträffande användning av konstverk (25 a §)*

Enligt det nuvarande 25 a § 1 mom. är avbildning av konstverk som ingår i en samling, ställs ut eller bjuds ut till salu i kataloger eller meddelanden om utställning eller försäljning tillåten. Enligt artikel 5.3 punkt j i direktivet får en inskränkning i upphovsrätt gälla användning av konstverk i syfte att annonsera en utställning eller försäljning av konstnärliga verk, och endast i den utsträckning som behövs för att främja evenemanget. Den nämnda punkten i direktivet gäller dock inte samlings- eller utställningskataloger. Artikel 5.3 punkt o i direktivet tillåter bibehållandet av vissa befintliga inskränkningar i analog form.

Det föreslås att paragrafens 1 mom. ändras i enlighet med direktivet genom att begränsa den tillåtna exemplarframställningen till tryckning, fotokopiering eller liknande förfaranden.

All slags användning i digital form av konstverk som ingår i en samling eller som ställs ut eller bjuds ut skall enligt förslaget vara möjlig genom en avtalslicensbestämmelse om rätten att framställa exemplar som föreslås tas in i ett nytt 2 mom. Bestämmelsen möjliggör att exemplar av konstverk kan användas för överföring till allmänheten bortsett från utsändning i radio eller television.

I bestämmelsen föreslås även intas en bestämmelse om upphovsmäns förbuds rätt. Paragrafens nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom. efter infogandet av det nya 2 mom.

### 3.2.10. *Kortvariga utsändningstekniska upptagningar (25 f §)*

I samband med beredningen av lagändringarna lät undervisningsministeriet utföra en expertutredning om frågor i anslutning till sådana kortvariga (efemära) upptagningar som förutsätts i radio- och televisionsverksamhet. De förslag som gavs i utredningen har tagits i beaktande vid upprättandet av

ändringsförslagen.

En bestämmelse som gäller sådana kortvariga (efemära) upptagningar som utförs av sändarföretag i anslutning till radio- och televisionsutsändningar ingår för närvarande i 25 g § 1 mom. Det föreslås att denna bestämmelse flyttas till moment 2 i 25 f §, som gäller ursprungliga radio- och televisionsutsändningar. Därigenom skulle alla bestämmelser som gäller ursprungliga utsändningar vara samlade i en och samma paragraf.

Enligt nuvarande i 25 g § 1 mom. får ett sändarföretag på villkor som fastställs i förordning för bruk vid egna utsändningar uppta ett verk på en anordning genom vilken det kan återges, om sändarföretaget har rätt att i sina utsändningar återge verket. I 8—12 § upphovsrättsförordningen ingår närmare bestämmelser om upptagning.

Enligt förordningens 8 § skall upptagning av verket på en anordning utföras med radio- eller televisionsföretagets egen tekniska utrustning, och upptagningen får överlåtas annat än för arkivering under vissa förutsättningar. En kortvarig upptagning får enligt förordningens 9 § bevaras högst ett år och användas för utsändning högst fyra gånger, varefter den skall förstöras eller göras obrukbar. Enligt förordningens 10 § får en upptagning som har dokumentariskt värde bevaras i Rundradion Ab:s arkiv även efter den tid eller den användning som anges i 9 §. Enligt förordningens 11 § får en upptagning även för bevaring överföras på ett nytt underlag och ett nytt exemplar framställas för utsändning av tekniska skäl.

Artikel 5.2 punkt d i direktivet tillåter föreskrivning av en inskränkning som gäller kortvarig utsändningsteknisk upptagning. I artikel 11bis stycke 3 i Bernkonventionen samt i artikel 15 stycke 1 punkt c i Romkonventionen anges en motsvarande inskränkingsmöjlighet. Bestämmelsen i 25 g § 1 mom. upphovsrättslagen och de bestämmelser i förordningen som utfärdats med stöd av denna bestämmelse överensstämmer i sin nuvarande lydelse med såväl direktivet som Bernkonventionen och Romkonventionen.

Den moderna utsändningstekniken grundar sig på användning av datorer. Det är möjligt att lagra hela bibliotek av upptagningar på datorernas hårddiskivor för användning vid ut-

sändning. Den traditionella formen av efemär bandning används numera knappast alls i samband med utsändning av radio- eller televisionsprogram. Många radiokanalers programutbud baserar sig i större eller mindre utsträckning på s.k. hitlåtar som kan spelas upprepade gånger under loppet av en dag. De nuvarande upptagningsvillkoren är inte förenliga med nuvarande teknisk praxis.

Det föreslås att bestämmelsen i 25 g § 1 mom., som flyttas till 25 f § 2 mom., ändras genom att i den tas in ett element av den bestämmelse i förordningen som gäller upptagningens användningstid. Enligt den föreslagna bestämmelsen får ett sändarföretag framställa ett exemplar av ett verk för användning i sina egna utsändningar i högst ett års tid, om företaget har rätt att utsända verket.

Den bestämmelse i 9 § upphovsrättsförordningen enligt vilken upptagningen får användas för utsändning endast fyra gånger föreslås inte tas in i lagens bestämmelse. Även övriga i förordningen ingående bestämmelser om kortvarig upptagning avses upphävas.

Trots att även 8 § upphovsrättsförordningen, enligt vilken upptagningen för utsändningsverksamhet skall utföras med sändarföretagets egen tekniska utrustning, avses upphävas, är avsikten inte att till denna del ändra det rådande rättsläget.

Om ett sändarföretag önskar använda en av företaget för sändning utförd upptagning under längre tid än ett år, skall sändarföretaget sluta ett avtal i enlighet med 26 §. En avtalslicensbestämmelse beträffande detta föreslås tas in i 25 f § 2 mom. andra meningen.

De nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom. efter de föreslagna ändringarna.

### *3.2.11. Avtalslicens beträffande användning av televisionsprogram som producerats av ett sändarföretag (25 g §)*

Paragraf nummer 25 g blir ledig när de nuvarande bestämmelserna i paragrafen flyttas till andra paragrafer. Det föreslås att i denna paragraf tas in en avtalslicensbestämmelse som gäller återutsändning av arkiverade televisionsprogram. Utsändning av arkiverade radioprogram är möjlig med stöd av avtalslicensbestämmelsen i 25 f § om ursprunglig

utsändning. Bestämmelsen i 25 f § gäller emellertid inte filmverk, vilket televisionsprogram i upphovsrättslig mening är.

I televisionsföretagens arkiv finns ett stort antal program, för vilka utsändningsrätten har utlöpt. Sådana program kan ett televisionsföretag inte utnyttja annat än genom att införskaffa de nödvändiga rättigheterna från samtliga rättsinnehavare. I många fall har programmen producerats för så länge sedan, att rättsinnehavarna inte längre kan uppspåras. I vissa fall är det omöjligt att nå rättsinnehavaren eller den till vilken rätten har övergått. I andra fall kan det hända att enstaka rättsinnehavare som deltog i produktionen av programmet har förblivit okända. I sådana fall är det inte möjligt att på ett heltäckande sätt införskaffa de rättigheter som behövs för att sändarföretaget skall kunna utnyttja de program som finns i dess arkiv.

I 25 g § 1 mom. föreslås intas en bestämmelse om avtalslicens. Ett sändarföretag får, på basis av ett avtal som företaget ingått på det sätt som bestäms i 26 § med en organisation som företräder rättsinnehavarna, återut-sända sina arkiverade televisionsprogram.

Avtalslicensbestämmelsen gäller återut-sändning av sådana offentliggjorda verk som ingår i televisionsprogram som sändarföretaget självt har producerat och som har sänts ut före den 1 januari 1983.

För tillåten utsändning får även framställas exemplar av verket med stöd av avtalslicens.

Avtalslicensbestämmelsen, som omfattar återutsändning av sådana offentliggjorda verk som ingår i televisionsprogram, föreslås gälla enbart program som utsänts före år 1983 och verk som ingår i dem. Sändarföretagets avtalspraxis utvecklades under början av 1980-talet. Den föreslagna bestämmelsen om en tidrymd om 20 år före det föreslagna ikraftträdandet av denna lag har ansetts vara lämplig med beaktande av den nämnda utvecklingen av avtalspraxisen.

Eftersom återanvändning av televisionsprogram på det sätt som avses i bestämmelsen klart innebär sådan primär användning av däri ingående skyddat material som en upphovsman om han så önskar bör ha möjlighet att förbjuda, föreslås i 2 mom. en bestämmelse om upphovsmans förbuds rätt. Detta stärker även sådana upphovsmäns position som

inte företräds av en organisation. Upphovsmännens förbuds rätt motsvarar den förbuds rätt som ingår i 25 f § 1 mom., som gäller ursprunglig utsändning.

### 3.2.12. *Skyldighet att utsända program som omfattas av vidare sändnings skyldighet (25 i §)*

I den s.k. must carry-bestämmelsen i 25 i § upphovsrättslagen, som gäller skyldighet att vidare sända televisions- och radiosändningar, föreslås en ändring. I 1 mom. föreslås en ändring som gäller regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändring av lagstiftningen om kommunikationsmarknaden (RP 112/2002 rd). Den nämnda propositionen innefattar även en översyn av bestämmelserna om skyldigheter gällande vidare sändning av televisions- och radioutsändningar.

Bestämmelsen i 1 mom. skall ändras så att den motsvarar de under beredning varande bestämmelserna som gäller skyldighet att vidare sända televisions- och radioutsändningar.

I 2 mom. ingår en sådan bestämmelse om upphovsmäns principiella ersättnings rätt som förutsätts enligt Finlands internationella avtalsförpliktelser. Finländska organisationer som företräder rättsinnehavare har tidigare när vidare sändningsskyldigheten har behandlats på politisk nivå, och senast 1998 i samband med riksdagsbehandlingen av radio- och televisionslagstiftningen, fastställt att ersättningar inte uppbärs i sådana fall där det endast är fråga om vidare sändning av utsändningar som omfattas av vidare sändningsskyldighet. I 2 mom. föreslås inte några ändringar.

### 3.2.13. *Avtalslicens (26 §)*

Avtalslicens är en rättslig konstruktion som utformats för att underlätta den kollektiva förvaltningen av upphovsrättsliga rättigheter och för att skydda användarna. När avtal om användningen av skyddat material har ingåtts mellan användaren och en organisation som företräder ett flertal rättsinnehavare, får användaren med stöd av avtalslicensbestämmelserna på motsvarande sätt använda även verk av sådana rättsinnehavare som inte är

företrädda av organisationen. Avtalslicensen påminner till sina verkningar om kollektivavtalssystemets allmänbindande verkan.

Avtalslicensen är en i ingresspunkt 18 i direktivet avsedd "kollektiv avtalslicens med utsträckt verkan".

Den nuvarande avtalslicenskonstruktionen, som består av sektorbestämmelserna i 2 kap. och generalklausulen i 26 §, togs in i lagen genom den ändring av lagen som genomfördes 1995.

Det föreslås att den nuvarande avtalslicensstrukturen vidareutvecklas så att de delar av de sektorsvisa avtalslicensbestämmelserna som är gemensamma för avtalslicenssystemet flyttas till 26 §. Dessa bestämmelser om avtalslicenssystemet skall enligt förslaget tas in i 26 § som nya 1 och 2 mom., varvid de nuvarande 1 och 2 mom. blir 3 och 4 mom. I de sektorsvisa paragraferna föreslås härvid enbart föreskrivas om tillämpningsområdet för ifrågakvarande avtalslicens och om en eventuell förbuds rätt för upphovsmän. I varje sektorbestämmelse föreslås intas en hänvisning till 26 §.

Den nya strukturen underlättar även föreskrivning av eventuella nya avtalslicensbestämmelser. Till de delar de nuvarande sektorsvisa avtalslicensbestämmelserna i 2 kap. inte behandlas separat, kommer de ändringar i bestämmelserna som föranleds av revideringen av avtalslicensstrukturen att behandlas nedan i detta avsnitt.

Enligt det föreslagna nya 1 mom. tillämpas bestämmelserna om avtalslicens när avtal om användning av verk har ingåtts mellan användaren och en av undervisningsministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område. T.ex. i 13 § föreskrivs att "exemplar av utgivna verk får framställas genom fotokopiering eller liknande förfarande med stöd av avtalslicens, på det sätt som bestäms i 26 §". Användaren av verket föreslås härvid ingå ett avtal om sådan användning av verk som avses i 13 § med en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område. Det föreslås att i avtalet avtalas om villkoren för användningen och den ersättning som skall betalas för användningen.

Användaren skall ha laglig tillgång till så

dana verk och andra material som används med stöd av avtalslicens. Enligt principen om att avtal skall hållas, kan villkoren i ett avtalslicensavtal åsidosättas av de särskilda leveransvillkor som gäller för ett material.

Som en ytterligare ändring jämfört med de nuvarande avtalslicensbestämmelserna i 2 kap. föreslås att i 26 § 1 mom. tas in en bestämmelse beträffande samtliga avtalslicensbestämmelser, enligt vilken det förutsätts att en organisation som är part i ett avtal skall vara godkänd av undervisningsministeriet. Genom denna bestämmelse kan man undvika en situation där flera inhemska och utländska organisationer hos användaren framställer separata förhandlings- och ersättningskrav av olika omfattning och vid olika tidpunkt. Genom denna bestämmelse är det framför allt användare av skyddat material som skyddas.

I 2 kap. upphovsrättslagen ingår redan för närvarande bestämmelser enligt vilka undervisningsministeriet på viss tid godkänner en organisation som företräder ett flertal upphovsmän att centraliserat sköta rättighetsbevakningen och uppbärningen av ersättningar för samtliga upphovsmän eller för upphovsmän inom ett visst område. I enlighet med bestämmelserna i upphovsrättslagen godkänner undervisningsministeriet en organisation som företräder ett flertal upphovsrättsinnehavare för att bevaka vidaresändningsrättigheter i radio och television (25 h §), respektive handha uppbärningen av kassettersättningar (26 b §) samt uppbärningen av vidareförsäljningsersättningar för bildkonstverk (26 j §) och utdelningen av avkastningen till rättsinnehavarna.

Avsikten med beslutet om godkännande är att strömlinjeforma rättighetsbevakningen i förhållande till användarna av skyddat material. Då en förutsättning för den kollektiva förvaltningen av upphovsrätten enligt lagen i vissa fall är att tillstånd för användningen av verk endast kan beviljas av en "organisation som företräder ett flertal upphovsmän", innebär det att situationen inom vissa områden är sådan att ett flertal organisationer skulle kunna bevaka dessa rättigheter. Godkännandet av organisationen innebär samtidigt att andra organisationer som uppfyller kravet på att företräda "ett flertal upphovsmän" inte kan bevaka rättigheterna inom ifrågakvarande områ-

de. I vissa användningssituationer kan införskaffning av rättsinnehavarnas tillstånd på ett heltäckande sätt uppnås endast genom att ett flertal organisationer beviljar tillstånd samtidigt och på enhetliga villkor. Ett exempel på en situation där två organisationer har godkänts att tillsammans sköta ett visst uppdrag behandlas i 25 §, som gäller beviljande av vidaresändningsrättigheter för radio- och televisionutsändningar.

Det föreslås att ordalydelsen "en organisation som företräder ett flertal finska upphovsmän inom ett visst område" i de sektorsvisa avtalslicensbestämmelserna ändras i samband med överföringen av bestämmelsen till 26 § 1 mom., så att parter i avtal som avses i avtalslicensbestämmelser kan vara "organisationer som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område". Ändringen föranleds till denna del av kommissionens skrivelse till Danmarks regering. I skrivelsen framförde kommissionen i fråga om motsvarande lydelse i den danska lagen att kopplingen av avtalslicensbestämmelsen till nationaliteten, så att enbart sådana organisationer som företräder ifrågakvarande lands medborgare kan vara parter i ett i bestämmelsen avsett avtal, innebär diskriminering av organisationer. Bestämmelsen förefaller de facto hindra utländska organisationer från att bedriva verksamhet i Danmark. Kommissionen förutsätter att även organisationer som företräder andra länders upphovsmän skall ha möjlighet att bevilja sådana användningstillstånd som avses i bestämmelsen. Ändringen av kriteriet för organisationens representativitet föreslås gälla alla avtalslicensbestämmelser.

När avtal om användning av verk har ingåtts i enlighet med 26 § 1 mom. första meningen, får enligt den nya andra meningen tillståndstagaren "på motsvarande sätt i enlighet med licensvillkoren använda ett verk vars upphovsman inte företräds av organisationen". Avtalslicensverkningarna enligt denna bestämmelse baserar sig på att den, som genom avtal om användning av verk med stöd av en sektorbestämmelse har erhållit användningstillstånd, får använda även ett sådant verk inom samma område vars upphovsman inte är företrädd av organisationen. Bestämmelsen motsvarar innehållet i de nu-

varande sektorsvisa bestämmelserna.

Som ett nytt 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken undervisningsministeriet godkänner en organisation för en viss tid om högst fem år. Beslutet skall trots sökande av ändring iaktas till dess ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft. För att systemet skall fungera förutsätts att det alltid finns en organisation som kan ingå sådana avtal om användning av verk som avses i 26 §.

Enligt bestämmelsens nuvarande 1 mom., som blir paragrafens nya 3 mom., skall en upphovsman som inte företräds av organisationen med avseende på fördelningen av ersättningar eller kollektiv användning av ersättningar behandlas på lika villkor som upphovsmän som företräds av organisationen.

Enligt bestämmelsen i nuvarande 2 mom., som blir paragrafens nya 4 mom., kan en upphovsman som inte företräds av en organisation kräva individuell ersättning för användning på basis av avtal även i det fall att organisationen i enlighet med sina principer inte avräknar individuella ersättningar till de upphovsmän som den företräder. I ett avtalslicensarrangemang är en utomstående upphovsman således i en bättre ställning än en upphovsman som företräds av organisationen.

Avtalslicensbestämmelsen är en i ingresspunkt 18 i direktivet avsedd "kollektiv avtalslicens med utsträckt verkan". Både paragrafens nuvarande avtalslicensbestämmelse och de däri föreslagna ändringarna, inbegripet revideringen av avtalslicensstrukturen, utgör sådana lagstiftningslösningar beträffande rättighetsförvaltning som uttryckligen tillåts enligt direktivet.

Följande avtalslicenser har behandlats ovan i egna avsnitt: avtalslicens för användning i informationssyfte (13 a §, avsnitt 3.2.3.), avtalslicens för användning inom undervisning och vetenskaplig forskning (14 §, avsnitt 3.2.4.), avtalslicens för användning vid arkiv, bibliotek eller museer (16 c §, avsnitt 3.2.5.), avtalslicens för samlingsverk för användning vid undervisning (18 §, avsnitt 3.2.7.), avtalslicens för användning av konstverk (25 a §, avsnitt 3.2.9.), avtalslicens för efemär användning (25 f § 2 mom., avsnitt 3.2.10.) och avtalslicens för användning av televisions-

program som producerats av ett sändarföretag (25 g §, avsnitt 3.2.11.).

I de sektorsvisa avtalslicensbestämmelser i 2 kap. där det är fråga om primär användning, dvs. marknaden för förstahandsanvändning eller därmed jämförbar användning av verk, föreslås intas en förbuds rätt för upphovsmän. Detta stärker även utomstående upphovsmäns position i avtalslicenssituationer. Däremot är det inte skäl att inta en förbuds rätt i sådana avtalslicensbestämmelser där det klart är fråga om sekundär användning, dvs. efteranvändning.

Det föreslås att lagens 26 § och de sektorsvisa avtalsbestämmelserna tillämpas på rättsinnehavare och skyddade objekt som avses i 5 kap. genom hänvisningsbestämmelser i ifrågavarande paragrafer.

*Avtalslicens beträffande fotokopiering (13 §).* Det föreslås att i paragrafens avtalslicensbestämmelse görs de ändringar som föranleds av revideringen av avtalslicensstrukturen genom att flytta de till avtalslicenssystemet hörande delarna till 26 §. Därtill föreslås i likhet med andra avtalslicensbestämmelser att en organisation som är part i ett avtalslicensarrangemang som gäller fotokopiering skall vara godkänd av undervisningsministeriet.

*Avtalslicens beträffande ursprungliga radio- och televisionsutsändningar (25 f § 1 mom.).* Det föreslås att i paragrafens avtalslicensbestämmelse görs de ändringar som föranleds av revideringen av avtalslicensstrukturen genom att flytta de till avtalslicenssystemet hörande delarna till 26 §. Därtill föreslås i likhet med de andra avtalslicensbestämmelserna att en organisation som är part i ett avtalslicensarrangemang som gäller sådan ursprunglig utsändning av verk som äger rum i radio eller television skall vara godkänd av undervisningsministeriet.

Det föreslås att den i bestämmelsen ingående förbuds rätten för upphovsmän bibehålls. Möjligheten för upphovsmän att förbjuda primär användning av sina verk i utsändningsverksamhet stärker även utomstående upphovsmäns position i avtalslicenssituationer. I likhet med nuvarande 25 f § 1 mom. gäller den föreslagna bestämmelsen inte sceniska verk eller filmverk.

*Avtalslicens beträffande vidaresändning av*

*radio- och televisionsutsändningar (25 h § 1 mom.).* Det föreslås att i paragrafens avtalslicensbestämmelse görs de ändringar som förleds av revideringen av avtalslicensstrukturen genom att flytta de till avtalslicenssystemet hörande delarna till 26 §. Det föreslås vidare att representativitetskriteriet för organisationer som godkänns som avtalslicensorganisationer ändras så att det motsvarar kriteriet i övriga avtalslicensbestämmelser. Enligt den föreslagna ändringen skall en organisation i enlighet med 26 § 1 mom. företräda "ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område". Efter lagändringen skall alla betydande rättsinnehavansområden vara företrädda i licensieringsarrangemang som gäller vidareutövning.

Det föreslås att den nuvarande förutsättningen enligt vilken en i bestämmelsen avsedd organisation skall vara godkänd av undervisningsministeriet bibehålls och i samband med revideringen av avtalslicensstrukturen flyttas till 26 §.

### 3.2.14. *Utövande konstnärers och fonogramproducenters rättigheter och användning av ljudupptagningar (45, 46, 47, 47 a, 54 och 54 b §)*

Frågor i anslutning till utövande konstnärers och fonogramproducenters rättighetsstruktur på tonkonstens område har varit föremål för ett omfattande intresse i de nordiska länderna i mer än tjugo års tid. Frågorna behandlades även i upphovsrättskommitténs tredje delbetänkande 1987 (kommittébetänkande 1987:7). I betänkandet föreslogs att rättigheterna utvecklas utgående från den rättighetsstruktur som antogs år 1961.

I upphovsrättskommitténs betänkande fokuserade man på frågan om i vilken mån närstående rättigheter bör utvecklas så att de motsvarar upphovsmannarättigheterna. I de lagändringar som genomfördes i Sverige och Danmark i mitten av 1990-talet ändrades utövande konstnärers och fonogramproducenters rättigheter, så att dessa rättsinnehavare i regel tillerkänns en motsvarande rätt till tillgängliggörande för allmänheten som den som tillkommer upphovsmän.

Denna ensamrätt inskränktes i hänvisningsbestämmelser såsom även tidigare ge-

nom hänvisningar till inskränkningar i upphovsrätten, och ersättningen för användning av fonogram vid offentliga framföranden och radio- och televisionsutsändningar ändrades från en ersättningsrätt till ett system baserat på tvångslicens.

I Finland har utövande konstnärer och fonogramproducenter gjort framställan om en översyn av rättigheterna till användning av fonogram från början av 1980-talet. Saken har varit framme i samband med den lagändringsprocess som genomfördes 1995 och densamma har övervägts även vid beredningen av den nu för hand varande lagändringen.

Jämfört med de tidigare lagrevisionerna har användningen av fonogram ökat kraftigt, samtidigt som systemet med avtal mellan användarna och övervakningsorganisationen har utvecklats. Antalet användare som slutit avtal med övervakningsorganisationen om betalning av ersättning för användning av fonogram uppgår för närvarande till över 20 000. Fonogramanvändningssituationerna har blivit mer komplicerade, speciellt i nätmiljön. Uppföljningen, övervakningen och förvaltningen av musikanvändningen på Internet är svår att genomföra. De ovannämnda faktorerna skall tas i beaktande vid utvecklingen av utövande konstnärers och fonogramproducenters rättigheter.

I propositionen föreslås att samtidigt som i ensamrättigheterna för utövande konstnärerna och fonogramproducenterna tilläggs en rätt till överföring till allmänheten på begäran i enlighet med direktivet, grundas de på upptagningar baserade rättigheterna av nämnda rättsinnehavare på samma grundbegrepp som för upphovsmäns rättigheter enligt lagens 2 §. De föreslagna rättigheterna skulle lyda som följer: 1) rätt att överföra på en annan anordning genom vilken framförandet eller ljudupptagningen kan återges, dvs. kopieringsrätt, 2) rätt till offentligt framförande, 3) rätt till överföring till allmänheten på trådbunden eller trådlös sätt, vilket omfattar överföring på begäran, samt 4) rätt till spridning till allmänheten.

Nuvarande får ljudupptagningar användas vid radio- eller televisionsutsändningar samt i offentlig framföring utan tillstånd. Utövande konstnärer och fonogramproducenter har



rätt till ersättning. I den för hand varande propositionen föreslås inga ändringar i detta sakläge.

I fråga om fonogramanvändningssituationer som omfattas av den nuvarande ersättningsrätten föreslås gälla en tvångslicensbestämmelse, som till sin uppbyggnad och struktur motsvarar den nuvarande bestämmelsen som endast medfört ersättningsrätt. Ljudupptagningar skulle fortfarande få användas direkt med stöd av lag utan att samtycke skaffas av de utövande konstnärerna och fonogramproducenterna. Utövande konstnärer och fonogramproducenter skall fortfarande ha rätt till ersättning.

Till ensamrätten skulle endast ingå överföring på begäran enligt artikel 3.2 i direktivet.

På detta sätt kommer ensamrättigheterna för utövande konstnärer och fonogramproducenter att skilja sig fortfarande från upphovsmän ensamrättigheter. Detta kommer även att inverka på den praxis som gäller kollektivförvaltningen av utövande konstnärers och fonogramproducenters rättigheter. Det i vilken utsträckning nivån av utövande konstnärers och fonogramproducenters rättigheter är tillräcklig, bör bedömas vid utvecklingen av musikens användningssituationer och vid den erfarenhet och information som fått från förvaltningen av rättigheter.

Det föreslås att i lagen intas särskilda bestämmelser om användningen av musikupptagningar med visuella element.

Användningen av musikupptagningar med visuella element är ur den utövande konstnärers synpunkt jämförbar med användningen av fonogram. En bildupptagning i digital form kan lätt användas i stället för ett fonogram vid offentliga framföranden och radio- eller televisionsutsändningar. I en musikvideo, liksom i en upptagning av en opera eller konsert, utgörs det huvudsakliga innehållet av det musikaliska verket, vilket i större eller mindre utsträckning försetts med visuella element i form av rörliga bilder. Den alltmer utbredda användningen av dvd-upptagningar vid spridningen av musik bidrar till att främja denna utveckling.

Utövande konstnärers ersättningsrätt enligt den nuvarande 47 § utsträcker sig emellertid inte till användningen av bildupptagningar. I paragrafens 4 mom. utesluts från ersättnings-

rätten även användning vid offentligt framförande av ljudupptagningar, vari ingår "rörliga bilder" enligt definitionen i 46 a §.

Eftersom det väsentliga i ovan nämnda fall är musiken och inte de rörliga bilderna, är det motiverat att föreslå att framföraren av ett musikaliskt verk, dvs. den musiker som uppträder vid framförandet, skall ha rätt till ersättning även för användning av en i 46 a § avsedd anordning vid offentligt framförande och annan överföring till allmänheten än sådan som sker på begäran, om det huvudsakliga innehållet i det framförande som tagits upp på anordningen utgörs av framförandet av ett musikaliskt verk. Bestämmelser om detta föreslås tas i 47 a §.

I bestämmelsen avsedda musikupptagningar med visuella element föreslås omfatta bl.a. cd-skivor som innehåller videoavsnitt (t.ex. utdrag ur musikvideoinspelningar av framföranden som finns på skivan) eller hela musikvideor. Till tillämpningsområdet för bestämmelsen föreslås höra även sådana produkter med bild- eller ljudinnehåll, där framförandet av ett musikaliskt verk getts visuell gestalt, t.ex. i form av en musikvideo. Även bildupptagningar av opera- och konsertframföranden föreslås höra till sådana upptagningar med visuella element som avses i denna bestämmelse.

Ersättningsens internationella tillämpningsområde definieras i lagens 64 §. Ersättningsrätten skulle gälla en bildupptagning i vilken upptaget framförandes huvudinnehåll är ett i Finland upptaget framförande av ett musikaliskt verk.

### 3.2.15. *Programbärande signal* (48 § 3 mom.)

Lagens 48 § innehåller bestämmelser om sändarföretagets rätt till radio- och televisionsutsändning. Enligt paragrafens 1 mom. får en utsändning inte utan sändarföretagets samtycke vidaresändas eller tas upp på en anordning genom vilken den kan återges. Paragrafens 2 mom. gäller utsändningar som har tagits upp. Utan samtycke av sändarföretaget får en utsändning som har tagits upp inte kopieras, återutsändas eller spridas till allmänheten. Enligt lagförslaget krävs sändarföretagets samtycke även för sådan över-

föring av upptagna utsändningar till allmänheten som sker på begäran.

Sådana programbärande signaler som inte används i samband med radio- eller televisionsutskändningar omfattas för närvarande inte av det skydd som beviljas sändarföretag. Det är fråga om programbärande signaler inom eller mellan sändarföretag i överföringskedjor som förmedlas via marknät eller satellit. Denna typ av programbärande signaler är i praktiken ytterst sårbara och går lätt att kapa och användas för olovlig utsändning. Dessa signaler är emellertid inte skyddade enligt 48 §.

I propositionen föreslås att de ensamrättigheter för sändarföretag som föreskrivs i 1 och 2 mom. utsträcks till att gälla även sådana programbärande signaler som inte transporterar radio- eller televisionsutskändningar. En sådan signal föreslås således inte få användas för utsändning av program som bärs av signalen, eller tas upp på en sådan anordning genom vilken den kan återges. Enligt den föreslagna bestämmelsen får en signal som tagits upp inte kopieras, återutsändas eller spridas till allmänheten och inte heller överförs till allmänheten på begäran.

### 3.2.16. Fotografier (49 a §)

Lagens 49 a § gäller skydd av sådana fotografier som inte skyddas som verk med stöd av 1 § upphovsrättslagen. Fotografens ensamrätt omfattar rätten till framställning av exemplar och offentlig visning av fotografier. Även skyddstiderna för sådana fotografier som utgör verk och sådana fotografier som avses i 49 a § skiljer sig från varandra. Skyddet för sådana fotografier som avses i 49 a § är i kraft till dess 50 år har förflutit från utgången av det år då fotografiet framställdes.

Skyddet av de olika typerna av fotografi grundar sig ur ensamrättsperspektiv på olika slag av rättigheter. Skyddet enligt 49 a § baserar sig på exemplarframställningsrätten och visningsrätten, medan skyddet för fotografier som utgör verk grundar sig på den i 2 § föreskrivna vidsträckt rätten till tillgängliggörande för allmänheten. Skyddet enligt 49 a § innefattar inte ensamrätt till spridning av exemplar av fotografier.

Skyddet för fotografier som utgör verk och

skyddet för andra fotografier har till övriga delar genom hänvisningsbestämmelser i 3 mom. fastställts så enhetligt som möjligt.

I samband med genomförandet av de ändringar som förutsätts enligt direktivet är det skäl att även se över strukturen i 49 a § och de rättigheter som gäller för sådana fotografier som avses i bestämmelsen. Det föreslås att denna bestämmelse, som gäller andra fotografier än sådana som utgör verk, ändras så att skyddet med avseende på rättigheter för enhetligas så att det motsvarar skyddet för sådana fotografier som utgör verk. Skyddstiden föreslås förbli oförändrad. Motsvarande lagstiftningslösning har redan tidigare genomförts i de övriga nordiska länderna.

Fotografen skall efter lagändringen ha ensamrätt att bestämma över sitt fotografi, i oförändrat eller förändrat skick, genom att framställa exemplar av det och göra det tillgängligt för allmänheten. Rätten till tillgängliggörande för allmänheten föreslås fastställas i enlighet med 2 § 3 mom. och omfatta en vidsträckt rätt till överföring till allmänheten, inbegripet rätten till överföring till allmänheten på begäran. Fastställandet föreslås ske genom en hänvisningsbestämmelse med en hänvisning till 2 § 3 mom.

Genom hänvisningsbestämmelser föreslås att på fotografier enligt 49 a § gälla även 11 a § om tillfällig exemplarframställning samt avtalslicens- samt inskränkingsbestämmelsen om användning av verk i informations-syfte i 13 a §.

Genom hänvisningsbestämmelser föreslås på sådana fotografier som avses i 49 a § tillämpas även det undantag i fråga om framställning av exemplar av kortvarig natur som föreslås i 11 a § och den nya avtalslicens- och inskränkingsbestämmelsen som gäller sådan användning i informations-syfte som avses i 13 a §.

Eftersom rättsinnehavaren till sådana fotografier som avses i 49 a § enligt förslaget även har rätt till spridning av exemplar, föreslås att bestämmelsen i 19 § 1 och 2 mom., som gäller spridning av exemplar, genom en hänvisningsbestämmelse blir tillämplig även på sådana fotografier som avses i 49 a §. Det föreslås sålunda att i fråga om konsumtion av rätten till spridning av exemplar skall gemenskapskonsumtion tillämpas på samma sätt

som med avseende på övriga skyddsobjekt som omfattas av lagen. Uthyrning av exemplar av fotografier föreslås enligt 2 mom. förutsätta rättsinnehavarens tillstånd, på samma sätt som i fråga om exemplar av verk.

### 3.2.17. *Vissa ändringar av teknisk natur*

#### Visning av exemplar av verk (20 §)

I 20 § föreslås en ändring av teknisk natur som förtydligar bestämmelsens tillämpningsområde. Enligt den nuvarande bestämmelsen konsumeras upphovsmannens rätt till visning av verket och verket får visas offentligt, när exemplar av verket med upphovsmannens samtycke har sålts eller på något annat sätt varaktigt överlåtits eller verket har utgivits.

Enligt bestämmelsen konsumeras visningsrätten även i det fall att verket har utgivits. Denna lydelse är en kvarleva från en tidigare konstruktion. I fråga om bildkonst föreskrevs år 1961 i 25 § 1 mom. första meningen om konsumtion av spridningsrätt och konsumtion av visningsrätt. Utgivningskriteriet hänförde sig uttryckligen till konsumtionen av spridningsrätten.

Vid den lagändring (446/1995) som trädde i kraft den 1 maj 1995 överfördes bestämmelsen om konsumtion av spridningsrätten till 19 § och bestämmelsen om konsumtion av visningsrätten till 20 §. Det till konsumtionen av spridningsrätten hänförliga utgivningskriteriet kvarstod dock som en del av bestämmelsen i 20 §, men utan någon praktisk betydelse.

Det föreslås att kriteriet om utgivning som en förutsättning för konsumtion av visningsrätten slopas i 20 § såsom varande onödigt, oklart och vilseledande. Innehållet i rätten till visning av verk har i samband med förslagen till ändringar i 2 § behandlats i avsnitt 3.1.2. i allmänna motiveringen i samband med behandlingen av artikel 3 i direktivet, och behandlas nedan i detaljmotiveringen till 2 §.

Ändring av den finskspråkiga lagtextens lydelse: "televisio-ohjelma" (25 § 2 mom.)

I 25 § 2 mom. ingår en bestämmelse, enligt vilken konstverk får innefattas i fotografier,

filmer eller televisionsprogram, om återgivningen är av underordnad betydelse i fotografiet, filmen eller programmet, när exemplar av ett konstverk med upphovsmannens samtycke har sålts eller på något annat sätt varaktigt överlåtits eller verket har utgivits. I den finskspråkiga lagtexten används uttrycken "televisioesitys" och "esitys" ("televisionframförande" respektive "framförande"). Uttrycket härstammar från 1961 års upphovsrättslag.

I det nuvarande 14 § 1 mom. används i den finskspråkiga texten "radio- tai televisiolaheytys" ("radio- eller televisionutsändning"); å andra sidan används i den hänvisning till denna bestämmelse som ingår i 54 § 1 mom. 3 punkten uttrycket "ohjelma" ("program"). Uttrycket "ohjelma" ("ajankohtais- tai uutisohjelma", dvs. "aktualitets- eller nyhetsprogram") används även i den bestämmelse som för närvarande ingår i 25 g § 3 mom. och som föreslås flyttas till 13 a § 2 mom. Uttrycket "esitys" ("framförande") som för närvarande används i 25 § används inte i denna betydelse någon annanstans i den finskspråkiga versionen av upphovsrättslagen.

För att förenhetliga de uttryck som används i den finskspråkiga lagtexten föreslås att de i 25 § 2 mom. använda uttrycken "televisioesitys" och "esitys" ersätts med uttrycken "televisio-ohjelma" och "ohjelma". Ändringen påverkar inte bestämmelsens tillämpningsområde. Efter ändringen motsvarar det uttryck som används i den finskspråkiga bestämmelsen den svenskspråkiga versionen av bestämmelsen.

I 25 § 2 mom. föreslås även en motsvarande ändring som den som föreslogs i 20 §, varigenom uttrycket "eller verket har utgivits" slopas.

Presumptionsregler om överlåtelse av filmningsrätt (39 § och 45 § 3 mom.)

Överlåtelse av rätt till inspelning av litterärt eller konstnärligt verk omfattar enligt den nuvarande presumptionsregeln i 39 § 1 mom. rätt att genom förevisning av filmen på biograf, i television eller annorledes göra verket tillgängligt för allmänheten samt rätten att i filmen återgiva talade inslag i text eller ljud-

sättning på annat språk. Enligt 2 mom. gäller detta dock inte musikaliska verk.

Enligt bestämmelsen omfattar överlåtelsen av filmningsrätten rätten att förevisa filmen offentligt samt att förse den med text och ny ljudsättning. I presumtionsbestämmelsen har inte intagits någon uttrycklig hänvisning till framställning av exemplar, spridning av exemplar eller tillgängliggörande för allmänheten på annat sätt än genom offentligt framförande. Exemplarframställning utgör dock i praktiken en förutsättning för att filmen skall kunna framföras offentligt, varför rätten till framställning av exemplar bör anses ingå implicit även i 39 §.

De ändringar som föreslås i lagens 2 § i syfte att förtydliga ensamrättigheterna, i förening med den vidsträckta rätt till tillgängliggörande för allmänheten som föreskrivs i artikel 3 i direktivet, föranleder ett behov av att ändra även den presumtionsbestämmelsen som ingår i 39 §. Enligt propositionen skall paragrafens 1 mom. ändras så att överlåtelse av rätt till filmning av litterära eller konstnärliga verk omfattar alla relevanta former för utnyttjande av film, dvs. rätten att framställa exemplar av filmen, rätten att göra filmen tillgänglig för allmänheten samt rätten att förse filmen med text eller ljudsättning på annat språk. De rättigheter som innefattas i den nuvarande bestämmelsen "genom förevisning av filmen på biograf, i television eller annorledes" i 39 § omfattar "rätten till överföring till allmänheten" och "rätten till offentligt framförande", vilka efter omstruktureringen av 2 § 3 mom. utgör delar av rätten till tillgängliggörande för allmänheten. Som en ny rätt som omfattas av presumptionen föreslås spridning av verk, inbegripet rätten till försäljning och uthyrning.

Efter den föreslagna ändringen motsvarar bestämmelsen den rådande praxisen inom filmindustrin beträffande kommersiellt utnyttjande av film. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar även de lagstiftningslösningar som genomförts i de övriga nordiska länderna.

En presumtionsbestämmelse som gäller överlåtelse av rätten till filmning av utövande konstnärers framföranden ingår i 45 § 3 mom. Enligt den omfattar överlåtelse av rätten till filmning av ett framförande rätten att

sprida det upptagna framförandet till allmänheten genom uthyrning, om inte något annat har avtalats. Bestämmelsen grundar sig på en tvingande presumtionsbestämmelse i uthyrningsdirektivet. I fråga om sådana framföranden av utövande konstnärer som tagits upp på film har uthyrningsrätten hittills varit den enda ensamrätt i anslutning till offentligt utnyttjande av framförandet som inte konsumeras. För presumtionsbestämmelse om utövande konstnärers rättigheter har anförts samma motivering som för upphovsrättigheterna i bestämmelsen i 39 §.

I detta lagförslag föreslås att utövande konstnärers ensamrättigheter till framföranden som tagits upp på ljudupptagningar utvidgas till att omfatta även andra former av tillgängliggörande för allmänheten. Det är motiverat att utvidga presumtionsbestämmelsen till att omfatta även dessa rättigheter.

Som en lösning av teknisk natur föreslås att bestämmelsen i 39 §, sådan den lyder efter den föreslagna ändringen, genom en hänvisningsbestämmelse skall tillämpas på de ensamrättigheter som utövande konstnärer enligt de föreslagna ändringarna i 45 § har i framföranden som tagits in i filmer.

På samma sätt som i fråga om upphovsrättigheter föreslås den nya presumtionsbestämmelsen även beträffande utövande konstnärer omfatta även andra former av framställning av exemplar som förutsätts för det kommersiella utnyttjandet av film.

Genom de föreslagna ändringarna i presumtionsbestämmelsen styrs upphovsmän och producenter respektive utövande konstnärer och producenter till att i behövlig utsträckning avtala om detaljer i anslutning till det kommersiella utnyttjandet av film.

Den föreslagna ändringen i 39 §, vari även ingår en presumtion om spridning av exemplar av film genom uthyrning, förutsätter en teknisk ändring även i 29 a §, som gäller rätten till ersättning för uthyrning av exemplar av verk som tagits upp på film eller fonogram.

Återgivning av offentliga anföranden (framföranden) (45 §)

Enligt 25 c § får utan upphovsmannens samtycke återges vad som muntligen eller

skriftligen anføres vid en offentlig representation, inför myndigheter eller vid offentliga sammankomster för överläggningar om allmänna angelägenheter. Uttalanden som har givits i ett mål eller ärende, skrifter och dylikt som har åberopats såsom bevis får dock återges endast i samband med en redogörelse för målet eller ärendet och i den omfattning som motiveras av ändamålet med redogörelsen. Upphovsmannen har ensam rätt att ge ut samlingar av sina anföranden.

Denna inskränkning gäller endast skriftligt eller muntligt framförda verk samt kataloger och databaser som skyddas enligt 49 §. Till återgivning (användning) av offentliga anföranden kan i många fall även hänföra sig sådant framförande av verk i vilken den person som gjort anförandet har en i 45 § avsedd närstående rätt som tillkommer en utövande konstnär. Det kan t.ex. vara fråga om sådan recitation eller uppläsning, som enligt 25 c § inte får återges utan samtycke av den som utför anförandet. Den som utför anförandet har inte ensamrätt till offentligt framförande av anförandet. Däremot har han ensamrätt till kopiering av anförandet och därigenom indirekt även möjlighet att hindra offentlig återgivning av anförandet.

I den nya 45 § 5 mom. om utövande konstnärers ensamrättigheter föreslås därför intas en hänvisningsbestämmelse med en hänvisning till 25 c §. Det föreslagna tillägget innebär att återgivning av sådana framföranden av litterära eller konstnärliga verk som kan betraktas som i 25 c § avsedda offentliga anföranden är möjlig med stöd av denna bestämmelse även utan att tillstånd av den som gjort anförandet behöver inbegäras.

#### Kataloger och databaser (49 §)

I 49 § 1 mom., som gäller katalogskyddet och det särskilda skyddet för databaser, föreslås en ändring av teknisk natur. I den finskspråkiga lagtexten föreslås uttrycket "saattamalla ne yleisön saataviin", ("göra dem tillgängliga för allmänheten"), ändras till "saattamalla se yleisön saataviin", ("göra det tillgängligt för allmänheten"). Efter denna ändring motsvarar uttrycket den lydelse bestämmelsen har i den svenskspråkiga lagtexten

och det innehåll som bestämmelsen är avsedd att ha.

Som ett tillägg av teknisk natur föreslås att i hänvisningsbestämmelsen i 49 § 3 mom. intas en hänvisning till 27–29 §. De nämnda paragraferna innehåller allmänna bestämmelser om rättighetsöverlåtelse. Principen om att rättigheter kan överlåtas gäller även utan en uttrycklig bestämmelse alla de ekonomiska rättigheter som föreskrivs i upphovsrättslagen.

#### Betalning av ersättning för användning av ljudupptagningar och av musikupptagningar med visuella element (54 b §)

Det föreslås att till tillämpningsområdet för lagens 54 b § tilläggs även den betalning av den ersättning som enligt 47 a § skall betalas för användning av musikupptagningar med visuella element. Bestämmelserna i paragrafen skall tillämpas genom en hänvisningsbestämmelse i 3 mom. även på ersättning för användning av musikupptagningar med visuella element enligt 47 a §.

Till paragrafen föreslås ett 2 mom. om ersättningens förfallande till betalning. I 47 a § avsedd ersättning för användning av en ljudupptagning i offentligt framförande eller i annan överföring till allmänheten än sådan som sker på begäran eller för vidareändring skall förfalla till betalning omedelbart efter det att upptagningen, dvs. en i 46 § avsedd anordning, har använts på sådant sätt som avses i 47 §. I fråga om situationer där musikupptagningar används förfaller betalningen omedelbart efter det att en i 46 a § avsedd anordning, har använts på sådant sätt som avses i 47 a §. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att förhindra eventuella tvister om förfallodagen för ersättningen.

#### Olovlig spridning av anordning för att avlägsna skydd för datorprogram (56 c §)

I remissyttrandena till upphovsrättskommissionens betänkande ingick ett påpekande om att bestämmelsen i lagens 56 c §, vari förskrivs om straff för spridning till allmänheten och innehav av anordning för att av-

lägsna ett tekniskt hjälpmedel som skyddar datorprogram, inte helt motsvarar kraven enligt datorprogramdirektivet (91/250/EEG).

Kriteriet "i förvärvssyfte" i nuvarande 56 c § hänvisar till såväl spridning till allmänheten som innehav för detta syfte. Enligt bestämmelsen i datorprogramdirektivet gäller kriteriet endast innehav.

Bestämmelsen i paragrafen skall ändras så att den motsvarar ordalydelsen i datorprogramdirektivet.

### 3.2.18. *Privat införsel av piratprodukter*

I samband med beredningen av lagstiftningsändringarna lät undervisningsministeriet utföra en expertutredning om frågor i anslutning till införsel av piratprodukter, dvs. införsel för privat bruk av verk eller andra skyddsobjekt som framställts i strid med bestämmelserna i upphovsrättslagen.

Piratism är en angelägenhet för i första hand den stat där olaglig framställning och försäljning äger rum. Finlands geografiska läge innebär emellertid att den piratism som förekommer i vissa andra länder får speciellt kännbara verkningar i Finland. De uppgifter som finns tillgängliga ger vid handen att utlandsresenärer för in piratupptagningar i en sådan omfattning att de påverkar den inhemska fonogram- och videomarknaden. Piratupptagningar kan även spridas till allmänheten via loppmarknader o.dyl.

I lagförslaget föreslås att bestämmelserna om upphovsrättsförseelse i 56 a § ändras så att spridning till allmänheten slopas som straffbarhetsrekvisit för import. Det innebär att även import för enskilt bruk kan bestraffas som upphovsrättsförseelse. Det föreslås att till 56 a § fogas ett nytt 3 mom. med en bestämmelse enligt vilken införsel av enstaka olagligt framställda exemplar av verk för en persons enskilda bruk dock inte skall anses som upphovsrättsförseelse. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar den nuvarande bestämmelsen i 2 mom., enligt vilken det inte är straffbart att för enskilt bruk framställa några få exemplar av datorprogram eller databaser.

Som påföljd för en sådan gärning föreslås emellertid föreskrivas ett strikt ersättningsansvar enligt 57 § 1 mom. och i fråga om en

straffbar gärning även skadeståndsskyldighet i enlighet med 57 § 3 mom. Beslut om förstörelse av exemplar av verk enligt 58 § föreslås kunna utfärdas inte bara genom domstolsförfarande utan även genom strafforderförfarande.

### 3.2.19. *Införsel av exemplar av verk till finskt territorium för vidaretransport till tredje land*

Av lagens nuvarande lydelse framgår inte klart, om straffbarhet även omfattar införsel för vidaretransport till tredje land, om exemplaren från tullövervakningen inte har förts in på finskt territorium. Ovan avsedd införsel till finskt territorium som sker i form av genomförelse föreslås vara straffbar som upphovsrättsförseelse enligt 56 a § 1 mom. 2 punkten.

Den föreslagna bestämmelsens lydelse, "till finskt territorium för vidaretransport till tredje land" motsvarar det uttryck som används i 4 § varumärkeslagen.

I 49 kap. 1 § 2 mom. strafflagen föreslås ett tillägg enligt vilket införsel för vidaretransport till tredje land av sådana exemplar av verk som innebär intrång i upphovsrätten föreslås kunna bestraffas även som upphovsrättsbrott.

## 4. Internationell tillämpning

Den internationella tillämpningen av de bestämmelser i lagförslaget som gäller upphovsrätt sker i regel i enlighet med bestämmelserna i 63 § upphovsrättslagen. Tillämpningen av bestämmelser som gäller närstående rättigheter enligt 5 kap. sker i enlighet med bestämmelserna i 64 § och 64 a § upphovsrättslagen.

I 64 § föreslås vissa ändringar av teknisk natur som föranleds av de ändringar i utövande konstnärers rättigheter som föreslås i 45 §.

Med stöd av 65 § kan republikens president, under förutsättning av ömsesidighet, meddela föreskrifter om upphovsrättslagens tillämpning med avseende på ett annat land. Med stöd av denna bestämmelse har utfärdats förordningen om tillämpning i vissa fall av

upphovsrättslagen på skyddade objekt med ursprung i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (575/1995). Förordningen innehåller bestämmelser om tillämpningen av bestämmelserna i 5 kap. upphovsrättslagen på skyddade objekt med ursprung inom EES.

Bestämmelser om internationell tillämpning av de nya bestämmelserna i 5 a kap. föreslås tas in i upphovsrättslagen i en ny 64 b §.

### **5. Propositionens organisatoriska och ekonomiska verkningar**

Propositionen har inga direkta verkningar på statens eller kommunernas ekonomi eller förvaltning.

De föreslagna ändringarna gäller huvudsakligen sådana ekonomiska rättigheter som tillkommer upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter och inskränkningar i dessa rättigheter. Ändringarna påverkar rättsinnehavares, producenters, distributörers och användares inbördes relationer. De direkta privatekonomiska verkningarna av förslagen är ringa.

I förslaget beviljas innehavare av närstående rättigheter en sådan rätt till överföring till allmänheten på begäran som hänför sig till nätmiljön. Det föreslås att i fråga om användning av fonogram vid offentligt framförande och annan överföring till allmänheten än sådan som sker på begäran övergår från ersättningsrättsbaserad till avtalslicensbaserad användning, vilket förutsätter ingående av avtal och betalning av ersättning. För användning av musikupptagningar med visuella element vid offentligt framförande eller annan överföring till allmänheten än sådan som sker på begäran föreslås ersättningsrätt.

Skyddet för fotografier som inte når upp till verkshöjd utvidgas till att utöver framställning av exemplar och rätt till offentlig visning omfatta även alla former av tillgängliggörande för allmänheten.

Direktivet förutsätter ändringar i inskränkingsbestämmelserna i 2 kap., varvid vissa former av fri användning kommer att ändras till avtalslicensbestämmelser. I avtal mellan användaren och rättsinnehavarinstansen fastställs ersättningen för användningen av mate-

rial med stöd av avtalslicens.

I avtalslicensbestämmelserna ingår även bestämmelser om nya användningsområden där användning av material tidigare i praktiken inte varit möjligt på grund av bl.a. svårigheten att utreda rättigheterna, eller den stora arbetsmängd en sådan utredningsprocess förutsätter. Sådana fall innebär ekonomiska verkningar för rättsinnehavare och användare av skyddade material, om materialet önskas användas på de nya sätt som bestämmelserna möjliggör. De ekonomiska verkningarna beror på storleken av efterfrågan på materialet och huruvida det ingår sådana avtal som förutsätts för att avtalslicensbestämmelserna skall kunna tillämpas. De ekonomiska verkningarnas omfattning beror på användningens omfattning och de användningsersättningar som man förhandlat sig fram till.

Förslaget att i bestämmelsen i 21 § om inskränkning av rätten till offentligt framförande slopa den inskränkning som gäller framföranden vid gudstjänster har betydelse för enskilda församlingar och andra religiösa samfund. Verkningarna av denna ändring kan bedömas vara relativt ringa vad gäller enskilda församlingar och motsvarande enheter.

Direktivet förutsätter att det ordnas med rimlig kompensation för privatkopiering av alla slag av alster med hänsyn till de omständigheter, t.ex. användning av tekniska åtgärder, som anges i direktivet. Avkastningen av den nuvarande upptagningsunderlagsavgiften uppgick år 2000 till ca 9,3 miljoner euro, varav fonogramavgiften utgjorde ca 2,2 miljoner euro och avgiften på bildupptagningar ca 7,1 miljoner euro.

Vid fastställandet av avgifternas storlek bör beaktas i vilken mån den avgiftens avkastning utgör tillräcklig rimlig kompensation för privat inspelning och annan upptagningsverksamhet. Avgiftsskyldigheten gäller fortsättningsvis tillverkare och importörer av upptagningsunderlag. Återförsäljare har en subsidiär avgiftsskyldighet. Avgiften påförs inte sådana anordningar som används av företag eller andra yrkesmässiga användare.

Upptagningsunderlagsavgiftens incidens fördelar sig på upptagningsunderlagshandeln på ett rättvist sätt, eftersom avgiften föreslås baseras på upptagningsunderlagens speltid

eller upptagningskapacitet. Avgiften betalas i sista hand av de konsumenter som köper upptagningsunderlag.

## 6. Beredningen av propositionen

Regeringens proposition grundar sig på den beredning som utförts inom den av undervisningsministeriet tillsatta upphovsrättskommissionen.

Beredningen av lagstiftningsändringarna inleddes officiellt den 14 september 2001 med ett diskussions- och hörningstillfälle som undervisningsministeriet arrangerade i Vetenskapernas Hus i Helsingfors. För detta tillfälle utarbetades vid undervisningsministeriet som tjänsteuppdrag ett memorandum över de ändringar som förutsätts enligt direktivet. På basis av de utlåtanden som gavs om detta memorandum och annat material i anslutning till ärendet genomfördes den fortsatta beredningen av lagändringarna inom upphovsrättskommissionen.

Till stöd för lagberedningen beställde undervisningsministeriet expertutredningar om följande frågor: fair compensation, dvs. rimlig kompensation (advokat Kristiina Harenko), användning av skyddade alster vid arkiv, bibliotek och museer (advokat Pekka Tarke-la), privat import av piratprodukter som kränker upphovsrätten (vicehäradshövding Marja-Leena Mansala), upphovsrätt i anställningsförhållanden (överdirektör Pekka Nurmi), kortvariga upptagningar som förutsätts inom radio- och televisionssändningsverksamhet, s.k. efemära upptagningar (vicehäradshövding Marja-Leena Mansala), användningstillstånd för television- och radioarkiv (advokat Jyrki Siivola), offentligt framförande (juris kandidat Marko Karo), tekniska åtgärder – nuvarande utvecklingsstadium och omfattningen av ibruktagandet (Katherine Sand, Förenta Staterna, engelskspråkig utredning). Utredningarna färdigställdes i mars—april 2002 och publicerades på undervisningsministeriets webbplats ([www.minedu.fi](http://www.minedu.fi)).

Upphovsrättskommissionens sekretariat har i samband med beredningen diskuterat med olika intressentgrupper och sakkunniga inom området. Vid sammankomsterna har man behandlat de behov av ändring av lagstiftningen

som föranleds av informationssamhällsdirektivet och av andra orsaker. Kommissionen hade tillgång till uttalanden som inkom under beredningen.

Upphovsrättskommissionens förslag till ändringar i lagstiftningen utgavs den 2 maj 2002 i form av ett betänkande (kommittébetänkande 2002:5). Förslagen var upprättade i form av en regeringsproposition.

Undervisningsministeriet ordnade en omfattande remissrunda om upphovsrättskommissionens betänkande. Sammanlagt 108 remissvar inkom från myndigheter, organisationer, sammanslutningar och företag.

Den slutliga regeringspropositionen har utformats vid undervisningsministeriet med beaktande av de synpunkter och kommentarer som framförts i remissvaren.

Under beredningen har upprätthållits fortlöpande kontakt på tjänstemannanivå med de ministerier som svarar för upphovsrättslagstiftningen i de övriga nordiska länderna. Målet är att de lagstiftningsändringar som föranleds av informationssamhällsdirektivet i vissa viktiga avseenden skall genomföras på ett enhetligt sätt i alla nordiska länder.

## 7. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

### 7.1. Samband med andra propositioner

Vid beredningen har beaktats regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändring av lagstiftningen om kommunikationsmarknaden (RP 112/2002 rd). Den nämnda propositionen innefattar även en översyn av bestämmelserna om skyldigheter gällande vidaresändning av television- och radioutsändningar. Denna medför ett behov att ändra bestämmelserna i 25 i § upphovsrättslagen.

Samtidigt med denna proposition avlåter regeringen en proposition om godkännande av WIPO-fördraget om upphovsrätt samt WIPO-fördraget om framföranden och fonogram samt lagar om sättande i kraft av dessa fördrag.

Avsikten är att de bestämmelser som innehåller materiella ändringar i upphovsrättslagen och strafflagen skall träda i kraft den 21



december 2002. Lagarna om godkännande av WIPO-fördragen föreslås sättas i kraft genom förordning tre månader efter det att Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har deponerat sina ratifikations- eller tillträdesinstrument hos WIPO:s generalsekreterare.

## **7.2. Samband med internationella fördrag och förpliktelser**

I förslaget har beaktats de i avsnitt 2.2. angivna internationella fördrag om upphovsrätt och närstående rättigheter som är förpliktan-

de för Finland.

I propositionen ingår förslag till ändringar som föranleds av EG:s informationssamhällsdirektiv. De lagstiftningsändringar som direktivet förutsätter skall träda i kraft senast den 21 december 2002.

Förutom det ovan anförda innehåller propositionen förslag till ändringar som skall göras i den nationella lagstiftningen för att dess bestämmelser skall stå i överensstämmelse med bestämmelserna i WIPO-fördraget om upphovsrätt och WIPO-fördraget om framföranden och fonogram.

## DETALJMOTIVERING

### 1. Lagförslag

#### 1.1. Lag om ändring av upphovsrättslagen

##### 1 kap. Upphovsrättens föremål och innehåll

2 §. *Ekonomiska rättigheter.* Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

De föreslagna ändringarna i paragrafen innebär inte någon utvidgning av området för de ensamrättigheter som tillkommer upphovsmän i form av nya åtgärder eller nya rättigheter. Syftet med ändringarna är i första hand att göra systemet för ensamrättigheterna tydligare och att klargöra vilken rättighet olika typer av handlingar är hänförliga till.

Det föreslås att till 2 mom. i enlighet med artikel 2 i direktivet fogas en bestämmelse som förtydligar rätten till framställning av exemplar och varigenom exemplarframställningsrättens omfattning framgår direkt av själva lagtexten. Som framställning av exemplar anses enligt den föreslagna bestämmelsen direkt eller indirekt, tillfällig eller permanent framställning av exemplar av ett verk som utförs helt eller delvis, oavsett metod och form. Bestämmelsens ordalydelse motsvarar de uttryck som används i artikel 2 i direktivet. Den ändrade bestämmelsen motsvarar till sin omfattning exemplarframställningsrätten i den gällande 2 § 2 mom.

I 3 mom. föreslås ändringar som förtydligar rätten till tillgängliggörande för allmänheten. Sådant tillgängliggörande av verk för allmänheten som omfattas av upphovsmannens ensamrätt kan enligt bestämmelsen ske på fyra sätt: 1) genom överföring av verket till allmänheten, 2) genom offentligt framförande av verket, 3) genom spridning av exemplar av verket, eller 4) genom offentlig visning av verket.

Enligt 1 punkten i momentet kan ett verk göras tillgängligt för allmänheten genom överföring på trådbunden eller trådlös väg. I bestämmelsen avsedd överföring omfattar all sådan överföring till allmänheten, där överfö-

ringens utgångspunkt och publiken befinner sig på ett avstånd från varandra.

Ett verk överförs till allmänheten, när det utsänds i radio eller television eller på annat sätt överförs till allmänheten. Överföring på annat sätt är till exempel att verket görs tillgängligt med hjälp av ett datanät, då det inte är fråga om sådan överföring över datanät som kan betraktas som radio- eller televisionssändning.

Avståndet mellan publiken och den källa från vilken överföringen utgår kan vara längre eller kortare. Vid överföring via satellit kan det röra sig om avstånd på tiotusentals kilometer. Överföring kan även ske inom samma byggnad eller till en publik i samma lokal med hjälp av en eller flera terminaler.

Det är fråga om överföring till allmänheten även i sådana situationer där ett levande framförande med hjälp av mikrofoner och kameror överförs på trådbunden eller trådlös väg till en publik som inte är omedelbart närvarande på platsen för framförandet och som inte skulle kunna följa framförandet utan denna överföringsåtgärd.

Till överföring i vidsträckt betydelse hör även sådan överföring som sker på begäran på ett sådant sätt att enskilda medlemmar av allmänheten kan få tillgång till verket från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer. I 3 mom. 1 punkten intas en uttrycklig bestämmelse om detta, vilken motsvarar bestämmelsen i artikel 3.1 i direktivet och bestämmelsen i artikel 8 i WIPO-fördraget om upphovsrätt (WCT).

Överföring till allmänheten av verk på begäran i ett datanät innebär att verket finns lagrat på en nätansluten server där det är tillgängligt för enskilda som vill se eller lyssna på det eller använda det på något annat sätt, antingen mot avgift eller avgiftsfritt. Överföring till allmänheten äger rum oberoende av om någon faktiskt tar kontakt med servern för att få tillgång till verket. Det räcker med att det finns möjlighet att få tillgång till verket.

Om det via terminaler på t.ex. bibliotek eller Internet-caféer finns tillgång till material som finns på bibliotekets eller caféets egen

till Internet eller till bibliotekets eller caféets interna nät kopplad server, är det biblioteket eller caféet som utför överföringen av materialet. Vid överföring av material som finns tillgängligt på en utomstående server är det inte biblioteket eller caféet som ansvarar för överföringen, utan den instans som har gjort materialet tillgängligt för allmänheten på sin server. Beroende på situationen kan efter överföring av material följa offentligt framförande av materialet. Ansvar för det offentliga framförandet bör då bedömas i enlighet med bibliotekets eller caféets inslag i sådant offentligt framförande.

Överföring till allmänheten äger rum även då en användare som är ansluten till ett datanät tillåter andra nätanvändare att via datanätet med hjälp av datorprogram använda innehåll som finns i en minnesenhet i hans datamaskin (peer-to-peer).

Verket överförs till allmänheten av den person på vars initiativ och ansvar verket överförs i datanätet eller finns tillgängligt för enskilda på en server som är ansluten till ett datanät. Det straffrättsliga ansvaret för olaglig överföring kan däremot fastställas t.ex. på grundval av arbetsgivaransvar, varvid en arbetstagarare som endast utfört en teknisk lagrings- eller liknande åtgärd inte kan hållas ansvarig för tillgängliggörandet för allmänheten. När en användare av ett verk på begäran får tillgång till ett på en server lagrat verk för att se eller lyssna på verket med hjälp av sin terminal eller för att använda det för offentligt framförande, utför denna användare inte överföring av verket. Om verket görs tillgängligt så att det kan ses eller höras offentligt innebär det emellertid offentligt framförande.

Rätten att överföra verket till allmänheten konsumeras inte till följd av överföringen.

Enligt 3 mom. 2 punkten i paragrafen sker ett offentligt framförande av ett verk inför en publik som är närvarande vid framförandet. Ett offentligt framförande äger rum på den plats eller i den situation där framställningen görs tillgänglig för att ses eller höras av publiken. Ett offentligt framförande kan ske antingen med eller utan föregående överföring. Ett verk framförs offentligt på det sätt som avses i bestämmelsen när det görs tillgängligt att höras eller ses av en närvarande publik,

antingen som en levande framställning eller från en upptagning med hjälp av tekniska hjälpmedel såsom förstärkare, bildskärm eller videoprojektor.

De i rättspraxis etablerade gränsdragningarna med avseende på vad som skall anses som offentligt framförande är tillämpliga även efter lagändringen till den del det är fråga om framförande som äger rum inför en publik som är närvarande vid framförandet.

När ett verk görs tillgängligt för att höras eller ses av en publik med hjälp av tekniska hjälpmedel är det fråga om offentligt framförande, oberoende av vilken typ av verk det handlar om. Det är fråga om offentligt framförande av ett verk när t.ex. ett fotografi, en digital bildfil eller en film, eller däri ingående konstverk eller andra verk, projiceras med hjälp av tekniska hjälpmedel för att ses av en närvarande publik.

I 3 mom. 2 punkten om offentligt framförande skall intas den i nuvarande 3 mom. ingående bestämmelsen enligt vilken som offentligt framförande även anses framförande som i förvärvsverksamhet anordnas inför en större sluten krets.

Enligt 3 mom. 3 punkten i paragrafen omfattar tillgängliggörande för allmänheten även alla former av spridning av exemplar av verket, dvs. att exemplar därav utbjuds till försäljning, uthyrning eller utlåning eller på annat sätt sprids till allmänheten. Bestämmelsens lydelse motsvarar den som används i det nuvarande 3 mom. Bestämmelser om konsumtion av rätten att sprida exemplar av verk ingår i 19 §.

Som en fjärde form av tillgängliggörande för allmänheten nämns i 3 mom. 4 punkten i paragrafen offentlig visning av verk, som enligt bestämmelsen endast omfattar sådan visning som sker utan användning av tekniska hjälpmedel. Med visning avses omedelbar visning av ett verks yttre gestalt, dvs. en situation där ett fysiskt exemplar av verket är tillgängligt för att beskådas av en närvarande publik utan användning av tekniska hjälpmedel. Som tekniska hjälpmedel som avses i bestämmelsen betraktas sådana hjälpmedel, med hjälp av vilka en bild av verksexemplaret kan ses. Om verksexemplaret självt däremot kan ses t.ex. genom att titta genom ett hjälpmedel handlar det fortfarande om vis-

ning, inte om offentligt framförande av ett verk.

Rätt till visning av ett verk gäller varje slag av verk som kan visas och vars visning är av betydelse. Visning kan förutom fotografier och andra bildkonstverk gälla även t.ex. kartor och andra beskrivande ritningar samt grafiska verk och plastiskt utformade verk.

När ett exemplar av ett sådant verk som kan visas på i bestämmelsen avsett sätt tas in i en televisionsutsändning eller annan överföring, är det inte fråga om visning av verket, utan om överföring av verket genom utsändning i television eller på annat sätt.

När ett i en televisionsutsändning eller annan överföring eller i ett fotografi, en film eller liknande intaget konstverk eller annat verk projiceras med hjälp av tekniska hjälpmedel för att ses av en närvarande publik, utgör det ett offentligt framförande av verket.

Ensamrätten till offentlig visning begränsas i 20 § med avseende på exemplar av verk som har sålts eller på annat sätt varaktigt överlåtit. Ensamrätten till offentligt framförande av verket konsumeras inte i samband med överlåtelse av exemplar av verket.

De föreslagna ändringarna i ensamrättsstrukturen, särskilt de som gäller offentligt framförande påverkar den avtalspraxis som utformas efter det att lagändringarna har trätt i kraft. De nya lagbestämmelserna tillämpas endast på nya avtal som ingås efter ikraftträdandet. Det är viktigt att de föreslagna lagändringarna inte påverkar befintliga avtal. Enligt de föreslagna ikraftträdelse- och övergångsbestämmelserna skall på åtgärder som har vidtagits och rättigheter som har förvärvats innan denna lag trädde i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

De förtydliganden av upphovsmannens ekonomiska rättigheter som föreslås i 2 § samt övriga föreslagna preciseringar av lagen förutsätter även en ändring och precisering av presumtionsbestämmelsen i 39 § om överlåtelse av filmningsrätt, en regel som har stor betydelse för det ekonomiska utnyttjandet av film.

Frågan om länkning i öppna nätverk och dess rättsliga ställning granskas i det betänkande av upphovsrättskommissionen (KM 2002:5) som ligger till grund för denna reger-

ingsproposition. Vid länkning kan det inträffa sådan framställning av exemplar av verk eller överföring till allmänheten av verk som är av upphovsrättslig betydelse. Bestämmelser som förtydligar frågan om länkning föreslås dock inte i detta sammanhang att tas in i lagen. Länkningens rättsliga natur och upphovsrättsliga betydelse har lämnats för avgörande in casu.

9 §. *Fria verk.* Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

Enligt 9 § upphovsrättslagen är lagar och förordningar samt beslut och yttranden av myndighet eller annat offentligt organ inte föremål för upphovsrätt. Bestämmelsen omfattar såväl Finlands som andra länders lagar och förordningar samt beslut och yttranden av myndigheter eller andra offentliga organ. Bestämmelsen omfattar även t.ex. Europeiska unionens lagstiftning samt internationella multilaterala avtal.

I bestämmelsen i 1 mom. föreslås ett förtydligande enligt vilket även översättningar av i bestämmelsen avsedda verk som en i bestämmelsen avsedd myndighet eller annat offentligt organ har upprättat eller låtit upprätta, skall omfattas av bestämmelsen och således utgöra upphovsrättsligt fria verk. Texter som en myndighet eller ett annat organ har översatt eller låtit översätta kan anses som officiella översättningar enligt artikel 2 stycke 4 i Bernkonventionen. I andra än ovan nämnda översättningar kan den som utfört översättningen ha en självständig upphovsrätt, om översättningen uppfyller de krav på självständighet och originalitet som förutsätts för verkshöjd. Eftersom texter som avses i 9 § 1 mom. inte är föremål för upphovsrätt, behövs inte heller något tillstånd för att upprätta översättningar av sådana texter.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. med ett förtydligande av tillämpningsområdet för bestämmelsen i 1 mom. Enligt förtydligandet skall på självständiga verk som ingår i handlingar som avses i 1 mom. inte tillämpas bestämmelsen i 1 mom. Verk som hör till bestämmelsens tillämpningsområde är i regel sådana verk eller delar av verk som inte upprättats enkom för att intas i lagar, förordningar eller myndigheters eller andra officiella organs beslut eller ytt-

randen eller som bilaga till dessa.

Enligt den mening som ingår i den senare delen av 2 mom. får dock verk som ingår i handlingar eller som bilagor till handlingar återges i samband med en handling som avses i 1 mom. I sådana fall får t.ex. framställas sådana exemplar av dessa handlingar som innehåller ovan nämnda självständiga verk. Ett verk får även göras tillgängligt för allmänheten som en del av en handling. Om en handling t.ex. uppläses offentligt, får även ett i handlingen ingående litterärt verk uppläsas offentligt.

Enligt den senare delen av bestämmelsen får sådana självständiga verk även användas separat för de administrativa eller andra syften som handlingen ansluter sig till. T.ex. kartor som ingår som bilaga till ett kommunalt planeringsbeslut får med stöd av den föreslagna bestämmelsen användas för att förverkliga planeringens syfte. På motsvarande sätt får en standard som ingår i ett standardbeslut användas för att förverkliga syftet med standardiseringen. Inget slag av verk har utslutits från bestämmelsens tillämpningsområde. T.ex. statsrådets beslut om de mynt och sedlar som används i Finland har i regel innehållit även sådana bilder på pengar som även i andra sammanhang skulle vara skyddade som bildkonstverk eller fotografier.

Till bestämmelsens tillämpningsområde hör förutom verk sådana kataloger och databaser som avses i 49 § samt fotografier som avses i 49 a §. Bestämmelserna i 9 § tillämpas genom hänvisningsbestämmelser i 49 och 49 a § på ovan nämnda objekt som skyddas med stöd av bestämmelserna om närstående rättigheter.

10 § *Andra immateriella rättigheter*. Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

## 2 kap. **Inskränkningar i upphovsrätten samt bestämmelser om avtalslicens**

Det föreslås att kapitlets rubrik ändras så att den bättre beskriver innehållet i 2 kap. Genom ändringen fogas till rubriken ett omnämmande om att kapitlet förutom bestämmelser om inskränkningar i upphovsrätten

även innehåller bestämmelser om avtalslicens. Ändringen framhäver att avtalslicensbestämmelserna inte handlar om rättighetsinskränkningar utan om en form av kollektiv rättighetsförvaltning.

11 §. *Allmänna bestämmelser*. Paragrafen innehåller allmänna bestämmelserna om tillämpningen av 2 kap.

Mellanrubriken före paragrafen ändras till en allmännare form. Genom ändringen framhävs, på samma sätt som genom ändringen av rubriken för hela 2 kap., att kapitlet innehåller både bestämmelser som gäller inskränkningar i ensamrättigheter och avtalslicensbestämmelser som gäller kollektiv rättighetsförvaltning.

Enligt 1 mom. medför bestämmelserna i 2 kap. inte inskränkningar i upphovsmannens rätt enligt 3 § utöver vad som följer av 25 e §. Det föreslås inga ändringar i bestämmelsen.

I propositionen har förslagits att ordalydelsen i 2 mom. om angivande av källa förtydligas så att det tidigare i bestämmelserna i 2 kap. använda uttrycket "verk återges offentligt" ändras till formen "ett verk framställs eller ett verk görs tillgängligt för allmänheten". Förtydligandet innebär ingen ändring av innehållet i den nuvarande bestämmelsen. Enligt bestämmelsens ordalydelse gäller den all användning av verk som sker med stöd av bestämmelserna i 2 kap. och således även sådan användning som sker med stöd av bestämmelserna om avtalslicens.

Därtill föreslås ett förtydligande av det krav på angivande av källa som föreskrivs i 2 mom., så att förutom källan även upphovsmannens namn skall anges när ett verk mångfaldigas eller görs tillgängligt för allmänheten enligt en bestämmelse i 2 kap. På samma sätt som enligt den nuvarande lagen skall upphovsmannens namn samt källan anges i den omfattning och så som god sed kräver.

Den källangivelseskyldighet som föreskrivs i den gällande lagen omfattar samtliga inskränkingsbestämmelser, och har ansetts uppfylla Bernkonventionens krav. I artikel 5 i direktivet används emellertid ett uttryck som är strängare än detta, och enligt vilket även upphovsmannens namn skall anges, om inte detta visar sig vara omöjligt. Genom den

föreslagna ändringen sätts de i artikel 5.3 punkt a, senare delen av artikel 5.3 punkt c samt artikel 5.3 punkterna d och f i direktivet angivna preciseringarna av källangivelse-skyldigheten i kraft.

Källangivelseskyldighetens omfattning och innehåll i det enskilda fallet fastställs på grundval av lagens uttryck "i den omfattning och så som god sed kräver". Källangivelse-praxisen varierar till följd av materialets olika användningssyften och användningssätt. Analog och digital teknik tillåter utformning av en ytterst varierande källangivelsepraxis. T.ex. de hypertextegenskaper som ingår i olika textbehandlingsprogram gör det möjligt att i digitalt textmaterial ta in betydligt mera information om källan och verkets upphovsman än i tryckt text av traditionellt slag. Även sådana datorprogram som används för att upprätta webbsidor erbjuder mångsidiga tekniska medel för att lägga till bakgrunds-information, t.ex. i anslutning till fotografier. Hur vidsträckt den information bör vara som i det enskilda fallet bör tas in i ett digitalt material, avgörs på basis av praxisen inom området i fråga.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. med en bestämmelse som tillåter att exemplar som framställts med stöd av en inskränkingsbestämmelse i 2 kap. används på det sätt som avses i ifrågavarande bestämmelse. Enligt bestämmelsen får ett exemplar av ett verk som framställts på basis av 2 kap. spridas till allmänheten användas för offentligt framförande på det sätt som avses ifrågavarande bestämmelse. Bestämmelsen uttrycker i explicit form den ovannämnda principen som iakttas vid tillämpningen av de nuvarande inskränkingsbestämmelserna. Spridning av exemplar av verk som framställts med stöd av en inskränkingsbestämmelse, eller framförande av ett verk som tagits upp, är tillåtet endast i den utsträckning som användningen med stöd av ifrågavarande inskränkingsbestämmelse förutsätter i det enskilda fallet. Annan spridning av exemplar av verk eller sådan spridning som är mer utsträckt än den som nämnts och annat offentligt framförande av ett verk förutsätter rättsinnehavarens tillstånd.

Vad gäller spridning av exemplar av skyddat material överensstämmer den föreslagna

bestämmelsen i 3 mom. med artikel 5.4 i direktivet. Offentligt framförande omfattas inte av direktivet.

Särskilda bestämmelser om användning av med stöd av 2 kap. framställda exemplar även för överföring till allmänheten skall i propositionen intas i de inskränkingsbestämmelser i vilka överföring till allmänheten tillåts, eller i vilka det av bestämmelsens ordalydelse inte på annat sätt framgår att användning med stöd av ifrågavarande bestämmelse även omfattar överföring till allmänheten.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. med en bestämmelse enligt vilken bestämmelsen i 3 mom. om spridning av exemplar av verk och offentligt framförande av verk för ändamål som avses i inskränkingsbestämmelsen på motsvarande sätt skall tillämpas på användning som sker med stöd av avtalslicens.

Till paragrafen skall också fogas ett nytt 5 mom. med en bestämmelse om den allmänna förutsättningen för tillämpning av inskränkingsbestämmelserna i upphovsrättslagen, enligt vilken med stöd av bestämmelserna i 2 kap. endast får användas ett med upphovsmannens samtycke eller på annat lagligt sätt framställt exemplar av ett verk, eller ett verk som med upphovsmannens samtycke eller på annat lagligt sätt gjorts tillgängligt för användaren. Syftet med denna bestämmelse är att förtydliga tillämpningsområdet för inskränkingsbestämmelserna i 2 kap. Bestämmelsen blir inte tillämplig på avtalslicensfall utan om villkoren för användningen av ett verksexemplar eller ett verk kan ytterligare bestämmas i det avtal som ingås mellan användaren och en organisation som företräder upphovsmän.

Således är det enligt bestämmelsen inte tillåtet att för syften som avses i inskränkingsbestämmelserna i 2 kap. använda t.ex. olovligt framställda ljud- eller bildupptagningar eller sådant material som utan upphovsmannens samtycke gjorts tillgängligt för allmänheten på Internet. Även verk eller exemplar av verk från vilka en i 50 a § avsedd teknisk åtgärd i strid med bestämmelserna i lagen har avlägsnats utgör sådana i 11 § 5 mom. avsedda olagligt framställda exemplar av verk eller verk som olagligt gjorts till-

gängliga för användaren.

Det föreslagna 5 mom. gäller även framställning av exemplar för privat bruk. Bestämmelsens verkningar på privatkopiering behandlas i avsnitt 3.2.2. i den allmänna motiveringen. Beträffande tillämpningen av denna bestämmelse har det framförts att det i praktiken i många fall kan anses skäligt att inte bestraffa framställning av kopior från olagligt material för privat bruk, med hänsyn till materialets kvalitet och antalet framställda kopior samt att materialet inte sprids vidare.

Till bestämmelsen om upphovsrättsförseelse i 56 a § 2 mom., enligt vilken det inte är straffbart att framställa enstaka exemplar av ett datorprogram eller en databas för enskilt bruk, föreslås ingå en bestämmelse, enligt vilken det inte skulle vara straffbart att framställa enstaka exemplar av verk för sitt enskilda bruk i strid med 11 § 5 mom. Ett i 57 § 1 mom. fastställt strikt vederlagsansvar och i 2 mom. fastställt skadeståndsansvar kunde dock komma i fråga i sådana fall, där gärningen inte är straffbar som intrång i upphovsrätten. På motsvarande sätt kunde en förverkandepåföljd dömas med stöd av 58 §.

Bestämmelserna i 11 § föreslås i tillämpliga delar bli tillämpliga på objekt som skyddas med stöd av bestämmelserna om närstående rättigheter i 5 kap., genom hänvisningsbestämmelser i ifrågavarande paragrafer.

11 a §. *Tillfällig framställning av exemplar.* En undantagsbestämmelse i enlighet med artikel 5.1 i direktivet föreslås ingå i en ny paragraf, 11 a §. Denna paragraf föreslås placeras i 2 kap. som gäller inskränkningar i upphovsrätten och avtalslicensbestämmelser, efter 11 § som innehåller allmänna bestämmelser om kapitlet.

Genom den föreslagna bestämmelsen utsluts från exemplarframställningsrätten vissa tillfälliga kopieringsåtgärder av teknisk natur med väsentlig anknytning till överföring eller laglig användning av verk. Alla fyra kriterier som nämns i paragrafen skall vara uppfyllda för att undantag från upphovsmannens ensamrätt skall vara möjlig i fråga om en tillfällig exemplarframställning i anslutning till överföring eller laglig användning av ett verk.

För det första skall en exemplarframställ-

ning som avses i bestämmelsen vara flyktig eller utgöra ett inkluderande av underordnad betydelse. "Flyktig" (eng. transient) avser i detta sammanhang en tidrymd som har, och är avsedd att ha, en begränsad längd som kan variera beroende på vilken slag av framställning av exemplar det är fråga om, och i vilket skede av processen i anslutning till överföringen eller användningen exemplarframställningen sker.

Enligt bestämmelsen kan exemplarframställningen även utgöra ett "inkluderande av underordnad betydelse" (eng. incidental). Detta avser i främsta hand en oförutsedd framställning av exemplar som är obetydlig eller osjälvständig i förhållande till den egentliga överföringsåtgärden (transporteringen av materialet), och som beror på tekniska egenskaper hos överföringskedjan och det material som skall överföras. Vanligen är det fråga om oförutsedda händelser i det avseendet att man inte på förhand vet om ett exemplar kommer att framställas i ett visst led i överföringskedjan, eller när och i vilken punkt av kedjan det kommer att ske. På framställningen av tillfälliga mellankopior inverkar bl.a. den tekniska kompatibiliteten mellan de olika länkarna i överföringskedjan (nätverket), belastningen på nätet, materialets storlek och liknande faktorer som påverkar det tekniska genomförandet av överföringen. Sådant inkluderande av underordnad betydelse kan förekomma vid tekniska processer i samband med både överföring och användning av verk.

För det andra skall den tillfälliga exemplarframställningen utgöra en integrerad och väsentlig del av en teknisk process. Med teknisk process avses totaliteten av de åtgärder med anknytning till överföring eller användning av ett verk, som resulterar i att verket överförs eller på annat sätt används. När exemplarframställning utgör en integrerad och väsentlig del av den tekniska processen, innebär det att överföring eller användning av verket inte kan ske utan denna tekniska process. Exemplarframställning som avses i denna bestämmelse förutsätter å andra sidan att överföring eller användning äger rum.

Om överföringen eller användningen av ett verk förhindras på grund av att en i bestämmelsen avsedd tillfällig framställning av ex-

emplar inte utförs, utgör exemplarframställningen en väsentlig del av den tekniska processen. Vid tillämpningen av bestämmelsen skall också göras en bedömning av i vilken utsträckning det med tanke på överföringen eller användningen är nödvändigt att ett tillfälligt exemplar uppbevaras i minnet i en webbserver, router eller liknande dator. Bedömningen har betydelse speciellt vid avgörande om s.k. mellanlagring (cachelagring) skall vara tillåten.

För det tredje: tillfällig framställning av exemplar som omfattas av bestämmelsen får inte ha annat syfte än att för mellanhanden möjliggöra överföring i ett nät mellan tredje parter eller laglig användning av ett verk. Genom dessa definitioner begränsas bestämmelsen till att gälla endast de nämnda åtgärderna. Tillfällig framställning av exemplar i annat syfte omfattas inte av bestämmelsen.

En i bestämmelsen avsedd överförare av ett verk, dvs. en mellanhand är i regel en teleoperatör eller annan tjänsteleverantör, via vars nätanslutning materialet överförs, när materialet överförs mellan tredje parter. Mellanhanden kan även vara en instans som möjliggör den interna och externa dataöverföringen i ett företag, en organisation eller en inrättning. Därvid kan t.ex. en tillfällig exemplarframställning som äger rum i knutpunkten mellan det öppna datanätet (Internet) och ett företags interna nätverk utgöra en i bestämmelsen avsedd exemplarframställning som ansluter sig till överföringen av ett verk mellan tredje parter från Internet till användare som är anslutna till företagets interna nätverk.

Med laglig användning av ett verk avses i denna bestämmelse varje slag av användning som rättsinnehavaren och lagen tillåter. I användning som avses i denna bestämmelse ingår i en nätverksomgivning även webbläsning (browsning), dvs. att användaren ser eller lyssnar på ett verk eller läser en text med hjälp av en datorterminal, oavsett om han ser eller browsar på verket eller annat material hemma eller på arbetsplatsen eller t.ex. i en offentlig lokal.

Bestämmelsen omfattar även annan tillfällig framställning av exemplar som är nödvändig för en laglig användning av verket

och som uppfyller de övriga kriterierna enligt denna bestämmelse. En kopia som skapas på datorskärmen eller i datorns arbetsminne när man läser en webbsida eller lyssnar på ett verk är således ett exemplar som utgör en nödvändig förutsättning för läsningen eller lyssnandet. Lagring av ett verk på datorns hårddisk så att verket kan användas även efter nedkoppling från nätet utgör däremot inte en i bestämmelsen avsedd tillfällig framställning av exemplar, inte heller t.ex. lagring av verket på en cd-romskiva.

För det fjärde: tillfällig exemplarframställning får inte ha någon självständig ekonomisk betydelse.

Exemplarframställningen med stöd av bestämmelsen får med andra ord inte ha annan ekonomisk betydelse än som behövs för att möjliggöra en överföring i ett nät eller laglig användning av ett verk.

Beträffande överföring av verk blir bestämmelsen tillämplig speciellt med avseende på överföring av verk via Internet och andra nätverk liksom på andra former av överföring där överföringen förutsätter sådan exemplarframställning av teknisk natur som hör till området för bestämmelsen.

I ingresspunkt 33 i direktivet konstateras att om alla de kriterier som nämns i artikel 5.1 i direktivet är uppfyllda, bör bestämmelsen även omfatta tillfällig cachelagring av material, inbegripet lagring som gör att överföringssystem kan fungera effektivt. En tilläggsförutsättning är att mellanhanden inte ändrar informationen och inte ingriper i den lagliga användningen av den teknik som är allmänt vedertagen och som används inom branschen för att få fram data om hur informationen används. Om alla fyra villkoren i 11 a § uppfylls, kan bestämmelsen omfatta inte bara cachelagring utförd av mellanhander som tillhandahåller materialöverföringstjänster, utan även sådan av andra tjänsteleverantörer utförd cachelagring som möjliggör en effektiv informationsöverföring.

Enligt ingresspunkt 50 i direktivet fastställs undantag från de ensamrättigheter som gäller datorprogram i artiklarna 5 och 6 i datorprogramdirektivet. Bestämmelsen i det nu implementerade direktivets artikel 5.1 tillämpas således inte på datorprogram. Eftersom artiklarna 6 och 9 i databasdirektivet redan inne-



håller bestämmelser om undantag och inskränkningar med avseende på ensamrättigheter till databaser, blir bestämmelsen i artikel 5.1 i direktivet inte heller tillämplig på databaser.

I material som överförs via datanät ingår även databaser och datorprogram. Via datanät kan man även browsa i databaser och ladda ner datorprogram till sin egen dator t.ex. för att bekanta sig med dem. I många fall, t.ex. i multimediatillämpningar, har datorprogram och databaser integrerats i annat skyddat material på ett sådant sätt att det i praktiken inte är möjligt att i enlighet med den aktuella bestämmelsen tillämpa en differentierad behandling i fråga om dem, trots att det förefaller som om direktivet i strikt mening skulle förutsätta detta. Av denna anledning föreslås inte att någon som helst typ av verk eller annat material skall lämnas utanför tillämpningsområdet för 11 a §.

Det föreslås att bestämmelsen i 11 a § genom en hänvisningsbestämmelse skall gälla även objekt som skyddas med stöd av bestämmelserna om närstående rättigheter i 5 kap. En sådan hänvisning tas in i var och en av de paragrafer om närstående rättigheter som ingår i 5 kap.

Genom paragrafen sätts artikel 5.1 i direktivet i kraft. I motsats till vad som förutsätts enligt ingresspunkt 50 beträffande artikel 5, föreslås att den bestämmelse i enlighet med artikel 5.1 i direktivet som intas i 11 a § skall gälla alla de verk och andra objekt som skyddas med stöd av upphovsrättslagen.

13 §. *Fotokopiering.* I avtalslicensbestämmelsen om fotokopiering som ingår i paragrafen föreslås ändringar som föranleds av revideringen av avtalslicensstrukturen. De delar av den nuvarande paragrafen som hör till avtalslicenssystemet flyttas till 26 §. I sektorbestämmelsen i 13 § kvarlämnas definitionen av bestämmelsens tillämpningsområde samt en hänvisning till 26 §. Den nya avtalslicensstrukturen behandlas ingående i samband med 26 §.

Det föreslås att bestämmelsens nuvarande ordalydelse "en organisation, som företräder ett flertal finska upphovsmän inom ett visst område" ändras så att en part i ett i bestämmelsen avsett avtal kan vara en organisation som företräder "ett flertal upphovsmän till i

Finland använda verk inom ett visst område". Enligt den föreslagna bestämmelsen har således även organisationer som företräder upphovsmän från andra länder möjlighet att bevilja användningstillstånd till material för ändamål som avses i bestämmelsen. Ändringen av representativitetskravet föreslås genomföras genom en ändring av 26 § i samband med revideringen av avtalslicensstrukturen, för att på detta sätt gälla samtliga sektorsvisa avtalslicensbestämmelser.

Jämfört med nuvarande 13 § föreslås ett tillägg till de förutsättningar som gäller avtalslicensarrangemang för fotokopiering, enligt vilket en organisation som är part i ett avtalslicensarrangemang skall vara godkänd av undervisningsministeriet. Genom godkännandet kan man undvika en situation där flera inhemska och utländska organisationer hos användaren framställer separata förhandlings- och ersättningskrav av olika omfattning och vid olika tidpunkt. Denna lösning syftar framför allt till att skydda användare av skyddat material.

Bestämmelsen om att en organisation skall vara godkänd av undervisningsministeriet föreslås i samband med revideringen av strukturen tas in i 26 §, för att därigenom gälla samtliga sektorsvisa avtalslicensbestämmelser.

I den nuvarande 13 § ingår en bestämmelse enligt vilken villkoren i det i paragrafen avsedda tillståndet skall följas vid framställningen av exemplar. Det föreslås att bestämmelsen upphävs i samband med revideringen av avtalslicensstrukturen. Till 26 § 1 mom. 2 meningen fogas en bestämmelse i vilken hänvisas till användning av verk på basis av licensvillkor. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i sak bestämmelsen som upphävs i 13 §.

Avtalslicensbestämmelsen är en i ingresspunkt 18 i direktivet avsedd "kollektiv avtalslicens med utsträckt verkan". Såväl avtalslicensbestämmelsen i den nuvarande paragrafen som de föreslagna ändringarna, inbegripet revideringen av avtalslicensstrukturen, utgör sådana lagstiftningslösningar när det gäller rättighetsförvaltning som tillåts enligt direktivet.

13 a §. *Användning i informationssyfte.* Det föreslås att till lagen fogas en ny 13 a § som

gäller myndigheters, näringsidkares och andra personers eller sammanslutningars användning i informationssyfte. Sakområdet regleras nuvarande i den bestämmelse om myndigheters, näringsidkares och andra personers eller sammanslutningars interna informationsbruk som ingår i det nuvarande 25 g § 3 mom., och som föreslås flyttas till 13 a § 2 mom., samtidigt det föreslås en liten ändring i bestämmelsen.

I 1 mom. föreslås intas en avtalslicensbestämmelse enligt vilken exemplar av offentliggjorda verk får framställas för användning av myndigheter, näringsidkare och andra personer eller sammanslutningar i informationssyfte på det sätt som bestäms i 26 §. Avtalslicenser behandlas närmare i detaljmotivering till 13 § och 26 §.

Den föreslagna bestämmelsen omfattar användning för både intern och extern information. Utanför tillämpningsområdet av bestämmelsen föreslås dock lämnas framställning av exemplar genom fotokopiering eller liknande förfarande. Om exemplarframställning genom nämnt förfarande kan redan nu avtalas även för informationsbruk med stöd av avtalslicensbestämmelsen gällande fotokopiering enligt 13 §.

Enligt en uttrycklig bestämmelse i 1 mom. får exemplar som framställts med stöd av avtalslicens även användas i det nämnda syftet för överföring till allmänheten. Överföring av verket är möjligt om avtal fattats enligt 26 §. Utsändning i radio eller television utesluts däremot från bestämmelsens tillämpningsområde genom en uttrycklig bestämmelse i detta moment.

Den nya avtalslicensbestämmelsen möjliggör t.ex. upprättande av digitala pressöversikter och överföring av dessa i myndigheters, företags och organisationers datanät. Avtalslicensbestämmelsen möjliggör användning av verk och annat skyddat material i informationssyfte, som är väsentlig för att uppfylla avsikten med informationen. Däremot möjliggör bestämmelsen inte t.ex. att musik används i bakgrunden till informationen eller att en bild av ett konstverk används som prydnad i en notis. Sådan användning av verk och annat skyddat material hör till kretsen för den normala anskaffningen av rättigheter.

Enligt de allmänna principer som gäller i

fråga om avtalslicensbestämmelser är användning i informationssyfte på basis av avtalslicens möjlig endast om användaren lagligt innehar materialet eller har laglig tillgång till materialet. Om materialet inte är i användarens lagliga besittning eller han inte har laglig tillgång till det, kan han inte genom hänvisning till avtalslicensen kräva att få använda materialet med stöd av avtalslicens.

Vid köp av material kan användaren och rättssinnehavaren ha ingått ett individuellt avtal om materialets användning. I sådana fall iaktas det ingångna avtalet, och användning på basis av avtalslicens får inte ske i strid med detta.

Enligt den föreslagna bestämmelsen i 2 mom. behövs emellertid inte avtalslicens som avses i 1 mom. och samtycke för framställning av enstaka exemplar av verk som ingår i aktualitets- eller nyhetsprogram som sänts i radio eller television, när exemplaren framställs för myndigheters, näringsidkares och andra personers eller sammanslutningars interna informationsbruk. Enligt den nya bestämmelsen bör användningen vara begränsad till användning som sker en kort tid efter upptagningen. Ändringen framhäver att bestämmelsen avser en tillfällig upptagning för framskjutning av visningstidpunkten. Redan nu begränsas bestämmelsen till lokalt bruk varför det inte med stöd av bestämmelsen t.ex. har varit tillåtet att använda bandningen för överföring till allmänheten. Gällande bestämmelsen om framskjutning av visningstidpunkten enligt 15 § motsvarar bestämmelsen om sådan bandning av radio- och televisionutsändningar som utförs i vissa socialinrättningar.

Med undantag för kravet att upptagningen skall användas inom en kort tidrymd efter upptagningen motsvarar den föreslagna bestämmelsen den nuvarande bestämmelsen i 25 g § 3 mom. Bestämmelsen ändras således enligt sin ordalydelse utöver sammanslutningar att omfatta även myndigheter och näringsidkare oberoende av organisationsform.

Bestämmelsen i 2 mom. överensstämmer med bestämmelsen i den senare delen av artikel 5.3 punkt c i direktivet samt, med avseende på analog användning, även med artikel 5.3 punkt o i direktivet.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt

3 mom. med en bestämmelse enligt vilken en upphovsman, om han så önskar, kan förbjuda framställning av exemplar av verk eller överföring av verk. En användare som slutit ett i 26 § avsett avtal med en organisation om användning av verk får i sådant fall inte använda verk som är föremål för förbud. Eftersom allmänna avtalslicensen gällande fotokopiering enligt 13 § gäller framställning av exemplar även för användning i informations-syfte, gäller den i momentet bestämda förbuds-rätten inte framställning genom fotokopiering.

14 §. *Framställning av exemplar inom undervisningsverksamhet och vetenskaplig forskning.* Det föreslås att mellanrubriken före paragrafen ändras så att den motsvarar paragrafens innehåll.

Det föreslås att den nuvarande avtalslicensbestämmelsen i 1 mom., som möjliggör bandning från radio eller television för användning inom undervisningsverksamhet eller vetenskaplig forskning, ändras till en allmän avtalslicensbestämmelse som gäller undervisningsverksamhet och vetenskaplig forskning. Bestämmelsen föreslås omfatta alla slag av verk och möjliggöra framställning av exemplar av verk även i digital form med stöd av avtalslicens.

Genom en uttrycklig bestämmelse som fogas till 1 mom. föreslås att framställning av exemplar genom fotokopiering eller liknande förfarande skall lämnas utanför bestämmelsens tillämpningsområde. Avtalslicensbestämmelsen i 13 § föreslås således fortfarande tillämpas på fotokopiering inom undervisningsverksamhet och vetenskaplig forskning.

Enligt bestämmelsen i 1 mom. i denna paragraf får exemplar av verk som framställts med stöd av avtalslicens användas i undervisningsverksamhet eller vetenskaplig forskning även för överföring till allmänheten med stöd av avtalslicens. Utsändning i radio eller television har emellertid lämnats utanför bestämmelsens tillämpningsområde.

I bestämmelsen avsedd överföring till allmänheten förutsätter ingående av ett avtal på det sätt som bestäms i 26 §. En avtalslicens om överföring till allmänheten möjliggör överföring av verk via datanät bl.a. till personer som deltar i distansundervisning. Personkretsen kan vara begränsad eller vid-

sträckt. Vid behov kan man genom avtal göra en strikt avgränsning av den personkrets som omfattas av undervisningen.

Enligt det nya 4 mom. kan upphovsmannen, om han så önskar, förbjuda framställning av exemplar av verk eller överföring av verk. En användare som slutit ett i 26 § avsett avtal med en organisation som företräder upphovsmän om användning av verk får i sådant fall inte använda verk som är föremål för förbud. Eftersom allmänna avtalslicensen gällande fotokopiering enligt 13 § gäller framställning av exemplar även för användning vid undervisning och vetenskaplig forskning, gäller den i 14 § 4 mom. bestämda förbuds-rätten inte framställning genom fotokopiering.

Jämfört med den nuvarande bestämmelsen i 14 § föreslås sådana ändringar i avtalslicensbestämmelsen som föranleds av revideringen av avtalslicensstrukturen. De delar av den nuvarande paragrafen som hör till avtalslicenssystemet flyttas till 26 §. I sektorbestämmelsen i 14 § 1 mom. kvarlämnas endast bestämmelsen om tillämpningsområdets definition samt en hänvisning till 26 §. Den nya avtalslicensstrukturen behandlas ingående i samband med 26 §.

Det föreslås att bestämmelsens nuvarande ordalydelse "en organisation, som företräder ett flertal finska upphovsmän inom ett visst område" ändras så att en part i ett i bestämmelsen avsett avtal kan vara en organisation som företräder "ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område". Beträffande denna ändring hänvisas till detaljmotiveringen till 13 § och 26 §.

Jämfört med den nuvarande bestämmelsen i 14 § 1 mom. föreslås den del av bestämmelsen som placeras i 26 § utökas med en sådan förutsättning angående en organisation som är avtalspart enligt vilken organisationen skall vara godkänd av undervisningsministeriet. Genom godkännandet kan man undvika en situation där flera inhemska och utländska organisationer hos användaren framställer separata förhandlings- och ersättningskrav av olika omfattning och vid olika tidpunkt. Bestämmelsen om undervisningsministeriets godkännande föreslås intas i 26 § i samband med revideringen av strukturen.

Avtalslicensbestämmelsen är en i ingress-

punkt 18 i direktivet avsedd "kollektiv avtalslicens med utsträckt verkan". Såväl avtalslicensbestämmelsen i den nuvarande paragrafen som de föreslagna ändringarna, inbegripet revideringen av avtalslicensstrukturen, utgör sådana lagstiftningslösningar när det gäller rättighetsförvaltning som tillåts enligt direktivet.

Den föreslagna ändringen i tillämpningsområdet av bestämmelsen i 14 § 1 mom. förutsätter en teknisk ändring i 54 § om skiljeförfarande.

Det föreslås att bestämmelsen i lagens 14 § 2 mom. bibehålls oförändrad.

I 3 mom. om studentexamen föreslås en ändring av tillämpningsområdet genom att uttrycket "litterära verk" ändras till "verk". Därigenom kan även andra än litterära verk användas i studentexamen och liknande prov. Bestämmelsen skulle möjliggöra användning av audiovisuellt material som en del av hörförståelseproven som ingår i språkprovet. Genom hänvisningsbestämmelser i ifrågavarande paragrafer i 5 kap. skall bestämmelsen tillämpas även med avseende på skyddsobjekt enligt 45, 46, 46 a och 48.

16 §. *Framställning av exemplar på arkiv, bibliotek och museer.* Det föreslås att 16 § om framställning av exemplar på arkiv, bibliotek och museer ändras. Vidare föreslås att de med stöd av 16 § utfärdade bestämmelserna i upphovsrättsförordningen i reviderad form överförs till upphovsrättslagen.

I paragrafen föreslås bestämmelser om inskränkning av upphovsrätten, med stöd av vilka arkiv samt för allmänheten öppna bibliotek och museer får framställa exemplar av verk som finns i deras egna samlingar. Eftersom paragrafen gäller framställning av exemplar av ett verk för inrättningens interna användningssyfte förutsätter tillämpningen av bestämmelserna inte det att verket skall vara utgivet eller offentliggjort, utan det att verket finns i inrättningens samlingar. Som ett i paragrafen avsett verk som finns i inrättningens egna samlingar betraktas även ett verk som fogats till en sådan samling för en viss tid.

Paragrafens bestämmelser utgör fullständiga inskränkningar i upphovsrätten, med stöd av vilka användning i enlighet med bestämmelsen får ske utan inhämtande av tillstånd

och utan betalning av ersättning. Det föreslås att de inrättningar som omfattas av paragrafen fastställs genom förordning av statsrådet. Ett utkast till förordning av statsrådet om ändring av upphovsrättsförordningen ingår som en bilaga till regeringens proposition.

Som inrättning som avses i denna paragraf kan godkännas en inrättning vars verksamhet är reglerad i en speciallag eller som har en i lagstiftningen fastställd särskild arkiverings-, uppbevarings- eller betjäningssuppgift. Vidare kan som inrättning som hör till denna paragrafs tillämpningsområde godkännas en inrättning vars verksamhet i betydande mån tjänar vetenskaplig forskning. Även en statsinrättning kan godkännas som inrättning som hör till paragrafens tillämpningsområde.

Enligt paragrafens 1 mom. är framställning av exemplar möjlig i följande fall: 1) för att bevara material och säkerställa dess hållbarhet, 2) för teknisk rekonstruering och istandsättning av material, 3) för förvaltning och organisering samt annat internt bruk som påkallas underhåll av samlingarna, och 4) för att komplettera ett exemplar av ett bristfälligt verk, eller för att komplettera ett i flera delar utgivet verk med en felande del, om verket eller den behövliga kompletteringen inte är tillgängliga via kommersiell spridning eller överföring.

I sak motsvarar bestämmelsen i den föreslagna 1 mom. 1 punkten den bestämmelse som ingår i nuvarande 3 § 1 mom. upphovsrättsförordningen, och bestämmelsen i 4 punkten motsvarar bestämmelserna i 5 § i nämnda förordning. Bestämmelserna i upphovsrättsförordningen gäller visserligen dock endast framställning av exemplar genom fotokopiering, mikrofilmning eller liknande analoga metoder.

Framställning av exemplar med stöd av 1 mom. denna paragraf är tillåten med varje slag av teknik. Eftersom den föreslagna 16 § även omfattar exemplarframställning genom fotokopiering, tillämpas dess bestämmelser på i denna paragraf avsedd fotokopiering som lex specialis-bestämmelser i stället för 13 §.

Förutsättningen för varje slag av exemplarframställning som tillåts med stöd av den föreslagna 16 § 1 mom. är att exemplarframställningen inte syftar till ekonomisk vinning,

varken direkt eller indirekt. Därtill föreskrivs i paragrafens 2 mom. att ett exemplar som framställts för 1 mom. avsett syfte inte får användas för andra syften. Om ett exemplar av ett verk har framställts för något syfte som nämns i 1 mom. 1—4 punkten, får det givetvis användas även för något annat syfte som tillåts med stöd av nämnda punkter.

Enligt den föreslagna 16 d § kan genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om framställning av exemplar av verk enligt 16 § och användningen av på sådant sätt framställda exemplar. Bestämmelserna kan gälla samtliga de med stöd av denna paragraf fastställda inrättningarna på lika grunder, eller en bestämd grupp av inrättningar, eller även enskilda inrättningar. I de närmare bestämmelser som utfärdats på detta sätt kan särskilt beaktas inrättningarnas olika uppgifter vad gäller bl.a. uppbevaring av material.

Paragrafen överensstämmer med artikel 5.2 punkt c i direktivet.

16 a §. *Framställning av exemplar av verk för allmänheten och överföring av verk till allmänheten.* Paragrafen innehåller bestämmelser om inskränkning i upphovsrätten, med stöd av vilka arkiv samt för allmänheten öppna bibliotek och museer får framställa exemplar av offentliggjorda verk som finns i deras egna samlingar och överföra dem till allmänheten i inrättningens lokaler. En förutsättning för framställning av exemplar av verk och överföring av verk är att verket är offentliggjort, dvs. att det på ett lovligt sätt har gjorts tillgängligt för allmänheten. Bestämmelserna utgör fullständiga inskränkningar i upphovsrätten, med stöd av vilka användning får ske utan inhämtande av tillstånd och utan betalning av ersättning. De inrättningar som omfattas av paragrafen fastställs genom förordning av statsrådet på samma grunder som nämns i motiveringen till 16 §.

Enligt 1 punkten får genom förordning fastställda inrättningar genom fotokopiering eller liknande förfarande framställa exemplar av offentliggjorda verk som finns i deras egna samlingar och som lätt tar skada, och göra dem tillgängliga för allmänheten genom utlåning. Förutsättningen för exemplarframställning samt tillgängliggörande genom utlåning av exemplar som framställts på detta

sätt är att verket inte är tillgängligt via kommersiell spridning eller överföring. I sak motsvarar bestämmelsen den bestämmelse som ingår i nuvarande 3 § 2 och 3 mom. upphovsrättsförordningen. Bestämmelsen gäller därmed inte ett icke-offentliggjort verk. Bestämmelsen tillämpas som en *lex specialis* - bestämmelse i stället för 13 § i fråga om fotokopiering. Digital framställning av exemplar av verk kan möjliggöras genom avtalslicens i enlighet med 16 c §.

Enligt den föreslagna 16 a § 2 punkten får genom förordning fastställda inrättningar genom fotokopiering eller liknande förfarande framställa exemplar av enstaka artiklar i samlingsverk, tidningar eller tidskrifter som finns i deras samlingar samt av korta avsnitt i andra utgivna verk för att, när detta anses ändamålsenligt, lämnas ut till låntagare för deras privata bruk i stället för de volymer eller häften i vilka de ingår. I de i bestämmelsen avsedda skrivelserna eller verken kan även bilder ingå.

Begränsandet av användning och utlämnande av kopior till kunden endast "i forsknings- eller studiesyfte" i enlighet med den nuvarande förordningens 4 §, är i praktiken omöjlig att påvisa eller övervaka. I bestämmelsen om utlämning av exemplar av kopior till kunder föreslås därför en precisering jämfört med den nuvarande bestämmelsen i förordningen, så att bestämmelsen skall omfatta personens privata bruk. Om inte inrättningen utför kopieringen, har kunden möjlighet att själv med stöd av bestämmelsen i 12 § upphovsrättslagen om framställning av exemplar för eget bruk kopiera det material han behöver, förutsatt att kopiering av materialet har möjliggjorts i inrättningens lokaler. Utöver den nämnda begränsningen av kopians användningssyfte och den i förordningen ingående inskränkningen gällande endast en kopia, motsvarar bestämmelsen till övriga delar den nuvarande bestämmelsen i 4 § upphovsrättsförordningen.

Bestämmelsen möjliggör utöver fotokopiering även att ett verk t.ex. sänds per fax eller överförs som e-postbilaga till ett annat bibliotek där det skrivs ut åt kunden. Det är även möjligt att läsa in (skanna) ett verk i elektronisk form för överföring. Åt en kund får med stöd av denna bestämmelse kopior framstäl-

las endast med reprografiska metoder. Bestämmelsen tillåter inte framställning av digitala kopior för utlämning till en kund vid inrättningen. Om utlämning av en digital kopia kan avtalas på basis av 16 c § på det sätt som bestäms i 26 §.

Enligt bestämmelsen i förslagna 16 a § 3 punkten får en genom förordning fastställd inrättning överföra ett offentliggjort verk som finns i dess egna samlingar till en enskild för användning i forskningssyfte eller för privata studier i lokalerna hos inrättningen genom därför avsedda terminaler, om användningen kan ske utan hinder av anskaffnings-, licens- eller andra avtalsvillkor. Förutsättningen för överföring till allmänheten är därmed att användning av material med stöd av denna bestämmelse inte är underkastad sådana särskilda avtalsvillkor i vilka den användning som tillåts enligt avtalet har fastställts snävare än i bestämmelsen i paragrafens 3 punkt, eller vilka helt förbjuder sådan användning som tillåts enligt denna bestämmelse. Bestämmelsen är förenlig med artikel 5.3 n -punkten och de uttryck som använts i den.

En ytterligare förutsättning för tillämpningen av denna bestämmelse är att annan digital exemplarframställning än sådan som är nödvändig för i bestämmelsen avsedd användning av verket har förhindrats. Även vidareöverföring av verket skall enligt bestämmelsen ha förhindrats. Endast sådan exemplarframställning som sker vid läsning (browsning), avlyssning eller betraktande av material är tillåtet enligt denna bestämmelse. Bestämmelsen avser att förhindra att en kund vid en inrättning utför digital framställning av verk eller vidareöverför verket utanför inrättningen via ett öppet datanät.

Som ett i denna bestämmelse avsett verk som finns i inrättningens egna samlingar betraktas även ett verk som fogats till en sådan samling för en viss tid.

Som en inrättning som avses i 3 punkten anses en organisatoriskt, förvaltnings- och/eller ägandemässigt enhetlig helhet, som även kan ha flera separata verksamhetsställen vilka står i kontakt med varandra genom ett internt, skyddat datanät. De i paragrafen nämnda förutsättningarna för tillämpningen av bestämmelsen gäller på lika grunder för

alla sådana verksamhetsställen.

Enligt den föreslagna 16 d § kan genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om framställning av exemplar av verk och användning av på sådant sätt framställda exemplar enligt 16 a § samt om överföring av i paragrafen avsedda verk till allmänheten och framställning av exemplar av överförda verk. Bestämmelserna kan gälla samtliga de med stöd av denna paragraf fastställda inrättningarna på lika grunder, eller en bestämd grupp av inrättningar (arkiv, bibliotek, museer), eller även enskilda inrättningar. I de närmare bestämmelser som utfärdats på detta sätt kan särskilt beaktas inrättningarnas olika uppgifter vad gäller bl.a. uppbevaring av material eller andra i lag fastställda betjäningssuppgifter.

Paragrafens 1 och 2 punkt överensstämmer med artikel 5.2 punkt c i direktivet, och paragrafens 3 punkt överensstämmer med artikel 5.3 punkt n i direktivet.

16 b §. *Användning av verk i vissa inrättningar.* Paragrafen gäller användning av verk i friexemplarsbibliotek. Vid beredningen av de föreslagna bestämmelserna har i möjligaste mån beaktats de behov av ändring av upphovsrättslagen som föranleds av den under beredning varande ändringen av lagen om friexemplar. Avsikten har varit att formulera bestämmelserna så att upphovsrättslagen inte skall behöva ändras på grund av namnet på den kommande lagen som gäller friexemplarsfrågor.

Enligt 1 mom. 1 punkten får bibliotek eller annan inrättning (friexemplarsbibliotek) till vilka enligt lag skall överlåtas exemplar av verk eller som enligt lag samlar in verk från datanät använda ett verk som finns i dess samlingar på de sätt som avses i 16 och 16 a § och under de förutsättningar som nämns i dessa paragrafer. Framställning av exemplar kan enligt 16 § ske t.ex. för bevaring material, för teknisk rekonstruering eller för bruk som påkallas av förvaltning av samlingarna eller i fall som avses i 16 a § för att lämnas ut till låntagare. Likaså är det i enlighet med 16 a § 3 punkten möjligt att i inrättningens lokaler överföra till allmänheten material som finns i deras egna samlingar. Material som skall överlåtas som friexemplar skall enligt den nuvarande friexemplarslagen överlåtas

till Helsingfors universitetets bibliotek.

Enligt den föreslagna 16 b § 1 mom. 2 punkten får ett i 1 mom. avsett friexemplarsbibliotek överföra ett offentliggjort verk som finns i dess samlingar till en enskild i forsknings-syfte eller för privata studier i lokaler hos en i 16 b § 2 mom. avsedd inrättning, hos vilken bibliotek eller inrättning som avses i 1 mom. enligt lag placerar materialet för att fogas till inrättningens samlingar, genom därför avsedda terminaler. Denna bestämmelse möjliggör att material vid behov kan göras tillgängligt via datanät för användning i andra friexemplarsbibliotek. Tillämpningen av bestämmelsen förutsätter att annan digital framställning av exemplar än sådant som förutsätts för i denna punkt avsedd användning av verket samt överföring av verket utanför friexemplarsbiblioteket har förhindrats.

Enligt 3 punkten får ett i 1 mom. avsett friexemplarsbibliotek framställa exemplar av verk som gjorts tillgängliga för allmänheten i ett öppet datanät, i syfte att införliva dem i sina samlingar. Bestämmelsen möjliggör att material som finns i öppna datanät samlas in och uppbevaras av friexemplarsbibliotek. Materialet får användas i enlighet med bestämmelserna i 16 § och 16 a—16 d §.

Framställning av exemplar av material som gjorts tillgängligt för allmänheten i ett öppet datanät är enligt 3 punkten tillåtet endast i fråga om sådana verk som är fritt tillgängliga för allmänheten utan att de har skyddats med hjälp av tekniska åtgärder. Det förbud mot kringgående av tekniska åtgärder som ingår i den föreslagna 50 a § gäller även kringgående av tekniska åtgärder i syfte att möjliggöra sådan framställning av exemplar som avses i 16 b § 3 punkten.

Bestämmelsen om ett friexemplarsbiblioteks möjlighet att framställa exemplar av verk eller annat skyddat material som finns i datanät skall tolkas snävt på samma sätt som övriga inskränkingsbestämmelser i 2 kap. upphovsrättslagen. Således är det med stöd av denna bestämmelse inte tillåtet att t.ex. framställa exemplar av verk eller annat material som enligt lag skall överlåtas till ett friexemplarsbibliotek i form av fysiska exemplar eller upptagningar. Material som tagits upp från ett datanät skall avlägsnas från bib-

liotekets samlingar, om den digitala upptagningen av materialet har överlåtit till biblioteket.

Enligt punkt 4 får friexemplarsbibliotek framställa exemplar av utgivna verk som behöver anskaffas och införlivas med friexemplarssamlingen och som inte är tillgängliga via kommersiell spridning eller överföring. En motsvarande bestämmelse ingår i den nuvarande upphovsrättsförordningen i dess 6 §, som dock enbart gäller framställning av exemplar genom fotokopiering. Den föreslagna bestämmelsen omfattar även upptagning av ett verk som finns tillgängligt för allmänheten i ett datanät i sådana fall där verket har gjorts tillgängligt för allmänheten på ett lovligt sätt och utan att det har skyddats med hjälp av tekniska åtgärder.

Enligt det föreslagna 2 mom. skall bestämmelserna i 1 mom. 1 och 4 punkten tillämpas även på bibliotek och inrättningar hos vilka i 1 mom. avsedda bibliotek eller inrättningar enligt lag deponerar till dem överlåtet material för att fogas till inrättningens samlingar. Däremot är insamling av material från öppna datanätet eller överföring av material som finns i en inrättnings samlingar för användning vid andra i paragrafen avsedda inrättningar inte tillåtet för anstalter som avses i 2 mom.

De bestämmelser som föreslås i denna paragraf möjliggör exemplarframställning med varje slag av teknik. Eftersom paragrafen även omfattar exemplarframställning, tillämpas dess bestämmelser som en *lex specialis* -bestämmelse i stället för 13 § när det gäller sådan fotokopiering som avses i denna paragraf.

Enligt den föreslagna 16 d § kan genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om framställning av exemplar av verk och användning av på sådant sätt framställda exemplar enligt 16 b § samt om överföring av i paragrafen avsedda verk till allmänheten och framställning av exemplar av överförda verk.

De föreslagna bestämmelserna om friexemplarsbibliotek får stöd i bestämmelsen i artikel 9 i direktivet, enligt vilken direktivet inte påverkar bl.a. bestämmelser om deponeringsskyldighet enligt lag.

16 c §. *Användning av verk i arkiv, biblio-*

tek och museer med stöd av avtalslicens. I 1 mom. föreslås en avtalslicensbestämmelse enligt vilken exemplar av verk som finns i en inrättnings samlingar får framställas även i andra syften än de som avses i 16, 16 a och 16 b §. För tillämpningen av denna paragraf med avseende på 16 och 16 a § skall som ett sådant i denna bestämmelse avsett verk som finns i en inrättnings samlingar anses även ett verk som har fogats till en sådan samling för en viss tid. En genom förordning fastställd inrättning kan således ingå ett i 26 § avsett avtal, vari avtalas om exemplarframställning och de villkor som skall iakttas därvid.

I paragrafens 2 mom. föreslås en avtalslicensbestämmelse som möjliggör överföring av verk som finns i de inrättningsars samlingar som avses i 16, 16 a och 16 b § även i andra fall än de som möjliggörs enligt 16 a § 3 punkten. En genom förordning fastställd inrättning kan således ingå ett i 26 § avsett avtal, vari avtalas om överföring och de villkor som skall iakttas därvid.

Även ingresspunkt 40 i direktivet stöder den föreslagna lagstiftningslösningen. Enligt ingresspunkten är det "lämpligt att uppmuntra särskilda kontrakt eller licenser som på ett balanserat sätt främjar dessa inrättningar och deras syften vad avser spridningsändamål".

I paragrafens 3 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken upphovsmannen har möjlighet att förbjuda sådan framställning av exemplar eller överföring av verk som sker med stöd av avtalslicens.

Avtalslicensbestämmelserna i denna paragraf är i ingresspunkt 18 i direktivet avsedda "kollektiva avtalslicenser med utsträckt verkan". Avtalslicensbestämmelserna är sådana lagstiftningslösningar när det gäller rättighetsförvaltning som tillåts enligt direktivet.

16 d §. *Närmare bestämmelser om användning av verk i arkiv, bibliotek och museer.* I 1 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken närmare bestämmelser om framställning av exemplar av verk och användning av på sådant sätt framställda exemplar enligt 16, 16 a och 16 b § kan utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser kan emellertid inte på detta sätt utfärdas om sådan användning av verk som sker med stöd av avtalslicens. Vid användning på basis av en avtalslicens baserar sig användningen på

ett avtal mellan användaren och upphovsmannaorganisationen där det kan avtalas om detaljerade villkor för verkets användning i varje enskilt fall.

I paragrafens 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken närmare bestämmelser om överföring av verk till enskilda enligt 16 a § 3 punkten eller 16 b § 1 mom. 2 punkten samt om framställning av exemplar av på sådant sätt överförda verk utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelsen inbegriper möjligheten att utfärda närmare bestämmelser om t.ex. på vilka villkor framställning av exemplar får ske för utlämning till privatpersoner av ett verk som överförs i enlighet med de nämnda bestämmelserna.

Bestämmelser som utfärdas med stöd av 1 eller 2 mom. gäller samtliga de med stöd av denna paragraf fastställda inrättningarna på lika grunder, eller en bestämd grupp av inrättningar (arkiv, bibliotek, museer), eller även enskilda inrättningar. I de närmare bestämmelser som utfärdats på detta sätt kan till exempel beaktas inrättningarnas olika uppgifter vad gäller bl.a. uppbevaring av material eller andra i lag fastställda betjäningssuppgifter.

16 e §. *Framställning av exemplar av verk vid Finlands filmarkiv.* Lagens nuvarande 16 § 2 mom. överförs oförändrad till 16 e §. I bestämmelsen görs en språklig ändring.

17 §. *Tillgängliggörande av verk för personer med funktionshinder.* Mellanrubriken före paragrafen ändras så att den bättre beskriver paragrafens innehåll.

Enligt nuvarande 1 mom. får exemplar framställas av utgivna litterära verk i syfte att göra texten läsbar för synskadade. Det föreslås att paragrafens 1 mom. ändras så att exemplar av utgivna litterära eller musikaliska verk får framställas i syfte att göra texten läsbar för alla funktionshindrade och personer som på grund av annat funktionshinder eller annan sjukdom inte kan utnyttja böcker på ett sedvanligt sätt. Enligt bestämmelsen är det även tillåtet att framställa exemplar på teckenspråk i syfte att göra texten läsbar för döva och hörselskadade. Enligt det nya 4 mom. får dock framställning av exemplar med stöd av 1 mom. inte ske i kommersiellt syfte.

Med att göra texten läsbar i den bemärkelse



som bestämmelsen avser kan ske t.ex. genom att lagra en text som en digital textfil. Framställning av exemplar på sådant sätt som avses i bestämmelsen sker genom upptagning av texten i läsbar form. Upptagningen och utnyttjandet av texten sker ofta med hjälp av ett digitalt textmaterial. En text som överförs till digital form kan t.ex. med hjälp av dator eller annat hjälpmedel göras läsbar på videoterminal med extra stor text eller genom en punktskriftdisplay kopplad till en dator, eller göras hörbar med hjälp av talsyntetisator. Med stöd av denna bestämmelse får även framställas videoupptagningar på teckenspråk för att göra texten läsbar för döva och hörselskadade. Bestämmelsen omfattar inte framställning av andra slag av bildupptagningar.

Det föreslås att till 1 mom. fogas en helt ny bestämmelse med stöd av vilken exemplar av utgivna bildkonstverk eller andra verk får framställas för att göra verket möjligt att uppfattas av personer med synskada. Bestämmelsen möjliggör att exemplar av t.ex. målningar, ritningar och fotografier samt kartor och andra beskrivande ritningar framställs i relief efter modell av bilden för att göra den möjlig att uppfattas av synskadade. Vidare möjliggörs förstoring med hjälp av elektroniska hjälpmedel för att göra sådana verk möjliga att uppfattas av svagsynta personer. Bestämmelsen möjliggör dessutom framställning av tredimensionella bilder t.ex. med hjälp av datorer och andra tekniska hjälpmedel för att göra dem möjliga att uppfattas av synskadade.

Exemplar av verk som framställts med stöd av bestämmelsen i 1 mom. får enligt bestämmelsen även användas för annan överföring än sådan utsändning som sker i radio eller television. Bestämmelsen möjliggör t.ex. att litterära verk som framställts av en handikapporganisation i digital form överförs via datanät till organisationens medlemmar. Överföring av verk till andra än i bestämmelsen avsedda personer med funktionshinder eller sjukdom är inte tillåtet. Vid överföring av verk till personer med funktionshinder bör det säkerställas att verken kommer endast till sådana personers användning som omfattas av denna bestämmelse.

Artikel 5.3 punkt b i direktivet förutsätter

att en inskränkning med avseende på användning för funktionshindrade skall gälla endast sådan användning som har direkt samband med funktionshindret och är av icke-kommersiell natur. Det nya 4 mom. som föreslås i paragrafen utesluter från tillämpningsområdet för bestämmelserna i 1 mom. sådan användning av verk som sker i vinstsyfte på en kommersiell marknad.

Genom föreslagna ändringen av bestämmelsen i 2 mom. möjliggörs utöver den redan i den nuvarande bestämmelsen ingående utlåningen av talböcker även försäljning och överföring av talböcker till personer med funktionshinder. Utsändning i radio eller television är dock enligt bestämmelsen inte tillåten. I förordning av statsrådet fastställda inrättningar har således rätt att överföra talböcker t.ex. via e-post, Internet eller via inrättningens intranät till sådana personer som avses i 2 mom. Ett utkast till förordning av statsrådet om ändring av upphovsrättsförordningen ingår som en bilaga till regeringens proposition. Framställning av exemplar som hör till kretsen för bestämmelsen kan även ske utanför inrättningen så, att exemplaren framställs på inrättningens initiativ och ansvar.

Bestämmelsen i 2 mom. gäller endast ljudupptagning av ett ursprungligt framförande och kopiering av sådana upptagningar, inte kopiering av i annat syfte framställda ljudupptagningar för användning som avses i 2 mom. Däremot är det med stöd av denna bestämmelse tillåtet att till digital form omvandla talböcker som framställts med stöd av det gällande 2 mom. och att via datanät överföra sådant material till personer med funktionshinder.

I paragrafen avsedd framställning av exemplar och överföring till personer med funktionshinder kan med stöd av både 1 och 2 mom. ske för såväl personer med synskada som personer som på grund av annat funktionshinder eller annan sjukdom inte kan utnyttja böcker på ett sedvanligt sätt. När paragrafen tillämpas anses som synskadade både blinda och svagsynta. Till personer med synskada hör såväl blinda som svagsynta personer. Svagsynthet kan förorsakas av funktionshinder eller sjukdom eller av åldrande.

Annat funktionshinder eller annan sjukdom

som avses i bestämmelserna i denna paragraf kan även vara en sådan motorisk skada eller muskelsjukdom som förhindrar användning av böcker på ett sedvanligt sätt. Även en CP-skada eller annan utvecklingsstörning kan förhindra normal användning av böcker.

Med funktionshinder avses i dessa bestämmelser även lässvårigheter som försvårar textförståelsen och som nödvändiggör framställning av lättlästa böcker. Ett verk får enligt 11 § 2 mom. ändras i nödvändig utsträckning.

Bestämmelserna i paragrafen tillåter även framställning av exemplar för att användas av äldre personer som inte kan använda böcker på ett sedvanligt sätt.

Det nya 3 mom. innehåller bestämmelser om rätt till ersättning för framställning av verksexemplar till försäljning eller för överföring av verket, som avses i 1 och 2 mom. Enligt bestämmelsen är det däremot fortfarande tillåtet att utan ersättningskyldighet framställa exemplar för utlåning i enlighet med 2 mom.

Det föreslås att oenigheter om ersättningens storlek avgörs genom skiljeförfarande enligt 54 §.

Enligt paragrafens nya 4 mom. skall bestämmelserna i denna paragraf inte gälla framställning av exemplar av verk eller överföring av verk i kommersiellt syfte. Bestämelsen utesluter således även från tillämpningsområdet för bestämmelserna i 2 mom. sådan framställning av exemplar som sker i vinstsyfte på en kommersiell marknad. Trots att upphovsmannen till verket enligt 3 mom. har rätt till ersättning för framställning av talböcker till försäljning eller överföring, skall i 2 mom. avsedd inrättnings rätt att framställa exemplar till försäljning och överföring endast gälla sådan verksamhet som inte syftar till vinst och som vid behov sker med stöd från t.ex. samhället eller en handikapporganisation.

De ändrade bestämmelserna i 2 mom. samt den nya bestämmelsen i 4 mom. föreslås på motsvarande sätt bli tillämpliga även på utövande konstnärers framföranden, genom en hänvisning till 17 § 4 mom. som fogas till hänvisningsbestämmelsen i 45 §.

Efter genomförandet av de föreslagna ändringarna överensstämmer bestämmelserna i

denna paragraf med artikel 5.3 punkt b i direktivet.

18 §. *Samlingsverk som används vid undervisning.* Det föreslås att den nuvarande på tvångslicens grundande bestämmelsen, som möjliggör tillämpningen av samlingsverk som används vis undervisning, ändras till en avtalslicensbestämmelse. Enligt den föreslagna bestämmelsen i 1 mom. får i samlingsverk, som är avsedda för bruk vid undervisning och som är sammanställda ur verk av ett större antal upphovsmän, tas in i litterära eller musikaliska verk eller delar av dem med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §.

Avtal om användning av verk med stöd av 18 § skall ingås på det sätt som bestäms i 26 § mellan användaren och en av undervisningsministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område.

Om i ett i 26 § avsett avtal så bestäms, möjliggör bestämmelsen i 18 § även framställning av digitala exemplar samt spridning av sådana exemplar för i avtalet avsett syfte. Exemplar som framställts med stöd av denna bestämmelse får inte användas för överföring till allmänheten.

Avtalslicensbestämmelsen är en i ingresspunkt 18 i direktivet avsedd "kollektiv avtalslicens med utsträckt verkan" och utgör därigenom en sådan lagstiftningslösning när det gäller rättighetsförvaltning som tillåts enligt direktivet.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan en upphovsman, om han så önskar, förbjuda framställning av exemplar av verk. I sådant fall får en användare som ingått ett i 26 § avsett avtal med en organisation om användning av verk inte använda verk som är föremål för förbudet.

19 §. *Spridning av exemplar av verk.* Det föreslås att paragrafens 1 mom. ändras så att ett exemplar av ett verk får spridas vidare när det med upphovsmannens samtycke för första gången har sålts eller på annat sätt varaktigt överlåtits inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Spridningsrättens konsumtion inom gemenskapen i enlighet med den nämnda bestämmelsen föreslås omfatta på alla slag av verk.

Utlåning av ett verksexemplar till allmän-

heten utgör spridning av ett verk enligt 1 mom. Spridningsrätten och dess konsumtion i direktivet gäller dock inte utlåning eller uthyrning, om vilka bestämmelser finns i uthyrnings- och utlåningsdirektivet. Till dessa delar föreslås inga ändringar i 1 mom. På grund av detta föreslås till 1 mom. tilläggas en bestämmelse, enligt vilken ett verksexemplar, som med upphovsmannens samtycke sålts eller på annat sätt varaktigt överlåtits utanför det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, får tillgängliggöras för allmänheten genom utlåning.

Ändringen av bestämmelsen om konsumtion av spridningsrätt påverkar inte t.ex. en privatpersons möjligheter att från utlandet köpa och införa exemplar av verk för eget bruk. Däremot inverkar bestämmelsen på vidare spridning av sådana exemplar i Finland och inom övriga delar av Europeiska ekonomiska samarbetsområdet genom försäljning eller annan varaktigt överlåtelse av äganderätten.

Genom denna lagändring sätts bestämmelsen om konsumtion av spridningsrätt i artikel 4.2 i direktivet i kraft till den del det är fråga om andra slag av verk än datorprogram och databaser.

Bestämmelser om konsumtion av spridningsrätt med avseende på datorprogram och databaser ingår i artikel 4 punkt c i datorprogramdirektivet respektive i artikel 5 punkt c och artikel 7.2 punkt b i databasdirektivet. Ändringen av 1 mom. innebär att konsumtionen av spridningsrätten även med avseende på datorprogram och databaser äger rum till följd av den första försäljningen eller varaktiga överlåtelsen inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Bestämmelsen överensstämmer med direktivet.

Eftersom en och samma produkt kan omfatta flera olika objekt som skyddas med stöd av olika paragrafer, föreslås att gemenskapskonsumtion av spridningsrätten tillämpas på samtliga objekt som skyddas med stöd av 5 kap. upphovsrättslagen. Tillämpningen föreslås ske genom en hänvisningsbestämmelse till 19 § 1 mom. som tas in i var och en av de paragrafer som gäller närstående rättigheter.

20 §. *Visning av exemplar av verk.* Direktivet påverkar inte denna bestämmelse.

I paragrafen och i mellanrubriken före den

föreslås tekniska ändringar som förtydligar bestämmelsens tillämpningsområde.

Bestämmelsen i den nuvarande 20 § gäller enligt sin ordalydelse och enligt motiveringen (RP 287/1994 rd) varje slag av verk som kan visas. Bestämmelsen gäller t.ex. visning av ett konstverk som någon har förvärvat och har i sin ägo. Bestämmelsen gäller även visning av alla övriga verksexemplar som med upphovsmannens samtycke har spridits till allmänheten så att de sålts eller överlåtits på annat varaktigt sätt.

Förutsättningen att verket skall ha utgivits för att konsumtion av visningsrätt skall kunna äga rum föreslås slopas såsom varande onödig, oklar och vilseledande. Bestämmelsens tillämpningsområde förblir oförändrad. Därmed gäller konsumtionen av visningsrätten samtliga av verket framställda exemplar som med upphovsmannens samtycke har spridits till allmänheten. Spridning av exemplar av verk med upphovsmannens samtycke förutsätter de facto att även framställningen av de spridda exemplaren har utförts med upphovsmannens samtycke.

Det föreslås även en precisering av bestämmelsens ordalydelse, så att ett exemplar av verket får användas för visning av verket. Genom den nya ordalydelsen framhävs att endast sådana exemplar som spridits med upphovsmannens samtycke får användas för visning av verket.

Innehållet i ensamrätten till visning av verk behandlas närmare i detaljmotiveringen till 2 §.

21 §. *Offentliga framföranden.* Bestämmelserna i direktivet gäller inte offentliga framföranden.

Det föreslås att paragrafens 1 mom. ändras så att offentligt framförande vid gudstjänst utesluts från tillämpningsområdet för den i 21 § föreskrivna inskränkningen som gäller fria och ersättningsfria offentliga framföranden. Med gudstjänst i bestämmelsen avses med avseende på evangelisk-lutheranska kyrkan gudstjänster i enlighet med kyrkolagen och kyrkohandboken och med avseende på andra religiösa samfund tillställningar som kan likställas med ovannämnda gudstjänster.

I sin nuvarande form, enligt vilken offentligt framförande även omfattar utsändning i

radio och television, har bestämmelsen i paragrafens 1 mom. möjliggjort att framföranden av verk i samband med gudstjänst och undervisning även har kunnat utsändas i radio och television utan ersättning. Eftersom den nämnda bestämmelsen dock inte har tillämpats i praktiken, vilket innebär att tillstånd har inhämtats för användning i radio och television och ersättning för användningen har betalats, innebär den föreslagna begränsningen i ensamrätten till offentligt framförande enligt 2 §, varefter inskränkningen i rätten till offentligt framförande endast skulle omfatta offentliga framföranden som utförs för en vid framförandet närvarande publik, således att bestämmelsen i 21 § 1 mom. ändras så att den till denna del motsvarar nuvarande praxis.

Efter lagändringen skall för offentligt framförande av verk vid gudstjänster tillstånd anskaffas av upphovsmän eller en organisation som företräder dem på samma vis som för andra offentliga framföranden. Parterna kan avtala om de ersättningar som skall betalas genom att beakta alla de faktorer som de anser vara av betydelse, såsom t.ex. mängden av den använda musiken eller antalet åhörare vid gudstjänster. Ersättningen kan förbindas till vilket som helst kriterium som parterna har avtalat om.

Det föreslås att bestämmelsen i senare delen av 2 mom. om undantag för offentliga framföranden vid sådana folkbildnings- eller välgörenhetstillställningar eller för andra allmännyttiga syften anordnade tillställningar vid vilka avgift uppbärs för tillträdet eller vilka anordnats i förvärvssyfte, upphävs som föråldrad. Även efter det att denna bestämmelse i 2 mom. har upphävts är det tillåtet att offentligt framföra ett utgivet verk vid tillställningar vid vilka framförandet av sådana verk inte är det huvudsakliga, och till vilka tillträdet är avgiftsfritt och vilka inte heller i övrigt arrangeras i kommersiellt syfte. Till bestämmelsens tillämpningsområde kan således även höra avgiftsfri folkbildningsverksamhet som inte bedrivs i kommersiellt syfte samt tillställningar som arrangeras för välgörande ändamål eller i andra allmännyttiga syften.

Även sådana tillställningar i församlingar, vilka inte är gudstjänster och där framföran-

det av musik inte är huvudsaken, kan utgöra sådana tillställningar som avses i 2 mom. och kan därmed omfattas av fri framföranderätt.

Eftersom 2 mom., tolkad till sin ordalydelse, skulle möjliggöra att gudstjänster även efter ändringen av 1 mom. kunde omfattas av bestämmelsen i 2 mom., föreslås ett nytt 4 mom. med ett förtydligande av bestämmelsens tillämpningsområde, enligt vilket bestämmelserna i paragrafen inte gäller offentligt framförande som sker i samband med gudstjänster.

Det föreslås att paragrafens 3 mom. bibehålls oförändrad. Enligt bestämmelsen tillämpas det som bestäms i 1 och 2 mom. inte på sceniska eller filmverk.

23 §. *Artiklar om dagsfrågor.* Bestämmelsen i denna paragraf överensstämmer med första delen av artikel 5.3 punkt c i direktivet. Enligt bestämmelsen får i tidningar eller tidskrifter ur andra tidningar eller tidskrifter, om förbud mot eftertryck inte har utsatts i dem, intas artiklar i religiösa, politiska eller ekonomiska dagsfrågor.

En tidning eller tidskrift som avses i bestämmelsen kan utkomma i tryckt eller digital form, eller i båda formerna. På samma sätt kan även den källa ur vilken artikeln hämtas vara antingen tryckt eller digital. Bestämmelsen möjliggör även att en artikel som tagits in i en tidning eller tidskrift överförs till allmänheten i en nätversion av tidningen eller tidskriften. Bestämmelsen gäller enbart text, inte andra material.

En publikation som endast finns i digital form i ett öppet datanät skall för att omfattas av denna bestämmelse utkomma regelbundet i nätet och skall vara jämförbar med en nätversion av en tryckt tidning eller tidskrift. En databas som innehåller sammanställningar av nyheter eller annat material (även sådant som publiceras i tidningar) utgör inte en sådan tidning eller tidskrift som avses i denna bestämmelse.

Den gällande källangivelsebestämmelsen i 11 § 2 mom. gäller samtliga inskränkingsbestämmelser i upphovsrättslagens 2 kap. Enligt bestämmelsen skall källan anges i den omfattning och så som god sed kräver.

Enligt bestämmelsen i första delen av artikel 5.3 punkt c i direktivet förutsätts emellertid att källan alltid anges. Av denna anled-

ning föreslås ett nytt 2 mom. med en bestämmelse om att upphovsmannens namn och källan alltid skall anges, när ett verk används med stöd av bestämmelsen i 1 mom.

Det krav på angivande av källan som föreskrivs i första delen av artikel 5.3 punkt c i direktivet sätts i kraft genom denna ändring.

24 §. *Konsertprogram.* Den nuvarande bestämmelsen i 24 § tillåter att texten återges för åhörarna i konsertprogram eller dylikt när ett musikaliskt verk framförs med text. Enligt bestämmelsens ordalydelse tillåts även framställning av digitala exemplar och således bl.a. att texten återges med hjälp av digitala anordningar på en tv-ruta, bildskärm eller liknande underlag vid konserter och operaföreställningar.

Direktivet innehåller inte någon sådan inskränkings- eller undantagsbestämmelse som skulle möjliggöra att användning som avses i 24 § sker i digital form. Enligt artikel 5.3 punkt o i direktivet är det möjligt att bibehålla en befintlig inskränkning av mindre betydelse så att den endast berör analog användning. I direktivet anges som ett tilläggskrav att inskränkningen inte får påverka den fria rörligheten för varor och tjänster inom gemenskapen.

Paragrafen föreslås därför ändras så att texten, när ett musikaliskt verk framförs med text, får för åhörarna tas i bruk endast i konsertprogram eller liknande som framställts genom tryckning, fotokopiering eller annat liknande förfarande.

Med uttrycket "genom tryckning, fotokopiering eller annat liknande förfarande" avses program som tryckts eller kopierats på papper eller annat analogt underlag. Bestämmelsen omfattar även analoga faksimilkopior samt fotokopior och andra kopior framställda genom reprografiska metoder.

Genom denna ändring av paragrafen sätts bestämmelsen i överensstämmelse med artikel 5.3 punkt o i direktivet, och kan därigenom bibehållas som en inskränkning som berör analog användning.

25 §. *Användning av konstverk.* Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

I första delen av 1 mom. 1 punkten ingår en bestämmelse, enligt vilken bilder av offentliggjorda konstverk får återges i anslutning

till texten i kritiska framställningar. Artikel 5 i direktivet innehåller inte någon bestämmelse som skulle omfatta den nämnda inskränkingsbestämmelsen. Enligt artikel 5.3 punkt o i direktivet är det möjligt att bibehålla en befintlig inskränkning som är av mindre betydelse och som inte påverkar den fria rörligheten för varor och tjänster inom gemenskapen, men endast så att inskränkingsbestämmelsen berör analog användning. På motsvarande sätt är det enligt direktivet möjligt att bibehålla inskränkningar som berör överföring av verk i analog form, inbegripet radio- eller televisionsutsändning.

Bestämmelsen i 1 mom. föreslås bli ändrad så att bilder på offentliggjorda konstverk får tas in i anslutning till text i en kritisk framställning som framställs genom tryckning, fotokopiering eller annat liknande förfarande. Samtidigt har bestämmelsen om kritiska framställningar för klarhetens skull avskiljts till en egen punkt under 1 mom. så att bestämmelsen om vetenskaplig framställning blir 2 punkten i momentet. Uttrycket "genom tryckning, fotokopiering eller annat liknande förfarande" motsvarar det uttryck som används i 24 §. Beträffande detta hänvisas till motiveringen till 24 §. Efter ändringen överensstämmer bestämmelsen med artikel 5.3 punkt o i direktivet.

Den nuvarande senare delen av 1 mom. 1 punkten, enligt vilken offentliggjorda konstverk får återges i anslutning till texten i vetenskapliga framställningar, hör till tillämpningsområdet för artikel 5.3 punkt a i direktivet. Enligt den nämnda bestämmelsen i direktivet skall användning med stöd av inskränkningen vara motiverad med hänsyn till det icke-kommersiella syfte som skall uppnås. Av denna anledning föreslås att bestämmelsen om vetenskapliga framställningar, vilken flyttas till 1 mom. 2 punkten i denna paragraf, begränsas till att gälla endast användning av ett konstverk i vetenskapliga framställningar till den del den är motiverad med hänsyn till det icke-kommersiella syfte som skall uppnås.

Utgångspunkten i tillämpningen av bestämmelsen är att en vetenskaplig framställning i allmänhet är icke-kommersiell. Till området för bestämmelsen hör typiskt till exempel specimina. Endast i undantagsfall är

en vetenskaplig framställning kommersiell och därmed utanför tillämpningsområdet av bestämmelsen. Med stöd av bestämmelsen får bilder på konstverk användas i en vetenskaplig framställning både i analog och i digital form. I bestämmelsen avsedd vetenskaplig framställning får göras tillgänglig för allmänheten på vilket sätt som helst.

Det föreslås att den nuvarande 1 mom. 2 punkten, som gäller återgivning av konstverk i tidning eller tidskrift vid redogörelse för dagshändelser, flyttas till 1 mom. som en ny 3 punkt. Bestämmelsen överensstämmer med första delen av artikel 5.3 punkt c i direktivet. Bestämmelsen kan tillämpas på tidningar och tidskrifter i såväl tryckt som digital form. Bilder på konstverk får i syfte som avses i denna bestämmelse användas även vid överföring av tidningar eller tidskrifter till allmänheten via datanät. Beträffande tidningar eller tidskrifter som avses i bestämmelsen hänvisas till motiveringen till 23 §.

I 2 mom. föreslås en teknisk ändring som förtydligar tillämpningsområdet för bestämmelsen. Vid tillämpningen av bestämmelsen slopas kriteriet "eller verket har utgivits" såsom varande onödigt, oklart och vilseledande. Tillämpningsområdet för bestämmelsen förblir oförändrat. Ändringen motsvarar den tekniska ändring som föreslås i 20 §.

Ifrågavarande bestämmelse om användning av konstverk i sekundär betydelse i fotografier, filmer eller televisionsprogram i 25 § 2 mom. tillämpas fortfarande på alla exemplar av konstverk som med upphovsmannens samtycke har spridits till allmänheten. Spridning av exemplar av verk med upphovsmannens samtycke förutsätter de facto att även framställningen av verksexemplaren utförts med samtycke av upphovsmannen.

I den finskspråkiga versionen av 2 mom. föreslås ett terminologiskt förtydligande av terminologin, så att "televisioesitys" ändras till "televisio-ohjelma" och "esitys" till "ohjelma". Genom ändringarna förenhetligas bestämmelsens uttryck så att de motsvarar de uttryck som används på andra ställen i denna lag. Ändringarna påverkar inte bestämmelsens tillämpningsområde. Även bilder på konstverk som återgetts på ett i 2 mom. avsedd sätt får göras tillgängliga för allmänheten på vilket sätt som helst.

25 a §. *Användning av konstverk i kataloger och meddelanden, samt avbildning av byggnader.* Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

Paragrafens 1 mom. föreslås en ändring i enlighet med direktivet, så att framställning av exemplar som avses i bestämmelsen är tillåtet endast genom tryckning, fotokopiering eller liknande förfarande. Uttrycket i bestämmelsen "tryckning, fotokopiering eller liknande förfarande" motsvarar uttrycket som använts i 24 och 25 §. Till denna del hänvisas till motiveringarna till 24 §.

Efter ändringen överensstämmer bestämmelsen med avseende på kataloger med artikel 5.3 punkt o i direktivet. Tillämpningsområdet av bestämmelsen gällande utställnings- och försäljningskataloger begränsas i bestämmelsen till annonsering av utställningen eller försäljningen. I annonseringen ingår även marknadsföring av utställningen eller försäljningen. Bestämmelsen står i enlighet med artikel 5.3 punkt j i direktivet.

Som ett nytt 2 mom. föreslås en avtalslicensbestämmelse om framställning av exemplar, vilken möjliggör användning av konstverk i kataloger etc. i andra fall än de som avses i 1 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen kan på det sätt som bestäms i 26 § avtalas, att av konstverk som ingår i en samling eller ställs ut eller bjuds ut till salu, får exemplar framställas t.ex. i digital form för användning i en utställnings- eller försäljningskatalog eller annan produkt. Bestämmelsen skulle möjliggöra även avtalandet om användningen av på sådant sätt framställda exemplar för överföring till allmänheten. Avtalslicensen skulle inte utsträcka sig till utsändning i radio eller television.

Bestämmelsen möjliggör även t.ex. framställning av postkort och affischer samt användning av dessa på avtalade villkor.

Upphovsmannen föreslås i 2 mom. en rätt att förbjuda i bestämmelsen avsedd avbildning av ett konstverk på basis av avtalslicens i digitala kataloger och andra liknande användningsändamål samt överföring av konstverket.

Efter infogandet av det nya 2 mom. förflyttas nuvarande 2 och 3 mom. som sådana till 3 och 4 mom.

25 d §. *Handlingars offentlighet och rätts-*

*vården.* Nuvarande 25 g § 2 mom., enligt vilken sändarföretag får framställa eller låta framställa exemplar av verk som ingår i ut-sända program då företaget uppfyller sin på lag grundade skyldighet till upptagning (s.k. referensbandning), föreslås flyttas till 25 d § som ett nytt 4 mom.

Bestämmelsen gäller framställning av upptagningar av sändningar och användning av dessa för bevisningssyfte på det sätt som stadgas i lag.

Det föreslås att den nuvarande bestämmelsen i 25 g § 2 mom., som förflyttas till 4 mom., ändras till en mer generell form, så att den omfattar alla i lagen föreskrivna skyldigheter till upptagning eller förvaring av verk. Enligt bestämmelsen får den som genom utsändning i radio eller television eller på annat sätt till allmänheten överför ett verk, framställa eller låta framställa eller förvara ett exemplar av ett utsänt eller överfört verk då han uppfyller sin på lag grundade skyldighet till upptagning eller förvaring. Den således ändrade bestämmelsen omfattar förutom framställning av exemplar av verk även t.ex. förvaring av exemplar som framställts för överföring.

Om skyldighet att till myndighet överlåta ett upptaget eller förvarat program för användning som bevis eller på annan sätt föreskrivs i ifrågavarande lag som gäller upptagnings- eller överlåtelseskyldighet. Upphovsrättslagen hindrar inte förvaring och användning i det avsedda syftet.

Genom den föreslagna ändringen beaktas den översyn av yttrandefrihetslagstiftningen som är under beredning i justitieministeriet.

25 f §. *Ursprunglig radio- och televisionsutsändning.* Det föreslås att mellanrubriken före paragrafen ändras.

Det föreslås att till paragrafen fogas bestämmelser om sådan kortvarig framställning av exemplar som förutsätts för radio- och televisionsutsändning.

I det nuvarande 1 mom. föreslås ändringar som föranleds av revideringen av avtalslicensstrukturen, varvid de delar av bestämmelsen i det nuvarande 1 mom. som hör till avtalslicenssystemet flyttas till 26 §, och i sektorbestämmelsen i 25 f § 1 mom. kvarlämnas endast definitionen av bestämmelsens tillämpningsområde och en hänvisning till

26 §. Den nya avtalslicensstrukturen behandlas närmare i samband med 26 §.

Det föreslås att bestämmelsens nuvarande ordalydelse "en organisation som företräder ett flertal finska upphovsmän inom ett visst område" ändras så att en part i ett i bestämmelsen avsett avtal kan vara en organisation som företräder en "organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område". Beträffande denna ändring hänvisas till detaljmotiveringen till 13 § och 26 §.

Jämfört med den nuvarande 25 f § 1 mom. föreslås den del av bestämmelsen som flyttas till 26 § utökas med förutsättningen att en organisation som är avtalspart skall vara godkänd av undervisningsministeriet. Genom godkännandet kan man undvika en situation där flera inhemska och utländska organisationer hos användaren framställer separata förhandlings- och ersättningskrav av olika omfattning och vid olika tidpunkt. Bestämmelsen om undervisningsministeriets godkännande föreslås i samband med revideringen av strukturen intas i 26 §.

Avtalslicensbestämmelsen är en i ingresspunkt 18 i direktivet avsedd "kollektiv avtalslicens med utsträckt verkan". Såväl avtalslicensbestämmelsen i den nuvarande paragrafen som de föreslagna ändringarna, inbegripet revideringen av avtalslicensstrukturen, utgör sådana lagstiftningslösningar när det gäller rättighetsförvaltning som tillåts enligt direktivet.

Bestämmelsen i andra meningen i 1 mom., enligt vilken bestämmelserna i 1 mom. inte gäller sceniska verk eller filmverk, och inte heller andra verk, om upphovsmannen har förbjudit utsändning av verk, förblir oförändrad.

Bestämmelsen i nuvarande 25 g § 1 mom. om kortvarig (efemär, utsändningsteknisk) upptagning som krävs för radio- och televisionsutsändning flyttas till 25 f § 2 mom. Samtidigt föreslås att bestämmelsen ändras så att till den fogas ett element som ingår i den nuvarande upphovsrättsförordningen och som gäller tiden för användning av upptagningen. Det föreslås att andra meningen i den nuvarande bestämmelsen upphävs för klarhetens skull. Upphävningen påverkar inte bestämmelsens innehåll.

Sändarföretaget skulle med stöd av den föreslagna bestämmelsen få framställa ett exemplar av verket för användning i sina egna utsändningar i högst ett års tid, om sändarföretaget har rätt att utsända verket. Framställning av exemplar för utsändningsverksamhet skall, liksom enligt nuvarande 8 § upphovsrättsförordningen, utföras med sändarföretagets egen tekniska anordning. Avsikten är inte att ändra det rådande rättsläget till denna del. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i artikel 11bis stycke 3 i Bernkonventionen.

I samband med lagändringen upphävs den begränsning i 9 § upphovsrättsförordningen enligt vilken upptagningen får användas för utsändning endast fyra gånger. Det föreslås att även sådana övriga bestämmelser om kortvarig upptagning som ingår i förordningen upphävs.

Upptagning av verk för längre tid än ett år för användning i utsändning kan utföras med stöd av den föreslagna avtalslicensbestämmelsen i andra meningen i 25 f § 2 mom. Avtalslicensbestämmelsen motsvarar till sin uppbyggnad övriga avtalslicensbestämmelser i lagens 2 kap. Avtal om upptagning av verk för användning i utsändning skall på det sätt som bestäms i 26 § ingås med en av undervisningsministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område. I avtal mellan sändarföretaget och organisationen kan avtalas även om att upptagning av verk även får utföras av en utomstående instans.

Bestämmelserna i 2 mom. tillämpas på skyddade objekt och deras rättsinnehavare enligt 5 kap. om närstående rättigheter genom hänvisningsbestämmelser som fogas till respektive paragrafer.

Efter infogandet av det nya 2 mom. förflyttas nuvarande 2 och 3 mom. som sådana till 3 och 4 mom.

25 g §. *Återutsändning av arkiverat televisionsprogram.* Paragrafnumret blir ledigt när paragrafens nuvarande 1 mom. blir 25 f § 2 mom., 2 mom. fogas till 25 d § som ett nytt 4 mom., och 3 mom. blir 13 a § 2 mom.

Det föreslås att i paragrafen föreskrivs om bestämmelser om sändarföretags återutsändning av sina egna arkiverade radio- och televisionsprogram.

All utsändning som inte är vidareutsändning är ursprunglig utsändning. Således skall även en senare återutsändning av ett verk som sker efter den första ursprungliga utsändningen av verket anses utgöra en ursprunglig utsändning. På ursprungliga radio- och televisionsut-sändningar tillämpas avtalslicensbestämmelsen i 25 f § 1 mom. Nämnda bestämmelse gäller dock inte sceniska verk eller filmverk. Bestämmelsen gäller inte heller ett verk, om upphovsmannen har förbjudit utsändning av verket.

Återutsändning av radioprogram som finns i sändarföretagets arkiv kan utföras med stöd av avtalslicensbestämmelsen i 25 f § 1 mom.

Innehållet i televisionsprogram utgörs däremot i upphovsrättslig mening huvudsakligen av filmverk, och bestämmelsen i 25 f § gäller således inte televisionsprogram. Det föreslås därför att återutsändning av televisionsprogram möjliggörs genom den nya 25 g §. Enligt avtalslicensbestämmelsen i 1 mom. får ett sändarföretag återutsända verk som ingår i arkiverade televisionsprogram på basis av avtal som företaget, på det sätt som bestäms i 26 §, har ingått med en organisation som företräder rättsinnehavarna.

Bestämmelsen gäller endast återutsändning av sådana offentliggjorda verk som ingår i televisionsprogram som sändarföretaget självt har producerat och som har sänts ut före den 1 januari 1983. För tillåtna sändningar får med stöd av avtalslicens även framställas exemplar av verk.

Till de allmänna principerna i 26 § som iakttas vid tillämpningen av avtalslicensbestämmelser hör att avtalslicensbestämmelser inte tillämpas på sådan användning av ett verk, varom särskilt avtal har ingåtts mellan användare och rättsinnehavare. Om ett särskilt avtal om återutsändning av ett bestämt verk har ingåtts, skall avtalet tillämpas i stället för avtalslicensen med avseende på de upphovsmän som avtalet gäller.

Vid tillämpningen av bestämmelsen i den föreslagna 25 g § skall som program som ett av sändarföretaget självt producerat betraktas även program producerade av ett sändarföretag vars efterträdare ett i bestämmelsen avsett sändarföretag har blivit på grund av företagsavyttring, konkurs e.d.

Eftersom återanvändning av televisions-



program på i bestämmelsen avsedda sätt klart innebär sådan primär användning av däri ingående skyddat material som rättsinnehavaren bör ha möjlighet att förbjuda, föreslås att i 2 mom. intas en bestämmelse som möjliggör denna förbuds rätt. Därigenom får verk, vars utsändning förbjudits av upphovsmannen, inte användas för återutsändning med stöd av avtalslicens.

Bestämmelsen föreslås bli tillämplig på kataloger och databaser enligt 49 § samt på fotografier enligt 49 a § genom en hänvisning till bestämmelsen i respektive hänvisningsbestämmelser.

25 h §. *Vidaresändning av radio- och televisionsutsändningar*. Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

I avtalslicensbestämmelsen i 1 mom. om vidaresändning av radio- och televisionsutsändningar föreslås ändringar som föranleder av revideringen av avtalslicensstrukturen, varvid de delar av den nuvarande bestämmelsen som hör till avtalslicenssystemet flyttas till 26 §, och i sektorbestämmelsen i 25 h § 1 mom. kvarlämnas definitionen av bestämmelsens tillämpningsområde och en hänvisning till 26 §.

Det föreslås att bestämmelsens nuvarande ordalydelse "en organisation som företräder ett flertal finska upphovsmän inom ett visst område" ändras så att en part i ett i bestämmelsen avsett avtal kan vara en organisation som företräder "ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område". Kriteriet gällande organisationens representativitet skall ändras så att det motsvarar det kriterium som anges i de övriga avtalslicensbestämmelserna. Enligt den föreslagna lagändringen skall organisationen i enlighet med det nya 26 § 1 mom. företräda "ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område". Ändringen innebär att alla betydande rättsinnehavarområden skall vara företrädda i sådana licensieringsarrangemang som gäller vidaresändning.

Den bestämmelse i nuvarande 25 h § 1 mom. enligt vilken organisationen skall vara godkänd av undervisningsministeriet föreslås bibehållas och flyttas till 26 § i samband med revideringen av avtalslicensstrukturen.

Avtalslicensbestämmelsen är en i ingress-

punkt 18 i direktivet avsedd "kollektiv avtalslicens med utsträckt verkan". Såväl avtalslicensbestämmelsen i den nuvarande paragrafen som de i den föreslagna ändringarna, inbegripet revideringen av avtalslicensstrukturen, utgör sådana lagstiftningslösningar när det gäller rättighetsförvaltning som tillåts enligt direktivet.

25 i §. *Utsändning av program som omfattas av vidaresändningsskyldighet*. Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

I 1 mom. föreslås en ändring som gäller regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändring av lagstiftningen om kommunikationsmarknaden (RP 112/2002 rd). Den nämnda propositionen innefattar även en översyn av bestämmelserna om skyldigheter gällande vidaresändning av televisions- och radioutsändningar.

Enligt den föreslagna bestämmelsen i 1 mom. gäller att ett teleföretag som erbjuder nättjänster i ett kabelnät, och som enligt lag är förpliktat att i nätet vidaresända radio- och televisionsprogramutbud samt eventuella andra därtill ansluta special- och tilläggs-tjänster, på trådbunden väg för mottagning av allmänheten skall få vidaresända verk som ingår i televisions- eller radioutsändning eller annan tjänst samtidigt som den ursprungliga utsändningen och utan att utsändningen ändras.

Från en upphovsrättslig synvinkel är programinnehållens samtidighet och det att innehållen inte ändras vid utsändningen det avgörande, däremot inte den använda utsändningstekniken, utsändningsfrekvensen eller annan sådan teknisk egenskap av den till utsändning använda signalen.

Omfattningen av ett teleföretags i bestämmelsen avsedda vidaresändningsskyldighet bestäms med stöd av de bestämmelser om vidaresändningsskyldighet som ingår i kommunikationslagstiftningen. Förutom public service radio- och televisionsprogram som kan ses och höras med hjälp av sedvanliga tv- och radiomottagare, kan vidaresändningsskyldigheten även gälla andra kring- och tilläggstjänster som sänds samtidigt med dessa program, t.ex. text-tv och övriga tjänster, särskilt sådana i anslutning till digitala televisions- och radiosändningar (t.ex. supertext-

tv). Vidaresändning av verk som ingår i program och andra tjänster som omfattas av vidaresändningsskyldighet på trådbunden väg är tillåten enligt denna bestämmelse, om utsändningen sker samtidigt med programmen eller tjänsterna utan att utsändningen ändras.

I paragrafens 3 mom. görs en ändring som följer av den nya grundlagen. Närmare bestämmelser som ikraftträdande av paragrafen ges vid behov genom förordning av statsrådet.

25 k §. Bestämmelserna i denna paragraf gäller sådan kopiering av ett datorprogramskod och översättning av kodens form som är oundgänglig för att få den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga mellan ett självständigt skapat program och andra program.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. enligt vilket paragrafens bestämmelser inte skall tillämpas på införskaffande av information om tillverkning av en anordning för att kringgå tekniska åtgärder. Med bestämmelserna i paragrafen förbjuds således kopiering av sådana tekniska åtgärder för skydd av verk som har formen av datorprogram, när kopieringen sker i syfte att framställa en ny anordning för att kringgå tekniska åtgärder. Tillverkning av en kompatibel anordning för att kringgå en teknisk åtgärd får således ske endast med tillstånd av den som tillverkat skyddsprogrammet.

26 §. *Avtalslicens*. I paragrafen ingår allmänna bestämmelser som gäller systemet för avtalslicenser.

Avtalslicensen, som behandlades närmare i avsnitt 3.2.13. i den allmänna motiveringen, är en i ingresspunkt 18 i direktivet avsedd "kollektiv avtalslicens med utsträckt verkan" och utgör därigenom en sådan lagstiftningslösning när det gäller rättighetsförvaltning som tillåts enligt direktivet.

I de nya 1 och 2 mom. föreslås intas de delar av de sektorsvisa avtalslicensbestämmelserna som är gemensamma för hela avtalslicenssystemet.

I 1 mom. föreskrivs att bestämmelserna om avtalslicens i denna lag skall tillämpas när avtal om användningen av verket har ingåtts mellan användaren och en av undervisningsministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Fin-

land använda verk inom ett visst område. Vilket slag av användning av skyddat material som kan utgöra föremål för avtal mellan användaren och en organisation som företräder upphovsmännen framgår av sektorbestämmelserna i 2 kap. Bestämmelser om användning av material med stöd av avtalslicens ingår i 13 §, 13 a § 1 mom., 14 § 1 mom., 16 c §, 18 §, 25 a § 2 mom., 25 f § 1 och 2 mom., 25 g § 1 mom. och 25 h § 1 mom. Villkoren för tillåten användning skall definieras i avtal om användning av verk.

Användaren skall lagligen ha tillgång till sådana verk och andra material som används med stöd av avtalslicens, så att han har äganderätt eller nyttjanderätt till exemplar av materialet. Ett avtal mellan användaren och en organisation möjliggör således inte att användaren t.ex. genom hänvisning till avtalet skulle kunna kräva att få komma i besittning av ett material för användning med stöd av avtalslicens.

Enligt bestämmelsen i 1 mom. är förutsättningen att den ena parten i ett avtal om användningen av verk skall vara en av undervisningsministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område. Kravet att organisationen skall vara godkänd av undervisningsministeriet utsträcks till att gälla samtliga avtalslicensbestämmelser i 2 kap., därmed även de i vilka detta krav hittills inte har ingått. Genom undervisningsministeriets godkännande kan man undvika en situation där flera inhemska och utländska organisationer hos användaren framställer separata förhandlings- och ersättningskrav av olika omfattning och vid olika tidpunkt. I beslut om godkännande av en organisation kan även uppställas villkor som organisationen skall följa när den fungerar som en avtalslicensorganisation.

En organisation kan dock inte åläggas kontraheringsplikt. Med andra ord kan organisationen bestämma om den ingår ett avtal med användaren eller inte. Vid behov kan användaren av ett material även vägledas att avtala om användning individuellt. I vissa fall föreskrivs om lösning baserad på skiljeförfarande.

Vid beslut om godkännande av en organisation bör beaktas att en organisation som

kan godkännas med stöd av bestämmelserna i 2 kap. kan anses vara en organisation som tillräckligt väl företräder de upphovsmän och andra rättsinnehavare inom olika områden som omfattas av avtalslicensbestämmelsen i fråga.

Som upprättare av avtal och beviljare av tillstånd för användning av material med stöd av en avtalslicensbestämmelse kan godkännas en eller flera organisationer. Om flera organisationer godkänns är det viktigt att beakta avtalslicensbestämmelsens funktion och arrangemangets ändamålsenlighet. Vid godkännande av en organisation skall särskild vikt fästas vid organisationens organisation samt dess beredskap och förmåga att handha de uppgifter som ett beslut om godkännande innebär.

En organisation som med stöd av en avtalslicensbestämmelse godkänns att upprätta avtal för användningen av verk och annat material inom en viss sektor, handlar i detta uppdrag som rättsinnehavarnas företrädare och på deras vägnar enligt deras fullmakt eller enligt avtal om rättighetsöverlåtelse. Organisationen företräder inte det allmänna när den utövar sitt uppdrag. Detta innebär att förvaltningsprocesslagen och andra bestämmelser i lagstiftningen om offentlig förvaltning inte kan tillämpas på organisationen.

För att en organisation skall kunna vara avtalspart i en avtalslicenssituation krävs det att den är en sådan organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område. Enligt den nuvarande lagen skall organisationen företräda ett flertal till ersättning berättigade finska upphovsmän på ett visst område. Ändringen har motiverats i avsnitt 3.2.13 i de allmänna motiveringarna.

Med "organisation som företräder upphovsmän inom ett visst område" avses organisationer som företräder upphovsmän till i 1 § nämnda olika slag av verk. Med "område" avses områden som representeras av organisationer för olika konstarter, skapande arbete, utövande konst och produktion samt fackliga organisationer och branschorganisationer. Vilka områden som omfattas av respektive avtalslicensbestämmelse fastställs i praktiken i undervisningsministeriets beslut om godkännande.

Genom bestämmelsen i 26 § 1 mom. för enhetligas även den del av bestämmelsen som gäller det område som företräds, så att den organisation som upprättar avtal om användning av verk skall vara en organisation som företräder upphovsmän till i Finland använda verk inom ett "visst område" även vid tillämpningen av bestämmelsen i 25 h § 1 mom. T.ex. vid sådan vidareändring av verk som avses i 25 h § 1 mom. är det möjligt att den heltäckande representativitet som förutsätts för användningen av verk endast kan uppnås genom att flera organisationer beviljar licenser samtidigt och på enhetliga villkor. Vid fattande av beslut om godkännande av organisationer borde utgångspunkten vara att det för varje avtalslicenssektor godkänns endast en organisation för att sköta denna sektor. Om detta inte är möjligt, skall olika organisationer som företräder rättsinnehavare vägledas till att samarbeta vid ingående av avtal med användare.

Enligt andra meningens i 1 mom. får en licensstagare på basis av en avtalslicens även på motsvarande sätt i enlighet med licensvillkoren använda ett sådant verk inom samma område vars upphovsman inte företräds av organisationen. Denna bestämmelse utgör ett centralt element i avtalslicensstrukturen och 26 §. Dess avtalslicensverkningar baserar sig på att den som har fått tillstånd att använda verk även använda ett sådant verk inom samma område vars upphovsman inte är företrädd av ifrågavarande organisation. Användningen sker på basis av avtal som med stöd av en av lagens sektorsvisa bestämmelser på det sätt som bestäms i 26 § har ingåtts med en organisation som företräder ett flertal upphovsmän. Bestämmelsen i andra meningens i 1 mom. motsvarar till sitt innehåll bestämmelserna i de nuvarande sektorsvisa bestämmelserna.

Vid tillämpningen av vissa avtalslicensbestämmelser skall upphovsmannen även ges möjlighet att förbjuda användning av sitt verk. Upphovsmannen skall meddela om förbudet till den organisation som företräder upphovsmännen som avtalspart, och denna skall i sin tur bringa detta förbud till användaravtalspartens kännedom.

Det föreslås att upphovsmannens förbuds rätt fogas i de sektorsvisa avtalslicenspara-

grafer där förbudsrätten är motiverad på grund av att det för upphovsmannens del är fråga om den primära formen av användning av verket.

Om upphovsmannen har förbjudit användning av verket med stöd av avtalslicens, får han givetvis bevilja direkt licens för användning av verket inom det område som omfattas av avtalslicensen, om han inte har överlåtit sina rättigheter att förvaltas av en organisation som har godkänts som avtalslicensorganisation.

På grundval av principen om att avtal skall hållas, kan ett avtalslicensavtals villkor åsidosättas genom särskilda villkor som intagits i ett leveransavtal. Således är användning av ett på särskilda villkor införskaffat verk inte möjlig på basis av avtal mellan användare och organisation, om de användningsvillkoren i det ifrågavarande verket som fastställts i leveransvillkoren är snävare än de som gäller enligt avtalslicensavtalet. Detta gäller på samma grunder såväl verk i form av fysiska exemplar och digitala upptagningar som verk som levereras via datanät. Motsvarande, om leveransvillkoren för enstaka materialet tillåter mer utsträckt användning än bestämmelserna i avtalslicensen, kan dessa villkor tillämpas på materialet i fråga.

Enligt 2 mom. godkänner undervisningsministeriet en organisation för en viss tid om högst fem år. Undervisningsministeriets beslut skall trots sökande av ändring iakttas till dess ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft. Bestämmelsen är en förutsättning för att systemet skall fungera.

I beslut om godkännande kan en organisation ges närmare föreskrifter om handhavandet av sin uppgift. Till ett beslut om godkännande kan även fogas ett villkor enligt vilket undervisningsministeriet kan återta godkännandet, om inte organisationen iakttar i beslutet fastställda villkor.

De ovan nämnda ändringarna innebär att paragrafens nuvarande 1 och 2 mom. blir moment 3 och 4. Samtidigt görs i bestämmelserna en teknisk ändring genom att tillägga till de åtgärder som hör till avtalslicensen även överföring till allmänheten.

Enligt det nya 3 mom. (nuvarande 1 mom.) skall till en upphovsman som inte företräds av en organisation betalas motsvarande er-

sättning för användning av verk som till upphovsmän som företräds av organisationen. Samtidigt slopas onödiga hänvisningar till sektorsvisa avtalslicensbestämmelser i 2 kap.

Enligt det nya 4 mom. (nuvarande 2 mom.) skall en upphovsman som inte hör till en organisation ha rätt att kräva individuell ersättning för avtalsbaserad användning även i sådana fall då organisationen beslutat att inte betala ersättning till de upphovsmän som organisationen företräder. Bestämmelsen förstärker den utomstående upphovsmannens ställning i ett avtalslicensarrangemang och garanterar denne en bättre ställning än upphovsman som företräds av organisationen.

## 2 a kap. **Kompensation för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk**

Rubriken för 2 a kap. ändras så att den motsvarar innehållet i kapitlet.

26 a §. Lagens 2 a kap. föreskriver om en ersättning för framställning av exemplar till privat bruk.

Enligt artikel 5.2 punkt b i direktivet får undantag eller inskränkningar i exemplarframställningsrätten föreskrivas för framställning av exemplar för privat bruk, under förutsättning att rättsinnehavarna får rimlig kompensation. De bestämmelser i ingresspunkt 35 i direktivet som gäller kompensationsystemet samt kompensationsens form och nivå har behandlats i avsnitt 3.1.3. i den allmänna motiveringen.

Lagens 26 a § gäller i sin nuvarande form ersättning om framställning av exemplar av verk för enskilt bruk av verk som utsänds i radio eller television eller som föreligger som ljud- eller bildupptagning. Ersättningen för framställning av exemplar uppbärs i form av en avgift på ljud- eller bildband eller annan anordning, varpå ljud eller bild kan upptagas och som ägnar sig såsom underlag för framställning för enskilt bruk av exemplar av ovan nämnda verk.

Den nuvarande bestämmelsen omfattar förutom separata upptagningsunderlag även sådana upptagningsunderlag, hårdskivor och andra minnesenheter som är integrerade i den elektroniska anordningen såsom t.ex. en

MP3-spelare med en fast minnesenhet.

I bestämmelsen i paragrafens 1 mom. föreslås ändringar av teknisk natur bli gjorda. Tillämpningsområdet för avgiften skall utsträcks till att omfatta sådana anordningar dvs. upptagningsunderlag, varpå *verket* kan upptas, och som i *betydande utsträckning används* för framställning av exemplar för enskilt bruk. Enligt den nuvarande bestämmelsen skall upptagningsunderlaget *ägna sig* för framställning av exemplar av verk *som utsänts i radio eller television eller som finns på en ljud- eller bildupptagning*. Den största betydelsen med de i bestämmelsen föreslagna ändringarna ligger i att även andra slags verk än de som avses i den nuvarande bestämmelsen omfattas av kompensationen på det som förutsätts av direktivet.

Till tillämpningsområdet för bestämmelsen hör i praktiken samma upptagningsunderlag som för närvarande. Avgiften uppbärs nuvarande för C- och VHS-kassetter, Minidisc-skivor, upptagande audio-cd-skivor (CD-R/RW audio), cd-skivor på vilka inlagringen sker genom en datamaskin (CD-R/RW), MP3-spelare, upptagande video-dvd-skivor (DVD-R/RW video, DVD-RAM, DVD+RW samt dvd-skivor som lagras med hjälp av en datamaskin (DVD-R/RW data, DVD-RAM, DVD+RW). För MP3-spelare som har ett fast minne har fastställts den högsta uppburna avgiften.

I den bestämmelse om fastställande av avgiftens storlek som ingår i 1 mom. föreslås en ändring, enligt vilken storleken av avgiften på anordningar fastställs på basis av anordningarnas speltid eller upptagningskapacitet. Avgiftens storlek fastställs årligen genom förordning av undervisningsministeriet i enlighet med 3 mom. Anordningar som är avsedda för yrkesmässigt bruk omfattas inte av avgiften.

I paragrafens 2 mom. som gäller återförsäljares subsidiära betalningsskyldighet, enligt vilken återförsäljaren skall på anmodan av den organisationen som uppbär avgiften bevisa att en i 1 mom. avsedd avgift har betalats, föreslås ett förtydligande tillägg. Återförsäljaren skall bevisa att i 1 mom. avgift har betalats till en organisation som uppbär avgiften. Ändringen syftar till att förhindra att betalningsskyldiga hävdar att avgift enligt

bestämmelserna i lagen har betalats t.ex. inkluderat i priset av varan när det betalats till leverantören. Genom den nya bestämmelsen framhävs att en avgift enligt lagen har betalats på rätt sätt endast då när den har betalats till den organisation som uppbär avgiften. Återförsäljaren skall härmed vid inköp av varan försäkra sig om att avgiften lagligen har betalats.

Vidare föreslås en ändring i bestämmelsen om återförsäljares regressrätt, enligt vilken återförsäljaren har rätt att återkräva avgiften inte bara hos tillverkaren eller importören, utan även hos en annan återförsäljare. Enligt den nuvarande bestämmelsen kan återförsäljare inte inkräva sina regressfordringar hos återförsäljare högre upp i ansvarskedjan.

Enligt paragrafens nuvarande 3 mom. fastställer undervisningsministeriet årligen avgiftens storlek efter att ha förhandlat med organisationer som företräder sådana tillverkare och importörer samt upphovsmän som avses i 1 mom. När bestämmelserna om kassettagift antogs i början av 1980-talet diskuterades även en modell enligt vilken tillverkare av bandspelare och andra upptagningsanordningar samt importörer och rättsinnehavare skulle åläggas att sluta avtal om avgiftens storlek. För att säkerställa att förhandlingar och fastställande av avgiftsbeloppet skall kunna ske utan dröjsmål, bestämde man sig för en sådan lösning av det praktiska genomförandet enligt vilken undervisningsministeriet med stöd av 26 a § 3 mom. fastställer avgiftens storlek efter att ha förhandlat med ovan nämnda instanser.

Det föreslås att bestämmelsen ändras så att de anordningar som hör till tillämpningsområdet för avgiften fastställs årligen genom en förordning av statsrådet. Vid fastställande av de anordningar som hör till tillämpningsområdet för avgiften genom förordning av statsrådet bör å ena sidan anordningarnas marknadsställning tas i beaktande dvs. i vilken utsträckning avsedda anordningar säljs till konsumenter, och å andra sidan det i hur vid omfattning anordningarna används för framställning av exemplar för privat bruk.

Det föreslås att storleken av avgiften fastställs såsom nuvarande genom förordning av undervisningsministeriet. Vidare föreslås att synpunkterna av de i 1 mom. avsedda tillver-

karna och importörerna samt organisationerna som företräder upphovsmän angående avgiftens storlek och de anordningar som hör till området för avgiften, skall tas i beaktande i enlighet med de nuvarande bestämmelserna. Således föreslås att den i lagen ingående förhandlingsskyldigheten bibehålls.

Enligt den föreslagna ändringen i 3 mom. skall avgiftens belopp fastställas till ett sådant belopp att den kan anses utgöra en rimlig kompensation för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk. Enligt ingresspunkt 35 i direktivet kan en faktor som påverkar avgiftens storlek vara den skada som upphovsmannen åsamkas av åtgärden, dvs. användningen av materialet. Även den verkliga utsträckning i vilken tekniska skyddsåtgärder har använts bör beaktas i avgiftens storlek. Även andra särskilda omständigheter än de i ingresspunkten avsedda förhållandena kan inverka på avgiftens storlek.

Enligt den föreslagna ändringen i paragrafens 3 mom. skall undervisningsministeriet för avgiften fastställa även en övre gräns, vilken tillämpas som en fast kompensationsavgift ifall den på basis av speltiden eller upptagningskapacitet bestämda avgiften i annat fall skulle överskrida denna gräns. Genom bestämmelsen görs avgiftens storlek skälig i situationer där upptagningskapaciteten av minnesenheten eller annat underlag, som används för upptagning av materialet, har avsevärt stigit till följd av teknikens framgång.

Vid bedömningen av kompensationsavgiftens rätta storlek bör man ta hänsyn till hur stort det i avgifter på upptagningsunderlag uppburna totala beloppet är i förhållande till den totala omfattningen av den kopiering som sker för enskilt bruk. Vid fastställandet av avgiftens storlek skall det göras en bedömning av om den kompensation i form av avgifter som uppbärs ur olika källor står i rätt proportion till mängden av privatkopieringen. Denna bedömning kan t.ex. omfatta en utredning av vilken typ av skyddat material som kopieras för enskilt bruk och kopieringens omfattning, för att därefter kunna bedöma den rätta kompensations för rättsinnehavarna som ersättning för användning av denna typ. Då kan både själva användningen och synpunkterna som hör ihop den och de

uteblivna ersättningarna bedömas.

Till 3 mom. skall fogas en bestämmelse enligt vilken man vid fastställandet av avgiftens storlek bör beakta i vilken utsträckning tekniska åtgärder har använts för skydd av verken. Enligt bestämmelsen skall i fråga om rimlig kompensation beaktas den verkliga användningen av tekniska åtgärder. Enligt artikel 5.2 punkt b i direktivet, som gäller framställning av exemplar för privat bruk, skall i fråga om rimlig kompensation hänsyn tas till "huruvida tekniska åtgärder som avses i artikel 6 har tillämpats på det berörda verket eller inte". Tekniska skyddsåtgärder möjliggör individuell licensiering av användningen varav upphovsmannen får ersättning. Av denna anledning föreslås att avgiften inte skall påföras endast sådana underlag, på vilka upptas material som skyddas med hjälp av tekniska åtgärder och som således hör till området för separat licensiering. I praktiken kan den verkliga användningen av tekniska åtgärder beaktas i avgifternas storlek.

I ingresspunkt 35 i direktivet nämns även sådana situationer där det inte kan förutsättas någon särskild eller separat betalning till rättsinnehavare. Sådana situationer är enligt direktivet t.ex. de fall när separat licensavgift eller annan ersättning för användning betalas för enskilt bruk samt situationer där framställningen av exemplar orsakar rättsinnehavaren endast obetydligt förfång. Nämnda uttalandena i ingressen gäller närmast utdelningen av den uppburna avgiften till rättsinnehavarna.

I 1 mom. föreslås även en ändring av teknisk natur som gäller bestämmelsen om den organisation genom vars förmedling kompensationen betalas. Enligt förslaget skall organisationen företräda ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område. Ändringen grundar sig på samma skäl som i den allmänna motiveringen och i detaljmotiveringen till 26 § har angetts för revideringen av avtalslicensbestämmelserna i 2 kap.

Ändringen av avgiften från ersättning till rimlig kompensation förutsätter att ordet "ersättning" som används i 1 mom. ändras till "kompensation". I 3 mom. ändras uttrycket "skälig ersättning" till "rimlig kompensation".

26 b §. Det föreslås att uttrycket "en organisation som företräder ett flertal finska upphovsmän inom ett visst område" i paragrafen ändras så att en i 26 a § avsedd avgift uppbärs av "en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område" som godkänts av undervisningsministeriet. Motiveringen för denna ändring är densamma som för revideringen av avtalslicensbestämmelserna i 26 §, och har angetts i den allmänna motiveringen och i detaljmotiveringen till 26 §.

Till paragrafen föreslås ett tillägg, enligt vilket undervisningsministeriets beslut om godkännande av organisation trots sökande av ändring skall iaktas till dess ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft. Bestämmelsen är en förutsättning för att systemet skall fungera.

Vidare föreslås att i villkoren för godkännande av en organisation tas in ett omnämnande om att dispositionsplanen för avgiftens avkastning fastställs efter avdrag av kostnader för uppbörd och administration. Detta tillägg fastställer den praxis som för närvarande iaktas vid uppbärningen av avgiften och utdelningen av dess avkastning.

26 e §. Paragrafen innehåller bestämmelserna som återbäring av avgiften och befrielse från avgift

Med professionell framställning av exemplar avses i denna punkt liksom i punkt 4 även yrkesmässig framställning av exemplar. Bestämmelsen omfattar förutom anordningar, som t.ex. företaget, sammanslutningen eller myndigheten har använt för framställning av exemplar av skyddat material för spridning till utomstående, även också anordningar som använts för internt bruk. I 30 § upphovsrättsförordningen har yrkesmässigheten specificerats till att omfatta verksamheten i läroanstalter och högskolor.

Förteckningen i 1 mom. över anordningar som berättigar till återbäring av avgift föreslås kompletteras. Bestämmelsen i 2 punkten föreslås utsträckas till att omfatta även andra situationer än yrkesmässig upptagning av ljud eller bild. Rätt till återbäring föreslås gälla i fråga om anordningar som används för yrkesmässig framställning av exemplar av sådant material som skyddas med stöd av upphovsrättslagen.

I momentets 3 punkt föreslås en teknisk ändring, varigenom tillämpningsområdet för avgiftsåterbäringen utsträcks till att omfatta anordningar som används för framställning av ljud- och bildupptagningar eller andra upptagningar för användning av personer med funktionshinder.

Det föreslås att som en ny 4 punkt, varvid den nuvarande 4 punkten blir 5 punkt, till detta moment fogas en bestämmelse enligt vilken återbäring av avgift kan fås även för anordning som används som minnes- eller lagringsanordning för databehandling i yrkesmässig verksamhet. Typiska exempel på sådana anordningar är cd-r-skivor och dvd-r-skivor som används t.ex. för säkerhetskopiering eller i samband med planeringsarbete som utförs med hjälp av dator eller för andra sådana former av databehandling i yrkesmässigt syfte som kräver stor minneskapacitet.

Det föreslås att paragrafens 2 mom. bibehålls oförändrad.

Som ett nytt 3 mom. till denna paragraf föreslås ingå en bestämmelse som möjliggör att den organisation som uppbär avgiften kan ingå avtal med en i 26 a § avsedd tillverkare, importör eller återförsäljare om att företag eller andra yrkesmässiga användare kan köpa en i 26 a § 1 mom. avsedd anordning utan sådan kompensationsavgift som avses i det ifrågavarande momentet. På motsvarande sätt kan även avtalas om det att företag eller andra yrkesmässiga användare själva kan importera en sådan anordning för sitt eget företags- eller yrkesmässiga bruk utan kompensationsavgift.

En sådan producent, importör eller återförsäljare skall i försäljningssituationen försäkra sig om att köparen av anordningen är ett företag eller en yrkesmässig användare av dessa anordningar som har rätt till avgiftsåterbäring med stöd av 26 e § 1 mom. I avtal som avses i 3 mom. kan t.ex. tas in ett villkor enligt vilket en anordning kan säljas utan kompensationsavgift endast på villkor att försäljaren tillställer den organisation som uppbär avgiften sådana tillräckliga uppgifter om de anordningar som försäljaren har sålt utan kompensationsavgift som är nödvändiga för övervakningen av uppbörden.

Den föreslagna bestämmelsen fastställer organisationernas nuvarande praxis enligt

vilken yrkesmässiga användare genom avtal kan befrias från avgift.

26 g §. Det föreslås att i bestämmelsen i lagen, som innehåller ändringssökningsförbudet till undervisningsministeriets beslut gällande kassettavgiftens storlek enligt 26 a § 2 mom., godkännande av den uppbärande organisationen enligt 26 b § samt befriande av betalningsskyldighet enligt 26 e §, görs de tekniska ändringar som föranleds av ändringen av de nämnda bestämmelserna.

Det föreslås att från bestämmelsen som gäller ändringssökningsförbudet slopas hänvisningen till 26 a § 2 mom. om undervisningsministeriets beslut gällande storleken av kassettavgiften, eftersom det föreslås att avgiftens storlek fastställs genom förordning.

Hänvisningen till godkännandebeslutet gällande organisation som uppbär kassettavgiften föreslås slopas, eftersom beslutet i enlighet med den föreslagna 26 b § skall följas trots sökande av ändring tills det att ärendet avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft. Den nuvarande 26 g § är motstridig med den föreslagna 26 b §.

I hänvisningen gällande undervisningsministeriets beslut om befrielse från kassettavgift görs en teknisk ändring genom att ändra hänvisningen så att den hänvisar till 26 e § 1 mom. 5 punkten.

26 h §. I paragrafen görs en teknisk ändring som föranleds av den nya grundlagen. Närmare bestämmelser om ikraftträdelse av 2 a kap. utfärdas genom förordning av statsrådet.

I den gällande upphovsrättsförordningen har getts närmare bestämmelser om t.ex. de anordningar som omfattas av den i nuvarande 26 a § avsedda avgiften och uppbörden av avgiften. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen kan närmare bestämmelser utfärdas om t.ex. beräkning av avgift på anordningar på basis av upptagningskapaciteten och de principer som skall iakttas därvid. Ett utkast till ändring av upphovsrättsförordningen har bilagts till regeringspropositionen.

### 3 kap. Upphovsrättens övergång

29 a §. *Rätt till ersättning för uthyrning av exemplar av verk som upptagits på film eller fonogram.* I paragrafen föreslås ett tillägg en-

ligt vilket upphovsmannen har rätt att få en skälig ersättning från producenten för uthyrning även i det fall att upphovsmannens rätt att till allmänheten genom uthyrning sprida exemplar av verk som tagits upp på film har överlåtits till filmproducenten med stöd av 39 §.

Det föreslagna tillägget utgör en ändring av teknisk natur och föranleds av den föreslagna ändringen av presumtionsbestämmelsen i 39 §, varigenom presumptionen i fråga om film utsträcks till att omfatta varje form av tillgängliggörande för allmänheten.

39 §. *Avtal om filmning.* Det föreslås att presumtionsbestämmelsen i 1 mom. om överlåtelse av rätt till filmning utsträcks till att gälla alla relevanta sätt att utnyttja film: rätten att framställa exemplar av film samt rätten att göra filmen tillgänglig för allmänheten.

Rätten att "genom förevisning av filmen på biograf, i television eller annorledes göra verket tillgängligt för allmänheten" enligt den nuvarande ordalydelsen i 39 § omfattar efter de föreslagna ändringarna i 2 § 3 mom. på samma sätt som närvarande de rättigheter som ingår i rätten till tillgängliggörande för allmänheten, nämligen "överföring till allmänheten" och "offentligt framförande". Presumtionen föreslås omfatta rätten till spridning av exemplar av verk, inbegripet försäljning och uthyrning, som är en ny rättighet som omfattas av presumptionen.

I bestämmelsen kvarstår vidare de övriga rättigheterna som nämns i den nuvarande 39 § och som omfattas av presumptionen, dvs. rätten att förse filmen med text och rätten att spela in dess text på ett annat språk.

På samma sätt som den nuvarande bestämmelsen i 39 § tillämpas även den ändrade bestämmelsen i enlighet med 27 § 3 mom. endast om inte något annat har avtalats.

### 5 kap. Närstående rättigheter

Rubriken till 5 kap. ändras så att den motsvarar det i allmänhet använda uttrycket.

45 §. *Utövande konstnär.* Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ut-



övande konstnärers ensamrättigheter. Enligt de bestämmelser som är i kraft gäller utövande konstnärers rättigheter endast med avseende på framställning av litterära eller konstnärliga verk. Andra slag av framställningar omfattas inte av skyddet för utövande konstnärer.

Paragrafens 1 mom. gäller levande framföranden. I momentet föreslås en ändring som förutsätts enligt definitionen i artikel 2 punkt a i WIPO-fördraget om framföranden och fonogram (WPPT), enligt vilken även framföranden av uttryck av folklöre åtnjuter skydd.

I artikel 2 i den av Unesco i samarbete med WIPO år 1985 utgivna modellagen om skydd av folklöre ges en definition av "uttryck av folklöre". Till sådana uttryck hör produktioner som består av karakteristiska element i en konstnärlig tradition som utvecklats och upprätthålls av en gemenskap, eller som består av en av individer upprätthållen och utvecklad tradition som återspeglar gemenskapens konstnärliga tradition. I modellagen nämns särskilt sådana uttryck av folklöre som kan uttryckas i materiell form eller i form av framföranden. Till framföranden hör 1) verbala framställningar, såsom folksägner, folkdiktning och gåtor, 2) musikaliska uttryck, såsom folksånger och instrumentalmusik, samt 3) uttryck som sker med hjälp av rörelser, såsom folkdanser, lekar, konstnärliga ceremonier (ceremoniel) och ritualer. Till uttryck av folklöre i materiell form hör enligt modellagen produkter av folkkonst, särskilt teckningar, målningar, träsniderier och liknande produkter, samt instrument och arkitektur.

Enligt den föreslagna bestämmelsen skulle skyddade former av framföranden av uttryck av folklöre vara sådana framföranden som är jämförbara med framföranden av verk. För tillämpningen av lagen är inte nödvändigt att det görs en klar distinktion mellan framförande av folklöre och framförande av verk. Många framföranden som klassificeras som folklöre räknas redan nu som skyddade framföranden av verk. Exempel på framföranden som redan för närvarande åtnjuter ett skydd som normalt tillkommer utövande konstnärer är sådana framföranden av folkmelodier, dikter och berättelser som kan betraktas ett uttryck av en eller flera personers kreativitet

men vars upphovsman eller - män inte är kända. Genom den föreslagna utvidgningen av bestämmelsen skulle skyddet utsträckas till att omfatta t.ex. framförande av traditionella danser samt sceniska vigselceremonier som klassificeras som folklöre samt andra liknande framföranden.

Aktiviteter som leder till framställning av föremål (t.ex. spetsknyppling) samt spel (t.ex. kyykkä) utgör däremot inte sådana skyddade uttryck av folklöre som avses i bestämmelsen, trots att de i princip skulle kunna betraktas som folklöre. Framförande utgör inte något väsentligt element vid utövande av dessa aktiviteter. Av samma orsak skulle t.ex. lekar bli utanför tillämpningsområdet för bestämmelsen.

Paragrafens 2 mom. gäller upptagna framföranden. Enligt det nuvarande 2 mom. får ett framförande som har tagits upp på en ordning inte utan den utövande konstnärers samtycke kopieras eller spridas till allmänheten. Bestämmelsen gäller både ljud- och bildupptagningar av framföranden. Samtycke behövs dock inte för användning av ljud- eller bildupptagning vid radio- eller televisionutsändning eller annat offentligt framförande. För sådan användning av ljudupptagningar föreskrivs emellertid ersättningsrätt i 47 §. Vidare föreskrivs i 47 a § ersättningsrätt för användning av ett framförande som upptagits på en ljudupptagning i radio- eller televisionutsändning som sänds vidare. Ersättningsrätten gäller inte användning av bildupptagningar på motsvarande sätt.

Det föreslås att paragrafens 2 mom. ändras så att till utövande konstnärers ensamrättigheter både i fråga om ljud- och bildupptagningar skulle tilläggas den rätt till överföring till allmänheten på begäran som förutsätts i artikel 3.2 i direktivet.

Det föreslås vidare att paragrafens 2 mom. ändras så att utövande konstnärers rättigheter i fråga om ljudupptagningar grundar sig på de begrepp som använts i direktiven och på samma grundbegrepp som upphovsmäns rättigheter enligt lagens 2 §. Det föreslås att användning av ljudupptagningar i den utsträckning som avses i nuvarande 47 § blir fortfarande tillåtet med stöd av tvångslicens genom en ändring som görs i bestämmelsen i 47 §.

I fråga om framföranden som tagits upp på

bildupptagningar föreslås rättsläget förbli oförändrat med avseende på offentligt framförande och annan överföring till allmänheten än sådan som sker på begäran. Användning av bildupptagningar som nämnts skulle inte omfattas av ensamrätten eller ersättningsrätten. Det föreslås en ersättningsrätt i 47 a § för användning av musikupptagningar med visuella element.

Enligt 2 mom. 1 punkten i paragrafen gäller utövande konstnärers ensamrätt överföring av ett upptaget framförande på en annan anordning genom vilken det kan återges, dvs. kopiering eller framställning av exemplar. Det föreslås att samma uttryck används i denna bestämmelse som i 2 § om upphovsmäns ensamrättigheter. Detta uttryck användes även med avseende på utövande konstnärer före den lagändring som genomfördes 1995. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall ett framförande som upptagits på ett i 1 mom. avsett underlag inte utan utövande konstnärers samtycke få överföras på en annan anordning, genom vilken den kan återges.

Det föreslås att 2 mom. 2 punkten föreskriver om en ensamrätt till offentligt framförande av ett framförande som tagits upp så en ljudupptagning för en vid framförandet närvarande publik. Tillämpningsområdet av bestämmelsen gällande framföranden som tagits upp på ljud- eller bildupptagningar föreslås bli formulerade på samma sätt som tillämpningsområdet för 3 punkten.

Det föreslås att i 2 mom. 3 punkten föreskrivs om en ensamrätt till överföring till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg. Till överföringen till allmänheten av ett upptaget framförande omfattar även överföring på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till det upptagna framförandet från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer. Bestämmelsens uttryck följer således det uttryck som används i bestämmelsen om upphovsmäns rättigheter i lagens 2 §. Genom ändringen genomförs artikel 3.2 punkt a i direktivet.

Bestämmelsen i 2 mom. 2 och 3 punkten i paragrafen föreslås enligt 6 mom. inte gälla framföranden som tagits upp på bildupptagningar, vilka inte heller för närvarande omfattas av utövande konstnärers rättigheter i

fråga om överföring till allmänheten.

Användning av ljudupptagningar till de syften som redan nuvarande är tillåtna föreslås vara möjlig med stöd av ändrade bestämmelser i 47 §. Till ensamrätten kvarblir endast överföring som sker på begäran.

Det föreslås att i 2 mom. 4 punkten föreskrivs om en ensamrätt till spridning av ett upptaget framförande till allmänheten.

Det föreslås att den senare delen i paragrafens nuvarande 2 mom. som gäller skyddstiden flyttas till 3 mom.

I nuvarande 3 mom. föreslås flyttas till 4 mom. I momentet ingår en presumptionsbestämmelse om rätten till filmning av framförande, enligt vilken överlåtelse av rätt till filmning omfattar rätten att sprida ett upptaget framförande till allmänheten genom uthyrning, om inte något annat har avtalats. Denna presumtion förutsätts enligt uthyrningsdirektivet.

Det föreslås att den nämnda presumptionsbestämmelsen om överlåtelse av rättigheter ändras så att presumptionsbestämmelsen i 39 § 1 mom. om överlåtelse av rätt till filmning av verk tillämpas på motsvarande sätt även med avseende på utövande konstnärers framföranden, till den del det är fråga om sådan användning av framföranden som hör till området för utövande konstnärers ensamrätt. Detta innebär att överlåtelse av rätt till filmning av verk anses inbegripa rätten att framställa exemplar av filmen samt rätten att göra filmen tillgänglig för allmänheten på de sätt som ingår i utövande konstnärers rättigheter med avseende på framföranden som tagits upp i bildupptagningar.

Samtliga rättigheter som behövs för produktion och kommersiellt utnyttjande av bildupptagningar, samt de villkor som gäller överlåtelse av sådana rättigheter, kan givetvis göras till föremål för förhandlingar och avtal mellan den utövande konstnären och producenten av bildupptagningen. I likhet med upphovsmannarättigheterna blir presumptionsbestämmelsen dock i praktiken tillämplig på utövande konstnärers rättigheter endast i de fall där avtal om rättigheter inte har ingåtts mellan den utövande konstnären och producenten. Enligt 27 § 3 mom. tillämpas bestämmelsen i 39 § endast om något annat inte har avtalats.

Det att presumtionsbestämmelsen i 45 § 4 mom. ändras till en hänvisningsbestämmelse till 39 § inverkar inte på utövande konstnärers ersättningsrätt enligt 29 a §.

Hänvisningsbestämmelsen i 45 § 4 mom. föreslås flyttas till 5 mom. i paragrafen samtidigt som ordalydelsen i inledningen till bestämmelsen i 4 mom. föreslås harmoniseras med de hänvisningsbestämmelser som ingår i övriga paragrafer om närstående rättigheter i 5 kap.

Det föreslås att till 5 mom. fogas hänvisningar till 2 § 2 och 3 mom. i syfte att harmonisera utövande konstnärers ensamrättigheter med de rättigheter som tillkommer upphovsmän. Den exemplarframställningsrätt samt framförande-, överförings- och spridningsrätt som tillkommer utövande konstnärer motsvarar till sin utsträckning de rättigheter som tillkommer upphovsmän enligt lagens 2 §.

Till 5 mom. föreslås även fogas en hänvisning till bestämmelsen i 11 a § om tillfällig framställning av exemplar. Undantagsbestämmelsen i artikel 5.1 i direktivet om tillfälliga och flyktiga kopior som uppstår vid överföring och användning av material skall som tvingande regel utsträckas till att gälla även 45 §.

I fråga om konsumtion av spridningsrätten är huvudregeln i enlighet med den ändrade bestämmelsen i 19 § 1 mom. konsumtion inom gemenskapen inklusive Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I den nya 45 § 5 mom. föreslås därför slopas det onödiga omnämmandet om att spridningsrätten konsumeras endast till följd av försäljning eller annan varaktig överlåtelse med utövande konstnärers samtycke inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Till 5 mom. i vilken hänvisningsbestämmelserna ingår föreslås ingå nya hänvisningar till inskränkings- och avtalslicensbestämmelser i 2 kap. Samtidigt förnyas bestämmelsens svenskspråkiga formulering.

Ändringarna i 11 §, som innehåller allmänna bestämmelser om 2 kap., föreslås genom en hänvisningsbestämmelse gälla även utövande konstnärer och deras framföranden.

Den nya avtalslicensbestämmelsen i 13 a § om användning i informationssyfte föreslås tillämpas även på upptagna framföranden.

Hänvisningen till bestämmelsen i nuvarande 25 g § 3 mom., som flyttas till 13 a § 2 mom., föreslås bibehållas och ändras till en hänvisning till 13 a § 2 mom.

Bestämmelsen om studentexamen i 14 § 3 mom. föreslås genom hänvisning tillämpas även på utövande konstnärers rättigheter. I prov som ingår i studentexamen eller liknande prov får enligt förslaget även användas ljud- eller bildupptagningar av framföranden av verk.

Det föreslås att bestämmelserna om arkiv, bibliotek och museer i 16 a—16 e § kan tillämpas även på utövande konstnärers framföranden.

Bestämmelserna i 17 § 2 mom. om framställning av talböcker för användning av personer med funktionshinder föreslås i sin ändrade form tillämpas på motsvarande sätt även på utövande konstnärers framföranden. Samtidigt föreslås intas även en hänvisning till bestämmelsen i paragrafens 4 mom. enligt vilken paragrafen inte gäller framställning av exemplar eller överföring i kommersiellt syfte.

Eftersom ett offentligt anförande som avses i 25 c § även kan utgöra framförande av ett verk, föreslås att det genom en hänvisning till 25 c § möjliggörs att även framföranden av verk kan användas vid återgivning av offentliga anföranden.

Hänvisningen till 25 d § innebär att det nuvarande 25 g § 2 mom., som flyttats till 25 d § 4 mom. om på lag baserade deponerings- och förvaringsskyldigheten, fortfarande är tillämpligt på skyddade objekt som avses i 45 §.

Den nya hänvisningen till 25 f § 2 mom. motsvarar hänvisningen till den nuvarande 25 g § 1 mom. Bestämmelsen om efemära upptagningar och den nya avtalslicensbestämmelsen som tagits in i 25 f § 2 mom. föreslås på motsvarande sätt vara tillämpliga även på sådana rättsinnehavare och skyddade objekt som avses i 45 §.

Den nuvarande hänvisningen till 25 g § föreslås slopas som onödig.

Det föreslås att det tas in en hänvisning till avtalslicensbestämmelsen i 26 § som gäller samtliga sektorsvisa bestämmelser.

Övriga ändringar i de paragrafer som nämns i hänvisningsbestämmelsen i 45 § 5

mom. blir genom hänvisningar tillämpliga även på sådana rättsinnehavare och skyddade objekt som avses i 45 §.

Det föreslås att i ett nytt 6 mom. placeras en bestämmelse, enligt vilken bestämmelser i 2 mom. 2 punkten om ensamrätt till offentligt framförande av ett upptaget framförande samt 2 mom. 3 punkten om överföring av upptagna framföranden på annat sätt än på begäran inte skall tillämpas på ett framförande som tagits upp på en i 46 a § avsedd anordning, dvs. en bildupptagning. Till dessa rättigheter utsträcker sig de utövande konstnärernas rättigheter inte heller nuvarande.

46 §. *Producent av ljudupptagning.* Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

I 1 mom. ingår bestämmelser om ensamrättigheter som tillkommer producenter av ljudupptagningar. Till dessa hör enligt den nuvarande paragrafen rätten att kopiera upptagningen och sprida den till allmänheten. Samtycke behövs däremot inte för användning av ljudupptagning vid radio- eller televisionsutsändning eller annat offentligt framförande. I fråga om sådan användning av ljudupptagningar föreskrivs emellertid ersättningsrätt i 47 §. Vidare föreskrivs i 47 a § ersättningsrätt i fråga om användning av en ljudupptagning i en radio- eller televisionsutsändning, som sänds vidare.

Det föreslås att paragrafens 1 mom. blir ändrat så att fonogramproducentens ensamrättigheter grundar sig på de begrepp som använts i direktiven och på samma grundbegrepp som upphovsmäns rättigheter enligt lagens 2 §. Ensamrättigheterna föreslås omfatta även överföring till allmänheten som sker på begäran, vilket förutsätts enligt artikel 3.2 i direktivet. Användning av ljudupptagningar i den utsträckning som avses i de nuvarande bestämmelserna i 47 och 47 a § föreslås vara tillåten med stöd av tvångslicens. En bestämmelse om detta föreslås tas in i 47 §.

Enligt den nya 1 mom. 1 punkten gäller fonogramproducentens ensamrätt sådan överföring av en grammofonskiva eller annan anordning på vilken ljud har tagits upp som sker på en annan anordning genom vilken den kan återges, dvs. kopiering eller framställning av exemplar av upptagningen. Det föreslås att samma uttryck används i denna

bestämmelse som i 2 § om upphovsmäns ensamrättigheter. Detta uttryck användes även med avseende på utövande konstnärer före den lagändring som genomfördes 1995. Enligt den föreslagna bestämmelsen skulle en grammofonskiva eller en annan anordning, på vilken ljud har tagits upp, inte utan producentens samtycke få överföras på en annan anordning, genom vilken den kan återges.

Det föreslås att i 1 mom. 2 punkten föreskrivs om en ensamrätt till offentligt framförande av en ljudupptagning av ett framförande för en vid framförandet närvarande publik och i 3 punkten om en ensamrätt till överföring till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg. Till överföring till allmänheten ingår även att det upptagna materialet överförs till allmänheten på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till det upptagna materialet från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer. Genom denna ändring genomförs artikel 3.2 punkt b i direktivet. Uttrycken i bestämmelsen följer de uttryck som används i bestämmelserna om upphovsmäns rättigheter i lagens 2 §.

Användning av ljudupptagningar i de syften som avses i 2 och 3 punkterna, och för vilka användning redan för nuvarande är tillåtet, föreslås vara möjlig med stöd av de ändrade bestämmelserna i 47 §. Till området för ensamrätten föreslås bli kvar överföring till allmänheten som sker på begäran.

Det föreslås att i 1 mom. 4 punkten föreskrivs om ensamrätt till spridning av en ljudupptagning till allmänheten.

Slutdelen till den nuvarande paragrafen föreslås avskiljas till ett nytt 2 mom. och i den föreslås de ändringar som föranleds av den ändring i beräkningen av skyddstid som föreskrivs i artikel 11.2 i direktivet och som beror på ändringen av artikel 3.2 i skyddstidsdirektivet.

Enligt nuvarande 46 § 1 mom. beräknas skyddstiden om 50 år från upptagningsåret. Om emellertid upptagningen ges ut eller offentliggörs, dvs. om exemplar av upptagningen sprids på ett lovligt sätt eller om verket lovligt på ett annat sätt görs tillgängligt för allmänheten inom nämnda tidrymd om 50 år, beräknas skyddstiden från det år då upptagningen första gången gavs ut eller offentliggjordes. Om upptagningen både ges ut och

offentliggörs, bestäms skyddstiden från den första av dessa händelser.

Det föreslås att bestämmelsen som förflyttas till 2 mom. ändras i enlighet med den nämnda bestämmelsen i direktivet så att utgivning (dvs. spridning av exemplar av upptagningen) och offentliggörande (tillgängliggörande för allmänheten på annat sätt) inte längre utgör alternativa grunder för beräkning av skyddstiden för ljudupptagningar. Endast att upptagningen inte getts ut (dvs. exemplar av denna spritts till allmänheten) inom 50 år efter upptagningen, men har gjorts tillgänglig för allmänheten på annat sätt inom denna tid, beräknas skyddstiden om 50 år från detta tillgängliggörande för allmänheten som sker på annat sätt.

Bestämmelsen om beräkning av fonogramproducentens skyddstid som nu föreslås till 45 § 3 mom. om skydd för utövande konstnärer kvarstår oförändrad. Efter ändringen av sättet att beräkna fonogramproducentens skyddstid kan en utövande konstnär och en fonogramproducents rättigheter i samma fonogram i vissa fall ha olika längd. Detta beror på ändringen av skyddstidsdirektivet.

Paragrafens nuvarande hänvisningsbestämmelse i 46 § 2 mom. föreslås flyttas till 3 mom. i paragrafen.

Det föreslås att till 3 mom. tas hänvisningar till 2 § 2 och 3 mom. i syfte att harmonisera fonogramproducenters ensamrättigheter med de rättigheter som tillkommer upphovsmän och utövande konstnärer. Det föreslås att exemplarframställningsrätten samt framförings-, överförings- och spridningsrätten som tillkommer fonogramproducenterna motsvarar till sin utsträckning de rättigheter som tillkommer upphovsmän enligt lagens 2 §. Tillbestämmelsen föreslås ingå en hänvisning till bestämmelsen i 11 a § om tillfällig framställning av exemplar. Undantagsbestämmelsen i artikel 5.1 i direktivet om tillfälliga och flyktiga kopior som uppstår vid överföring och användning av material skall som tvingande regel utsträckas till att gälla även 46 §.

I fråga om konsumtion av spridningsrätten är huvudregeln i enlighet med den ändrade bestämmelsen i 19 § 1 mom. konsumtion inom gemenskapen inklusive Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I 46 § nya 3 mom. föreslås därför slopas det onödiga om-

nämmandet om att spridningsrätten konsumeras endast till följd av försäljning eller annan varaktig överlåtelse med fonogramproducentens samtycke inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Till det nämnda 3 mom. föreslås ingå även hänvisningar till allmänna bestämmelser om inskränkningar och avtalslicens i 2 kap. genom hänvisningar till 11 § 2—5 mom. (allmänna bestämmelser om 2 kap.), 13 a § (användning i informationssyfte), 14 § 3 mom. (studentexamen), 16 a—16 e § (arkiv, bibliotek och museer), 25 f § 2 mom. (ursprunglig radio- och televisionsutsändning) och 26 § (avtalslicens). Det föreslås att den nuvarande hänvisningen till 25 g § slopas. Samtidigt ändras bestämmelsens svenskspråkiga formulering något.

Bestämmelsen i 11 § 2 mom. om angivande av källa föreslås bli tillämplig på motsvarande sätt även i situationer där skyddade objekt som avses i 46 § används. Härvid skall rättsinnehavarens namn och källan anges så som god sed inom området kräver. När bestämmelsen tillämpas på angivande av fonogramproducentens namn skall hänsyn tas till den situation där ljudupptagningen används och till den teknik som används.

I hänvisningsbestämmelsen föreslås även tas in en hänvisning till 21 § om offentliga framträdanden. Den föreslagna hänvisningen är nödvändig på grund av den ensamrätt till offentligt framförande som föreslås ingå i 46 §.

Det föreslås att till bestämmelsen tillsätts en hänvisning till presumtionsbestämmelsen i 39 § 1 mom. Bestämmelsen föreslås gälla situationer där en ljudupptagning tas in i en film. Detta innebär att överlåtelse av rätt till filmning av verk anses inbegripa rätten att framställa exemplar av filmen samt rätten att göra filmen tillgänglig för allmänheten på de sätt som ingår i fonogramproducenternas rättigheter. Enligt 27 § 3 mom. tillämpas bestämmelsen i 39 § endast om något annat inte har avtalats.

Övriga ändringar i de paragrafer som nämns i hänvisningsbestämmelsen i 46 § 3 mom. blir genom hänvisningar tillämpliga även på sådana rättsinnehavare och skyddade objekt som avses i 46 §.

Enligt förslaget skall till paragrafen fogas

ett nytt 4 mom. enligt vilken bestämmelserna i 46 § inte tillämpas på en anordning som avses i 46 a § dvs. en bildupptagning. Bestämelsen behövs för att en bildupptagning som avses i 46a § i allmänhet även alltid är en anordning som avses i 46 §.

46 a §. *Producent av bildupptagning*. Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

I 1 mom. ingår bestämmelser om ensamrättigheter som tillkommer producenter av bildupptagningar. Till dessa hör rätten till kopiering av upptagningen och spridning till allmänheten.

Det föreslås att till 1 mom. fogas en bestämmelse om ensamrätt till överföring på trådbunden eller trådlös väg på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till det upptagna materialet från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer. Genom ändringen genomförs artikel 3.2 punkt c i direktivet.

Det föreslås att paragrafens 1 mom. förtydligas genom att de enskilda ensamrättigheterna avskiljs till var sin numrerad punkt. Den senare delen av nuvarande momentet, som innehåller bestämmelsen om beräkning av skyddstiden i det fall att upptagningen utges eller offentliggörs inom 50 år från upptagandet, föreslås avskiljas till var sitt moment. Enligt den nya 2 mom. är skyddet som avses i 1 mom. i kraft till dess att 50 år har förflutit från utgången av det år då upptagningen första gången utgavs eller offentliggjordes.

Det föreslås att paragrafens nuvarande hänvisningsbestämmelse förflyttas till paragrafens 3 mom. Till bestämmelsen föreslås ingå en hänvisning till bestämmelsen i 11 a § om tillfällig framställning av exemplar. Undantagsbestämmelsen i artikel 5.1 i direktivet om tillfälliga och flyktiga kopior som uppstår vid överföring och användning av material skall som tvingande regel utsträckas till att gälla även 46 a §.

I fråga om konsumtion av spridningsrätten är huvudregeln i enlighet med den ändrade bestämmelsen i 19 § 1 mom. konsumtion inom gemenskapen inklusive Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I 46 a § nya 3 mom. föreslås därför slopas det onödiga omnämmandet om att spridningsrätten konsumeras endast till följd av försäljning eller annan varaktig överlåtelse inom Europeiska

ekonomiska samarbetsområdet.

Till den nämnda 3 mom. föreslås ingå även hänvisningar till allmänna bestämmelser om inskränkningar och avtalslicens i 2 kap. genom hänvisningar till 11 § 2—5 mom. (allmänna bestämmelser om 2 kap.), 13 a § (användning i informationssyfte), 14 § 3 mom. (studentexamen), 16 a—16 e § (arkiv, bibliotek och museer), 25 f § 2 mom. (ursprunglig radio- och televisionsutsändning) och 26 § (avtalslicens). Den nuvarande hänvisningen till 25 g § föreslås slopas. Samtidigt ändras bestämmelsens svenskspråkiga formulering något.

Bestämmelsen i 11 § 2 mom. om angivande av källa föreslås tillämpas på motsvarande sätt även i situationer där skyddade objekt som avses i 46 a § används. Härvid skall rättsinnehavarens namn och källan anges så som god sed inom området kräver. När bestämmelsen tillämpas med avseende på angivande av namnet och källan på producenten av bildupptagningen skall hänsyn tas till den situation där bildupptagningen används och till den teknik som används.

Övriga ändringar i de paragrafer som nämns i hänvisningsbestämmelsen blir genom hänvisningar tillämpliga även på sådana rättsinnehavare och skyddade objekt som avses i 46 a §.

47 §. *Användning av ljudupptagningar*. Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

I nuvarande 47 § ingår bestämmelser om utövande konstnärers och fonogramproducenters rätt till ersättning för sådan användning av framföranden som tagits upp i ljudupptagningar, och sådan användning av ljudupptagningar som äger rum vid radio- eller televisionsutsändning eller annat offentligt framförande. Användningen kan ske utan den utövande konstnärers eller fonogramproducentens samtycke. För användningen skall dock betalas en ersättning.

Användning av en ljudupptagning i den utsträckning som avses i den nuvarande bestämmelsen i 47 § skall fortfarande möjliggöras med stöd av bestämmelserna i 47 §. Till följd av ändringarna i 45 och 46 § blir bestämmelserna i 47 § tvångslicensbestämmelser till sin natur. Användning av ljudupptagningar skulle vara tillåtet direkt med stöd

av lag men för användningen skall en ersättning betalas.

Paragrafen kommer i stället för de nuvarande fyra moment innehålla sex moment.

Enligt 2 mom. i paragrafen får en ljudupptagning användas 1) direkt och indirekt i offentligt framförande, 2) i annan ursprunglig överföring till allmänheten än sådan som sker på begäran, 3) för vidareändning. De mest centrala formerna av överföring som avses i 2 punkten är radio- och televisionutsändningar oberoende av om de sker på trådbunden eller trådlös väg samt olika former av överföring som sker via nätverk frånsett överföring som sker på begäran.

Enligt paragrafens 2 mom. skall till fonogramproducenten och den utövande konstnären vars framförande upptagits på en i 1 mom. avsedd anordning och som används i de syften som uppräknats i bestämmelsen, ersättning betalas. Ersättning för offentligt framförande och för annan ursprunglig överföring till allmänheten än sådan som sker på begäran skall betalas via en organisation som företräder ett flertal sådana utövande konstnärer och fonogramproducenter vars på framföranden som tagits upp på upptagningar och fonogram används i Finland. Det föreslås att ersättning för användning av ljudupptagningar till vidareändning betalas via en avtalslicensorganisation som avses i 25 h §, som fungerar som en avtalslicensorganisation i fråga om vidareändningsrättigheterna som tillkommer upphovsmän.

Det föreslås att utövande konstnärers och fonogramproducenters rätt att erhålla ersättning från organisationen förfaller inom tre år från utgången av det år då användningen ägde rum. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i den nuvarande 47 § 1 mom. Rättsinnehavarnas ersättningsrätt föreslås förfalla på samma sätt som i ersättningen i 47 §.

Till 3 mom. föreslås ingå en bestämmelse om att en organisation som uppbär sådana i 1 mom. 1 och 2 avsedda ersättningar skall vara godkänd av undervisningsministeriet. Bestämmelserna om godkännande av organisationen och om sökande av ändring i ett sådant beslut föreslås motsvara bestämmelserna i 26 § om godkännande av en avtalslicensorganisation. En organisation kan godkännas för viss tid, högst fem år.

Den nuvarande lagens 47 § 2—5 mom. skall flyttas oförändrade till 4—6 mom.

*47 a §. Ersättning för användning av en musikupptagning med visuella element.*

Det föreslås att det i bestämmelsen föreskrivs om rätten till användningsersättning av en musikupptagning med visuella element och före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

Offentligt framförande eller annan överföring till allmänheten än sådan som sker på begäran av ett musikaliskt verk som sker upp i en i 46 a § avsedd bildupptagning hör, varken enligt de nuvarande bestämmelserna om ersättning för användning av ljudupptagning eller enligt de föreslagna avtalslicensbestämmelserna, till området för ersättning eller avtalslicens. Det föreslås att i 47 a § föreskrivs om rätten till ersättning för användning av musikupptagning med visuella element.

Enligt den föreslagna bestämmelsen i 1 mom. har den som framför ett musikaliskt verk rätt till ersättning för användning av ett framförande som upptagits på en i 46 a § avsedd anordning vid offentligt framförande eller annan överföring till allmänheten än sådan som sker på begäran, om innehållet i det framförande som upptagits på en i 46 a § avsedd anordning huvudsakligen utgörs av framförandet av det musikaliska verket. Överföring till allmänheten omfattar, på samma sätt som i 45 § 2 mom. 4 punkten, både utsändning i radio eller television och vidareändning som annan överföring till allmänheten frånsett sådan överföring som sker på begäran.

Produktionen av bildupptagningar där musiken spelar huvudrollen ökar, och upptagningarna används för samma ändamål som grammofonskivor. I enlighet med den föreslagna bestämmelsen skall ersättning betalas t.ex. för användning av sådana cd-skivor i vilka även intagits videoupptagningar, samt sådana produkter som enbart innehåller rörliga bilder och musik och i vilka framförandet av ett musikaliskt verk har gestaltats visuellt i form av en musikvideo. Rätten till ersättning föreslås omfatta även offentligt framförande och användning i radio- eller televisionutsändning av upptagningar med visuella element av opera- eller konsertframföran-

den.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om betalning av ersättning, enligt vilken ersättningen betalas genom förmedling av en av undervisningsministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal utövande konstnärer och vilkas på anordningar upptagna framföranden används i Finland. Den föreslagna bestämmelsen är till sin natur en tvångslicens.

Enligt 3 mom. godkänner undervisningsministeriet organisationen för en viss tid om högst fem år. Undervisningsministeriets beslut skall iakttas till dess att ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

Som ett 4 mom. föreslås ingå en hänvisningsbestämmelse som motsvarar den nuvarande 47 § 2 mom. Enligt den tillämpas på ersättningsrätten i fall som avses i 1 mom. bestämmelsen i 11 § 2 mom. som gäller källangivningsplikten, citatbestämmelsen i 22 §, bestämmelsen om återgivning av dagshändelser i 25 b § samt bestämmelserna om övergång av upphovsrätt i 27 § 1 och 2 mom. samt 28, 29, 41 och 42 §.

Som ett nytt 5 mom. föreslås ingå en bestämmelse som motsvarar den nuvarande 47 § 3 mom. Enligt den skulle domstolen på yrkande av en part bestämma att användning som avses i 1 mom. skall få fortsätta endast med samtycke av den utövande konstnären tills ersättningen har betalats. En förutsättning är att användaren av anordningen har avtalat om storleken av ersättningen med de utövande konstnärerna eller att storleken har avgjorts i ett skiljemannaförfarande som avses i 54 §.

Om användaren underlåter betalning av ersättningen inom bestämd eller på annat sätt avgjord tid, kan domstolen med avseende på omständigheterna bestämma att användning får fortsätta endast med samtycke av rättsinnehavarna. Bestämmelsen avses tillämpas framför allt i situationer där användaren avsevärt strävar till att undvika betalning av ersättning.

48 §. *Radio- och televisionsföretag.* Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

I 1 mom. ingår bestämmelser om radio- och televisionföretags ensamrättigheter. Till dessa hör rätten att vidaresända sändningar,

rätten att ta upp sändningar på en anordning genom vilken de kan återges, samt rätten att återge televisionsutsändningar i lokaler till vilka allmänheten har tillträde mot avgift. Det föreslås att bestämmelsen bibehålls oförändrad.

I 2 mom. ingår bestämmelser om ensamrättigheter till sändningar som tagits upp. Till dessa hör rätten att kopiera upptagna sändningar, att återutsända dem och att sprida dem till allmänheten.

Det föreslås att till 2 mom. fogas en bestämmelse om ensamrätt till överföring till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till den upptagna utsändningen från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer. Genom ändringen genomförs artikel 3.2 punkt d i direktivet. Samtidigt förtydligas 2 mom. genom att avskilja de enskilda ensamrättigheterna till var sin numrerad punkt.

Därtill föreslås 2 mom. ändras så att skyddstiden om 50 år för sändarföretaget räknas från det år då utsändningen ägde rum, och inte som för närvarande från det år då den första utsändningen ägde rum. Den nuvarande bestämmelsen, som grundar sig på en bestämmelse i uthyrningsdirektivet, innehåller ett begreppsligt fel. Om skyddstiden räknas från den första utsändningen, hänför sig skyddet till innehållet, dvs. programutbudet (programming), och skyddet utgör således inte ett skydd av den programtransporterande signalen. För att det verkligen skall röra sig om skydd av signalen, bör skyddstiden räknas separat från tidpunkten för varje utsändning. Den föreslagna ändringen medför inte i några som helst fall en förkortning av den skyddstid som föreskrivs i direktivet, och står således i överensstämmelse med det nämnda direktivet.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. (varvid nuvarande 3 mom. blir 4 mom.), som innehåller en bestämmelse enligt vilken paragrafens 1 och 2 mom. skall tillämpas på motsvarande sätt även på andra av sändarföretaget använda programtransporterande signaler än radio- eller televisionsutsändningar. Skyddet enligt 1 och 2 mom. föreslås således gälla programtransporterande signaler inom sändarföretaget och mellan företag i överföringskedjor som förmedlas via



marknät eller satellit.

En ovan avsedd signal får inte utan sändarföretagets samtycke användas för utsändning av det av signalen transporterade programmet, och får inte tas upp på en anordning genom vilken den kan återges. En signal som har tagits upp får inte heller kopieras, återut-sändas, spridas till allmänheten utan samtycke, och, i enlighet med den föreslagna nya 4 punkten i 2 mom., inte heller på begäran överförs till allmänheten.

En i bestämmelsen avsedd annan program-bärande signal än radio- eller televisionsut-sändning är en sådan signal, genom vilken sändarföretaget överför program t.ex. mellan sina egna verksamhetsställen eller genom vilken sändarföretag överför program sins- emellan. Det är fråga om en sådan signal även när radio- eller televisionsprogram upp- förs utomhus och signalen sänds från en ka- mera och mikrofon via sändare och överför- ringslänkar på platsen för uppförandet till sändarföretagets verksamhetsställe där denna tas upp för senare användning.

Den hänvisningsbestämmelse som flyttas till 4 mom. föreslås inte tillämpas på pro- gramtransporterande signaler som avses i det nya 3 mom.

Till nämnda 4 mom. föreslås ingå en hän- visning till bestämmelsen i 11 a § om tillfäll- lig framställning av exemplar. Undantagsbe- stämmelsen i artikel 5.1 i direktivet om till- fälliga och flyktiga kopior som uppstår vid överföring och användning av material skall som tvingande regel utsträckas till att gälla även 48 §. Samtidigt ändras hänvisningsbe- stämmelsens svenskspråkiga formulering nå- got.

I fråga om konsumtion av spridningsrätten är huvudregeln i enlighet med den ändrade bestämmelsen i 19 § 1 mom. konsumtion inom gemenskapen inklusive Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I 48 § 4 mom. föreslås därför slopas det onödiga om- nämmandet om att spridningsrätten konsume- ras endast till följd av försäljning eller annan varaktig överlåtelse inom Europeiska eko- nomiska samarbetsområdet.

Till nämnda 4 mom. föreslås ingå även hänvisningar till allmänna bestämmelser om inskränkningar och avtalslicens i 2 kap. ge- nom hänvisningar till 11 § 2—5 mom. (all-

männa bestämmelser om 2 kap.), 13 a § (an- vändning i informationssyfte), 14 § 3 mom. (studentexamen) samt 16 a—16 e § (arkiv, bibliotek och museer).

Bestämmelsen i 11 § 2 mom. om angivan- de av källa föreslås tillämpas på motsvarande sätt även i situationer där skyddade objekt som avses i 48 § används. Härvid skall rätts- innehavarens namn och källan anges så som god sed inom området kräver. När bestäm- melsen tillämpas med avseende på angivande av sändarföretagets namn skall hänsyn tas till den situation där radio- eller televisionsut- sändningen används och till den teknik som används.

Vidare föreslås en hänvisning till avtalsli- censbestämmelsen i 26 § tilläggas.

Övriga ändringar i de paragrafer som nämns i hänvisningsbestämmelsen i 48 § 4 mom. blir genom hänvisningar tillämpliga även på sådana rättsinnehavare och skyddade objekt som avses i 48 §.

49 §. *Framställare av kataloger och data- baser.* Före paragrafen infogas en mellanru- brik som beskriver paragrafens innehåll.

Tillverkare av databaser som omfattas av det särskilda skyddet av databaser skall enligt artikel 7 i databasdirektivet ha rätt att förbjuda återanvändning av databas eller del därav, med vilket avses att "hela eller en väsentlig del av innehållet i en databas görs tillgänglig för allmänheten genom spridning av exem- plar, uthyrning, on-line överföring eller över- föring i någon annan form". I enlighet där- med avsågs även bestämmelsen i 49 § bli stiftad. Detta framgår av motiveringen till lagändringen (RP 170/1997 rd).

I den finska språkdräkten i paragrafens 1 mom. föreslås en teknisk ändring. Uttrycket "saattamalla ne yleisön saataviin" ("göra dem tillgängliga för allmänheten") ändras till "saattamalla se yleisön saataviin". Efter denna ändring motsvarar den finska lagtexten såle- des den nuvarande svenska lagtexten "göra det [arbetet] tillgängligt för allmänheten".

Till 3 mom. föreslås ingå en hänvisning till bestämmelsen i 11 a § om tillfällig framställ- ning av exemplar. Direktivet förutsätter inte en sådan bestämmelse med avseende på det särskilda skyddet för databaser, och inte hel- ler med avseende på katalogskyddet. Med avseende på den föreslagna bestämmelsen

hänvisas till detaljmotiveringarna till 11 a §.

I fråga om konsumtion av spridningsrätten är huvudregeln i enlighet med den ändrade bestämmelsen i 19 § 1 mom. konsumtion inom gemenskapen inklusive Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Konsumtion inom gemenskapen i enlighet med nämnda bestämmelsen föreslås genom en hänvisningsbestämmelse tillämpas både på i 49 § 1 mom. 1 punkten avsedda kataloger och sådana i 2 punkten avsedda databaser som skyddas med stöd av det särskilda skyddet för databaser.

För att harmonisera hänvisningsbestämmelserna i paragraferna om närstående rättigheter föreslås ett tekniskt tillägg i form av en komplettering av hänvisningsbestämmelsen med en hänvisning till 27—29 §. Dessa paragrafer innehåller allmänna bestämmelser om överlåtelse av rättigheter. Principen om att rättigheter kan överlåtas gäller även utan uttrycklig bestämmelse samtliga de ekonomiska rättigheter som föreskrivs i upphovsrättslagen.

I fråga om bestämmelser om rättighetsöverlåtelse motsvarar hänvisningsbestämmelsen i 49 § efter den föreslagna ändringen den motsvarande bestämmelse som enligt 49 a § gäller skydd för fotografi som inte uppnår verkshöjd. På kataloger och databaser som avses i 49 § tillämpas även bestämmelsen i 28 § om rätt att förbjuda vidareöverlåtelse.

Till paragrafens 3 mom. föreslås även fogas hänvisningar till allmänna inskränkings- och avtalslicensbestämmelser i 2 kap. genom hänvisningar till 11 § 3—5 mom. (allmänna bestämmelser om 2 kap.) i tillägg till den nuvarande hänvisningen till 11 § 2 mom., 13 a § (användning i informationssyfte) samt 16 a—16 e § (arkiv, bibliotek och museer). Därtill föreslås den nuvarande hänvisningen till 25 g § bibehållas och i enlighet med paragrafens ändrade innehåll gälla avtalslicensbestämmelsen om återutsändning av arkiverade televisionsprogram.

Övriga ändringar i de paragrafer som nämns i hänvisningsbestämmelsen i 49 § 3 mom. blir genom hänvisningar tillämpliga även på sådana rättsinnehavare och skyddade objekt som avses i 49 §.

49 a §. *Fotograf*. Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens

innehåll.

Bestämmelsen i 49 a § gäller skydd av sådana fotografier som inte skyddas som verk med stöd av 1 § upphovsrättslagen. Enligt den gällande bestämmelsen omfattar fotografens ensamrätt rätten till framställning av exemplar av sina fotografier och att visa dem offentligt. Denna bestämmelse i 49 a § om fotografier som inte utgör verk skall ändras så att skyddet med avseende på rättigheter förenhetligas så att det motsvarar det skydd som gäller för fotografier som utgör verk.

Det föreslås att paragrafens 1 mom. ändras så att fotografen har uteslutande rätt att förfoga över sina fotografier, i oförändrat eller förändrat skick, genom att framställa exemplar av dem och genom att göra dem tillgängliga för allmänheten. Innehållet i rätten till tillgängliggörande för allmänheten fastställs i enlighet med bestämmelsens 2 § 3 mom. och omfattar även en vidsträckt rätt till överföring till allmänheten, inbegripet rätten till sådan överföring till allmänheten som sker på begäran. Detta fastställs i den hänvisningsbestämmelse till 2 § 3 mom. som fogas till paragrafens 2 mom.

Till 2 mom. föreslås ingå en hänvisning till bestämmelsen i 11 a § om tillfällig framställning av exemplar. Direktivet förutsätter inte en sådan bestämmelse med avseende på de skyddade objekt som avses i 49 a §. Med avseende på den föreslagna bestämmelsen hänvisas till detaljmotiveringarna till 11 a §.

Eftersom rättsinnehavare till sådana fotografier som avses i 49 a § enligt den föreslagna bestämmelsen i 1 mom. även föreslås ha rätt till spridning av exemplar, föreslås att 19 § 1 och 2 mom. om spridning av exemplar genom en hänvisningsbestämmelse tillämpas även på fotografier som avses i 49 a §. Beträffande konsumtion av spridningsrätt föreslås att principen om konsumtion inom gemenskapen inklusive Europeiska ekonomiska samarbetsområdet tillämpas enhetligt på alla skyddsobjekt som anges i lagen. På samma sätt som i fråga om exemplar av verk förutsätter även uthyrning av exemplar av sådana fotografier som avses i 49 a § rättsinnehavarens tillstånd i enlighet med 19 § 2 mom.

Till momentet föreslås ingå en ny hänvisning till 13 a § (användning i informations- syfte) samt 16 a—16 e § (arkiv, bibliotek och

museer). En hänvisning föreslås göras även till 17 § 1 mom. som gäller personer med funktionshinder. Den nuvarande hänvisningen till 25 g § föreslås bibehållas och i enlighet med paragrafens ändrade innehåll gälla avtalslicensbestämmelsen om återutsändning av arkiverade televisionsprogram.

Övriga ändringar i de paragrafer som nämns i hänvisningsbestämmelsen i 49 a § 2 mom. blir genom hänvisningar tillämpliga även på sådana rättsinnehavare och skyddade objekt som avses i 49 a §.

50 §. *Pressmeddelande*. Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

#### 5 a kap. **Tekniska åtgärder och elektronisk information om rättighetsförvaltning**

Det föreslås att i det nya 5 a kap. tas in bestämmelser om förpliktelser i fråga om sådana tekniska åtgärder som avses i artikel 6 i direktivet och sådan elektronisk information om rättighetsförvaltning som avses i artikel 7.

50 a §. *Förbud mot kringgående av tekniska åtgärder*. I 1 mom. föreslås att kringgående av sådana effektiva tekniska åtgärder som har installerats i ett verk som skyddas med stöd av upphovsrättslagen skall förbjudas. Bestämmelsen gäller således inte sådana tekniska åtgärder för skydd av ett verk vars skyddstid har gått ut eller som aldrig varit skyddat. Kringgående av tekniska åtgärder som används för skydd av sådana verk samt spridning och liknande åtgärder med avseende på en anordning för att kringgå sådana tekniska åtgärder kan eventuellt vara förbjudet enligt lagen om förbud mot vissa avkodningssystem (1117/2001). Framställning, införsel och spridning av sådana anordningar kan bli straffbart som avkodningssystemsbrott enligt strafflagens 38 kap. 8 a §. Genom bestämmelsen sätts artikel 6.1 i direktivet i kraft.

I bestämmelsen i 1 mom. föreslås ett förtydligande av bestämmelsens tillämpningsområde, enligt vilket bestämmelsen även gäller sådana tekniska åtgärder som någon annan med upphovsmannens tillstånd har in-

stallerat till skydd för ett verk. Förtydligandet strävar till att omfatta alla de situationer där tekniska åtgärder i verkligheten används för att skydda verk.

Som kringgående av tekniska åtgärder anses åtgärder genom vilka de använda tekniska åtgärderna görs ineffektiva, eller genom vilka deras funktion påverkas så att de inte längre fungerar på det avsedda sättet.

Brott mot i paragrafen bestämt förbud föreslås vara straffbart med stöd av 56 e § som förseelse gällande kringgående av tekniska åtgärder. En strängare straffbestämmelse föreslås intas in i 49 kap. strafflagen.

Frågan om vem som olagligt har kringgått en teknisk åtgärd och bär ansvar för handlingen avgörs av domstol på grundval av normal bevisning.

I bestämmelsen avsedda tekniska åtgärder är sådana i artikel 6.3 i direktivet avsedda tekniker, anordningar eller komponenter, som har utformats att vid normalt bruk förhindra eller begränsa handlingar med avseende på verk eller andra alster som inte är tillåtna av innehavaren av enligt lag föreskriven rätt. Tekniska åtgärder kan utföras t.ex. genom kryptering, omvandling eller ändring (vattenstämpel eller digital underskrift) eller åtkomstkontroll av verkets innehåll. Tekniska åtgärder som avses i denna bestämmelse kan utgöras av ett datorprogram. Skyddet kan även helt eller delvis ingå i en anordning med hjälp av vilken verket är avsett att användas i form av mikrokretsar eller genom mekanisk omkoppling av elektriska ledningar.

Kopieringsskydden för cd-skivor kan förverkligas på många sätt. Genom åtgärden kan bestämmas antalet tillåtna kopior, eller kopieringsskyddet kan begränsas till att gälla enbart användning i samband med datamaskiner. Kopieringsskyddet kan i vissa fall de facto hindra spelande av skivorna i apparater som inte stöder den använda åtgärden.

Regionkodning i dvd-skivor, sådan den i dag används, kan inte anses vara en teknisk åtgärd i den bemärkelsen direktivets 6.3 artikel avser. Regionkoden skyddar spridningsrätten endast indirekt genom att hindra tittandet av upptagningen på en annan region. Regionkoden hindrar inte spridningen av skivorna på något sätt.

Tekniska åtgärder anses vara tillräckligt ef-

fektiva när syftet med skyddet uppnås. Av effektiva tekniska åtgärder skall i praktiken klart framgå syftet med skyddet. Effektiva tekniska åtgärder skall vanligen inte heller kunna kringgå eller avkodas av misstag. I det fall att ett elektroniskt rättighetsförvaltningssystem innehåller system för tekniska åtgärder, kan även dessa system vara effektiva på det sätt som avses i paragrafen och därigenom skyddade mot kringgående.

I 2 mom. föreslås förbud mot spridning till allmänheten eller införsel i spridningssyfte av exemplar av sådana verk, vari en teknisk åtgärd som använts för skydd av verket har kringgåts i strid med 1 mom. Direktivet förutsätter inte uttryckligen ett sådant förbud. Förbudet är emellertid motiverat i syfte att trygga det förbud som gäller kringgående av tekniska åtgärder.

Det är fråga om sådant kringgående av tekniska åtgärder som avses i denna bestämmelse i sådana fall där någon t.ex. från ett lagligt framställt exemplar av ett verk, som med upphovsmannens samtycke har spridits till allmänheten, avlägsnar en i 50 a § 1 mom. avsedd teknisk åtgärd utan att ett nytt exemplar av verket samtidigt framställs. Ifall kringgående eller avkodning av en teknisk åtgärd förutsätter framställning av ett nytt exemplar av verket, är det fråga om olovlig framställning av exemplar och kränkning av upphovsrätten.

I paragrafens 2 mom. har inte föreslagits ingå ett förbud gällande användning för överföring till allmänheten av ett sådant verksexemplar vari en teknisk åtgärd kringgåts utan lov.

Upphovsmannens ensamrätt till överföring till allmänheten av sitt verk konsumeras inte. Överföring av verk till allmänheten förutsätter alltid upphovsmannens tillstånd, och användning av ett verk, vari tekniska åtgärder har kringgåts, vid olovlig överföring innebär således i sig ett intrång i upphovsmannens ensamrätt. Användning av ett verk, vari tekniska åtgärder har kringgåts, vid överföring som sker med upphovsmannens samtycke kan däremot innebära ett avtalsbrott i förhållandet mellan upphovsmannen och överföraren.

I paragrafens 3 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken förbudet mot kringgående

av tekniska åtgärder inte tillämpas på sådant kringgående av tekniska åtgärder som sker i samband med kryptografisk forskning. Denna lösning överensstämmer med direktivet. I ingresspunkt 48 i direktivet konstateras att det rättsliga skyddet för tekniska åtgärder i synnerhet inte får hindra kryptografisk forskning.

Forskning som gäller tekniska åtgärder, och som kan ske utan att åtgärderna kringgå, är givetvis tillåten. Sådant kringgående av tekniska åtgärder i forskningssyfte som avses i bestämmelsen gäller i främsta hand verifiering av t.ex. forskningsresultat som visar att en teknisk åtgärd kan kringgå på ett visst sätt. Användning av sådant material, vari tekniska åtgärder i forskningssyfte har kringgåts, är inte tillåtet i någon som helst form.

Till slutdelen av paragrafens 3 mom. föreslås en bestämmelse, enligt vilken förbudet mot kringgående av tekniska åtgärder inte tillämpas på kringgående av tekniska åtgärder som utförs av en enskild person för att lyssna eller se verket eller för att framställa ett exemplar för sitt personliga bruk av ett verksexemplar som lagligen anskaffats av personen. Verksexemplaret har lagligen anskaffats i bestämmelsens bemärkelse när äganderätten till exemplaret har övergått till användaren. Förbudet skulle däremot vara kringgående av tekniska åtgärder för sitt personliga bruk av material som blivit tillgänglig personen via Internet eller som personen lånat eller hyrt.

Köparen av en cd-skiva eller annat upptagningsexemplar har hittills antagit att verket som upptagningen innehåller kan lyssnas och ses med de nuvarande anordningarna. På liknande sätt har det antagits att det är möjligt att ta en brukskopia av ett verksexemplar som lätt tar skada till sitt personliga bruk eller att verksexemplaret kan föras över i ett annat upptagningsformat, t.ex. för bruk i en mp3-spelare.

Enligt propositionen skulle användning av lagligen anskaffade upptagningar kunna fortfarande ske lagligt trots de i upptagningen installerade tekniska åtgärder. Upptagningarnas tekniska egenskaper och marknaderna för upptagningarna utvecklas trots allt och det är inte klart i vilken utsträckning kringgående av tekniska åtgärder för personligt bruk är

skäligt och borde tillåtas i lagen.

I bruktagande av tekniska åtgärder och olika tekniska lösningar gällande privat kopiering bör således uppföljas och vid behov slutsatser göras gällande utveckling och användning av tekniska åtgärder samt om ändringsbehov i lagstiftning gällande den.

Att ha möjlighet att lyssna eller se lagligen anskaffat material eller framställa exemplar av det för sitt personliga bruk t.ex. för att överföra verket i annat upplagringsformat kan motiverat anses utgöra sådana åtgärder som bör vara möjliga utan hinder av tekniska åtgärder.

Tekniska åtgärder utgörs i praktiken vanligen av datorprogram. I 25 j och 25 k § fastställs de inskränkningar i upphovsrätten som gäller rätten att framställa exemplar av datorprogram. I paragraferna anges de allmänna villkor på vilka undersökning av datorprogram är tillåten. Enligt 25 j § 3 mom. får den, som har rätt att använda ett datorprogram iaktta, undersöka eller prova programmets funktion för att utröna de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer, under förutsättning att det sker vid laddning, visning, körning, överföring eller lagring av programmet. Om det handlar om att få nödvändig information för att uppnå samverkansförmågan mellan ett självständigt skapat program och andra program, är det med stöd av 25 k § tillåtet att kopiera programmets kod eller översätta kodens form.

Om inte ovan nämnda allmänna villkor är uppfyllda, är det inte heller tillåtet att i kryptografiskt forskningssyfte undersöka eller kringgå en teknisk åtgärd som består av ett datorprogram. Syftet med 25 k § är inte att möjliggöra kopiering av programmets kod eller översättning av kodens form för att uppnå samverkansförmåga med program för kringgående av tekniska åtgärder. Av denna anledning föreslås att i 25 k § tas in ett nytt 4 mom. enligt vilket bestämmelserna i 25 k § inte tillämpas på införskaffande av information om tillverkning av en anordning för att kringgå tekniska åtgärder. Tillverkning av en kompatibel kodnyckel får ske enbart med skyddsprogramtillverkarens samtycke.

Enligt den föreslagna 50 a § 4 mom. tillämpas bestämmelserna i denna paragraf inte på tekniska åtgärder för skydd av datorpro-

gram. Direktivet förutsätter att artikel 6 i direktivet inte tillämpas på datorprogram. Undersökning av datorprogram kan ske med stöd av bestämmelserna i 25 j och 25 k § upphovsrättslagen, och endast i sådana syften som avses i de nämnda paragraferna.

50 b §. *Förbud gällande tillverkning och spridning av anordningar för att kringgå tekniska åtgärder.* I paragrafen föreslås ett förbud mot tillverkning eller införsel i spridningssyfte, spridning till allmänheten, (inbegripet försäljning och uthyrning), marknadsföring i försäljnings- eller uthyrningssyfte eller innehav i kommersiellt syfte av redskap (anordningar, produkter eller komponenter) som möjliggör eller underlättar kringgående av tekniska åtgärder samt tillhandahållande av tjänster i syfte att kringgå tekniska åtgärder.

Alla de ovan nämnda åtgärderna, inbegripet tillverkning (eng. manufacture) är till sin natur sådana åtgärder som inte hör till den enskilda sfären. I ingresspunkt 49 i direktivet anges att "det rättsliga skyddet för tekniska åtgärder påverkar inte tillämpningen av nationella bestämmelser som förbjuder privat innehav av anordningar, produkter eller komponenter för kringgående av tekniska åtgärder." Enbart privat innehav och framställning av redskap för kringgående eller avlägsnande av tekniska åtgärder kan anses falla utanför tillämpningsområdet för artikel 6.2 i direktivet och den föreslagna 50 b §.

Däremot är t.ex. privat kringgående med hjälp av sådana redskap, fränsett det fall som avses i 50 a § 3 mom., förbjudet enligt 50 a §. Spridning av självtillverkade avkodningsredskap är förbjudet enligt 50 b §.

Tekniska åtgärder genomförs vanligen med hjälp av datorprogram, varvid även de redskap för kringgående eller avlägsnande av tekniska åtgärder utgörs av datorprogram. Såväl tekniska åtgärder som kringgående av dem kan även genomföras med hjälp av mikroretsar eller liknande. I vissa fall kan avkodningen eller kringgåendet utföras t.ex. genom att ändra kopplingarna på ett kretskort i en anordning.

Anordningar, produkter eller komponenter som avses i 50 b § är sådana elektroniska apparater och datorprogram samt dessas komponenter, med hjälp av vilka de använda tek-

niska åtgärderna kan kringgå eller avlägsnas. Exempel på avkodningsanordningar är s.k. "svarta boxar" och liknande hemterminaler för mottagning och avkodning av krypterade signaler utsända av kabel-tv- eller satellitbolag. När sådana anordningar tillverkas och sprids utan tillstånd av ifrågavarande kabel-tv-bolag, hör de till de anordningar som är förbjudna enligt 50 b §.

Ett exempel på förbjudet tillhandahållande av avkodningsredskap som avses i denna bestämmelse är saluförande av smartkort som behövs för mottagning av krypterade sändningar samt programmeringsanordningar som kan användas för att programmera smartkort. De anordningar som försäljaren tillhandahåller kan inte direkt användas för avkodning, men med hjälp av dem kan man tillverka ett sådant smartkort som behövs för avkodning.

Förbjudna tjänster som avses i denna paragraf är sådana tjänster som gör det möjligt att kringgå tekniska åtgärder genom användning av tjänsterna. Sådana kan utgöras av olika tjänster som avser tillhandahållande av tjänster för installering av förbjudna anordningar eller programvaror. Det kan vara frågan om i denna bestämmelse avsedda tjänster även när datorprogram för avkryptering som levereras till kunden via ett datanät. Ifall programmet levereras till kunden på ett fysiskt underlag (diskett, cd-skiva) är det fråga om en spridning till allmänheten av en anordning för att kringgå tekniska åtgärder. Det har ingen betydelse om installerings- eller avkodningstjänsten produceras för en privatperson eller för ett företag.

Även erbjudande av råd som gäller avlägsnande eller kringgående av tekniska åtgärder kan utgöra sådan i bestämmelsen avsedd förbjuden avkodningstjänst. T.ex. råd som ges på en webbsida kan utgöra erbjudande av förbjudna avkodningstjänster. Att enbart ge information om hur kringgående av en teknisk åtgärd kan utföras, kan i allmänhet inte anses utgöra erbjudande av avkodningstjänster, om informationen ges t.ex. via e-post inom avsändarens vänkrets, eller i en tidsningsartikel eller i samband med undervisning. Det är således med andra ord inte fråga om en i 2 mom. avsedd marknadsföring av kringgående eller om en tjänst som är avsedd

för att möjliggöra eller underlätta kringgående av tekniska åtgärder.

Den föreslagna bestämmelsen i 2 mom. anger i enlighet med artikel 6.2 i direktivet tre fall, där en anordning, produkt eller komponent eller en tjänst skall anses höra till de åtgärder som är förbjudna.

Till anordningar eller tjänster som omfattas av bestämmelsen och således är förbjudna hör, för det första, sådana anordningar och tjänster som marknadsförs, utannonseras eller hålls till salu i syfte att kringgå effektiva tekniska åtgärder. För det andra kan en förbjuden anordning eller tjänst vara en sådan anordning som endast har ett begränsat kommersiellt syfte eller användningsområde utöver kringgåendet. För det tredje kan en anordning eller tjänst som omfattas av förbudet vara huvudsakligen utformad, konstruerad, anpassad eller framtagen i syfte att möjliggöra eller underlätta kringgående av effektiva tekniska åtgärder för skydd av verk som skyddas med stöd av upphovsrättslagen.

Det är av väsentlig betydelse att en förbjuden anordning enligt bestämmelsen i 2 mom. 2 punkten endast får ha ett begränsat kommersiellt intresse utöver kringgåendet. I praktiken innebär det att förbudet endast gäller sådana anordningar vars övriga egenskaper inte är av den arten att de kan marknadsföras självständigt. Sådana egenskaper är av helt sekundär betydelse för anordningens huvudsakliga användningssyfte: t.ex. en klocka eller liknande egenskaper i anslutning till en videoanläggning. Om alltså anordningen kan användas för kringgående av tekniska åtgärder, men i tillägg till denna egenskap även har någon annan kommersiell betydelse av mer än begränsad art, är anordningen inte en i bestämmelsen avsedd förbjuden anordning.

Enligt den föreslagna 2 mom. 3 punkten anses som förbjudna anordningar även anordningar som huvudsakligen är utformade, konstruerade, anpassade eller framtagna i syfte att möjliggöra eller underlätta kringgående av effektiva tekniska åtgärder. Vid tillämpning av bestämmelsen skall tillverkarens huvudsakliga syfte iakttas. Syftet framgår av t.ex. det sätt på vilket anordningens egenskaper framställs av den som planerat eller på annat sätt utvecklat anordningen eller av den som tillverkar eller säljer anordningen. Om

anordningen tydligt är utformad eller tillverkad med tanke på kringgående, skall den betraktas som förbjuden enligt denna punkt. Om en anordning senare modifieras så att den får nya användningssyften som en följd av modifieringen, t.ex. så att ett datorprogram ändras så att det får nya användningsmöjligheter, har den som utformat eller tillverkat anordningen inte ansvar för de eventuella syften eller användningsmöjligheter som anordningen senare har fått.

För att skyddet för tekniska åtgärder skall vara proportionellt, så att det inte hindrar sådan användning av anordning eller åtgärder som har ett kommersiellt syfte eller användningsområde utöver kringgående av tekniska åtgärder, är det viktigt att rekvisiten för de i lagen definierade förbjudna anordningarna ges en snäv tillämpning.

Vem som i ett enskilt fall är ansvarig för en gärning avgörs enligt de allmänna straffrättsliga läroerna om gärningsmannaskap och delaktighet. Ansvarig för en annons om anordningar för att kringgå eller avlägsna tekniska åtgärder eller för tjänster som avser detta, som publicerats i en tidning eller tidskrift, är den som har lämnat in annonsen – inte utgivaren av den tidning som endast erbjuder annonsutrymme.

Brott mot förbud enligt denna paragraf föreslås vara straffbart med stöd av 56 e § som förseelse gällande kringgående av tekniska åtgärder. En strängare straffbestämmelse om brott mot förbudet föreslås tas in i 49 kap. strafflagen.

Enligt 3 mom. tillämpas paragrafens bestämmelser inte på tekniska åtgärder som används för skydd av datorprogram. Detta är den lösning som förutsätts enligt direktivet.

50 c §. *Användning i vissa fall av verk som skyddats med tekniska åtgärder.* Paragrafen innehåller de i artikel 6.4 i direktivet förutsedda bestämmelserna om förhållandet mellan tekniska åtgärder och inskränkningar i ensamrättigheter.

Enligt 1 mom. skall den som lagligen innehar eller har tillgång till ett verk, som skyddas enligt upphovsrättslagen och för skydd av vilket en teknisk åtgärd enligt 50 a § har installerats, ha möjlighet att använda verket med stöd av 14 § 3 mom., 15 §, 16 §, 16 a, 16 b, 16 e eller 17 § eller 25 d § 2 mom. till

den del det är nödvändigt för utnyttjandet av ifrågavarande inskränkning. De angivna bestämmelserna om inskränkning av upphovsrätten hör till området för de i artikel 6.4 stycke 1 i direktivet nämnda bestämmelserna.

I 1 mom. avsett lagligt innehav av eller tillgång till ett verk innebär att användaren har köpt en upptagning som han kan titta eller lyssna på eller använda på annat sätt. Till upptagningen kan ha installerats en sådan teknisk åtgärd som förhindrar t.ex. kopiering eller annan användning som med stöd av en bestämmelse om inskränkning av upphovsrätten möjliggörs i ett syfte som tillåts enligt ifrågavarande bestämmelse.

Ett verk kan vara tillgängligt även i ett öppet datanät på ett sådant sätt att kopiering och vidare utnyttjande av verket förhindras genom tekniska åtgärder. Likaledes kan en radio- eller televisionsutsändning vara skyddad genom tekniska åtgärder på ett sådant sätt att det går att titta eller lyssna på sändningen, medan upptagning och annat utnyttjande förhindras.

I 2 mom. föreskrivs att upphovsmannen skall erbjuda en i 1 mom. avsedd användare som uppfyller de villkor som anges i en bestämmelse medel att använda verket i enlighet med de bestämmelser som anges i 1 mom. i det fall att den i 1 mom. avsedda användaren av verket på grund av tekniska åtgärder inte har möjlighet att använda verket.

I slutdelen av momentet ingår bestämmelser om åtgärder i det fall att upphovsmannen inte på i momentet avsett sätt erbjuder medel att använda verket eller användning av verket inte möjliggjorts genom frivilliga åtgärder såsom avtal mellan upphovsmännen och andra parter eller genom andra arrangemang. Enligt bestämmelsen avgörs ärendet genom skiljeförfarande enligt 54 §. I ett sådant fall kan skiljemännen avgöra hur och på vilka villkor en oenighet gällande möjliggörande av användning av materialet mellan användaren av och upphovsmannen till ett verk i fråga om avkodning av tekniska åtgärder skall lösas. Skiljemännen kan ålägga upphovsmannen att göra verket tillgängligt för användningen i oskyddad form eller ålägga honom att överlåta kodnyckeln. Enligt 54 § 4 mom. avgörs saken av domstol, om en part vägrar att låta saken avgöras genom skiljeför-

farande.

De bestämmelser som nämns i den föreslagna 50 c § 1 mom., med stöd av vilka användning av ett genom tekniska åtgärder skyddat verk kan möjliggöras på användarens begäran, gäller endast ett fåtal upphovsrättsliga inskränkningar. Materialanvändaren är i de flesta fallen en inrättning eller samslutning.

Tillämpningen av 50 c § skulle kunna gälla studentexamen eller liknande prov enligt 14 § 3 mom. främst när det är frågan om prov som utförs i digital form.

I sådana fall som avses i 15 § skulle inspelning i vissa inrättningar för framskjutning av visningstidpunkten (time-shifting) kunna omöjliggöras endast när upptagningen utförs med digitala anordningar eller när inspelning av utsändningen har förhindrats på teknisk väg. Förhindrandet av inspelning skulle härvid ha en mer vidsträckt betydelse än den som gäller de inrättningar som avses i 15 §, eftersom det även skulle innebära förhindrande av sådan time-shifting som sker för privat bruk. En sådan situation skulle föranleda ett stort behov av förhandlingar mellan de centrala aktörerna, dvs. anordningsproducenter, rättsinnehavare och användare.

Tillämpningen av bestämmelserna i 50 c § med avseende på användning av verk i arkiv, bibliotek och museer i enlighet med 16 § eller 16 a, 16 b, eller 16 e §, skulle i främsta hand komma i fråga i de fall där tekniska åtgärder har använts för skydd av fysiska exemplar av verk (i form av cd-, cd-rom- eller dvd-skivor) som införskaffats till samlingarna. Eftersom artikel 5.3 punkt n i direktivet inte tillåter överföring till allmänheten i lokaler hos en inrättning i strid med licens- eller avtalsvillkor, skulle bestämmelsen endast gälla framställning av exemplar av verk för inrättningens interna bruk. Eventuella problem gäller i så fall hela det institutionella fältet i samma utsträckning. En sådan situation skulle föranleda ett stort behov av förhandlingar mellan de centrala aktörerna, dvs. rättsinnehavare, förlag och användare.

Bestämmelserna om tillgängliggörande av verk för användning av personer med funktionshinder enligt 17 § gäller, med undantag för 17 § 1 mom., inte sådan framställning av exemplar som utförs av de ifrågakvarande per-

sonerna själva, utan av olika inrättningar eller organisationer. Detta innebär att även eventuella problem som gäller tillämpningen av 50 c § i praktiken skulle bli föremål för förhandlingar mellan inrättningarna och rättsinnehavarna.

Även i samband med tillämpningen av 25 d § 2 mom. om handlingars offentlighet och rättsvården kan det uppstå exceptionella situationer där tillämpningen av 50 c § kan bli aktuell. I lagstiftningen om rättsvården och den allmänna säkerheten, bl.a. i tvångsmedelslagen, ingår regler med stöd av vilka tekniska åtgärder kan kringgås även utan tillstånd. Sådana situationer hör till tillämpningsområdet för artikel 9.

De ovan anförda exemplen på eventuella situationer som gäller tillämpningen av bestämmelserna i 50 c § ger vid handen att eventuella problem gäller i stället för privatpersoner för det mesta hela sektorerna. I avsnitt 3.1.2. om artikel 6 i den allmänna motiveringen hänvisas till behovet av en utredning av marknaden för tekniska åtgärder och skyddade verk och utvecklingen av dem. I samband med denna utredning kunde även göras en bedömning av eventuella behov av ändring av lagstiftningen.

I 3 mom. ingår en bestämmelse om en sådan i artikel 6.4 stycke 4 i direktivet avsedd situation som regleras av en s.k. säkerhetsklausul för elektronisk handel. Paragrafens 1 och 2 mom. tillämpas inte på sådana verk som har överförts till allmänheten under överenskomna villkor på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till verket från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer. Om ett verk anskaffats via datanätet med överenskomna villkor, kan avkodning av tekniska åtgärder som tagits in i ett verk inte med stöd av 50 c § krävas, utan i detta fall är det leveransvillkoren som avgör i vilken omfattning och på vilket sätt verket får användas.

Till 3 mom. föreslås även fogas ett förtydligande av paragrafens tillämpningsområde enligt vilket bestämmelsen även gäller den som med upphovsmannens tillstånd gör ett verk tillgängligt för allmänheten. Förtydligandet strävar till att omfatta alla situationer på vilka tekniska åtgärder i verkligheten används för att skydda verk. Det är motiverat



att låta dessa instanser fungera på upphovsmannens vägnar även i en situation som avses i 50 c §.

I 4 mom. ingår en bestämmelse om att paragrafen inte tillämpas på datorprogram. Enligt direktivet förutsätts en sådan lagstiftningslösning.

50 d §. *Elektronisk information om rättighetsförvaltning*. Paragrafen innehåller de i artikel 7 i direktivet förutsatta bestämmelserna om skydd för elektronisk information om rättighetsförvaltning.

I 1 mom. definieras vilket slag av elektronisk information om rättighetsförvaltning som omfattas av skyddet. Till information om rättighetsförvaltning som avses i denna bestämmelse hör alla de i en rättsinnehavares skyddade material intagna uppgifter som identifierar ett verk eller annat skyddat material, uppgifter om upphovsmannen eller andra rättsinnehavare samt uppgifter om villkoren för materialets användning. Med information som avses i denna bestämmelse jämföras även nummer och koder som uttrycker sådan information. Detta motsvarar den definition som ges i artikel 7.2 i direktivet.

Information om rättighetsförvaltning som skall ingå i exemplar av ett med stöd av upphovsrättslagen skyddat verk eller framgå vid överföring av det skyddade verket till allmänheten. Enligt den föreslagna bestämmelsen i 1 mom. är det förbjudet att avlägsna eller ändra sådana uppgifter.

Elektronisk information om rättighetsförvaltning kan ha installerats t.ex. med vattenstämpelteknologi på cd- eller dvd-skivor, och av denna information kan framgå de rättigheter som ansluter sig till verk och andra skyddade objekt som finns på skivan. Genom att koppla vattenstämpelteknologi till ett system för att hindra kopiering, kan av vattenstämpeln framgå även det sätt på vilket rättsinnehavaren önskar bestämma över sitt material. Av vattenstämpeln kan således t.ex. framgå att alla former av kopiering av verk eller annat skyddat material på skivan är förbjudet.

Den teknologi som installerats för att identifiera skyddat material kan även vara utvecklad att fungera så att den elektroniska informationen om rättighetsförvaltning framgår först vid överföring av verket till allmänheten. Exempel på detta är sådan information

om rättsinnehavaren och det sätt på vilket verket får användas som installerats på ljudspåret i filmen. Det är även möjligt att programmera teknologin att reagera på kopiering av verket genom att ändra informationen så att det lätt går att identifiera olovligt kopierade skivor.

Genom bestämmelsen i 2 mom. förbjuds spridning till allmänheten och införsel för spridning till allmänheten av exemplar av ett verk eller överföring till allmänheten av ett verk som skyddas med stöd av upphovsrättslagen, där elektronisk information om rättighetsförvaltning olovligt har avlägsnats från verket eller att den har ändrats.

Brott mot detta förbud föreslås vara straffbart med stöd av 56 f § som förseelse gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning. En straffbestämmelse föreslås tas in i 49 kap. strafflagen.

Enligt 3 mom. anses som information om rättighetsförvaltning som avses i 50 d § sådana uppgifter som upphovsmannen eller någon annan på hans vägnar eller med hans tillstånd installerat i verket. Bestämmelsen utgör ett förtydligande av paragrafens tillämpningsområde. Till den del det gäller information som installerats med upphovsmannens tillstånd motsvarar den föreslagna bestämmelsen den lösning som anges i 50 a ovan. Bestämmelsen har motiverats i samband med 50 a §. Enligt bestämmelsen skall med information som installerats i verket även avses sådana uppgifter som installerats i verket av någon annan än upphovsmannen, t.ex. den som utnyttjar verket i kommersiellt syfte.

50 e §. Tillämpning på närstående rättigheter enligt 5 kap. Enligt bestämmelsen skall bestämmelserna i 5 a kap. om tekniska åtgärder och elektronisk information om rättighetsförvaltning på motsvarande sätt tillämpas på sådana skyddade objekt och dessas rättsinnehavare som avses i 5 kap.

Bestämmelserna föreslås bli tillämpade på alla objekt som skyddas med stöd av 5 kap. och deras rättsinnehavare och går således utöver de skyddade objekt och rättsinnehavare som regleras i direktivet.

## 6 kap. Särskilda bestämmelser

54 §. *Skiljeförfarande*. Före paragrafen in-

fogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

I paragrafen ingår bestämmelser om avgörande av vissa ärenden vid stridigheter genom skiljemannaförfarande. Närmare bestämmelser utfärdas med förordning av statsrådet.

Tillstånd att använda skyddat material kan med stöd av flera punkter i paragrafens 1 mom. beviljas genom skiljeförfarande. Härvid bestämmer skiljemännen även de villkor på vilka tillståndet beviljas, ersättningens storlek, förfallodag och betalningstidpunkter, förpliktelser i anslutning till rapportering av användning av skyddat material samt tillståndets giltighetstid och andra nödvändiga omständigheter.

I 1 mom. 1 punkten slopas hänvisningen till 18 § 2 mom. som gäller samlingsverk som används vid undervisning, eftersom det föreslås att bestämmelsen i 18 § ändras till en avtalslicensbestämmelse. Gällande framställning av samlingsverk för användning vid undervisning föreslås skiljemannaförfarande inte tillämpas. Samtidigt fogas till 1 punkten en hänvisning till 17 § 3 mom. som gäller ersättning för framställning av exemplar för försäljning eller överföring till personer med funktionshinder. Oenigheter om ersättningar föreslås således avgöras genom skiljeförfarande.

Det föreslås att i momentets nuvarande 2 - 5 punkter görs de ändringar av teknisk natur som föranleds av ändringen av avtalslicensstrukturen. I de nämnda punkterna föreslås hänvisningar till beviljande av tillstånd som avses i 26 § med stöd av de i 54 § 1 mom. nämnda sektorbestämmelserna.

Som en ny 6 punkt till momentet föreslås ingå en hänvisning till 50 c § 2 mom. om avgörande av ärenden mellan upphovsmannen och användaren av verket genom skiljeförfarande som gäller användning av ett verk som skyddats med tekniska åtgärder i enlighet med 50 c § 1 mom.

Den nuvarande 2 mom. som innehåller hänvisningen till avgörande av ärendet i förfarande enligt lagen om skiljeförfarande, föreslås bibehållas oförändrad.

Det föreslås inga ändringar i paragrafens 4 mom.

54 a §. *Undervisning i förvärvssyfte.* Före

paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

54 b §. *Betalning av ersättning för användning av ljudupptagningar och musikupptagningar med visuella element.* Den bestämmelse om ersättning för användning av musikupptagningar med visuella element som föreslås i 47 a § förutsätter att en motsvarande bestämmelse som den som ingår i den nuvarande 54 b § tas in med avseende på musikupptagningar med visuella element. Det föreslås att denna förverkligas genom att tillägga en hänvisningsbestämmelse till 54 b §. Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens ändrade innehåll.

Den föreslagna bestämmelsen kompletterar de bestämmelser som gäller ersättning enligt 47 § genom att fastställa en förfallotidpunkt för de ersättningar för offentligt framförande, överföring till allmänheten och vidareändring som avses i 47 §. Om ersättning bestäms mellan användare och rättsinnehavare i vedertagna avtalsförhållanden före användningen. Den föreslagna bestämmelsen tillämpas även då om ersättning för användning avtalas först efter att användningen skett.

Enligt den nya hänvisningsbestämmelsen som fogats till paragrafen som en ny 3 mom. tillämpas bestämmelserna i paragrafen på motsvarande sätt på ersättningar som betalas för användning av musikupptagningar med visuella element.

55 §. *Upphovsrådet.* Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

## 7 kap. **Ansvar och ersättningskyldighet**

56 §. *Hänvisning till strafflagen.* Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

Till paragrafen fogas nya 2—4 punkter innehållande hänvisningar till de i 49 kap. strafflagen föreslagna bestämmelserna om brott gällande kringgående av tekniska åtgärder, brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder samt brott gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning.

56 a §. *Upphovsrättsförseelse.* Före para-

grafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

Som en teknisk ändring ändras hänvisningen till 54 b § i 1 mom. 1 punkten till en hänvisning till 54 b § 1 mom.

I bestämmelsen i 1 mom. 2 punkten föreslås en ändring så, att det nuvarande rekvisitet införsel till landet för spridning till allmänheten ändras till enbart införsel till landet. Införsel av exemplar av verk som kränker upphovsrätten föreslås vara straffbart således även om det inte sker i spridningssyfte.

Bestämmelsen föreslås omfatta även införsel av sådana förfalskade verksexemplar som en person för infört i landet för sitt privata bruk. Som ett nytt 3 mom. föreslås dock intas en bestämmelse, enligt vilken som upphovsrättsförseelse i 1 mom. 2 punkten avsedda fall inte skall betraktas införsel av enstaka olagligt framställda exemplar av verk för personens privata bruk.

Rekvisitet gällande vetskap enligt de nuvarande bestämmelserna i 56 a § 1 mom. 2 punkten föreslås fortsättningsvis tillämpas. Påföljder för införsel av enstaka olagligt framställda exemplar av verk för eget bruk föreslås, trots att gärningen inte är straffbar som upphovsrättsförseelse enligt 56 a §, påföras i form av strikt vederlags- och skadeståndsskyldighet enligt 57 § 1 mom. För en straffbar gärning dvs. för införsel av fler än enstaka exemplar enligt 56 a § 3 mom. av olagligt framställda exemplar av verk skulle dessutom följa ett skadeståndsansvar enligt 57 § 3 mom. Vidare föreslås att olagligt framställda exemplar av verk skall kunna förstöras med stöd av 58 §.

Eftersom 56 a § tillämpas även på införsel av sådana ljud- och bildupptagningar som avses i 46 § och 46 a §, skall vid tillämpningen av 56 a § 3 mom. beaktas det totala antalet av olika ljud- och bildupptagningar. Vid bedömningen av om införsel skall vara straffbart skall hänsyn tas till hur många exemplar av verk eller upptagningar personen har med sig och om det däri ingår flera exemplar av samma verk eller upptagning. Även exemplarens art kan inverka på sakens bedömning. T.ex. införsel av en kollektion, som omfattar flera cd-skivor kan, beroende på omständigheterna, anses bestå av separata upptagningar, varvid införsel av en enda cd-

kollektion i enstaka fall kunde uppfylla rekvisitet enligt 56 a § 1 mom. 2 punkten. På motsvarande sätt kan införsel i landet av t.ex. en dvd-skiva, i vilken olagligt upptagits material omfattande flera cd-skivor, uppfylla rekvisitet för upphovsrättsförseelse. I fråga om införsel av traditionella ljud- eller bildupptagningar skall vid tillämpningen av 56 a § 3 mom. föreslås som enstaka exemplar av verk, beroende på situationen, betraktas 5—10 exemplar av verk eller upptagningar.

Som upphovsrättsförseelse föreslås regleras även införsel av olagligt framställda exemplar av verk via genomfart till ett tredje land. I 1 mom. 2 punkten föreslås ett tillägg enligt vilket som upphovsrättsförseelse skall betraktas även sådan införsel av olagligt framställda exemplar av verk till Finlands territorium vars syfte är att vidaretransportera ett olagligt framställt verksexemplar till ett tredje land. Straffbarhetsrekvisitet i nämnda 2 mom. enligt vilket personen förutsätts ha vetat eller haft grundad anledning att misstänka att exemplaren hade framställts på olaglig väg, föreslås ingå även i den föreslagna bestämmelsen.

Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att straffbelägga sådan införsel som sker till Finlands territorium, varvid olagligt framställda exemplar inte införs till landet för spridning till allmänheten eller annan användning, utan för vidaretransport till tredje land via Finlands territorium.

Till 2 mom. föreslås ingå en hänvisning till användning av verk i strid med 11 § 5 mom. Förslaget innebär att framställning av enstaka exemplar av olagligt framställda exemplar för privat bruk inte är straffbart som upphovsrättsförseelse. Bestämmelsen har behandlats i detaljmotiveringarna till ändringarna som gäller 11 §. Nuvarande bestämmelsen i momentet gäller datorprogram och databaser.

56 b §. *Brott mot tystnadsplikten.* Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

56 c §. *Olovlig spridning av anordning för att avlägsna skydd för datorprogram.* Det föreslås att bestämmelsen om olovlig spridning av anordningar för att avlägsna skydd för datorprogram ändras så att den mer exakt motsvarar artikel 7.1 punkt c i direktivet om

rättsligt skydd för datorprogram (91/250/EEG).

Rekvisitet "i förvärvssyfte" föreslås i enlighet med direktivets bestämmelse gälla endast innehav av en anordning för att avlägsna skydd för datorprogram. Straffbar spridning till allmänheten omfattar efter den föreslagna ändringen även annan spridning av anordningar för avlägsnande av skydd för datorprogram än sådan spridning som sker i kommersiellt syfte.

56 d §. *Brott mot skyldighet att lämna upplysningar.* Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

56 e §. *Förseelse gällande kringgående av tekniska åtgärder.* De nya 56 e § 1 och 2 punkterna innehåller straffbestämmelser för brott mot förbud som föreskrivs i 50 a och 50 b §. Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot förbud enligt 50 a § om kringgående av tekniska åtgärder eller spridning av verksexemplar eller förbud enligt 50 b § mot tillverkning eller spridning av anordningar för att kringgå tekniska åtgärder skall dömas till böter för förseelse gällande kringgående av tekniska åtgärder, om gärningen inte enligt 49 kap. 3 § strafflagen är straffbar som brott gällande kringgående av tekniska åtgärder eller enligt 49 kap. 4 § strafflagen som brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder. Som straffbarhetsrekvisit gäller ytterligare i enlighet med artikel 6 i direktivet att gärningsmannen skall ha vetat eller har haft grundad anledning att veta att gärningen innebar kringgående av tekniska åtgärder.

Eftersom det vid sådana brott mot förbud mot tillverkning, införsel och spridning av anordningar för att kringgå tekniska åtgärder som avses i 50 b § inte kan finnas någon målsägande, har endast allmän åklagare rätt att väcka åtal för brott mot förbud som föreskrivs i den nämnda paragrafen. En bestämmelse om detta föreslås intas i 62 § 1 mom.

Bestämmelserna i paragrafen uppfyller kravet om tillfredställande rättsligt skydd enligt artikel 6 i direktivet.

56 f §. *Förseelse gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning.* I paragrafen föreskrivs om straff för brott mot förbud som anges i 50 d §, om inte gärningen är straffbar som brott gällande in-

trång i elektronisk information om rättighetsförvaltning som avses i 49 kap. 5 § strafflagen. I straff för förseelsen kan böter utdömas.

Enligt denna paragraf är det fråga om straffbart brott mot förbudet när någon uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot förbud enligt 50 d § om avlägsnande eller ändring i elektronisk information om rättighetsförvaltning, eller mot förbud att sprida exemplar av verk vari sådan information har avlägsnats. Som straffbarhetsrekvisit gäller ytterligare att gärningsmannen skall ha vetat eller borde ha vetat att hans gärning orsakar, möjliggör, underlättar eller döljer intrång i rättigheter enligt upphovsrättslagen.

Bestämmelserna i paragrafen uppfyller kravet om tillfredställande rättsligt skydd i artikel 7 i direktivet.

57 §. *Vederlag och ersättning.* Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

Till 1 mom. föreslås ingå en bestämmelse enligt vilken vederlagsskyldighet utöver användning av verket även gäller med avseende på införsel till landet eller till Finlands territorium av verk på det sätt som anges enligt den föreslagna ändringen i 56 a § 1 mom. 2 punkten. Vederlagsskyldigheten föreslås vara oberoende av om införseln är straffbar eller om gärningen t.ex. lämnas obestraftad enligt 56 a § 3 mom.

Paragrafens 2 mom. enligt vilken utöver vederlag skall ersättning betalas för annan förlust samt för lidande och annat förfång, om användningen sker uppsåtligen eller av vållande, föreslås bibehållas oförändrad. I den svenskspråkiga formuleringen föreslås ordet "utnyttjandet" tekniskt ersättas med ordet "användningen".

Till 3 mom. föreslås ingå hänvisningar till strafflagen och de nya straffbestämmelser om tekniska åtgärder och elektronisk information om rättighetsförvaltning som föreslås i upphovsrättslagen. Bestämmelsen om ersättning för förlust, lidande och annat förfång utsträcks genom en föreslagen ändring i 56 a 1 mom. 2 punkten till att gälla även med avseende på införsel till landet av olagligt framställda exemplar av verk och införsel av sådana exemplar till Finlands territorium för vidaretransport till tredje land. Ersättning kan utdömas om personen gör sig skyldig till en

straffbar gärning enligt nämnda bestämmelser i strafflagen eller upphovsrättslagen.

I paragrafens 4 mom. bestäms om tillämpning av skadeståndslagen på ersättningar som avses i 2 och 3 mom. Bestämmelsen föreslås bibehållas oförändrad.

58 §. *Förverkandepåföljd.* Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

Till 1 mom. föreslås ingå möjligheten att föreskriva förstöring av en sådan i 50 b § avsedd anordning för att avkoda eller kringgå tekniska åtgärder som tillverkats eller införts till landet i spridningssyfte, spritts till allmänheten, sålts, hyrts ut, marknadsförts i försäljnings- eller uthyrningssyfte eller innehafts i kommersiellt syfte. En sådan anordning kan vara t.ex. ett datorprogram, en teknisk apparat eller en komponent.

Förstöring av en anordning för att avkoda eller kringgå tekniska åtgärder föreslås vara möjlig även i det fall att anordningen har använts för kringgående av en teknisk åtgärd i strid med förbudet i 50 a §. Förstöringen kan ske på yrkande av målsäganden. Föreskrivandet om förstöring av en anordning i sådana fall som avses i 50 b § kan utföras endast på yrkande av allmänna åklagaren, eftersom det inte finns någon målsägande i sådana fall som enbart gäller spridning av en anordning för att kringgå tekniska åtgärder.

Det föreslås att bestämmelsen i 1 mom. ändras så att föreskrivande om förstöring eller ändring av ett olagligt framställt, infört eller för allmänheten tillgängliggjort exemplar av verk som avses i bestämmelsen kan utöver domstolen även utfärdas i samband med strafforderförfarande. Ändringen är avsedd att underlätta framför allt förstöring av olagligt framställda kopior som införts till landet.

Det föreslås att paragrafens nuvarande 2 mom., enligt vilken bestämmelserna i 1 mom. inte tillämpas på den som i god tro har anskaffat en viss egendom eller en särskild rättighet till egendomen, bibehålls oförändrad.

60 §. *Tillämpning av bestämmelser om straff och ersättningsansvar på vissa närstående rättigheter.* Före paragrafen infogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

Genom hänvisningar till 56 e och 56 f § fö-

reslås straffbestämmelserna i upphovsrättslagen även tillämpas på rättigheter som regleras i 5 kap.

60 a §. *Hänvisning till bestämmelser om ansvarsfrihet för tjänstetillhandahållare som fungerar som mellanhand.* I paragrafen föreslås intas en hänvisning till 13—25 § lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster (458/2002), vari ingår bestämmelser om ansvarsfrihet för tjänstetillhandahållare som fungerar som mellanhand och om förhindrande av tillgång till material som kränker upphovsrätt eller närstående rättigheter samt om förfarande i sådana fall.

Tillsammans med de generella processrättsliga reglerna uppfyller den föreslagna hänvisningsbestämmelsen kraven i artikel 8.3 i direktivet.

61 §. *Forum.* Det föreslås att före paragrafen fogas en mellanrubrik som beskriver paragrafens innehåll.

62 §. *Åtalsrätt.* Det föreslås att till 1 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken allmänna åklagarens åtalsrätt gäller även förseelser gällande kringgående av tekniska åtgärder enligt 56 e § 2 punkten, dvs. brott mot förbud som gäller anordningar för att kringgå tekniska åtgärder. Det nämnda brottet riktar sig inte direkt på någon rättsinnehavare varmed brottet heller inte har någon målsägande.

8 kap.

### Lagens tillämplighet

64 §. Det föreslås att bestämmelserna i 64 § om tillämpning av 5 kap. ändras så att hänvisningarna till de bestämmelser i 5 kap. som ändras motsvarar innehållet i de ändrade bestämmelserna. Bestämmelserna tillämpas på samma sätt som för närvarande på sådan användning av skyddade objekt som äger rum i Finland.

Det föreslås att bestämmelserna i 4 mom., som gäller tillämpningen av 47 §, ändras så att bestämmelserna i 47 § blir tillämpliga på offentligt framförande, ursprunglig överföring annan än sådan som sker på begäran och på vidareändning som äger rum i Finland, om det vid framförandet, överföringen eller sändningen används en anordning som avses i 2 mom., dvs. en ljudupptagning enligt 46 §, vars ljud upptagits på anordningen i Finland.

På motsvarande sätt föreslås 5 mom., som gäller tillämpningen av 47 a §, till följd av ändringarna i 47 a § ändras så att bestämmelserna i 47 a § tillämpas på offentligt framförande och annan överföring än sådan som sker på begäran som äger rum i Finland, om det vid framförandet eller överföringen används en anordning som avses i 3 mom. på vilken upptagna framförandets huvudsakliga innehåll är framförandet av det musikaliska verket som upptagits i Finland.

64 b §. Paragrafen innehåller bestämmelser om den geografiska tillämpningen av lagens 5 a kap. De förslagna förbuden i 5 a kap. kopplas till gärningsorten för ifrågavarande överträdelse (kringgående av tekniska åtgärder; tillverkning, införsel och spridning av anordningar för att kringgå tekniska åtgärder; avlägsnande av elektronisk information om rättighetsförvaltning).

Enligt 1 mom. tillämpas bestämmelserna i 50 a § på kringgående av tekniska åtgärder som sker i Finland samt på spridning av verksexemplar till allmänheten och införsel i spridningssyfte till allmänheten.

Enligt 2 mom. tillämpas bestämmelserna i 50 b § på sådan tillverkning eller införsel i spridningssyfte, spridning till allmänheten, försäljning, uthyrning, marknadsföring i försäljnings- eller uthyrningssyfte samt innehav i kommersiellt syfte av anordningar, produkter eller komponenter som möjliggör eller underlättar kringgående av tekniska åtgärder och sådant tillhandahållande av sådana tjänster som sker i Finland.

Enligt 3 mom. tillämpas bestämmelserna i 50 c § på användning av verk som sker i Finland.

Enligt 4 mom. tillämpas bestämmelserna i 50 d § på sådant avlägsnande eller sådan ändring av elektronisk information om rättighetsförvaltning samt sådan spridning, införsel i spridningssyfte och överföring till allmänheten som sker i Finland.

Enligt 5 mom. tillämpas bestämmelserna i 50 a, 50 c och 50 d § på verk och andra skyddade objekt som skyddas med stöd av upphovsrättslagen. Således gäller förbudet i 50 a § om kringgående av tekniska åtgärder sådana verk och andra skyddade objekt som enligt bestämmelserna i upphovsrättslagen omfattas av det skydd som föreskrivs i Fin-

lands upphovsrättslag. Förbudet i 50 a § tillämpas inte på verk, vars skyddstid har utgått eller som aldrig har omfattats av skyddet. På motsvarande sätt anger bestämmelserna i upphovsrättslagen även vilka verk och övriga skyddade objekt som omfattas av skydd som avses i 50 c och 50 d §.

## 1.2. Lag om ändring av 49 kap. strafflagen

1 §. *Upphovsrättsbrott.* Till 49 kap. 1 § 2 mom. om upphovsrättsbrott föreslås ett tillägg enligt vilket för upphovsrättsbrott även kan dömas den som i förvärvssyfte, och så att gärningen är ägnad att åsamka innehavaren av den kränkta rätten betydande men eller skada, för in till Finlands territorium för vidaretransport till ett tredje land, ett i bestämmelsen avsett exemplar av verk som kränker upphovsrätten.

3 §. *Brott gällande kringgående av tekniska åtgärder.* Den nuvarande bestämmelsen i 49 kap. 3 § om åtalsrätten föreslås flyttas efter de nya straffbestämmelserna, och intas i en ny 49 kap. 6 §.

Till ny 3 § föreslås en straffbestämmelse om förbudet gällande kringgående av tekniska åtgärder. Det föreslås att i paragrafen föreskrivs straff för sådant kringgående av tekniska åtgärder i strid med förbudet i 50 a § upphovsrättslagen, som sker så att gärningen är ägnad att åsamka betydande skada eller olägenhet.

Straffet för brott gällande kringgående av tekniska åtgärder föreslås vara böter eller fängelse i högst två år.

I den föreslagna bestämmelsen har inte gjorts någon avgränsning av den personkrets som kan komma ifråga som gärningsmän när det gäller brott gällande kringgående av tekniska åtgärder. Bestämmelsen ger straffrättsligt skydd mot brott mot det i 50 a § upphovsrättslagen föreskrivna förbudet mot kringgående av tekniska åtgärder som installerats för skydd av verk. Den föreslagna bestämmelsen omfattar även tekniska åtgärder som installerats för att skydda närstående rättigheter som avses i 5 kap. upphovsrättslagen.

I en nätverksmiljö är det möjligt att någon

av ideologiska eller liknande skäl olagligt och uppsåtligen i syfte att åsamka skada kringgår tekniska åtgärder som skyddar ett material och olagligen gör det på sådant sätt icke-skyddade materialet tillgängligt för allmänheten över datanätet. När det gäller åtgärder som utförs i ett datanät saknar det betydelse om åtgärden riktar sig mot ett stort eller litet material. Ett olagligt tillgängliggörande för allmänheten av material över datanätet kan åsamka betydande skada, oberoende av det avkodade materialets storlek.

I bestämmelsen avsedda olagligt och uppsåtligt utförda avkodningen eller kringgåendet av tekniska åtgärder drabbar inte nödvändigtvis en enskild rättsinnehavare i sådan utsträckning att gärningen kan anses åsamka rättsinnehavaren betydande skada eller olägenhet. Sammantaget åsamkar emellertid ovan beskrivna gärningar betydande skada eller olägenhet för hela gruppen av rättsinnehavare till skyddade material.

I de angivna fallen är det fråga om flera rättsinnehavare, vars verk eller andra skyddade objekt utsatts för olovligt kringgående av tekniska åtgärder. Ett brott skall bedömas som en helhet, så att gärningen skall anses omfatta alla de av personen utförda olovliga avkodanden eller kringgåenden, för vilka den i 8 kap. 1 § 1 mom. 3 punkten strafflagen angivna fem år långa preskriptionstiden ännu inte har löpt ut. Det föreslås att ovan nämnda kringgåendeåtgärder utgör ett enda brott, även i det fall att brottet riktar sig mot flera rättsinnehavare till objekt som skyddas med stöd av upphovsrättslagen.

Med avvikelse från bestämmelserna om upphovsrättsbrott i 49 kap. 1 § strafflagen föreslås enligt 3 § att alla gärningar som är ägnade att åsamka betydande skada eller olägenhet skall vara straffbara. Till tillämpningsområdet för bestämmelsen skulle således höra både gärningar som utförts i förvärvssyfte och gärningar som utförts enbart för att åsamka skada eller olägenhet.

Kravet på betydande skada syftar till att rättighetsintrång som betraktas som begränsade och mindre betydelsefulla skall lämnas utanför straffbestämmelsens tillämpningsområde. Straffbestämmelsen föreslås således tillämpas endast på sådana kränkningar där den skada eller olägenhet som åsamkas en-

skilda rättsinnehavare eller en större krets av rättsinnehavare som helhet taget är av mer än begränsad art.

Vid bedömningen av den skada som åsamkas en enskild rättsinnehavare skall hänsyn tas till rättsinnehavarens omständigheter, och bedömningen av skadans betydelse skall ställas i relation till dessa omständigheter.

"Är ägnad"-klausulen anger att det inte nödvändigtvis krävs att betydande skada eller olägenhet de facto har uppstått eller att konkret risk för detta har förelagat. Ett tillräckligt straffbarhetsrekvisit är att en gärning enligt erfarenhetsbaserad förhandsbedömning normalt kan anses vara ägnad att leda till sådana skadliga följder som anges i brottsrekvisiten. Straffbarheten omfattar således även sådana åtgärder som redan i sig innebär en rättskränkning, men som ännu inte har framskridit så långt att gärningsmannen har uppnått vinning med hjälp av dem eller att rättsinnehavarna skulle ha lidit skada. Ett exempel kan vara en situation där gärningsmannen har kringgått tekniska åtgärder i ett stort antal upphovsrättsligt skyddade alster, men ännu inte har spritt kopior av materialet eller överfört det till allmänheten.

Med skada och olägenhet som kan åsamkas av brott gällande kringgående av tekniska åtgärder avses förlust, lidande eller annat förfång enligt 57 § upphovsrättslagen. Skadan är i allmänhet av ekonomisk art.

Enligt paragrafens 2 mom. skall för brott gällande kringgående av tekniska åtgärder dömas även den som så att gärningen är ägnad att åsamka betydande skada eller olägenhet till allmänheten sprider eller i spridnings-syfte till landet inför ett verk vari en effektiv teknisk åtgärd för skydd av verket har kringgått i strid med 50 a § upphovsrättslagen.

Syftet med denna bestämmelse är att skydda rättsinnehavaren mot spridning eller införsel i spridningssyfte till allmänheten av sådant material, vari tekniska åtgärder olovligt har kringgått. Bestämmelsen gäller sådana fall av spridning till allmänheten där det tillstånd finns, men endast i sådan form att materialet genom tekniska åtgärder skyddas mot olovlig användning. Däremot kan framställning av exemplar av upphovsrättsligt skyddat material och tillgängliggörande av materialet för allmänheten i enlighet med be-

stämelsen utan rättsinnehavarens tillstånd bli straffbart som upphovsrättsförseelse eller upphovsrättsbrott.

4 §. *Brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder.* I paragrafen föreskrivs straff för brott mot spridning av anordningar för att kringgå eller avlägsna tekniska åtgärder. I den föreslagna bestämmelsen har inte gjorts någon avgränsning av den personkrets som kan komma ifråga som gärningsmän när det gäller brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder.

Straff för brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder föreslås enligt denna bestämmelse utdömas för tillverkning, införsel i spridningssyfte, överföring till allmänheten, försäljning, uthyrning, marknadsföring i försäljnings- eller uthyrningssyfte eller innehav i kommersiellt syfte av anordningar samt tillhandahållande av tjänster som möjliggör eller underlättar kringgående i strid med förbudet i 50 b §, som är ägnat att åsamka betydande skada eller olägenhet.

Det kan vara frågan om tillverkning eller spridning av anordningar att kringgå teknisk åtgärd t.ex. när ett redskap tillgängliggörs allmänheten i ett öppet datanät.

Tillgängliggörande t.ex. i ett öppet datanät av anordningar för att kringgå tekniska åtgärder är ägnat att åsamka betydande skada eller olägenhet genom att möjliggöra kringgående eller avkodning av tekniska åtgärder som installerats för skydd av verk och andra skyddade material. En sådan anordning är via datanätet tillgänglig för i praktiken vem som helst och var som helst i hela världen.

De uttryck om gärningens straffbarhet som används i denna bestämmelse motsvarar de uttryck som används i 3 §. I fråga om innehållet i dessa uttryck hänvisas till detaljmotiveringen till 3 §.

Straffet för brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder föreslås vara böter eller fängelse i högst två år.

5 §. *Brott gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning.*

I 1 mom. 1 punkten ingår bestämmelser om straff för avlägsnande av eller ändring i elektronisk information om rättighetsförvaltning som sker i strid med 50 d § upphovsrättslagen och som är ägnat att åsamka betydande skada eller olägenhet.

I 2 punkten i momentet ingår på motsvarande sätt bestämmelser om straff för spridning till allmänheten och införsel för spridning till allmänheten av exemplar av verk samt överföring av verk till allmänheten på ett sådant sätt att information som avses i 1 punkten olovligen har avlägsnats eller ändrats.

Ett ytterligare straffbarhetsrekvisit för en gärning som avses i 1 eller 2 punkten är, utöver det att gärningen bör vara sådan att den är ägnad att åsamka betydande skada eller olägenhet, att gärningsmannen visste eller borde ha vetat att hans gärning orsakar, möjliggör, underlättar eller döljer ett intrång i rättigheter enligt upphovsrättslagen.

I den föreslagna bestämmelsen har inte gjorts någon avgränsning av den personkrets som kan komma ifråga som gärningsmän när det gäller brott gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning. Bestämmelsen ger straffrättsligt skydd mot brott mot det i 50 d § upphovsrättslagen föreskrivna förbudet mot att avlägsna information om rättighetsförvaltning som installerats för att skydda verk samt mot förbudet att sprida eller överföra material vari sådan information olovligen har avlägsnats eller ändrats. Den föreslagna bestämmelsen omfattar även information om rättighetsförvaltning som installerats för att skydda närstående rättigheter som avses i 5 kap. upphovsrättslagen.

Olovligt avlägsnande av elektronisk information om rättighetsförvaltning kan få konsekvenser för ekonomiska rättigheter, t.ex. genom att hindra att användaren får information om tillåten eller förbjuden användning, och därigenom möjliggöra framtida rättskränkningar. Avlägsnande av information om rättighetsförvaltning kan påverka rättsinnehavarens inkomster av materialet t.ex. genom att omöjliggöra identifiering och uppföljning av användning med hjälp av förvaltningsuppgifter till följd av avlägsnandet. När elektronisk information om rättighetsförvaltning har kombinerats med tekniska åtgärder kan avlägsnandet även ha inverkningsar i fungerandet av den tekniska åtgärden. Även sådant avlägsnande av förvaltningsuppgifter som sker i rent skadegörelsesyfte kan bestraffas.

Avlägsnande av elektronisk information



om rättighetsförvaltning kan även påverka skyddet av upphovsmäns och utövande konstnärers ideella rättigheter.

De uttryck om gärningars straffbarhet som används i denna bestämmelse motsvarar de uttryck som används i 3 och 4 §. I fråga om innehållet i dessa uttryck hänvisas till detaljmotiveringen till 3 §.

Straffet för brott gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning föreslås vara böter eller fängelse i högst två år.

6 §. *Åtalsrätt.* Den nuvarande bestämmelsen i 3 § om åtalsrätt föreslås flyttas till slutet av kapitlet, och ingå som en ny 6 § efter straffbestämmelserna.

I paragrafen föreslås en ändring enligt vilken de föreslagna 3 och 5 § i 49 kap. strafflagen skall gälla målsägandebrott, för vilka allmän åklagare inte skulle få väcka åtal, om inte målsäganden har anmält brottet till åtal eller ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks.

Däremot föreslås att i 4 § avsedda brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder skall falla under allmänt åtal. Brott mot förbud mot tillverkning, införsel och spridning av anordningar för att kringgå tekniska åtgärder som föreskrivs i 50 b § upphovsrättslagen riktar sig inte direkt mot någon enskild rättsinnehavare. I sådana fall kan därför inte heller finnas någon målsägande.

## 2. Närmare bestämmelser

Enligt förslagna 16 och 16 a § fastställs genom förordning av statsrådet de arkiv, bibliotek och museer där framställning av exemplar av verk enligt nämnda paragrafer är tillåten. I bilagan till propositionen ingår ett utkast till ändring av upphovsrättsförordningen, vilket även innehåller utkast till bestämmelse om inrättningar som enligt 16 och 16 a § upphovsrättslagen skall anges genom förordning av statsrådet.

I utkastet till upphovsrättsförordning ingår även ett förslag om hävning av vissa bestämmelser.

## 3. Ikraftträdande

Enligt artikel 13.1 i informationssamhälls-direktivet skall medlemsstaterna sätta i kraft

de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv före den 22 december 2002. I enlighet med detta föreslås att de föreslagna ändringarna i lagen träda i kraft 21 december 2002.

I 2 mom. ikraftträdelse- och övergångsbestämmelserna föreslås att lagen tillämpas även på sådana verk, framföranden, ljudupptagningar, bildupptagningar, radio- och televisionsutsändningar, kataloger och databaser samt fotografier, som har skapats, tagits upp eller framställts innan denna lag träder i kraft och som fortfarande åtnjuter skydd. Detta motsvarar normal praxis i fråga om upphovsrättslagstiftningen, enligt vilken en ändrad lag tillämpas på alla de verk och andra skyddade objekt som åtnjöt skydd vid ikraftträdandet.

Enligt 3 mom. ikraftträdelse- och övergångsbestämmelserna tillämpas den nuvarande lagen på åtgärder som har vidtagits och rättigheter som har förvärvats innan den föreslagna lagen trätt i kraft. Även detta förslag motsvarar normal praxis inom det upphovsrättsliga området: på varje användning av ett verk eller annat skyddat objekt tillämpas den lag som är i kraft när användningen äger rum.

En rättighet kan ha överlåtits genom avtal eller på basis av bestämmelse om överlåtelse av rättigheter. Utgångspunkten är att lagen inte inverkar på överlåtelser som skett innan lagen träder i kraft. Om någon har avtalat om användningen av ett verk eller annat skyddat objekt före ikraftträdandet av lagen, kan han fortfarande i enlighet med avtalet sprida, visa eller på annat sätt använda verket eller skyddsobjektet i samma utsträckning som innan lagen trädde i kraft.

I fråga om t.ex. avtal som gäller radio- och televisionsutsändningar och övriga offentliga framföranden av verk tillämpas 2 § upphovsrättslagen sådan den lyder i den lag som var i kraft vid ikraftträdandet av denna lag. Inte heller de i 2 § upphovsrättslagen föreslagna ändringarna i rätten till offentliga framföranden och rätten till överföring till allmänheten inverkar på tidigare avtalspraxis.

Enligt 4 mom. ikraftträdelse- och övergångsbestämmelserna skall bestämmelserna i 19 § 1 mom. upphovsrättslagen om konsumtion av spridningsrätt tillämpas på sådana ex-

emplar av verk och skyddsobjekt enligt 49 och 49 a § som med samtycke av upphovsmannen och rättsinnehavare enligt 49 och 49 a § för första gången har sålts eller på annat sätt varaktigt överlåtits inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter lagens ikraftträdande.

Enligt 5 mom. ikraftträdelse- och övergångsbestämmelserna får exemplar av i 49 a § avsedda fotografier som före ikraftträdande har framställts och får skydd i enlighet med de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet alltså spridas enligt de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

#### **4. Lagstiftningsordning**

De i upphovsrättslagstiftningen föreskrivna rättigheterna hör till de rättsgoda om vilka

föreskrivs i egendomsskyddet i 15 § grundlagen. Ett flertal av de situationer där upphovsrättens bestämmelser tillämpas kan granskas i ljuset av den i 12 § grundlagen föreskrivna yttrandefriheten, bestämmelsen i 16 § om kulturella rättigheter och bestämmelsen i 18 § om näringsfriheten och rätten till arbete.

Upphovsrättslagen är stiftad i enkel lagstiftningsordning. Även alla tidigare ändringar i den gällande upphovsrättslagen är stiftade i enkel lagstiftningsordning.

Propositionen innehåller inga sådana förslag till ändringar av upphovsrättslagens bestämmelser eller sådana nya bestämmelser i lagen som förutsätter den lagstiftningsordning som föreskrivs i 73 § grundlagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslaget***1.****Lag****om ändring av upphovsrättslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

*ändras* i upphovsrättslagen av den 8 juli 1961 (404/1961) 2 § 2 och 3 mom., 9 §, rubriken för 2 kap., mellanrubriken före 11 § samt 11 och 13 §, mellanrubriken före 14 § samt 14 § och 16 §, mellanrubriken före 17 § samt 17 § och 18 §, 19 § 1 mom., mellanrubriken före 20 § samt 20, 21 och 24 §, mellanrubriken före 25 § samt 25 §, 25 a §, mellanrubriken före 25 f § samt 25 f § och 25 g §, 25 h § 1 mom., 25 i § 1 och 3 mom., 26 §, rubriken för 2 a kap., 26 a, 26 b, 26 e, 26 g, 26 h och 29 a §, 39 § 1 mom., rubriken för 5 kap., 45, 46, 46 a, 47, 47 a och 48 §, 49 § 1 och 3 mom., 49 a § 1 och 3 mom., 54, 56, 56 a, 56 c § och 57 §, 58 § 1 mom., 60 §, 62 § 1 mom. och 64 § 4 och 5 mom.

av dessa rubriken för 2 kap., mellanrubriken före 11 § samt 11 § och 13 §, mellanrubriken före 14 § samt 14 § och 16 §, mellanrubriken före 17 § samt 17 § och 18 §, 19 § 1 mom., mellanrubriken före 20 § samt 20, 21 och 24 §, mellanrubriken före 25 § samt 25 § och 25 a §, mellanrubriken före 25 f § samt 25 f § och 25 g §, 25 h § 1 mom., 25 i § 3 mom., 26 §, 49 a § 1 och 3 mom., 54 § samt 64 § 4 och 5 mom. sådana de lyder i lag 446/1995, 25 i § 1 mom. i lag 748/1998, rubriken för 2 a kap., 26 b, 26 e, 26 g och 26 h § sådana de lyder i lag 442/1984, 26 a § sådan den lyder i sist nämnda lag och i lag 1254/1994, 29 a § sådan den lyder i lag 967/1997, 39 § 1 mom. sådant det lyder i lag 648/1974, 45 § i nämnda lagar 446/1995 och 967/1997 samt i lag 1654/1995, 46, 46 a, 47 a och 48 § i nämnda lagar 446/1995 och 1654/1995, 47 § sådan den lyder i nämnda lag 446/1995 och i lag 365/1997, 49 § 1 och 3 mom. sådana de lyder i lag 250/1998, 56 §, 60 § och 62 § 1 mom. sådana de lyder i lag 715/1995, 56 a § sådan den lyder i lag 1024/1995 och i nämnda lag 250/1998, 56 c § i lag 418/1993 samt 57 § sådan den lyder i nämnda lagar 442/1984 och 715/1995, samt

*fogas* nya mellanrubriker före 2, 9 och 10 §, till lagen en ny 11 a § och före 11 a § en ny mellanrubrik, en ny 13 a § och före 13 a § en ny mellanrubrik, till lagen nya 16 a–16 e § och före 16 a – 16 e § nya mellanrubriker, till 23 §, sådan den lyder i nämnda lag 446/1995, ett nytt 2 mom., en ny mellanrubrik före 25 a §, till 25 d §, sådan den lyder i nämnda lag 446/1995, ett nytt 4 mom., före 25 g, 25 h och 25 i § nya mellanrubriker, till 25 k §, sådan den lyder i nämnda lag 446/1995, ett nytt 4 mom., före 45, 46, 46 a, 47, 47 a, 48, 49, 49 a och 50 § nya mellanrubriker, till lagen ett nytt 5 a kap., före 54, 54 a ja 54 b nya mellanrubriker, i 54 b § sådan den lyder i nämnda lag 446/1995, nya 2 och 3 mom., 55, 56, 56 a, 56 b, 56 c samt 56 d § nya mellanrubriker, till lagen en ny 56 e § och före 56 e § en ny mellanrubrik, till lagen en ny 56 f § och före 56 f § en ny mellanrubrik, före 57, 58, 60 och 61 § nya mellanrubriker, till lagen en ny 60 a § och före 60 a § en ny mellanrubrik samt till lagen en ny 64 b § som följer:

*Ekonomiska rättigheter*

## 2 §

Som framställning av exemplar anses sådan direkt eller indirekt, tillfällig eller permanent framställning av exemplar av ett verk

som oavsett metod och form utförs helt eller delvis. Som framställning av exemplar anses även att verket överförs på en anordning, genom vilken det kan återgivnas.

Verket görs tillgängligt för allmänheten när  
1) det överförs till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg, vilket även omfattar

överföring på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till verket från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer,

2) det framförs offentligt för en vid framförandet närvarande publik; som offentligt framförande anses även framförande som i förvärvsverksamhet anordnas inför en större slutna krets,

3) exemplar därav bjuds ut i till försäljning, uthyrning eller utlåning eller på annat sätt sprids till allmänheten, eller när

4) det visas offentligt utan att tekniska hjälpmedel används.

#### *Fria verk*

##### 9 §

Lagar och förordningar samt beslut och yttranden av myndigheter eller andra offentliga organ samt sådana översättningar av dessa som en myndighet eller ett annat offentligt organ har upprättat eller låtit upprätta är inte föremål för upphovsrätt.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller inte självständiga verk som ingår i sådana handlingar som avses i 1 mom. Dessa verk får dock återges i samband med handlingen samt användas separat från handlingen för de administrativa eller andra syften som handlingen ansluter sig till.

#### *Andra immateriella rättigheter*

##### 10 §

#### 2 kap.

### **Inskränkningar i upphovsrätten samt bestämmelser om avtalslicens**

#### *Allmänna bestämmelser*

##### 11 §

Bestämmelserna i detta kapitel medför inte inskränkningar i upphovsmannens rätt enligt 3 § utöver vad som följer av 25 e §.

När ett exemplar av ett verk framställs eller ett verk görs tillgängligt för allmänheten med stöd av bestämmelserna i detta kapitel skall upphovsmannens namn och källan anges i den omfattning och så som god sed kräver.

Verket får inte utan upphovsmannens samtycke ändras i större utsträckning än vad tillåten användning kräver.

Ett exemplar av ett verk som framställts med stöd av en inskränkingsbestämmelse i detta kapitel får spridas till allmänheten eller användas för offentligt framförande i sådant syfte som avses i inskränkingsbestämmelsen.

Bestämmelserna i 3 mom. tillämpas på motsvarande sätt på användning som sker med stöd av avtalslicens.

Med stöd av detta kapitel bestämmelser om inskränkningar i upphovsrätten får användas endast ett sådant exemplar av ett verk som har framställts med upphovsmannens samtycke eller på annat lagligt sätt eller ett verk som med upphovsmannens samtycke eller på annat lagligt sätt gjorts tillgängligt för användaren.

#### *Tillfällig framställning av exemplar*

##### 11 a §

Bestämmelserna i 2 § om framställning av exemplar gäller inte sådan tillfällig framställning av exemplar

1) som är flyktig eller utgör ett inkluderande av underordnad betydelse,

2) som utgör en integrerad och väsentlig del av en teknisk process,

3) vars enda syfte är att möjliggöra en överföring i ett nät mellan tredje parter via en mellanhand eller en laglig användning av ett verk, och

4) som inte har någon självständig ekonomisk betydelse.

##### 13 §

Exemplar av utgivna verk får framställas genom fotokopiering eller liknande förfarande med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §.

#### *Användning i informationssyfte*

##### 13 a §

Exemplar av offentliggjorda verk får framställas för användning av myndigheter, näringsidkare och andra personer eller sammanslutningar i informationssyfte, och på detta sätt framställda exemplar får användas i detta

syfte för överföring till allmänheten, på annat sätt än genom utsändning i radio eller television, med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §. Bestämmelserna ovan i detta moment gäller inte framställning av exemplar av verk genom fotokopiering eller liknande förfarande.

Av verk som ingår i aktualitets- eller nyhetsprogram som sänts i radio eller television får enstaka exemplar framställas för användning i myndigheters, näringsidkares och andra personers eller sammanslutningars interna information en kort tid efter upptagningen.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller dock inte verk vars upphovsman har förbjudit framställning av exemplar av verket eller överföring av verket.

*Framställning av exemplar inom undervisningsverksamhet och vetenskaplig forskning*

14 §

Exemplar av offentliggjorda verk får framställas för användning i undervisningsverksamhet eller vetenskaplig forskning, och på detta sätt framställda exemplar får användas i detta syfte för överföring till allmänheten på annat sätt än genom radio- eller television-utsändningar med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §. Bestämmelserna ovan i detta moment gäller inte framställning av exemplar av verk genom fotokopiering eller liknande förfarande.

I undervisningsverksamhet får genom direkt upptagning av ljud eller bild för tillfälligt bruk i denna verksamhet framställas exemplar av offentliggjorda verk som framförs av lärare eller elever. På detta sätt framställda exemplar får inte utnyttjas för andra ändamål.

I prov som ingår i studentexamen eller liknande prov får tas in delar av ett offentliggjort verk eller, om verket inte är omfattande, hela verket.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller dock inte verk vars upphovsman har förbjudit framställning av exemplar eller överföring av verket.

16 §

Genom förordning av statsrådet fastställda arkiv samt för allmänheten öppna bibliotek

och museer får, förutsatt att framställningen av exemplar inte syftar till direkt eller indirekt ekonomisk vinning, framställa exemplar av verk som finns i deras egna samlingar i följande fall:

1) för att bevara material och säkerställa dess hållbarhet,

2) för teknisk rekonstruering och istandsättning av material,

3) för förvaltning och organisering samt annat internt bruk som påkallas av underhåll av samlingarna, och

4) för att komplettera ett exemplar av ett bristfälligt verk, eller för att komplettera ett i flera delar utgivet verk med en felande del, om verket eller den behövliga kompletteringen inte är tillgängliga via kommersiell spridning eller överföring.

Exemplar som framställts i ett syfte som avses i 1 mom. får inte användas för andra ändamål.

*Framställning av exemplar av verk för allmänheten och överföring av verk till allmänheten*

16 a §

Genom förordning av statsrådet fastställda arkiv samt för allmänheten öppna bibliotek och museer får

1) genom fotokopiering eller liknande förfarande framställa exemplar av ett offentliggjort verk som finns i deras egna samlingar och som lätt tar skada, och göra dem tillgängliga för allmänheten genom utlåning, om verket inte är tillgängligt via kommersiell spridning eller överföring,

2) genom fotokopiering eller liknande förfarande framställa exemplar av enstaka artiklar som ingår i samlingsverk, tidningar eller tidskrifter som finns i deras egna samlingar samt av korta avsnitt i andra utgivna verk för att, när detta anses ändamålsenligt, lämnas ut till låntagare för deras privata bruk i stället för de volymer eller häften i vilka de ingår, och

3) överföra ett offentliggjort verk som finns i deras egna samlingar till en enskild för användning i forskningssyfte eller för privata studier i lokaler hos inrättningen genom därför avsedda terminaler, om användningen kan ske utan hinder av anskaffnings-, licens-

eller andra avtalsvillkor för användningen av verket och om annan än i denna punkt avsedd digital framställning av exemplar av verket och vidareöverföring av verket har förhindrats.

*Användning av verk i vissa inrättningar*

16 b §

Bibliotek eller andra inrättningar till vilka enligt lag skall överlätas exemplar av ett verk eller som enligt lag samlar in verk från data-nät, får

1) använda ett verk som finns i dess samlingar på de sätt som avses i 16 och 16 a § och under de förutsättningar som nämns i dessa paragrafer,

2) överföra ett offentliggjort verk som finns i dess samlingar till en enskild för användning i forskningssyfte eller för privata studier i lokaler hos en annan i 2 mom. avsedd inrättning genom därför avsedda terminaler, om annan än i denna punkt avsedd digital framställning av exemplar av verket och överföring av verket utanför inrättningen har förhindrats,

3) i syfte att införliva dem i sina samlingar framställa exemplar av verk som gjorts tillgängliga för allmänheten i ett öppet nätverk, och

4) i syfte att införliva dem i sina samlingar framställa exemplar av sådana utgivna verk som behöver anskaffas till inrättningens samlingar men som inte är tillgängliga via kommersiell spridning eller överföring.

Bestämmelserna i 1 mom. 1 och 4 punkten tillämpas även på bibliotek eller inrättningar hos vilka sådana bibliotek eller inrättningar som avses i 1 mom. enligt lag placerar material för att fogas till inrättningens samlingar.

*Användning av verk i arkiv, bibliotek och museer med stöd av avtalslicens*

16 c §

Av verk i samlingar hos inrättningar som avses i 16, 16 a eller 16 b § får framställas exemplar i andra än i nämnda paragrafer avsedda fall med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §.

Verk i samlingar hos inrättningar som avses i 16, 16 a eller 16 b § får överföras till

allmänheten i andra än i 16 a § 3 punkten avsedda fall med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller dock inte verk vars upphovsman har förbjudit framställning av exemplar eller överföring av verket.

*Närmare bestämmelser om användning av verk i arkiv, bibliotek och museer*

16 d §

Närmare bestämmelser om framställning av exemplar av verk enligt 16 §, 16 a och 16 b § och användning av på sådant sätt framställda exemplar av verk kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närmare bestämmelser om överföring av verk till enskilda enligt 16 a § 3 punkten eller 16 b § 1 mom. 2 punkten samt om framställning av exemplar av på sådant sätt överförda verk kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

*Framställning av exemplar av verk vid Finlands filmarkiv*

16 e §

Angående rätt för Finlands filmarkiv att framställa exemplar av verk som ingår i inhemska filmer som har förevisats offentligt och i därtill hörande reklam- och informationsmaterial gäller filmarkiveringslagen (576/1984).

*Tillgängliggörande av verk för personer med funktionshinder*

17 §

Av ett utgivet litterärt eller musikaliskt verk får exemplar framställas för att göra texten läsbar för personer med synskada och personer som på grund av annat funktionshinder eller annan sjukdom inte kan utnyttja verk på ett sedvanligt sätt, och på teckenspråk för döva personer och personer med hörselskada. Av utgivna bildkonstverk eller andra verk får exemplar framställas för att göra verket möjligt att uppfattas av personer med synskada och personer som på grund av annat funktionshinder eller annan sjukdom inte kan utnyttja verk på ett sedvanligt sätt.

På sådant sätt framställda exemplar får användas i det nämnda syftet för överföring till personer med funktionshinder på annat sätt än genom utsändning i radio eller television.

De inrättningar om vilka bestäms genom förordning av statsrådet har rätt att på i förordningen angivna villkor framställa exemplar av utgivna litterära verk genom ljudupptagning för utlåning eller försäljning till personer med synskada och personer som på grund av annat funktionshinder eller annan sjukdom inte kan utnyttja böcker på sedvanligt, eller för att användas till överföring till sådana personer på annat sätt än genom utsändning i radio eller television.

Upphovsmannen har rätt till ersättning för sådan framställning av exemplar av verk till försäljning eller för sådan överföring av verket som avses i 1 och 2 mom.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte framställning av exemplar av verk eller överföring av verk i kommersiellt syfte.

#### 18 §

I samlingsverk som är avsedda för bruk vid undervisning och som är sammanställda ur verk av ett större antal upphovsmän får litterära eller musikaliska verk eller delar av dem tas in med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller dock inte verk vars upphovsman har förbjudit framställning av exemplar av verket.

#### *Spridning av exemplar av verk*

#### 19 §

När ett exemplar av ett verk med upphovsmannens samtycke första gången har sålts eller på annat sätt varaktigt överlåts inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får exemplaret spridas vidare. Ett exemplar av ett verk får tillgängliggöras för allmänheten genom utlåning, om det med upphovsmannens samtycke första gången sålts eller på annat sätt varaktigt överlåts utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

#### *Visning av exemplar av verk*

#### 20 §

När ett exemplar av ett verk med upphovsmannens samtycke har sålts eller på annat sätt varaktigt överlåts får exemplaret användas för offentlig visning av verket.

#### 21 §

Ett utgivet verk får framföras offentligt i samband med undervisning.

Ett utgivet verk får även framföras offentligt vid en tillställning där framförandet av sådana verk inte är det huvudsakliga, tillträdet är avgiftsfritt och anordnandet inte heller i övrigt sker i förvärvssyfte.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. gäller dock inte sceniska verk eller filmverk.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte offentligt framförande i samband med gudstjänst.

#### 23 §

Upphovsmannens namn och källan skall alltid anges.

#### 24 §

När musikaliska verk framförs med text får texten återges för åhörarna i konsertprogram eller liknande som framställts genom tryckning, fotokopiering eller liknande förfarande.

#### *Användning av konstverk*

#### 25 §

Bilder på offentliggjorda konstverk får tas in i anslutning till text i

1) kritiska framställningar som framställts genom tryckning, fotokopiering eller liknande förfarande,

2) vetenskapliga framställningar till den del användningen är motiverad med hänsyn till det icke-kommersiella syfte som skall uppnås, och i

3) tidningar eller tidskrifter vid redogörelse för dagshändelser, under förutsättning att verket inte har framställts för återgivning i tidningar eller tidskrifter.

När exemplar av ett konstverk med upphovsmannens samtycke har sålts eller på an-

nat sätt varaktigt överlåtits får konstverket tas in i fotografier, filmer eller televisionsprogram, om återgivningen är av underordnad betydelse i fotografiet, filmen eller programmet.

*Användning av konstverk i kataloger och meddelanden, samt avbildning av byggnader*

25 a §

Konstverk som ingår i en samling eller ställs ut eller bjuds ut till salu får genom tryckning, fotokopiering eller liknande förfarande avbildas i kataloger eller meddelanden om utställningen eller försäljningen.

Exemplar av konstverk som ingår i en samling eller ställs ut eller bjuds ut till salu får framställas i andra än i 1 mom. avsedda fall och på sådant sätt framställda exemplar får användas för överföring till allmänheten på annat sätt än genom utsändning i radio eller television med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §. Bestämmelserna i detta moment gäller dock inte konstverk vars upphovsman har förbjudit framställning av exemplar av verket eller överföring av verket.

Konstverk får även annars avbildas, om verket är stadigvarande anbragt på eller i omedelbar närhet av en allmän plats. Om ett konstverk är huvudmotivet för en bild, får bilden inte nyttjas i förvärvssyfte. En bild i anknytning till text får dock publiceras i en dagstidning eller en tidskrift.

Byggnader får fritt avbildas.

25 d §

Den som genom utsändning i radio eller television eller på annat sätt till allmänheten överför ett verk, får framställa eller låta framställa eller förvara ett exemplar av ett ut-sänt eller överfört verk då han uppfyller sin på lag grundade skyldighet till upptagning eller förvaring.

*Ursprunglig radio- och televisionsut-sändning*

25 f §

Ett sändarföretag får sända ut ett verk med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §. Bestämmelserna i detta moment gäller dock

inte sceniska verk eller filmverk och inte heller andra verk, om upphovsmanen har förbjudit utsändning av verket.

Om ett sändarföretag har rätt att sända ut ett verk, får företaget framställa ett exemplar av verket för användning i sina egna utsändningar i högst ett års tid. För användning av verket under en längre tid än detta får sändarföretaget framställa eller låta framställa ett exemplar av verket med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte när verk ingår i radio- eller televisionsut-sändningar som vidare-sänds i oförändrad form samtidigt som den ursprungliga utsändningen.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller sändarföretagsutsändningar via satellit endast om satellitsändningen äger rum samtidigt som samma radio- eller televisionsföretags utsändning via jordbundet nät.

*Återutsändning av arkiverat televisionsprogram*

25 g §

Ett sändarföretag får med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 § återutsända ett offentliggjort verk som ingår i ett av sändarföretaget producerat program som har sänts före den 1 januari 1983 och framställa ett exemplar av verket för utsändning.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller dock inte verk vars upphovsman har förbjudit utsändning av verket.

*Vidaresändning av radio- och televisionsut-sändningar*

25 h §

Verk som ingår i en radio- eller televisionsut-sändning får utan att utsändningen ändras vidare-sändas för att tas emot av allmänheten samtidigt som den ursprungliga utsändningen, med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §.



*Utsändning av program som omfattas av vidare-sändningsskyldighet*

## 25 i §

Ett teleföretag som erbjuder nättjänster i ett kabelnät och som enligt lag är förpliktat att i nätet vidareända televisions- och radioprogramutbud samt eventuella andra därtill anslutna special- och tilläggstjänster får på trådbunden väg för mottagning av allmänheten vidareända verk som ingår i televisions- eller radioutsändning eller annan tjänst samtidigt som den ursprungliga utsändningen och utan att utsändningen ändras.

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna paragraf utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

## 25 k §

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på inskaffande av information om tillverkning av en anordning för att kringgå tekniska åtgärder.

## 26 §

Bestämmelserna om avtalslicens i denna lag skall tillämpas när avtal om användning av verk har ingåtts mellan användaren och en av undervisningsministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område. En licenstagare får med stöd av en avtalslicens på motsvarande sätt i enlighet med licensvillkoren använda även sådana verk inom samma område vars upphovsman inte företräds av organisationen.

Undervisningsministeriet godkänner en organisation för viss tid, högst fem år. Undervisningsministeriets beslut skall trots sökande av ändring iakttas till dess ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

Vad en organisation som avses i 1 mom. eventuellt har bestämt om fördelningen av sådan ersättning för framställning av exemplar av verk eller om överföring eller utsändning av det som skall betalas till upphovsmän som företräds av organisationen eller om nyttjande av ersättningen för ändamål som är gemensamma för sådana upphovsmän skall på motsvarande sätt tillämpas på upphovs-

män som inte företräds av organisationen.

Om organisationens bestämmelser som avses i 3 mom. inte ger de upphovsmän som organisationen företräder rätt till individuell ersättning har upphovsmän som inte företräds av organisationen dock rätt att kräva sådan ersättning. Ersättningen betalas av den organisation som avses i 1 mom. Rätten till individuell ersättning förfaller dock, om yrkande på sådan ersättning bevisligen inte har framställts inom tre år efter utgången av det kalenderår under vilket framställningen av exemplaren av verket eller överföringen eller utsändningen av det har ägt rum.

## 2 a kap.

**Kompensation för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk**

## 26 a §

När för spridning till allmänheten tillverkas eller till landet införs ett ljud- eller bildband eller annan anordning på vilken verk kan tas upp och som i betydande utsträckning används för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk skall tillverkaren eller importören betala en avgift baserad på anordningens speltid eller upptagningskapacitet att användas som kompensation till verkens upphovsmän samt för ändamål som är gemensamma för upphovsmännen. Kompensationen betalas till upphovsmännen genom förmedling av en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område.

Den som till återförsäljning erbjuder en i 1 mom. avsedd anordning som en tillverkare eller importör har sålt, skall på uppmaning av den organisation som avses i 26 b § visa att avgift har betalats för anordningen till den organisation som uppbär avgiften. Om avgiften inte har betalats, skall återförsäljaren betala avgiften. Denne har dock rätt att återkräva avgiften hos tillverkaren eller importören eller en annan återförsäljare.

Statsrådet fastställer årligen genom förordning de anordningar som omfattas av avgiften. Undervisningsministeriet fastställer årligen genom förordning storleken av avgiften efter att ha förhandlat med organisationer

som företräder i 1 mom. avsedda tillverkare och importörer samt organisationer som företräder upphovsmännen. Avgiften skall fastställas till ett sådant belopp att den kan anses utgöra en rimlig kompensation för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk. För avgiften skall föreskrivas en övre gräns som avgiften inte får överskrida. Vid fastställandet av avgiftens storlek skall beaktas i vilken utsträckning tekniska åtgärder har använts för skydd av verken.

#### 26 b §

Avgiften uppbärs av en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk, och som godkänts för detta uppdrag av undervisningsministeriet för viss tid, högst fem år. Undervisningsministeriets beslut skall trots sökande av ändring iakttas till dess ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft. En förutsättning för godkännande är att organisationen förbinder sig att efter avdrag av kostnaderna för uppbörd och administration och i enlighet med en av undervisningsministeriet godkänd dispositionsplan använda en årligen mellan ministeriet och organisationen överenskommen del av avgiftens avkastning för ändamål som är gemensamma för upphovsmännen.

#### 26 e §

Den som använder eller exporterar anordningar är berättigad att av organisationen erhålla återbäring motsvarande den erlagda avgiften för anordningar som

- 1) förs ut från Finland,
- 2) används för yrkesmässig framställning av exemplar av material som skyddas med stöd av denna lag,
- 3) används för framställning av upptagningar för personer med funktionshinder,
- 4) används som minnes- eller lagringsanordning för databehandling i yrkesmässig verksamhet, samt
- 5) för anordningar som undervisningsministeriet av synnerligen vägande skäl befriat från avgiften.

Yrkas inte återbäring bevisligen inom tre månader efter utgången av det år då rätten därtill uppkom, förfaller den.

Den organisation som uppbär avgiften kan ingå avtal med en i 26 a § avsedd tillverkare,

importör eller återförsäljare om att företag eller andra yrkesmässiga användare för egen företags- eller yrkesmässig användning av en ovan avsedd tillverkare, importör eller återförsäljare kan köpa eller själva importera en i 26 a § 1 mom. avsedd anordning utan kompensationsavgift.

#### 26 g §

I undervisningsministeriets beslut, varigenom anläggning med stöd av 26 e § 1 mom. 4 punkten har befriats från avgift, får ändring inte sökas genom besvär.

#### 26 h §

Närmare bestämmelser om verkställigheten av 26 a—26 g § utfärdas genom förordning av statsrådet.

#### 29 a §

En upphovsman som till en filmproducent eller fonogramproducent har överlåtit rätten att till allmänheten genom uthyrning sprida exemplar av verk som tagits upp på film eller fonogram, eller vars rätt att till allmänheten genom uthyrning sprida exemplar av verk som tagits upp på film har överlåtit till filmproducenten med stöd av 39 § har rätt att för uthyrningen få en skälig ersättning av producenten. Upphovsmannen kan inte avstå från sin rätt till ersättning.

#### 39 §

Överlåtelse av rätt till inspelning av ett litterärt eller konstnärligt verk på film omfattar rätt att framställa exemplar av filmen, rätt att göra filmen tillgänglig för allmänheten samt rätt att förse filmen med text eller spela in dess text på nytt på ett annat språk.

### 5 kap.

#### Upphovsrätten närstående rättigheter

##### *Utövande konstnär*

#### 45 §

Ett framförande av ett litterärt eller konstnärligt verk eller ett uttryck av folklore får inte utan den utövande konstnärens samtycke

1) tas upp på en anordning genom vilken framförandet kan återges, eller

2) göras tillgängligt för allmänheten genom radio eller television eller genom direkt överföring.

Ett framförande som har tagits upp på en anordning som avses i 1 mom. får inte utan den utövande konstnärens samtycke förrän femtio år har förflutit från det år då framförandet ägde rum,

1) överförs på en annan anordning genom vilken det kan återges,

2) framförs offentligt för en vid framförandet närvarande publik,

3) överförs till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg, vilket även omfattar överföring på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till det från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer, eller

4) spridas till allmänheten.

Om en upptagning av framförandet ges ut eller offentliggörs inom den i 2 mom. avsedda tiden om 50 år, gäller det i 2 mom. föreskrivna skyddet till utgången av det femtionde året efter det år då det upptagna framförandet första gången gavs ut eller offentliggjordes.

På överlåtelse av rätten till filmning av ett framförande tillämpas på motsvarande sätt bestämmelserna i 39 § 1 mom.

På förfarande som enligt 1—3 mom. kräver den utövande konstnärens samtycke tillämpas på motsvarande sätt 2 § 2 och 3 mom., 3 §, 6—8 §, 11 §, 11 a §, 12 § 1—3 mom., 13 a §, 14 § 1 och 3 mom., 15, 16, 16 a—16 e §, 17 § 2 och 4 mom., 19 § 1 och 2 mom., 21, 22, 25 b, 25 c och 25 d §, 25 f § 2 mom., 25 h, 25 i, 26, 26 a—26 h §, 27 § 1 och 2 mom. samt 28, 29, 29 a, 41 och 42 §.

Bestämmelserna i 2 mom. 2 och 3 punkten till den del det gäller annan överföring än sådan som sker på begäran samt, i anslutning till dem, i 3 mom. tillämpas inte på ett framförande som tagits upp på en anordning som avses i 46 a §.

#### *Producent av ljudupptagning*

##### 46 §

En grammofonskiva eller annan anordning på vilken ljud har tagits upp får inte utan producentens samtycke förrän femtio år har

förflutit från det år då upptagningen ägde rum,

1) överförs på en annan anordning genom vilken den kan återges,

2) framförs offentligt för en vid framförandet närvarande publik,

3) överförs till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg, vilket även omfattar överföring på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till det från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer, eller

4) spridas till allmänheten.

Om upptagningen ges ut inom den i 1 mom. avsedda tiden om 50 år, gäller det i 1 mom. föreskrivna skyddet till utgången av det femtionde året efter det år då upptagningen första gången gavs ut. Om upptagningen inte ges ut, utan den under nämnda tid på lagligt sätt görs tillgänglig för allmänheten på annat sätt än genom spridning av exemplar av upptagningen, gäller skyddet till utgången av det femtionde året efter det år då upptagningen första gången gjordes tillgänglig för allmänheten på det nämnda sättet.

På förfarande som enligt 1 och 2 mom. kräver producentens samtycke tillämpas på motsvarande sätt 2 § 2 och 3 mom., 6—8 §, 11 § 2—5 mom., 11 a §, 12 § 1—3 mom., 13 a §, 14 § 1 och 3 mom., 15, 16, 16 a—16 e §, 19 § 1 och 2 mom., 21, 22, 25 b och 25 d §, 25 f § 2 mom., 26, 26 a—26 h §, 27 § 1 och 2 mom., 29 § och 39 § 1 mom.

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på anordningar som avses i 46 a §.

#### *Producent av bildupptagning*

##### 46 a §

Filmer eller andra anordningar på vilka rörliga bilder har tagits upp får inte utan producentens samtycke förrän femtio år har förflutit från det år då upptagningen ägde rum,

1) kopieras,

2) spridas till allmänheten, eller

3) överförs till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till det upptagna materialet från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

Om upptagningen ges ut eller offentliggörs inom den i 1 mom. avsedda tiden om 50 år, gäller det i 1 mom. föreskrivna skyddet till

utgången av det femtionde året efter det år då upptagningen första gången gavs ut eller offentliggjordes.

På förfarande som enligt 1 och 2 mom. kräver producentens samtycke tillämpas på motsvarande sätt 6—8 §, 11 § 2—5 mom., 11 a §, 12 § 1—3 mom., 13 a §, 14 § 1 och 3 mom., 15, 16, 16 a—16 e §, 19 § 1 och 2 mom., 22, 25 b och 25 d §, 25 f § 2 mom., 26, 26 a—26 h §, 27 § 1 och 2 mom. samt 29 §.

#### *Användning av ljudupptagningar*

##### 47 §

Utan hinder av bestämmelserna i 45 § 2 och 3 mom. och 46 § 1 och 2 mom., får ett i 45 § avsett framförande som tagits upp på en anordning som avses i 46 § och en anordning som avses i 46 § användas:

- 1) direkt eller indirekt vid ett offentligt framförande,
- 2) vid ursprunglig överföring till allmänheten på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till det upptagna framförandet eller materialet från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer, samt
- 3) för vidareändring.

Till producenten och till den utövande konstnär vars framförande har tagits upp på en i 1 mom. avsedd anordning som använts för framföring, överföring eller vidareändring skall ersättning betalas. Ersättning för offentlig framföring och annan än sådan överföring som sker på begäran, i fall som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten, betalas via en av undervisningsministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal sådana utövande konstnärer och fonogramproducenter vars på anordning upptagna framföranden och anordningar används i Finland. Ersättning för vidareändring i fall som avses i 1 mom. 3 punkten betalas via en organisation som avses i 25 h §. Den utövande konstnärens eller producentens rätt till ersättning har förfallit, om inte ett yrkande på ersättning bevisligen har framställts hos organisationen inom tre år efter utgången av det kalenderår då utnyttjandet ägde rum.

Undervisningsministeriet godkänner en organisation som uppbär i 1 mom. 1 och 2 punkten avsedda ersättningar för viss tid,

högst fem år. Undervisningsministeriets beslut skall trots sökande av ändring iakttas till dess att ärendet avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

I de fall som avses i 1 mom. skall på motsvarande sätt tillämpas 21, 22, 25 b §, 27 § 1 och 2 mom. samt 29 § och i fråga om utövande konstnärers rätt även 11 § 2 mom. samt 28, 41 och 42 §.

Om den som använder en anordning inte betalar en ersättning som avses i 1 mom., om vars storlek användaren har överenskommit med de utövande konstnärerna och producenterna eller vars storlek har avgjorts genom förfarande som avses i 54 §, kan en domstol som på yrkande av sakägaren besluta att användningen får fortsätta endast med samtycke av utövande konstnärerna och producenterna, till dess att ersättningen betalats.

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på anordningar som avses i 46 a §.

#### *Ersättning för användning av musikupptagningar med visuella element*

##### 47 a §

Om en i 46 a § avsedd anordning på vilken har tagits upp ett framförande vars huvudsakliga innehåll består av framförandet av ett musikaliskt verk, under den i paragrafen nämnda tiden direkt eller indirekt används vid offentligt framförande eller vid överföring till allmänheten på annat sätt än så att enskilda kan få tillgång till det upptagna framförandet från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer, har den utövande konstnären vars framförande tagits upp på anordningen rätt till ersättning för användningen av det upptagna framförandet utan hinder av bestämmelserna i 45 § 4 mom. om tillämpningen av 39 § 1 mom.

Ersättningen betalas genom förmedling av en av undervisningsministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal sådana utövande konstnärer vilkas på anordningar upptagna framföranden används i Finland. Den utövande konstnärens eller producentens rätt till ersättning har förfallit, om inte ett yrkande på ersättning bevisligen har framställts hos organisationen inom tre år efter utgången av det kalenderår då utnyttjandet ägde rum.

Undervisningsministeriet godkänner orga-

nisationen för viss tid, högst fem år. Undervisningsministeriets beslut skall trots sökande av ändring iakttas till dess ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

I de fall som avses i 1 mom. skall på motsvarande sätt tillämpas 11 § 2 mom., 22, 25 b §, 27 § 1 och 2 mom. samt 28, 29, 41 och 42 §.

Om användaren av anordningen inte betalar i 1 mom. avsedd ersättning, om vars storlek användaren har avtalat med de utövande konstnärerna eller vars storlek har avgjorts i ett förfarande som avses i 54 §, kan domstolen på yrkande av en part bestämma att användningen får fortsätta endast med samtycke av de utövande konstnärerna tills ersättningen betalats.

#### *Radio- och televisionsföretag*

##### 48 §

En radio- eller televisionsutsändning får inte utan sändarföretagets samtycke vidare-sändas eller tas upp på en anordning genom vilken den kan återges. Utan samtycke får en televisionsutsändning inte heller återges i lokaler till vilka allmänheten har tillträde mot avgift.

En utsändning som har tagits upp får inte utan sändarföretagets samtycke förrän femtio år har förflutit från det år då utsändningen ägde rum,

- 1) kopieras,
- 2) återutsändas,
- 3) spridas till allmänheten, eller
- 4) överförs till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till den upptagna utsändningen från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas på motsvarande sätt även på annan program-bärande signal än radio- eller televisionsut-sändning.

Beträffande fall som avses i 1 och 2 mom. tillämpas på motsvarande sätt 6—8 §, 11 § 2—5 mom., 11 a §, 12 § 1 och 2 mom., 13 a §, 14 § 3 mom., 15, 16, 16 a—16 e §, 19 § 1 mom., 21, 22, 25 b och 25 d §, 25 f § 2 mom., 26 §, 27 § 1 och 2 mom. samt 29 §. På vidaresändningar via kabel tillämpas dessut-

om på motsvarande sätt 25 h § 1 mom. och 25 i §, utom när utsändningen har sitt ursprung i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, varvid i stället för dessa bestämmelser på motsvarande sätt skall tillämpas 25 h § 3 mom.

#### *Framställare av kataloger och databaser*

##### 49 §

Den som har framställt

1) en katalog, en tabell, ett program eller ett annat dylikt arbete där ett stort antal uppgifter har sammanställts, eller

2) en databas vars innehåll är sådant att det har krävts en väsentlig insats för att anskaffa, granska eller presentera det,

har uteslutande rätt att förfoga över arbetets hela innehåll eller över en kvalitativt eller kvantitativt sett väsentlig del av det genom att framställa exemplar och göra det tillgängligt för allmänheten.

-----

Beträffande arbeten som avses i 1 mom. tillämpas på motsvarande sätt 2 § 2 och 3 mom., 8 och 9 §, 11 § 2—5 mom., 11 a §, 12 § 1, 2 och 4 mom., 13 och 13 a §, 14 § 1 och 3 mom., 15, 16, 16 a—16 e, 17 och 18 §, 19 § 1 och 2 mom., 22, 25 b—25 d, 25 f—25 i §, 25 j § 4 och 5 mom., 26 § och 27—29 §. Om ett sådant arbete eller en del därav är föremål för upphovsrätt, kan denna rätt göras gällande.

-----

#### *Fotograf*

##### 49 a §

En fotograf har uteslutande rätt att förfoga över sina fotografier, i oförändrat eller förändrat skick

1) genom att framställa exemplar av dem, och

2) genom att göra dem tillgängliga för allmänheten.

-----

På fotografier som avses i denna paragraf tillämpas på motsvarande sätt 2 § 2 och 3 mom., 3 § 1 och 2 mom., 7—9, 11 och 11 a §, 12 § 1 och 2 mom., 13 och 13 a §, 14 § 1

och 3 mom., 15, 16, 16 a—16 e §, 17 § 1 mom., 18 §, 19 § 1 och 2 mom., 20, 22 och 25 §, 25 a § 1 och 2 mom., 25 b, 25 d, 25 f—25 i, 26, 26 a—26 h, 27—29, 39, 40, 40 c samt 41 och 42 §. Om ett fotografi är föremål för upphovsrätt, kan denna rätt göras gällande.

*Pressmeddelande*

50 §

5 a kap.

**Tekniska åtgärder och elektronisk information om rättighetsförvaltning**

*Förbud mot kringgående av tekniska åtgärder*

50 a §

Det är förbjudet att kringgå en sådan effektiv teknisk åtgärd för skydd av ett med stöd av denna lag skyddat verk, som upphovsmannen eller någon annan med upphovsmannens tillstånd i samband med tillgängliggörande av verket för allmänheten har installerat för skydd av verket.

Ett exemplar av ett verk får inte spridas till allmänheten eller föras in till landet för spridning till allmänheten om en teknisk åtgärd för skydd av verket har kringgåtts i strid med 1 mom.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på kringgående av tekniska åtgärder som sker i samband med kryptografisk forskning eller som utförs av en enskild person för att lyssna eller se verket eller för att för sitt personliga bruk framställa ett exemplar av ett av personen lagligen anskaffat verksexemplar.

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på en teknisk åtgärd för skydd av datorprogram.

*Förbud gällande tillverkning och spridning av anordningar för att kringgå tekniska åtgärder*

50 b §

Tillverkning eller införsel i spridningssyfte,

spridning till allmänheten, försäljning, uthyrning, marknadsföring i försäljnings- eller uthyrningssyfte eller innehav i kommersiellt syfte av anordningar, produkter eller komponenter som möjliggör eller underlättar kringgående av tekniska åtgärder, eller tillhandahållande av sådana tjänster, är förbjudet.

I 1 mom. avsedda anordningar, produkter eller komponenter eller tjänster är sådana som

1) marknadsförs, utannonseras eller hålls till salu som ett medel att kringgå effektiva tekniska åtgärder,

2) endast har ett begränsat kommersiellt syfte eller användningsområde utöver sådant kringgående, eller

3) huvudsakligen är utformade, konstruerade, anpassade eller framtagna i syfte att möjliggöra eller underlätta kringgående av effektiva tekniska åtgärder för skydd av verk som skyddas enligt denna lag.

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på en teknisk åtgärd för skydd av datorprogram.

*Användning i vissa fall av verk som skyddats med tekniska åtgärder*

50 c §

Den som lagligen innehar eller har tillgång till ett verk som skyddas enligt denna lag och för skydd av vilket en i 50 a § avsedd teknisk åtgärd installerats, skall ha möjlighet att använda verket med stöd av 14 § 3 mom., 15, 16, 16 a, 16 b, 16 e, 17 § eller 25 d § 2 mom. till den del det är nödvändigt för utnyttjandet av ifrågakvarande inskränkning.

Upphovsmannen skall erbjuda en i 1 mom. avsedd användare av verket medel att använda verket i enlighet med de i 1 mom. nämnda bestämmelserna, om användaren på grund av tekniska åtgärder inte har möjlighet att använda verket. Om upphovsmannen inte på det sätt som ovan bestäms erbjuder medel att använda verket eller om användning av verket inte möjliggjorts genom frivilliga åtgärder såsom avtal mellan upphovsmännen och andra parter eller genom andra arrangemang, avgörs ärendet genom skiljeförfarande enligt 54 §.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas

inte på ett verk som överförs till allmänheten under överenskomna villkor på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till verket från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer. Vad som i 1 och 2 mom. bestäms om upphovsman tillämpas även på den som med upphovsmannens tillstånd gör ett verk tillgängligt för allmänheten.

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på datorprogram.

*Elektronisk information om  
rättighetsförvaltning*

50 d §

Det är förbjudet att avlägsna eller ändra sådan elektronisk information om rättighetsförvaltning som gäller ett verk som skyddas med stöd av denna lag, och som ingår i ett exemplar av verket eller framgår vid överföring av verket till allmänheten och genom vilken verket eller upphovsmannen identifieras eller vilken ger uppgifter om villkoren för användning av verket.

Det är förbjudet att sprida till allmänheten eller föra in till landet för spridning till allmänheten ett exemplar av ett verk eller överföra till allmänheten ett verk som skyddas enligt denna lag på ett sådant sätt att elektronisk information om rättighetsförvaltning olovligt har avlägsnats från verket eller att de ändrats.

Med information om rättighetsförvaltning avses i denna paragraf sådana uppgifter som upphovsmannen eller någon annan på hans vägnar eller med hans tillstånd har installerat i verket.

*Tillämpning på närstående rättigheter  
enligt 5 kap.*

50 e §

Bestämmelserna i 50 a—50 d § om verk och upphovsmän skall på motsvarande sätt tillämpas på sådana skyddade objekt och deras rättsinnehavare som avses i 5 kap.

*Skiljeförfarande*

54 §

Vid meningsskiljaktigheter avgörs saken genom skiljeförfarande på det sätt som be-

stäms genom förordning av statsrådet, när det är fråga om

1) ersättning som avses i 17 § 3 mom., 19 § 4 mom., 25 i §, 47 § eller i 47 § 1 mom.,

2) beviljande av i 26 § avsett tillstånd med stöd av 13 § och villkoren för detta, när saken gäller framställning av exemplar av verk för användning i undervisningsverksamhet,

3) beviljande av i 26 § avsett tillstånd med stöd av 14 § 1 mom. och villkoren för detta, när saken gäller framställning av exemplar av verk för användning i undervisningsverksamhet,

4) beviljande av i 26 § avsett tillstånd för samtidig och oförändrad vidareändring av radio- eller televisionsutsändning med stöd av 25 h § 1 mom. och villkoren för detta,

5) beviljande av i 26 § avsett tillstånd för samtidig och oförändrad vidareändring via kabel av radio- eller televisionsutsändning med stöd av 25 h § 2 mom. eller 48 § 1 mom. och villkoren för detta, om utsändningen har sitt ursprung i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet; tillstånd kan beviljas, om sändarföretaget utan grundad anledning vägrar vidareändring via kabel eller uppställer oskäliga villkor för sändandet,

6) avgörande av ärende mellan upphovsmannen och verkets användare i fall som avses i 50 c § 2 mom.

Parterna kan även komma överens om att saken skall avgöras av skiljemän enligt lagen om skiljeförfarande (967/1992).

Tillstånd med stöd av denna paragraf har samma verkan som beviljande av i 26 § avsett tillstånd i enlighet med 13 §, 14 § 1 mom., 25 h § 1 eller 2 mom. eller 48 § 1 mom. eller 47 § 1 mom.

Om en part motsätter sig att en sak som avses i 1 mom. avgörs genom skiljeförfarande, kan saken på partens ansökan föras till en domstol. Behörig domstol i en sak som avses i 1 mom. är Helsingfors tingsrätt. Om domstolen har beviljat tillstånd i en sak som avses i 1 mom. 2 - 4 punkten och ändring söks i beslutet, är tillståndet och villkoren för det giltiga temporärt tills saken har avgjorts slutligt eller en högre domstol bestämmer något annat med anledning av ändringssökandet.

*Undervisning i förvärvssyfte*

## 54 a §

*Betalning av ersättning för användning av ljudupptagningar och musikupptagningar med visuella element*

## 54 b §

Ersättning som avses i 47 § 1 mom. förfaller till betalning omedelbart efter det att en i 46 § avsedd anordning har använts på sådant sätt som avses i 47 § 1 mom.

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas på motsvarande sätt även på ersättning som avses i 47 a § och på anordningar som avses i 46 a §.

*Upphovsrådet*

## 55 §

*Hänvisning till strafflagen*

## 56 §

Straff för

1) upphovsrättsbrott föreskrivs i 49 kap. 1 § strafflagen,

2) brott gällande kringgående av tekniska åtgärder föreskrivs i 49 kap. 3 § strafflagen,

3) brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder föreskrivs i 49 kap. 4 § strafflagen, och

4) brott gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning föreskrivs i 49 kap. 5 § strafflagen.

*Upphovsrättsförseelse*

## 56 a §

Den som

1) uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i denna lag om skydd för upphovsrätt eller handlar i strid med en föreskrift som utfärdats med stöd av 41 § 2 mom., bryter mot bestämmelserna i 51 eller 52 § eller mot ett i 53 § 1 mom. eller 54 b § 1 mom. avsett förbud, eller

2) till landet inför eller till Finlands territorium för vidare transport till tredje land inför exemplar av verk som han vet eller har grundad anledning att misstänka vara framställda utomlands under sådana omständigheter att en framställning i Finland skulle ha varit straffbar enligt denna lag, skall om inte gärningen skall bestraffas enligt 49 kap. 1 § som upphovsrättsbrott, för *upphovsrättsförseelse* dömas till böter.

Som upphovsrättsförseelse betraktas dock inte framställning för enskilt bruk av enstaka exemplar av ett datorprogram eller en databas i maskinläsbar form som utgivits eller varav exemplar har sålts eller på annat sätt varaktigt överlåtits med samtycke av upphovsmannen eller den som framställt databasen, eller av ett verk i strid med 11 § 5 mom.

Som upphovsrättsförseelse betraktas i fall som avses i 1 mom. 2 punkten inte heller införsel till landet av enstaka exemplar av verk för personens privata bruk.

*Brott mot tystnadsplikten*

## 56 b §

*Olovlig spridning av anordning för att avlägsna skydd för datorprogram*

## 56 c §

Den som till allmänheten sprider eller för spridning till allmänheten i förvärvssyfte innehåller en anordning vars enda syfte är att olovligt avlägsna eller kringgå ett tekniskt hjälpmedel som skyddar datorprogram skall för *olovlig spridning av anordning för att avlägsna skydd* dömas till böter.

*Brott mot skyldighet att lämna upplysningar*

## 56 d §

*Förseelse gällande kringgående av tekniska åtgärder*

## 56 e §

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter



1) mot det i 50 a § avsedda förbudet mot kringgående av tekniska åtgärder, och som varit medveten om eller haft grundad anledning att veta att hans gärning innebär kringgående av tekniska åtgärder, eller förbudet mot spridning av exemplar av verk, eller

2) mot det i 50 b § avsedda förbudet mot tillverkning eller spridning av anordningar för att kringgå tekniska åtgärder,

skall, om inte gärningen skall bestraffas enligt 49 kap. 3 § strafflagen som brott gällande kringgående av tekniska åtgärder eller enligt 49 kap. 4 § strafflagen som brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder, för *förseelse gällande kringgående av tekniska åtgärder* dömas till böter.

*Förseelse gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning*

56 f §

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot det i 50 d § avsedda förbudet att avlägsna eller ändra elektronisk information om rättighetsförvaltning eller förbudet att tillgängliggöra till allmänheten ett verk i vilka sådan information har avlägsnats eller ändrats, skall, om inte gärningen är straffbar enligt 49 kap. 5 § strafflagen som brott gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning, för *förseelse gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning* dömas till böter, om han visste eller borde ha vetat att hans gärning orsakar, möjliggör, underlättar eller följer intrång i rättigheter enligt denna lag.

*Vederlag och ersättning*

57 §

Den som i strid med denna lag eller en föreskrift som utfärdats med stöd av 41 § 2 mom. använder ett verk eller till landet eller till Finlands territorium inför exemplar av ett verk är skyldig att betala upphovsmannen skäligen vederlag för detta.

Sker användning uppsåtligen eller av vållande, skall utöver vederlag betalas ersättning även för annan förlust samt för lidande och annat förfång.

Den som på något annat sätt än genom an-

vändning av ett verk gör sig skyldig till en gärning som skall bestraffas enligt 49 kap. 1, 3, 4 eller 5 § strafflagen eller enligt 56 a §, 56 e § 1 punkten eller 56 f § i denna lag skall till upphovsmannen betala ersättning för förlust, lidande och annat förfång som orsakats av brottet.

Angående ersättning som avses i 2 och 3 mom. gäller dessutom bestämmelserna i skadeståndslagen (412/1974).

*Förverkandepåföljd*

58 §

Har exemplar av verk framställts, införts till landet, gjorts tillgängliga för allmänheten eller ändrats i strid med denna lag eller föreskrifter som givits med stöd av 41 § 2 mom., eller i strid med 51 eller 52 § eller förbud enligt 53 § 1 mom., eller har åtgärder i strid med förbud enligt 50 a eller 50 b § vidtagits, kan domstolen eller utfärdare av strafforder på yrkande av målsägande eller, i fall som avses i 50 b §, av allmän åklagare, efter vad som finnes skäligen föreskriva att exemplaret samt för framställning därav avsedd trycksats, kliché, form eller annat hjälpmedel eller olaglig anordning för att kringgå tekniska åtgärder skall förstöras, eller att egendomen skall ändras på visst sätt eller utlämnas till målsäganden mot ersättning av tillverkningskostnaden eller försättas i sådant skick att den inte kan missbrukas.

*Tillämpning av bestämmelserna om straff och ersättningsskyldighet på vissa närstående rättigheter*

60 §

Bestämmelserna i 56 a, 56 e och 56 f samt 57, 58 eller 59 § skall på motsvarande sätt tillämpas på en rättighet som skyddas med stöd av 5 kap.

*Hänvisning till bestämmelser om ansvarsfrihet för tjänstelevererande mellanhänder*

60 a §

Bestämmelser om ansvarsfrihet för tjänste-

levererande mellanhänder samt förhindrande av tillgång till material som kränker upphovsrätt eller närstående rättigheter och förfarande i dessa fall ingår i 13—25 § lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster (458/2002).

*Forum*

61 §

*Åtalsrätt*

62 §

Allmänna åklagaren får inte väcka åtal för andra upphovsrättsförseelser än sådana som gäller bestämmelserna i 51 eller 52 § eller förseelse gällande kringgående av tekniska åtgärder enligt 56 e § 2 punkten, om inte målsäganden har anmält brottet till åtal.

64 §

Bestämmelserna i 47 § tillämpas på sådant offentligt framförande och annan ursprunglig överföring till allmänheten än sådan som sker på begäran och vidaresändning, som sker i Finland, om det vid framförandet, överföringen eller vidaresändningen används en anordning som avses i 2 mom.

Bestämmelserna i 47 a § tillämpas på sådant offentligt framförande och annan överföring till allmänheten än sådan som sker på begäran, som sker i Finland, om det vid framförandet eller överföringen används en sådan i 3 mom. avsedd anordning som innehåller ett framförande vars huvudsakliga innehåll består av framförandet av ett musikaliskt verk som upptagits i Finland.

64 b §

Bestämmelserna i 50 a § tillämpas på sådant kringgående av tekniska åtgärder som sker i Finland samt sådan spridning till allmänheten och sådan införsel till landet för spridning till allmänheten av verk som sker i Finland.

Bestämmelserna i 50 b § tillämpas på sådan tillverkning eller införsel i spridningssyfte, spridning till allmänheten, försäljning, uthyrning, marknadsföring i försäljnings- eller uthyrningssyfte samt innehav i kommersiellt syfte av anordningar, produkter eller komponenter som möjliggör eller underlättar kringgående av tekniska åtgärder och sådant tillhandahållande av sådana tjänster som sker i Finland.

Bestämmelserna i 50 c § tillämpas på användning av verk som sker i Finland.

Bestämmelserna i 50 d § tillämpas på sådant avlägsnande av eller sådan ändring av elektronisk information om rättighetsförvaltning samt sådan spridning, införsel i spridningssyfte och överföring till allmänheten som sker i Finland.

Bestämmelserna i 50 a, 50 c och 50 d § tillämpas på verk och andra skyddade objekt som skyddas med stöd av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 21 december 2002.

Lagen tillämpas även på sådana verk och på sådana i 45, 46, 46 a, 48, 49 och 49 a § avsedda skyddade objekt som har skapats, tagits upp eller framställts före denna lags ikraftträdande och som fortfarande åtnjuter skydd.

På åtgärder som har vidtagits och rättigheter som har förvärvats före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

Bestämmelserna i 19 § 1 mom. tillämpas på sådana exemplar av verk samt skyddsobjekt enligt 49 och 49 a § som med samtycke av upphovsmannen eller en rättsinnehavare enligt 49 och 49 a § första gången har sålts eller på annat sätt varaktigt överlåtits inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter ikraftträdandet.

Sådana exemplar av i 49 a § avsedda skyddade objekt som före ikraftträdandet har framställts och som är skyddade i enlighet med de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet och som fortfarande får skydd får alljämt spridas enligt de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

## 2.

**Lag****om ändring av 49 kap. strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889), 49 kap. 1 § 2 mom. och 3 §, dessa lagrum sådana de lyder, 1 § 2 mom. i lag 251/1998 och 3 § i lag 578/1995, samt *fogas* till 49 kap. nya 4—6 §, som följer:

49 kap.

**Om kränkning av vissa immateriella rättigheter**

1 §

*Upphovsrättsbrott*

För upphovsrättsbrott döms också den som i förvärvssyfte, och så att gärningen är ägnad att åsamka innehavaren av den kränkta rätten betydande men eller skada, för in i landet för spridning till allmänheten eller till Finlands territorium för vidaretransport till tredje land ett utomlands framställt eller eftergjort exemplar av i 1 mom. avsedda verk eller fotografiska bilder eller grammofonskivor, filmer eller andra anordningar, på vilka tagits upp ljud eller rörliga bilder, eller kataloger, tabeller, program eller andra sådana arbeten i vilka en stor mängd uppgifter har sammanställts, eller databaser vars innehåll är sådant att det har krävts en väsentlig insats att anskaffa, granska eller presentera det, om han vet att framställningen eller eftergörandet har skett under sådana omständigheter att detta, om det skett i Finland, hade varit straffbart enligt 1 mom. eller 56 a § upphovsrättslagen.

3 §

*Brott gällande kringgående av tekniska åtgärder*

Den som i strid med förbudet i 50 a § upphovsrättslagen och så att gärningen är ägnad att åsamka betydande skada eller olägenhet, kringgår en effektiv teknisk åtgärd för skydd av ett verk, skall för *brott gällande kringgående av tekniska åtgärder* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

För brott gällande kringgående av tekniska åtgärder döms också den som så att gärningen är ägnad att åsamka betydande skada eller olägenhet till allmänheten sprider eller i spridningssyfte till landet inför ett verk i vilket en effektiv teknisk åtgärd för skydd av verket har kringgåts i strid med 50 a § upphovsrättslagen.

4 §

*Brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder*

Den som i strid med förbudet i 50 b § upphovsrättslagen och så att gärningen är ägnad att åsamka betydande skada eller olägenhet, tillverkar eller i spridningssyfte till landet inför, sprider till allmänheten, säljer, hyr ut,

marknadsför i försäljnings- eller uthyrnings- syfte eller i kommersiellt syfte innehar sådana anordningar, produkter eller komponenter som möjliggör eller underlättar kringgående av effektiva tekniska åtgärder eller tillhandahåller tjänster som möjliggör eller underlättar kringgående skall för *brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

## 5 §

*Brott gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning*

Den som i strid med förbudet i 50 d § upphovsrättslagen och så att gärningen är ägnad att åsamka betydande skada eller olägenhet

1) avlägsnar eller ändrar elektronisk information om rättighetsförvaltning genom vilken verket eller upphovsmannen identifieras eller vilken ger uppgifter om villkoren för användning av verket, eller

2) sprider till allmänheten eller för spridning till allmänheten inför ett exemplar av ett verk, eller till allmänheten överför ett verk på

sådant sätt att elektronisk information om rättighetsförvaltning olovligt har avlägsnats eller ändrats, skall för *brott gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning* dömas till böter eller fängelse i högst två år, om han visste eller borde ha vetat att gärningen orsakar, möjliggör, underlättar eller döljer ett intrång i rättigheter enligt upphovsrättslagen.

## 6 §

*Åtalsrätt*

Allmänna åklagaren får inte väcka åtal för brott som avses i 1, 2, 3 eller 5 § i detta kapitel, om inte målsäganden anmäler brottet till åtal eller ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks.

Denna lag träder i kraft den 200 .

På gärningar som utförts innan denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

I Helsingfors den 11 oktober 2002

**Republikens President**

**TARJA HALONEN**

Kulturminister *Kaarina Dromberg*

**1.****Lag****om ändring av upphovsrättslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

*ändras* i upphovsrättslagen av den 8 juli 1961 (404/1961) 2 § 2 och 3 mom., 9 §, rubriken för 2 kap., mellanrubriken före 11 § samt 11 och 13 §, mellanrubriken före 14 § samt 14 § och 16 §, mellanrubriken före 17 § samt 17 § och 18 §, 19 § 1 mom., mellanrubriken före 20 § samt 20, 21 och 24 §, mellanrubriken före 25 § samt 25 §, 25 a §, mellanrubriken före 25 f § samt 25 f § och 25 g §, 25 h § 1 mom., 25 i § 1 och 3 mom., 26 §, rubriken för 2 a kap., 26 a, 26 b, 26 e, 26 g, 26 h och 29 a §, 39 § 1 mom., rubriken för 5 kap., 45, 46, 46 a, 47, 47 a och 48 §, 49 § 1 och 3 mom., 49 a § 1 och 3 mom., 54, 56, 56 a, 56 c § och 57 §, 58 § 1 mom., 60 §, 62 § 1 mom. och 64 § 4 och 5 mom.

av dessa rubriken för 2 kap., mellanrubriken före 11 § samt 11 § och 13 §, mellanrubriken före 14 § samt 14 § och 16 §, mellanrubriken före 17 § samt 17 § och 18 §, 19 § 1 mom., mellanrubriken före 20 § samt 20, 21 och 24 §, mellanrubriken före 25 § samt 25 § och 25 a §, mellanrubriken före 25 f § samt 25 f § och 25 g §, 25 h § 1 mom., 25 i § 3 mom., 26 §, 49 a § 1 och 3 mom., 54 § samt 64 § 4 och 5 mom. sådana de lyder i lag 446/1995, 25 i § 1 mom. i lag 748/1998, rubriken för 2 a kap., 26 b, 26 e, 26 g och 26 h § sådana de lyder i lag 442/1984, 26 a § sådan den lyder i sist nämnda lag och i lag 1254/1994, 29 a § sådan den lyder i lag 967/1997, 39 § 1 mom. sådant det lyder i lag 648/1974, 45 § i nämnda lagar 446/1995 och 967/1997 samt i lag 1654/1995, 46, 46 a, 47 a och 48 § i nämnda lagar 446/1995 och 1654/1995, 47 § sådan den lyder i nämnda lag 446/1995 och i lag 365/1997, 49 § 1 och 3 mom. sådana de lyder i lag 250/1998, 56 §, 60 § och 62 § 1 mom. sådana de lyder i lag 715/1995, 56 a § sådan den lyder i lag 1024/1995 och i nämnda lag 250/1998, 56 c § i lag 418/1993 samt 57 sådan den lyder i nämnda lagar 442/1984 och 715/1995, samt

*fogas* nya mellanrubriker före 2, 9 och 10 §, till lagen en ny 11 a § och före 11 a § en ny mellanrubrik, en ny 13 a § och före 13 a § en ny mellanrubrik, till lagen nya 16 a–16 e § och före 16 a–16 e § nya mellanrubriker, till 23 §, sådan den lyder i nämnda lag 446/1995, ett nytt 2 mom., en ny mellanrubrik före 25 a §, till 25 d §, sådan den lyder i nämnda lag 446/1995, ett nytt 4 mom., före 25 g, 25 h och 25 i § nya mellanrubriker, till 25 k §, sådan den lyder i nämnda lag 446/1995, ett nytt 4 mom., före 45, 46, 46 a, 47, 47 a, 48, 49, 49 a och 50 § nya mellanrubriker, till lagen ett nytt 5 a kap., före 54, 54 a och 54 b § nya mellanrubriker, till 54 b § sådan den lyder i nämnda lag 446/1995 nya 2 och 3 mom., 55, 56, 56 a, 56 b, 56 c samt 56 d § nya mellanrubriker, till lagen en ny 56 e § och före 56 e § en ny mellanrubrik, till lagen en ny 56 f § och före 56 f § en ny mellanrubrik, före 57, 58, 60 och 61 § nya mellanrubriker, till lagen en ny 60 a § och före 60 a § en ny mellanrubrik samt till lagen en ny 64 b § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse**Ekonomiska rättigheter*

## 2 §

## 2 §

Såsom framställning av exemplar anses även att verket överföres på anordning, genom vilken det kan återgivas.

Verket göres tillgängligt för allmänheten då det framföres offentligt, så ock då exemplar därav utbjudes till försäljning, uthyrning eller utlåning eller eljest sprides till allmänheten eller visas offentligt. Lika med offentligt framförande anses framförande, som i förvärsverksamhet anordnas inför en större slutna krets.

*Som framställning av exemplar anses sådan direkt eller indirekt, tillfällig eller permanent framställning av exemplar av ett verk som oavsett metod och form utförs helt eller delvis. Som framställning av exemplar anses även att verket överförs på en anordning, genom vilken det kan återgivas.*

Verket görs tillgängligt för allmänheten när

- 1) *det överförs till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg, vilket även omfattar överföring på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till verket från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer,*

- 2) *det framförs offentligt för en vid framförandet närvarande publik; som offentligt framförande anses även framförande som i förvärsverksamhet anordnas inför en större slutna krets,*

- 3) *exemplar därav bjuds ut till försäljning, uthyrning eller utlåning eller på annat sätt sprids till allmänheten, eller när*

- 4) *det visas offentligt utan att tekniska hjälpmedel används.*

*Fria verk*

## 9 §

## 9 §

Lagar och förordningar samt beslut och yttranden av myndighet eller annat offentligt organ äro icke föremål för upphovsrätt.

Lagar och förordningar samt beslut och yttranden av myndigheter eller andra offentliga organ samt sådana översättningar av dessa som en myndighet eller annat offentligt organ har upprättat eller låtit upprätta är inte föremål för upphovsrätt.

*Bestämmelserna i 1 mom. gäller inte självständiga verk som ingår i sådana handlingar som avses i 1 mom. Dessa verk får dock återges i samband med handlingen samt användas separat från handlingen för de administrativa eller andra syften som handlingen ansluter sig till.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Andra immateriella rättigheter*

10 §

10 §

2 kap.

2 kap.

**Inskränkningar i upphovsrätten****Inskränkningar i upphovsrätten samt bestämmelser om avtalslicens***Allmänna stadganden om inskränkningar**Allmänna bestämmelser*

11 §

11 §

Bestämmelserna i detta kapitel medför inte inskränkningar i upphovsmannens rätt enligt 3 § utöver vad som följer av 25 e §.

När ett verk återges offentligt med stöd av bestämmelserna i detta kapitel, skall källan anges i den omfattning och så som god sed kräver. Verket får inte utan upphovsmannens samtycke ändras i större utsträckning än vad tillåten användning kräver.

Bestämmelserna i detta kapitel medför inte inskränkningar i upphovsmannens rätt enligt 3 § utöver vad som följer av 25 e §.

När ett exemplar av ett verk framställs eller ett verk görs tillgängligt för allmänheten med stöd av bestämmelserna i detta kapitel skall upphovsmannens namn och källan anges i den omfattning och så som god sed kräver. Verket får inte utan upphovsmannens samtycke ändras i större utsträckning än vad tillåten användning kräver.

*Ett exemplar av ett verk som framställts med stöd av en inskränkingsbestämmelse i detta kapitel får spridas till allmänheten eller användas för offentligt framförande i sådant syfte som avses i inskränkingsbestämmelsen.*

*Bestämmelserna i 3 mom. tillämpas på motsvarande sätt på användning som sker med stöd av avtalslicens.*

*Med stöd av detta kapitel bestämmelser om inskränkningar i upphovsrätten får användas endast ett sådant exemplar av ett verk som har framställts med upphovsmannens samtycke eller på annat lagligt sätt eller ett verk som med upphovsmannens samtycke eller på annat lagligt sätt gjorts tillgängligt för användaren.*

*Tillfällig framställning av exemplar*

11 a §

*Bestämmelserna i 2 § om framställning av exemplar gäller inte sådan tillfällig framställning av exemplar*

*1) som är flyktig eller utgör ett inkluderande av underordnad betydelse,*

*2) som utgör en integrerad och väsentlig del av en teknisk process,*

3) vars enda syfte är att möjliggöra en överföring i ett nät mellan tredje parter via en mellanhand eller en laglig användning av ett verk, och

4) som inte har någon självständig ekonomisk betydelse.

## 13 §

Den som av en organisation, som företräder ett flertal finska upphovsmän inom ett visst område, har fått tillstånd att genom fotokopiering eller motsvarande förfarande framställa exemplar av utgivna verk, har rätt att genom dylikt förfarande framställa exemplar även av sådana till samma art hänförliga utgivna verk vilkas upphovsmän inte företräds av organisationen. Vid framställningen av exemplar skall villkoren i tillståndet följas

## 13 §

Exemplar av utgivna verk får framställas genom fotokopiering eller liknande förfarande med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §.

## Användning i informationssyfte

## 13 a §

Exemplar av offentliggjorda verk får framställas för användning av myndigheter, näringsidkare och andra personer eller sammanslutningar i informationssyfte, och på detta sätt framställda exemplar får användas i detta syfte för överföring till allmänheten, på annat sätt än genom utsändning i radio eller television, med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §. Bestämmelserna ovan i detta moment gäller inte framställning av exemplar av verk genom fotokopiering eller liknande förfarande.

## 25 g § 3 mom.

Av verk som ingår i aktualitets- eller nyhetsprogram som sänds i radio eller television får enstaka exemplar framställas för myndigheters, näringsidkares eller andra sammanslutningars interna informationsbruk.

Av verk som ingår i aktualitets- eller nyhetsprogram som sänds i radio eller television får enstaka exemplar framställas för användning i myndigheters, näringsidkares och andra personers eller sammanslutningars interna information en kort tid efter upptagningen.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller dock inte verk vars upphovsman har förbjudit framställning av exemplar av verket eller överföring av verket.



## Gällande lydelse

## Föreslagen lydelse

*Framställning av exemplar inom undervisningsverksamhet**Framställning av exemplar inom undervisningsverksamhet och vetenskaplig forskning*

## 14 §

## 14 §

Om en organisation som företräder ett flertal finska upphovsmän inom ett visst område har beviljat tillstånd att på överenskomna villkor genom ljud- eller bildupptagning framställa exemplar av offentliggjorda verk som ingår i radio- eller televisionutsändningar, för användning i undervisningsverksamhet eller vetenskaplig forskning, får den som fått ett sådant tillstånd på motsvarande villkor framställa exemplar även av till samma art hänförliga, i utsändningar ingående verk, vilkas upphovsmän inte företräds av organisationen.

Exemplar av offentliggjorda verk får framställas för användning i undervisningsverksamhet eller vetenskaplig forskning, och på detta sätt framställda exemplar får användas i detta syfte för överföring till allmänheten på annat sätt än genom radio- eller televisionutsändningar med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §. Bestämmelserna ovan i detta moment gäller inte framställning av exemplar av verk genom fotokopiering eller liknande förfarande.

I undervisningsverksamhet får genom direkt upptagning av ljud eller bild för tillfälligt bruk i denna verksamhet framställas exemplar av offentliggjorda verk som framförs av lärare eller elever. På detta sätt framställda exemplar får inte utnyttjas för andra ändamål.

I undervisningsverksamhet får genom direkt upptagning av ljud eller bild för tillfälligt bruk i denna verksamhet framställas exemplar av offentliggjorda verk som framförs av lärare eller elever. På detta sätt framställda exemplar får inte utnyttjas för andra ändamål.

I prov som ingår i studentexamen eller i något annat motsvarande prov får intas delar av offentliggjorda litterära verk eller, om verket inte är omfattande, hela verket. För samma ändamål får bilder tas av offentliggjorda konstverk.

I prov som ingår i studentexamen eller liknande prov får tas in delar av ett offentliggjort verk eller, om verket inte är omfattande, hela verket.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller dock inte verk vars upphovsman har förbjudit framställning av exemplar eller överföring av verket.

## 16 § 1 mom.

## 16 §

Genom förordning fastställda arkiv, bibliotek och museer har rätt att för sin verksamhet framställa exemplar av verk på villkor som bestäms i förordning.

Genom förordning av statsrådet fastställda arkiv samt för allmänheten öppna bibliotek och museer får, förutsatt att framställningen av exemplar inte syftar till direkt eller indirekt ekonomisk vinning, framställa exemplar av verk som finns i deras egna samlingar i följande fall:

1) för att bevara material och säkerställa dess hållbarhet,

2) för teknisk rekonstruering och istandsättning av material,

3) för förvaltning och organisering samt annat internt bruk som påkallas av underhåll av samlingarna, och

4) för att komplettera ett exemplar av ett bristfälligt verk, eller för att komplettera ett i flera delar utgivet verk med en felande

*del, om verket eller den behövliga kompletteringen inte är tillgängliga via kommersiell spridning eller överföring.*

*Exemplar som framställts i ett syfte som avses i 1 mom. får inte användas för andra ändamål.*

*Framställning av exemplar av verk för allmänheten och överföring av verk till allmänheten*

#### 16 a §

*Genom förordning av statsrådet fastställda arkiv samt för allmänheten öppna bibliotek och museer får*

*1) genom fotokopiering eller liknande förfarande framställa exemplar av ett offentliggjort verk som finns i deras egna samlingar och som lätt tar skada, och göra dem tillgängliga för allmänheten genom utlåning, om verket inte är tillgängligt via kommersiell spridning eller överföring,*

*2) genom fotokopiering eller liknande förfarande framställa exemplar av enstaka artiklar som ingår i samlingsverk, tidningar eller tidskrifter som finns i deras egna samlingar samt av korta avsnitt i andra utgivna verk för att, när detta anses ändamålsenligt, lämnas ut till låntagare för deras privata bruk i stället för de volymer eller häften i vilka de ingår, och*

*3) överföra ett offentliggjort verk som finns i deras egna samlingar till en enskild för användning i forskningssyfte eller för privata studier i lokaler hos inrättningen genom därför avsedda terminaler, om användningen kan ske utan hinder av anskaffnings-, licens- eller andra avtalsvillkor för användningen av verket och om annan än i denna punkt avsedd digital framställning av exemplar av verket och vidareöverföring av verket har förhindrats.*

*Användning av verk i vissa inrättningar*

#### 16 b §

*Bibliotek eller andra inrättningar till vilka enligt lag skall överlåtas exemplar av ett verk eller som enligt lag samlar in verk från data-nät, får*

*1) använda ett verk som finns i dess sam-*

lingar på de sätt som avses i 16 och 16 a § och under de förutsättningar som nämns i dessa paragrafer,

2) överföra ett offentliggjort verk som finns i dess samlingar till en enskild för användning i forskningssyfte eller för privata studier i lokaler hos en annan i 2 mom. avsedd inrättning genom därför avsedda terminaler, om annan än i denna punkt avsedd digital framställning av exemplar av verket och överföring av verket utanför inrättningen har förhindrats,

3) i syfte att införliva dem i sina samlingar framställa exemplar av verk som gjorts tillgängliga för allmänheten i ett öppet nätverk, och

4) i syfte att införliva dem i sina samlingar framställa exemplar av sådana utgivna verk som behöver anskaffas till inrättningens samlingar men som inte är tillgängliga via kommersiell spridning eller överföring.

Bestämmelserna i 1 mom. 1 och 4 punkten tillämpas även på bibliotek eller inrättningar hos vilka sådana bibliotek eller inrättningar som avses i 1 mom. enligt lag placeras material för att fogas till inrättningens samlingar.

*Användning av verk i arkiv, bibliotek och museer med stöd av avtalslicens*

#### 16 c §

Av verk i samlingar hos inrättningar som avses i 16, 16 a eller 16 b § får framställas exemplar i andra än i nämnda paragrafer avsedda fall med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §.

Verk i samlingar hos inrättningar som avses i 16, 16 a eller 16 b § får överföras till allmänheten i andra än i 16 a § 3 punkten avsedda fall med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller dock inte verk vars upphovsman har förbjudit framställning av exemplar eller överföring av verket.

*Närmare bestämmelser om användning av verk i arkiv, bibliotek och museer*

#### 16 d §

*Närmare bestämmelser om framställning av*

*exemplar av verk enligt 16 §, 16 a och 16 b § och användning av på sådant sätt framställda exemplar av verk kan utfärdas genom förordning av statsrådet.*

*Närmare bestämmelser om överföring av verk till enskilda enligt 16 a § 3 punkten eller 16 b § 1 mom. 2 punkten samt om framställning av exemplar av på sådant sätt överförda verk kan utfärdas genom förordning av statsrådet.*

*Framställning av exemplar av verk vid Finlands filmarkiv*

16 § 2 mom.

Angående rätt för Finlands filmarkiv att framställa exemplar av verk som ingår i inhemska filmer som har förevisats offentligt och i därtill hörande reklam- och informationsmaterial gäller filmarkiveringslagen (576/84).

16 e §

Angående rätt för Finlands filmarkiv att framställa exemplar av verk som ingår i inhemska filmer som har förevisats offentligt och i därtill hörande reklam- och informationsmaterial gäller filmarkiveringslagen (576/1984).

***Framställning av exemplar för handikappade***

17 §

Av utgivna litterära eller musikaliska verk får exemplar framställas i syfte att göra texten läsbar för synskadade.

Genom förordning fastställda inrättningar har rätt att på villkor som bestäms i förordning framställa exemplar av utgivna litterära verk genom ljudupptagning för utlåning till synskadade och personer som på grund av något annat handikapp eller sjukdom inte kan utnyttja böcker på sedvanligt sätt.

***Tillgängliggörande av verk för personer med funktionshinder***

17 §

Av ett utgivet litterärt eller musikaliskt verk får exemplar framställas för att göra texten läsbar för personer med synskada och personer som på grund av annat funktionshinder eller annan sjukdom inte kan utnyttja verk på ett sedvanligt sätt, och på teckenspråk för döva personer och personer med hörselskada. Av utgivna bildkonstverk eller andra verk får exemplar framställas för att göra verket möjligt att uppfattas av personer med synskada och personer som på grund av annat funktionshinder eller annan sjukdom inte kan utnyttja verk på ett sedvanligt sätt. På sådant sätt framställda exemplar får användas i det nämnda syftet för överföring till personer med funktionshinder på annat sätt än genom utsändning i radio eller television.

De inrättningar om vilka bestäms genom förordning av statsrådet har rätt att på i förordningen angivna villkor framställa exemplar av utgivna litterära verk genom ljudupptagning för utlåning eller försäljning, till personer med synskada och personer som på grund av annat funktionshinder eller annan sjukdom inte kan utnyttja böcker på sedvan-

## Gällande lydelse

## Föreslagen lydelse

ligt sätt, eller för att användas till överföring till sådana personer på annat sätt än genom utsändning i radio eller television.

Upphovsmannen har rätt till ersättning för sådan framställning av exemplar av verk till försäljning eller för sådan överföring av verket som avses i 1 och 2 mom.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte framställning av exemplar av verk eller överföring av verk i kommersiellt syfte.

## 18 §

I samlingsverk som är avsedda för bruk vid undervisning och är sammanställda ur verk av ett större antal upphovsmän får *mindre* delar av litterära eller musikaliska verk återges eller, när ett sådant verk är av *mindre* omfång, hela verket, om fem år har förflutit sedan det år då verket utgavs. I anslutning till texten får offentliggjorda konstverk återges. Denna paragraf gäller inte verk som har framställts för bruk inom undervisning.

För återgivning som avses i 1 mom. har upphovsmannen rätt till ersättning.

## 18 §

I samlingsverk som är avsedda för bruk vid undervisning och *som* är sammanställda ur verk av ett större antal upphovsmän får litterära eller musikaliska verk eller *delar av dem tas in med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §.*

Bestämmelserna i 1 mom. gäller dock inte verk vars upphovsman har förbjudit framställning av exemplar av verket.

*Spridning av exemplar*

## 19 §

När ett exemplar av ett verk med upphovsmannens samtycke har sålts eller på något annat sätt varaktigt överlåtits, får exemplaret spridas vidare.

*Spridning av exemplar av verk*

## 19 §

När ett exemplar av ett verk med upphovsmannens samtycke *första gången* har sålts eller på annat sätt varaktigt överlåtits *inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet* får exemplaret spridas vidare. *Ett exemplar av ett verk får tillgängliggöras för allmänheten genom utlåning, om det med upphovsmannens samtycke första gången sålts eller på annat sätt varaktigt överlåtits utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.*

*Visning av verk*

## 20 §

När exemplar av ett verk med upphovsmannens samtycke har sålts eller på något annat sätt varaktigt överlåtits *eller verket har utgivits*, får verket visas offentligt.

*Visning av exemplar av verk*

## 20 §

När ett exemplar av ett verk med upphovsmannens samtycke har sålts eller på annat sätt varaktigt överlåtits får *exemplaret användas för offentlig visning av verket.*

## 21 §

Verk som är utgivna får framföras offentligt vid gudstjänst eller undervisning.

Utgivna verk får även framföras offentligt vid tillfällen där framförande av sådana verk inte är det huvudsakliga och tillträdet är avgiftsfritt och tillfället inte heller annars anordnas i förvärvssyfte, liksom i folkbildningsverksamhet, för välgörande ändamål eller i andra allmännyttiga syften, om den som framför verket eller, vid framförande i samverkan, alla medverkande gör det utan ersättning.

Vad 1 och 2 mom. stadgar gäller dock inte sceniska verk eller filmverk.

## 21 §

Ett utgivet verk får framföras offentligt i samband med undervisning.

Ett utgivet verk får även framföras offentligt vid en tillställning där framförandet av sådana verk inte är det huvudsakliga, tillträdet är avgiftsfritt och anordnandet inte heller i övrigt sker i förvärvssyfte.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. gäller dock inte sceniska verk eller filmverk.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte offentligt framförande i samband med gudstjänst.

## 23 §

Upphovsmannens namn och källan skall alltid anges.

## 24 §

När musikaliska verk framförs med text, får texten återges för åhörarna i konsertprogram eller dylikt.

## 24 §

När musikaliska verk framförs med text, får texten återges för åhörarna i konsertprogram eller liknande som framställts genom tryckning, fotokopiering eller liknande förfarande.

**Återgivning av konstverk och byggnader**

## 25 §

Av offentliggjorda konstverk får bilder återges i anslutning till texten i

1) kritiska eller vetenskapliga framställningar, och i

2) tidningar eller tidskrifter vid redogörelse för dagshändelser, under förutsättning att verket inte har framställts för återgivning i tidningar eller tidskrifter.

När exemplar av ett konstverk med upp-

**Användning av konstverk**

## 25 §

Bilder på offentliggjorda konstverk får tas in i anslutning till text i

1) kritiska framställningar som framställts genom tryckning, fotokopiering eller liknande förfarande,

2) vetenskapliga framställningar till den del användningen är motiverad med hänsyn till det icke-kommersiella syfte som skall uppnås, och i

3) tidningar eller tidskrifter vid redogörelse för dagshändelser, under förutsättning att verket inte har framställts för återgivning i tidningar eller tidskrifter.

När exemplar av ett konstverk med upp-

## Gällande lydelse

## Föreslagen lydelse

hovsmannens samtycke har sålts eller på något annat sätt varaktigt överlåtits *eller verket har utgivits*, får konstverket innefattas i fotografier, filmer eller televisionsprogram, om återgivningen är av underordnad betydelse i fotografiet, filmen eller programmet.

hovsmannens samtycke har sålts eller på annat sätt varaktigt överlåtits får konstverket *tas in* i fotografier, filmer eller televisionsprogram, om återgivningen är av underordnad betydelse i fotografiet, filmen eller programmet.

*Användning av konstverk i kataloger och meddelanden, samt avbildning av byggnader*

## 25 a §

Konstverk som ingår i en samling eller ställs ut eller bjuds ut till salu får avbildas i kataloger eller meddelanden om utställningen eller försäljningen.

Konstverk får även annars avbildas, om verket är stadigvarande anbragt på eller i omedelbar närhet av en allmän plats. Om ett konstverk är huvudmotivet för en bild, får bilden inte nyttjas i förvärvssyfte. En bild i anknytning till text får dock publiceras i en dagstidning eller en tidskrift. Byggnader får fritt avbildas.

## 25 a §

Konstverk som ingår i en samling eller ställs ut eller bjuds ut till salu får *genom tryckning, fotokopiering eller liknande förfarande* avbildas i kataloger eller meddelanden om utställningen eller försäljningen.

*Exemplar av konstverk som ingår i en samling eller ställs ut eller bjuds ut till salu får framställas i andra än i 1 mom. avsedda fall och på sådant sätt framställda exemplar får användas för överföring till allmänheten på annat sätt än genom utsändning i radio eller television med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §. Bestämmelserna i detta moment gäller dock inte konstverk vars upphovsman har förbjudit framställning av exemplar av verket eller överföring av verket.*

Konstverk får även annars avbildas, om verket är stadigvarande anbragt på eller i omedelbar närhet av en allmän plats. Om ett konstverk är huvudmotivet för en bild, får bilden inte nyttjas i förvärvssyfte. En bild i anknytning till text får dock publiceras i en dagstidning eller en tidskrift.

Byggnader får fritt avbildas.

## 25 d §

## 25 g § 2 mom.

Sändarföretaget får framställa eller låta framställa exemplar av verk som ingår i ut-sända program då han uppfyller sin på lag grundade skyldighet till upptagning.

*Den som genom utsändning i radio eller television eller på annat sätt till allmänheten överför ett verk, får framställa eller låta framställa eller förvara ett exemplar av ett utsänt eller överfört verk då han uppfyller sin på lag grundade skyldighet till upptagning eller förvaring.*

**Specialstadganden om radio- och televisionutsändningar**

## 25 f §

Ett sändarföretag, som med stöd av avtal med en organisation som företräder ett flertal finska upphovsmän inom ett visst område har rätt att utsända verk, får även utsända sådana verk inom samma område vilkas upphovsmän organisationen inte företräder. Vad detta moment stadgar gäller inte sceniska verk och filmverk, och inte heller andra verk, om upphovsmannen har förbjudit utsändning.

## 25 g § 1 mom.

Om ett sändarföretag har rätt att i sina utsändningar återge ett verk, får företaget på villkor som bestäms i förordning för bruk vid egna utsändningar uppta verket på en anordning genom vilken det kan återges. Om rätten att göra ett på detta sätt upptaget verk tillgängligt för allmänheten gäller vad som i övrigt stadgas om offentliggörande av verk.

Vad 1 mom. stadgar tillämpas inte när verk ingår i radio- eller televisionutsändningar som vidaresänds i oförändrad form samtidigt som den ursprungliga utsändningen

Vad 1 mom. stadgar gäller sändarföretagsutsändningar via satellit endast om satellit-sändningen äger rum samtidigt som samma radio- eller televisionsföretags utsändning via jordbundet nät.

**Ursprunglig radio- och televisionutsändning**

## 25 f §

Ett sändarföretag får sända ut ett verk med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §. Bestämmelserna i detta moment gäller dock inte sceniska verk eller filmverk och inte heller andra verk, om upphovsmannen har förbjudit utsändning av verket.

Om ett sändarföretag har rätt att sända ut ett verk, får företaget framställa ett exemplar av verket för användning i sina egna utsändningar i högst ett års tid. För användning av verket under en längre tid än detta får sändarföretaget framställa eller låta framställa ett exemplar av verket med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte när verk ingår i radio- eller televisionutsändningar som vidaresänds i oförändrad form samtidigt som den ursprungliga utsändningen.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller sändarföretagsutsändningar via satellit endast om satellit-sändningen äger rum samtidigt som samma radio- eller televisionsföretags utsändning via jordbundet nät.

**Återutsändning av arkiverat televisionsprogram**

## 25 g §

Ett sändarföretag får med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 § återutsända ett offentliggjort verk som ingår i ett av sändarföretaget producerat program som har sänts före den 1 januari 1983 och framställa ett exemplar av verket för utsändning.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller dock inte verk vars upphovsman har förbjudit utsändning av verket.



Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

## Vidaresändning av radio- och televisionsutsändningar

## 25 h §

Om en av undervisningsministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal finska upphovsmän har gett tillstånd till att verk som ingår i radio- eller televisionsutsändningar, på avtalade villkor och utan att utsändningen ändras, får vidaresändas för att mottas av allmänheten samtidigt som den ursprungliga utsändningen, får den som erhållit tillståndet på motsvarande sätt och enligt villkoren i tillståndet vidaresända även sådana i sändningen ingående verk vilkas upphovsmän organisationen inte företräder.

## 25 h §

Verk som ingår i en radio- eller televisionsutsändning får utan att utsändningen ändras vidaresändas för att tas emot av allmänheten samtidigt som den ursprungliga utsändningen, med stöd av avtalslicens så som bestäms i 26 §.

## Utsändning av program som omfattas av vidaresändningsskyldighet

## 25 i §

Teleföretag som äger eller förvaltar telenät, som huvudsakligen är avsett för distribution av televisions- och radioprogram får via ledning för allmänheten vidaresända verk som ingår i sådana televisions- och radiosändningar som avses i 42 § lagen om televisions- och radioverksamhet (744/1998) samtidigt med den ursprungliga sändningen och utan att den ändras.

## 25 i §

Ett teleföretag som erbjuder nättjänster i ett kabelnät och som enligt lag är förpliktat att i nätet vidaresända televisions- och radioprogramutbud samt eventuella andra därtill anslutna special- och tilläggstjänster får på trådbunden väg för mottagning av allmänheten vidaresända verk som ingår i televisions- eller radioutsändning eller annan tjänst samtidigt som den ursprungliga utsändningen och utan att utsändningen ändras.

Närmare stadganden om tillämpningen av denna paragraf utfärdas vid behov genom förordning.

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna paragraf utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

## 25 k §

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på inskaffande av information om tillverkning av en anordning för att kringgå tekniska åtgärder.

## 26 §

Bestämmelserna om avtalslicens i denna lag skall tillämpas när avtal om användning av verk har ingåtts mellan användaren och en av undervisningsministeriet godkänd organisa-

Vad en organisation som avses i 13 §, 14 § 1 mom., 25 f § 1 mom. eller i 25 h § 1 mom. kan ha bestämt om fördelningen av ersättningar för framställning av exemplar av verket eller utsändning av det till upphovsmän som företräds av organisationen eller om nyttjande av ersättningar för ändamål som är gemensamma för sådana upphovsmän skall på motsvarande sätt tillämpas på upphovsmän som inte företräds av organisationen.

Om organisationens bestämmelser som avses i 1 mom. inte ger de upphovsmän som organisationen företräder rätt till individuell ersättning, har upphovsmän som inte företräds av organisationen dock rätt att kräva sådan. Ersättningen betalas av den organisation som avses i 1 mom. Rätten till individuell ersättning förfaller dock, om yrkande på sådan ersättning bevisligen inte har framställts inom tre år efter utgången av det kalenderår under vilket framställningen av exemplaren av verket eller utsändningen av det har ägt rum.

## 2 a kap.

**Ersättning för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk**

## 26 a §

Då ljud- eller bildband eller annan anordning, varpå ljud eller bild kan upptas och som ägnar sig såsom underlag för framställning för enskilt bruk av exemplar av verk som sänds i radio eller television eller föreligger såsom ljud- eller bildupptagning, för spridning till allmänheten tillverkas eller införs till landet, skall tillverkaren eller importören erlägga en på grundval av speltiden fastställd

tion som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område. En licenstagare får med stöd av en avtalslicens på motsvarande sätt i enlighet med licensvillkoren använda även sådana verk inom samma område vars upphovsman inte företräds av organisationen.

Undervisningsministeriet godkänner en organisation för viss tid, högst fem år. Undervisningsministeriets beslut skall trots sökande av ändring iakttas till dess ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

Vad en organisation som avses i 1 mom. eventuellt har bestämt om fördelningen av sådan ersättning för framställning av exemplar av verk eller om överföring eller utsändning av det som skall betalas till upphovsmän som företräds av organisationen eller om nyttjande av ersättningen för ändamål som är gemensamma för sådana upphovsmän skall på motsvarande sätt tillämpas på upphovsmän som inte företräds av organisationen.

Om organisationens bestämmelser som avses i 3 mom. inte ger de upphovsmän som organisationen företräder rätt till individuell ersättning har upphovsmän som inte företräds av organisationen dock rätt att kräva sådan ersättning. Ersättningen betalas av den organisation som avses i 1 mom. Rätten till individuell ersättning förfaller dock, om yrkande på sådan ersättning bevisligen inte har framställts inom tre år efter utgången av det kalenderår under vilket framställningen av exemplaren av verket eller överföring eller utsändningen av det har ägt rum.

## 2 a kap.

**Kompensation för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk**

## 26 a §

När för spridning till allmänheten tillverkas eller till landet införs ett ljud- eller bildband eller annan anordning, på vilken verk kan tas upp och som i betydande utsträckning används för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk skall tillverkaren eller importören betala en avgift baserad på anordningens speltid eller upptagningskapacitet att användas som kompensation till verkens upp-

## Gällande lydelse

## Föreslagen lydelse

avgift för ersättningar till upphovsmännen till nämnda verk samt för ändamål som är gemensamma för upphovsmännen. Ersättningarna betalas till upphovsmännen genom förmedling av en organisation som företräder ett flertal till *ersättning berättigade finska* upphovsmän på ett visst område.

Den som till återförsäljning erbjuder en i 1 mom. avsedd anordning som en tillverkare eller importör har sålt, skall på uppmaning av den organisation som avses i 26 b § visa att avgift har betalats för anordningen. Om avgiften inte har betalats, skall återförsäljaren betala avgiften. Denne har dock rätt att återkräva avgiften av tillverkaren eller importören.

Undervisningsministeriet fastställer årligen avgiftens storlek efter att ha förhandlat med organisationer som företräder sådana tillverkare och importörer samt upphovsmän som avses i 1 mom. Avgiften skall fastställas till ett sådant belopp att den kan anses utgöra en skälig ersättning för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk.

## 26 b §

Avgiften uppbärs av en organisation som företräder ett flertal *finska* upphovsmän och som undervisningsministeriet för viss tid, högst fem år, godkänt för detta uppdrag. En förutsättning för godkännande är att organisationen förbinder sig att enligt en av undervisningsministeriet godkänd dispositionsplan använda en årligen mellan ministeriet och organisationen överenskommen del av avgiftens avkastning för ändamål som är gemensamma för upphovsmännen.

*hovsmän* samt för ändamål som är gemensamma för upphovsmännen. *Kompensationen* betalas till upphovsmännen genom förmedling av en organisation som företräder ett flertal *upphovsmän till i Finland använda verk inom* ett visst område.

Den som till återförsäljning erbjuder en i 1 mom. avsedd anordning som en tillverkare eller importör har sålt, skall på uppmaning av den organisation som avses i 26 b § visa att avgift har betalats för anordningen *till den organisation som uppbär avgiften*. Om avgiften inte har betalats, skall återförsäljaren betala avgiften. Denne har dock rätt att återkräva avgiften *hos* tillverkaren eller importören *eller en annan återförsäljare*.

*Statsrådet fastställer årligen genom förordning de anordningar som omfattas av avgiften*. Undervisningsministeriet fastställer årligen *genom förordning storleken av avgiften* efter att ha förhandlat med organisationer som företräder i 1 mom. *avsedda* tillverkare och importörer samt *organisationer som företräder upphovsmännen*. Avgiften skall fastställas till ett sådant belopp att den kan anses utgöra en *rimlig kompensation* för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk. *För avgiften skall föreskrivas en övre gräns som avgiften inte får överskrida. Vid fastställandet av avgiftens storlek skall beaktas i vilken utsträckning tekniska åtgärder har använts för skydd av verken.*

## 26 b §

Avgiften uppbärs av en organisation som företräder ett flertal upphovsmän *till i Finland använda verk*, och som *godkänts för detta uppdrag* av undervisningsministeriet för viss tid, högst fem år. *Undervisningsministeriets beslut skall trots sökande av ändring iakttas till dess ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft*. En förutsättning för godkännande är att organisationen förbinder sig att *efter avdrag av kostnaderna för uppbörd och administration och i enlighet med* en av undervisningsministeriet godkänd dispositionsplan använda en årligen mellan ministeriet och organisationen överenskommen del av avgiftens avkastning för ändamål som är gemensamma för upphovsmännen.

## 26 e §

Den som använder eller exporterar anordning är berättigad att av organisationen erhålla återbäring motsvarande den erlagda avgiften för anordningar som

1) utförs från Finland;  
2) nyttjas för yrkesmässig *upptagning* av ljud eller bild;

3) nyttjas för framställning av *ljud- eller bildupptagningar som är avsedda för syn- eller hörselskadade*; samt för anordningar som

4) undervisningsministeriet av synnerligen viktigt skäl befriat från avgiften.

Yrkas inte återbäring bevisligen inom tre månader efter utgången av det år då rätten därtill uppkom, förfaller den.

## 26 g §

I undervisningsministeriets beslut, varigenom *avgiftens storlek med stöd av 26 a § 2 mom. har fastställts, organisation med stöd av 26 b § har godkänts eller anläggning med stöd av 26 e § 1 mom. 4 punkten har befriats från avgift, får ändring inte sökas genom besvär.*

## 26 h §

Närmare stadganden om tillämpningen av 26 a—26 g §§ utfärdas genom förordning.

## 29 a §

En upphovsman som till en filmproducent eller fonogramproducent har överlåtit rätten att till allmänheten genom uthyrning sprida exem-

## 26 e §

Den som använder eller exporterar anordningar är berättigad att av organisationen erhålla återbäring motsvarande den erlagda avgiften för anordningar som

1) *förs ut* från Finland,  
2) *används* för yrkesmässig *framställning av exemplar av material som skyddas med stöd av denna lag*,

3) *används* för framställning av upptagningar för personer med funktionshinder,

4) *används som minnes- eller lagringsanordning för databehandling i yrkesmässig verksamhet*, samt

5) *för anordningar som* undervisningsministeriet av synnerligen *välgående* skäl befriat från avgiften.

Yrkas inte återbäring bevisligen inom tre månader efter utgången av det år då rätten därtill uppkom, förfaller den.

*Den organisation som uppbär avgiften kan ingå avtal med en i 26 a § avsedd tillverkare, importör eller återförsäljare om att företag eller andra yrkesmässiga användare för egen företags- eller yrkesmässig användning av en ovan avsedd tillverkare, importör eller återförsäljare kan köpa eller själva importera en i 26 a § 1 mom. avsedd anordning utan kompensationsavgift.*

## 26 g §

I undervisningsministeriets beslut, varigenom anläggning med stöd av 26 e § 1 mom. 4 punkten har befriats från avgift, får ändring inte sökas genom besvär.

## 26 h §

Närmare *bestämmelser* om *verkställigheten* av 26 a—26 g § utfärdas genom förordning av statsrådet.

## 29 a §

En upphovsman som till en filmproducent eller fonogramproducent har överlåtit rätten att till allmänheten genom uthyrning sprida

## Gällande lydelse

## Föreslagen lydelse

plar av verk som tagits upp på film eller fonogram har rätt att för uthyrningen få en skälig ersättning av producenten. Upphovsmannen kan inte avstå från sin rätt till ersättning.

exemplar av verk som tagits upp på film eller fonogram, *eller vars rätt att till allmänheten genom uthyrning sprida exemplar av verk som tagits upp på film har överlåtits till filmproducenten med stöd av 39 §* har rätt att för uthyrningen få en skälig ersättning av producenten. Upphovsmannen kan inte avstå från sin rätt till ersättning.

## 39 §

Överlåtelse av rätt till inspelning av litterärt eller konstnärligt verk på film omfattar rätt att *genom förevisning av filmen på biograf, i television eller annorledes* göras verket tillgängligt för allmänheten samt att i filmen återgiva talade inslag i text eller ljudsättning på annat språk.

## 39 §

Överlåtelse av rätt till inspelning av *ett* litterärt eller konstnärligt verk på film omfattar rätt att *framställa exemplar av filmen, rätt att göra filmen tillgänglig* för allmänheten samt *rätt att förse filmen med text eller spela in dess text på nytt på ett annat språk.*

## 5 kap.

**Vissa upphovsrätten närstående rättigheter**

## 45 §

Ett framförande av ett litterärt eller konstnärligt verk får inte utan den utövande konstnärens samtycke

- 1) tas upp på en anordning genom vilken framförandet kan återges, inte heller
- 2) göras tillgängligt för allmänheten genom radio eller television eller genom direkt överföring.

Ett framförande som har tagits upp på en anordning som nämns i 1 mom. får inte utan konstnärens samtycke *kopieras* eller spridas till allmänheten förrän femtio år har förflutit från det år då framförandet ägde rum.

## 5 kap.

**Upphovsrätten närstående rättigheter***Utövande konstnär*

## 45 §

Ett framförande av ett litterärt eller konstnärligt verk *eller ett uttryck av folklore* får inte utan den utövande konstnärens samtycke

- 1) tas upp på en anordning genom vilken framförandet kan återges, *eller*
- 2) göras tillgängligt för allmänheten genom radio eller television eller genom direkt överföring.

Ett framförande som har tagits upp på en anordning som *avses* i 1 mom. får inte utan *den utövande* konstnärens samtycke *förrän femtio år har förflutit från det år då framförandet ägde rum,*

- 1) *överförs på en annan anordning genom vilken det kan återges,*
- 2) *framföras offentligt för en vid framförandet närvarande publik,*
- 3) *överförs till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg, vilket även omfattar överföring på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till det från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer, eller*
- 4) spridas till allmänheten.

Den andra meningen av 45 § 2 mom.

Om en upptagning av framförandet ges ut eller offentliggörs inom nämnda tid, gäller skyddet intill utgången av femtionde året efter det år då det upptagna framförandet första gången gavs ut eller offentliggjordes.

Överlåtelse av rätten till filmning av ett framförande omfattar rätten att sprida det upptagna framförandet till allmänheten genom uthyrning, om inte något annat har avtalats.

*Beträffande upptagning av framföranden, kopiering, tillgängliggörande för allmänheten och spridning enligt denna paragraf gäller på motsvarande sätt 3 §, 6—8 §, 11 §, 12 § 1—3 mom., 14 § 1 mom., 15 och 16 §, 17 § 2 mom., 19 § 1 och 2 mom., 21, 22, 25 b, 25 d, 25 g—25 i, 26 a—26 h §, 27 § 1 och 2 mom. samt 28, 29, 29 a, 41 och 42 §. Dock skall 19 § 1 mom. tillämpas endast om det upptagna framförandet med den utövande konstnärens samtycke har sålts eller på något annat sätt varaktigt överlåtits inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.*

Om en upptagning av framförandet ges ut eller offentliggörs inom *den i 2 mom. avsedda tiden om 50 år*, gäller *det i 2 mom. föreskrivna skyddet till utgången av det femtionde året efter det år då det upptagna framförandet första gången gavs ut eller offentliggjordes.*

*På överlåtelse av rätten till filmning av ett framförande tillämpas på motsvarande sätt bestämmelserna i 39 § 1 mom.*

*På förfarande som enligt 1—3 mom. kräver den utövande konstnärens samtycke tillämpas på motsvarande sätt 2 § 2 och 3 mom., 3 §, 6—8 §, 11 §, 11 a §, 12 § 1—3 mom., 13 a §, 14 § 1 och 3 mom., 15, 16, 16 a—16 e §, 17 § 2 och 4 mom., 19 § 1 och 2 mom., 21, 22, 25 b, 25 c och 25 d §, 25 f § 2 mom., 25 h, 25 i, 26, 26 a—26 h §, 27 § 1 och 2 mom. samt 28, 29, 29 a, 41 och 42 §.*

*Bestämmelserna i 2 mom. 2 och 3 punkten till den del det gäller annan överföring än sådan som sker på begäran samt, i anslutning till dem, i 3 mom. tillämpas inte på ett framförande som tagits upp på en anordning som avses i 46 a §.*

#### Producent av ljudupptagning

#### 46 §

En grammofonskiva eller annan anordning på vilken ljud har tagits upp får inte utan producentens samtycke kopieras eller spridas till allmänheten förrän femtio år har förflutit från det år då upptagningen ägde rum.

Den andra meningen av 46 § 1 mom.

Om upptagningen ges ut eller offentliggörs

#### 46 §

En grammofonskiva eller annan anordning på vilken ljud har tagits upp får inte utan producentens samtycke förrän femtio år har förflutit från det år då upptagningen ägde rum,

1) överförs på en annan anordning genom vilken den kan återges,

2) framförs offentligt för en vid framförandet närvarande publik,

3) överförs till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg, vilket även omfattar överföring på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till den från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer, eller

4) spridas till allmänheten.

Om upptagningen ges ut inom den i 1 mom.

## Gällande lydelse

inom nämnda tid, gäller skyddet intill utgången av femtionde året efter det år då upptagningen första gången gavs ut eller offentliggjordes.

På ett förfarande för vilket det enligt 1 mom. krävs producentens samtycke skall på motsvarande sätt tillämpas 6—8 §§, 12 § 1—3 mom., 14 § 1 mom., 15 och 16 §§, 19 § 1 och 2 mom., 22, 25 b, 25 d, 25 g, 26 a—26 h §§, 27 § 1 och 2 mom. och 29 §. Dock skall 19 § 1 mom. tillämpas endast om den anordning som avses i 1 mom. med producentens samtycke har sålts eller på något annat sätt varaktigt överlåtits inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

## 46 a §

Filmer eller andra anordningar på vilka rörliga bilder har tagits upp får inte utan producentens samtycke kopieras eller spridas till allmänheten förrän femtio år har förflutit från det år då upptagningen ägde rum.

Den andra meningen av 46 a § 1 mom.

Om upptagningen ges ut eller offentliggörs inom nämnda tid, gäller skyddet intill utgången av femtionde året efter det år då upptagningen första gången gavs ut eller offentliggjordes.

På ett förfarande för vilket det enligt 1 mom. krävs producentens samtycke skall på motsvarande sätt tillämpas 6—8 §§, 12 § 1—3 mom., 14 § 1 mom., 15 och 16 §§, 19 § 1 och 2 mom., 22, 25 b, 25 d, 25 g, 26 a—26 h

## Föreslagen lydelse

avsedda tiden om 50 år, gäller det i 1 mom. föreskrivna skyddet till utgången av det femtionde året efter det år då upptagningen första gången gavs ut. Om upptagningen inte ges ut, utan den under nämnda tid på lagligt sätt görs tillgänglig för allmänheten på annat sätt än genom spridning av exemplar av upptagningen, gäller skyddet till utgången av det femtionde året efter det år då upptagningen första gången gjordes tillgänglig för allmänheten på det nämnda sättet.

På förfarande som enligt 1 och 2 mom. kräver producentens samtycke tillämpas på motsvarande sätt 2 § 2 och 3 mom., 6—8 §, 11 § 2—5 mom., 11 a §, 12 § 1—3 mom., 13 a §, 14 § 1 och 3 mom., 15, 16, 16 a—16 e §, 19 § 1 och 2 mom., 21, 22, 25 b och 25 d §, 25 f § 2 mom., 26, 26 a—26 h §, 27 § 1 och 2 mom., 29 § och 39 § 1 mom.

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på anordningar som avses i 46 a §.

## Producent av bildupptagning

## 46 a §

Filmer eller andra anordningar på vilka rörliga bilder har tagits upp får inte utan producentens samtycke förrän femtio år har förflutit från det år då upptagningen ägde rum

- 1) kopieras,
- 2) spridas till allmänheten, eller
- 3) överförs till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till det upptagna materialet från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

Om upptagningen ges ut eller offentliggörs inom den i 1 mom. avsedda tiden om 50 år, gäller det i 1 mom. föreskrivna skyddet till utgången av det femtionde året efter det år då upptagningen första gången gavs ut eller offentliggjordes.

På förfarande som enligt 1 och 2 mom. kräver producentens samtycke tillämpas på motsvarande sätt 6—8 §, 11 § 2—5 mom., 11 a §, 12 § 1—3 mom., 13 a §, 14 § 1 och 3 mom., 15, 16, 16 a—16 e §, 19 § 1 och 2 mom., 22,

§§, 27 § 1 och 2 mom. och 29 §. Dock skall 19 § 1 mom. tillämpas endast om den anordning som avses i 1 mom. med producentens samtycke har sålts eller på något annat sätt varaktigt överlåtits inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

25 b och 25 d §, 25 f § 2 mom., 26, 26 a—26 h §, 27 § 1 och 2 mom. samt 29 §.

#### Användning av ljudupptagningar

##### 47 §

Om en anordning som avses i 46 § inom där angiven tid direkt eller indirekt används vid radio- eller televisionsutsändningar eller vid något annat offentligt framförande, skall ersättning betalas till producenten och till den utövande konstnär vars framförande har tagits upp på anordningen. Om flera konstnärer har samverkat vid framförandet, kan de endast tillsammans göra sin rätt gällande. En utövande konstnär och en producent kan göra sina rättigheter gällande endast genom att framställa sina krav samtidigt.

Den fjärde meningen av 47 § 1 mom.

Görs rätten gällande genom förmedling av en organisation som företräder ett flertal finska utövande konstnärer eller producenter, förfaller den utövande konstnärens eller producentens rätt till ersättning, om inte ett yrkande på ersättning bevisligen har framställts hos organisationen inom tre år efter utgången av det kalenderår då utnyttjandet ägde rum.

##### 47 §

Utän hinder av bestämmelserna i 45 § 2 och 3 mom. och 46 § 1 och 2 mom., får ett i 45 § avsett framförande som tagits upp på en anordning som avses i 46 § och en anordning som avses i 46 § användas:

- 1) direkt eller indirekt vid ett offentligt framförande,
- 2) vid ursprunglig överföring till allmänheten på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till det upptagna framförandet eller materialet från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer, samt
- 3) för vidaresändning.

Till producenten och till den utövande konstnär vars framförande har tagits upp på en i 1 mom. avsedd anordning som använts för framföring, överföring eller vidaresändning skall ersättning betalas. Ersättning för offentlig framföring och annan än sådan överföring som sker på begäran, i fall som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten, betalas via en av undervisningsministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal sådana utövande konstnärer och fonogramproducenter vars på anordning upptagna framföranden och anordningar används i Finland. Ersättning för vidaresändning i fall som avses i 1 mom. 3 punkten betalas via en organisation som avses i 25 h §. Den utövande konstnärens eller producentens rätt till ersättning har förfallit, om inte ett yrkande på ersättning bevisligen har framställts hos organisationen inom tre år efter utgången av det kalenderår då utnyttjandet ägde rum.

Undervisningsministeriet godkänner en organisation som uppbär i 1 mom. 1 och 2 punkten avsedda ersättningar för viss tid, högst fem år. Undervisningsministeriets beslut skall trots sökande av ändring iakttas till dess ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.



## Gällande lydelse

## Föreslagen lydelse

I de fall som avses i 1 mom. skall på motsvarande sätt tillämpas 21, 22, 25 b §§, 27 § 1 och 2 mom. samt 29 § och i fråga om utövande konstnärers rätt även 11 § 2 mom. samt 28, 41 och 42 §§.

Om den som använder en anordning inte betalar en ersättning som avses i 1 mom. och om vars storlek användaren har överenskommit med de utövande konstnärerna och producenterna eller vars storlek har avgjorts genom förfarande enligt 54 §, kan en domstol på yrkande av sakägaren besluta att användningen får fortsätta endast med de utövande konstnärernas och producenternas tillstånd, tills ersättningen har betalats.

Vad som stadgas i denna paragraf gäller inte en anordning som avses i 46 a §.

I de fall som avses i 1 mom. skall på motsvarande sätt tillämpas 21, 22, 25 b §, 27 § 1 och 2 mom. samt 29 § och i fråga om utövande konstnärers rätt även 11 § 2 mom. samt 28, 41 och 42 §.

Om den som använder en anordning inte betalar en ersättning som avses i 1 mom., om vars storlek användaren har överenskommit med de utövande konstnärerna och producenterna eller vars storlek har avgjorts genom förfarande som avses i 54 §, kan domstolen på yrkande av sakägaren besluta att användningen får fortsätta endast med samtycke av utövande konstnärerna och producenterna, till dess att ersättningen betalats.

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på anordningar som avses i 46 a §.

## Ersättning för användning av musikupptagningar med visuella element

## 47 a §

Om en anordning som avses i 46 § har använts vid en radio- eller televisionsutsändning som vidaresänds samtidigt och i oförändrad form för att mottas av allmänheten, har den utövande konstnären och anordningens producent rätt till ersättning för vidaresändningen. Ersättning kan endast betalas genom förmedling av en organisation som avses i 25 h §. Om ersättning inte bevisligen påyrkas inom tre år efter utgången av det år då rätten till ersättning uppkom, förfaller rätten till ersättning.

Vad som stadgas i denna paragraf gäller inte en anordning som avses i 46 a §.

## 47 a §

Om en i 46 a § avsedd anordning på vilken har tagits upp ett framförande vars huvudsakliga innehåll består av framförandet av ett musikaliskt verk, under den i paragrafen nämnda tiden direkt eller indirekt används vid offentligt framförande eller vid överföring till allmänheten på annat sätt än så att enskilda kan få tillgång till det upptagna framförandet från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer, har den utövande konstnären vars framförande tagits upp på anordningen rätt till ersättning för användningen av det upptagna framförandet utan hinder av bestämmelserna i 45 § 4 mom. om tillämpningen av 39 § 1 mom.

Ersättningen betalas genom förmedling av en av undervisningsministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal sådana utövande konstnärer vilkas på anordningar upptagna framföranden används i Finland. Den utövande konstnärens eller producentens rätt till ersättning har förfallit, om inte ett yrkande på ersättning bevisligen har framställts hos organisationen inom tre år efter utgången av det kalenderår då utnyttjandet ägde rum.

Undervisningsministeriet godkänner organisationen för viss tid, högst fem år. Undervisningsministeriets beslut skall trots sökande av ändring iakttas till dess ärendet har av-

gjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

*I de fall som avses i 1 mom. skall på motsvarande sätt tillämpas 11 § 2 mom., 22, 25 b §, 27 § 1 och 2 mom. samt 28, 29, 41 och 42 §.*

*Om användaren av anordningen inte betalar i 1 mom. avsedd ersättning, om vars storlek användaren har avtalat med de utövande konstnärerna eller vars storlek har avgjorts i ett förfarande som avses i 54 §, kan en domstol på yrkande av en part bestämma att användningen får fortsätta endast med samtycke av de utövande konstnärerna tills ersättningen betalats.*

#### Radio- och televisionsföretag

##### 48 §

En radio- eller televisionsutsändning får inte utan sändarföretagets samtycke vidaresändas eller tas upp på en anordning genom vilken den kan återges. Utan samtycke får en televisionsutsändning inte heller återges i lokaler till vilka allmänheten har tillträde mot avgift.

En utsändning som har tagits upp får inte utan sändarföretagets samtycke kopieras, återutsändas, eller spridas till allmänheten förrän femtio år har förflutit efter det år då den första utsändningen ägde rum.

I de fall som avses i 1 och 2 mom. skall på motsvarande sätt tillämpas 6—8 §§, 12 § 1 och 2 mom., 15 §, 19 § 1 mom., 21, 22, 25 b, 25 d, 25 g §§, 27 § 1 och 2 mom. och 29 §. På vidaresändningar via kabel tillämpas dessutom på motsvarande sätt 25 h § 1 mom. och 25 i §, utom i det fallet att sändningen har sitt ursprung i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, varvid i stället för dessa stadganden på motsvarande sätt

##### 48 §

En radio- eller televisionsutsändning får inte utan sändarföretagets samtycke vidaresändas eller tas upp på en anordning genom vilken den kan återges. Utan samtycke får en televisionsutsändning inte heller återges i lokaler till vilka allmänheten har tillträde mot avgift.

En utsändning som har tagits upp får inte utan sändarföretagets samtycke förrän femtio år har förflutit från det år då utsändningen ägde rum,

- 1) kopieras,
- 2) återutsändas,
- 3) spridas till allmänheten, eller

*4) överförs till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till den upptagna utsändningen från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.*

*Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas på motsvarande sätt även på annan programbärande signal än radio- eller televisionsutsändning.*

*Beträffande fall som avses i 1 och 2 mom. tillämpas på motsvarande sätt 6—8 §, 11 § 2—5 mom., 11 a §, 12 § 1 och 2 mom., 13 a §, 14 § 3 mom., 15, 16, 16 a—16 e §, 19 § 1 mom., 21, 22, 25 b och 25 d §, 25 f § 2 mom., 26 §, 27 § 1 och 2 mom. samt 29 §. På vidaresändningar via kabel tillämpas dessutom på motsvarande sätt 25 h § 1 mom. och 25 i §, utom när utsändningen har sitt ursprung i en annan stat som hör till Europeiska ekonomis-*

## Gällande lydelse

## Föreslagen lydelse

skall tillämpas 25 h § 3 mom. *Dock skall 19 § 1 mom. tillämpas endast om den sändning som tagits upp har sålts eller på något annat sätt varaktigt överlåtits inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och försäljningen eller överlåtelsen har skett med sändarföretagets samtycke*

ka samarbetsområdet, varvid i stället för dessa bestämmelser på motsvarande sätt skall tillämpas 25 h § 3 mom.

*Framställare av kataloger och databaser*

## 49 §

Den som har framställt

- 1) en katalog, en tabell, ett program eller ett annat dylikt arbete där ett stort antal uppgifter har sammanställts, eller
- 2) en databas vars innehåll är sådant att det har krävts en väsentlig insats för att anskaffa, granska eller presentera det,

har uteslutande rätt att förfoga över arbetets hela innehåll eller över en kvalitativt eller kvantitativt sett väsentlig del av det genom att framställa exemplar och göra det tillgängligt för allmänheten

-----

Beträffande arbeten som avses i 1 mom. skall 2 § 2 och 3 mom., 8 och 9 §, 11 § 2 mom., 12 § 1, 2 och 4 mom., 13 §, 14 § 1 och 3 mom., 15—18 §, 19 § 1 och 2 mom., 22, 25 b—25 d, 25 f—25 i §, 25 j § 4 och 5 mom. samt 26 § tillämpas på motsvarande sätt. Om ett sådant arbete eller en del därav är föremål för upphovsrätt, kan denna rätt göras gällande.

-----

## 49 §

Den som har framställt

- 1) en katalog, en tabell, ett program eller ett annat dylikt arbete där ett stort antal uppgifter har sammanställts, eller
- 2) en databas vars innehåll är sådant att det har krävts en väsentlig insats för att anskaffa, granska eller presentera det,

har uteslutande rätt att förfoga över arbetets hela innehåll eller över en kvalitativt eller kvantitativt sett väsentlig del av det genom att framställa exemplar och göra det tillgängligt för allmänheten.

-----

Beträffande arbeten som avses i 1 mom. *tillämpas på motsvarande sätt 2 § 2 och 3 mom., 8 och 9 §, 11 § 2—5 mom., 11 a §, 12 § 1, 2 och 4 mom., 13 och 13 a §, 14 § 1 och 3 mom., 15, 16, 16 a—16 e, 17 och 18 §, 19 § 1 och 2 mom., 22, 25 b—25 d, 25 f—25 i §, 25 j § 4 och 5 mom., 26 § och 27—29 §.* Om ett sådant arbete eller en del därav är föremål för upphovsrätt, kan denna rätt göras gällande.

-----

*Fotograf*

## 49 a §

En fotograf har uteslutande rätt att förfoga över sina fotografier, i oförändrat eller förändrat skick

- 1) genom att framställa exemplar av dem och
- 2) genom att *visa dem offentligt.*

-----

På fotografier som avses i denna paragraf tillämpas på motsvarande sätt 2 § 2 mom., 3 § 1 och 2 mom., 7—9 och 11 §§, 12 § 1 och 2

## 49 a §

En fotograf har uteslutande rätt att förfoga över sina fotografier, i oförändrat eller förändrat skick

- 1) genom att framställa exemplar av dem, och
- 2) genom att *göra dem tillgängliga för allmänheten.*

-----

På fotografier som avses i denna paragraf tillämpas på motsvarande sätt 2 § 2 och 3 mom., 3 § 1 och 2 mom., 7—9, 11 och 11 a §,

mom., 13 §, 14 § 1 och 3 mom., 15, 16, 18, 20, 22 och 25 §§, 25 a § 1 och 2 mom., 25 b, 25 d, 25 f—25 i, 26, 26 a—26 h, 27—29, 39, 40, 40 c samt 41 och 42 §§. Om ett fotografi är föremål för upphovsrätt, kan denna rätt göras gällande.

12 § 1 och 2 mom., 13 och 13 a §, 14 § 1 och 3 mom., 15, 16, 16 a—16 e §, 17 § 1 mom., 18 §, 19 § 1 och 2 mom., 20, 22 och 25 §, 25 a § 1 och 2 mom., 25 b, 25 d, 25 f—25 i, 26, 26 a—26 h, 27—29, 39, 40, 40 c samt 41 och 42 §. Om ett fotografi är föremål för upphovsrätt, kan denna rätt göras gällande.

*Pressmeddelande*

50 §

50 §

5 a kap.

**Tekniska åtgärder och elektronisk information om rättighetsförvaltning**

*Förbud mot kringgående av tekniska åtgärder*

50 a §

*Det är förbjudet att kringgå en sådan effektiv teknisk åtgärd för skydd av ett med stöd av denna lag skyddat verk, som upphovsmannen eller någon annan med upphovsmannens tillstånd i samband med tillgängliggörande av verket för allmänheten har installerat för skydd av verket.*

*Ett exemplar av ett verk får inte spridas till allmänheten eller föras in till landet för spridning till allmänheten om en teknisk åtgärd för skydd av verket har kringgåts i strid med 1 mom.*

*Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på kringgående av tekniska åtgärder som sker i samband med kryptografisk forskning eller som utförs av en enskild person för att lyssna eller se verket eller för att för sitt personliga bruk framställa ett exemplar av ett av personen lagligen anskaffat verksexemplar.*

*Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på en teknisk åtgärd för skydd av datorprogram.*

*Förbud gällande tillverkning och spridning av anordningar för att kringgå tekniska åtgärder*

50 b §

*Tillverkning eller införsel i spridningssyfte, spridning till allmänheten, försäljning, uthyrning, marknadsföring i försäljnings- eller uthyrningssyfte eller innehav i kommersiellt syfte av anordningar, produkter eller komponenter som möjliggör eller underlättar kringgående av tekniska åtgärder, eller tillhandahållande av sådana tjänster, är förbjudet.*

*I 1 mom. avsedda anordningar, produkter eller komponenter eller tjänster är sådana som*

*1) marknadsförs, utannonseras eller hålls till salu som ett medel att kringgå effektiva tekniska åtgärder,*

*2) endast har ett begränsat kommersiellt syfte eller användningsområde utöver sådant kringgående, eller*

*3) huvudsakligen är utformade, konstruerade, anpassade eller framtagna i syfte att möjliggöra eller underlätta kringgående av effektiva tekniska åtgärder för skydd av verk som skyddas enligt denna lag.*

*Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på en teknisk åtgärd för skydd av datorprogram.*

*Användning i vissa fall av verk som skyddats med tekniska åtgärder*

50 c §

*Den som lagligen innehar eller har tillgång till ett verk som skyddas enligt denna lag och för skydd av vilket en i 50 a § avsedd teknisk åtgärd installerats, skall ha möjlighet att använda verket med stöd av 14 § 3 mom., 15, 16, 16 a, 16 b, 16 e, 17 § eller 25 d § 2 mom. till den del det är nödvändigt för utnyttjandet av ifrågavarande inskränkning.*

*Upphovsmannen skall erbjuda en i 1 mom. avsedd användare av verket medel att använda verket i enlighet med de i 1 mom. nämnda bestämmelserna, om användaren på grund av tekniska åtgärder inte har möjlighet att använda verket. Om upphovsmannen inte på det sätt som ovan bestäms erbjuder medel att använda verket eller om användning av verket*

inte möjliggjorts genom frivilliga åtgärder såsom avtal mellan upphovsmännen och andra parter eller genom andra arrangemang, avgörs ärendet genom skiljeförfarande enligt 54 §.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas inte på ett verk som överförs till allmänheten under överenskomna villkor på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till verket från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer. Vad som i 1 och 2 mom. bestäms om upphovsman tillämpas även på den som med upphovsmannens tillstånd gör ett verk tillgängligt för allmänheten.

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på datorprogram.

#### Elektronisk information om rättighetsförvaltning

##### 50 d §

Det är förbjudet att avlägsna eller ändra sådan elektronisk information om rättighetsförvaltning som gäller ett verk som skyddas med stöd av denna lag, och som ingår i ett exemplar av verket eller framgår vid överföring av verket till allmänheten och genom vilken verket eller upphovsmannen identifieras eller vilken ger uppgifter om villkoren för användning av verket.

Det är förbjudet att sprida till allmänheten eller föra in till landet för spridning till allmänheten ett exemplar av ett verk eller överföra till allmänheten ett verk som skyddas enligt denna lag på ett sådant sätt att elektronisk information om rättighetsförvaltning olovligt har avlägsnats från verket eller att den har ändrats.

Med information om rättighetsförvaltning avses i denna paragraf sådana uppgifter som upphovsmannen eller någon annan på hans vägnar eller med hans tillstånd har installerat i verket.

#### Tillämpning på närstående rättigheter enligt 5 kap.

##### 50 e §

Bestämmelserna i 50 a—50 d § om verk och

*upphovsmän skall på motsvarande sätt tillämpas på sådana skyddade objekt och dessas rättsinnehavare som avses i 5 kap.*

*Skiljeförfarande*

54 §

Vid meningsskiljaktigheter avgörs saken genom skiljeförfarande så som stadgas genom förordning, då det är fråga om

1) ersättning som avses i 18 § 2 mom., 19 § 4 mom., 25 i §, 47 § 1 mom. eller 47 a §,

2) beviljande av tillstånd som avses i 13 § och villkoren för detta, när saken gäller framställning av exemplar för användning i undervisningsverksamhet,

3) beviljande av tillstånd som avses i 14 § 1 mom. och villkoren för detta, när saken gäller framställning av exemplar av verk som ingår i program som har framställts och utsänts i undervisningssyfte,

4) beviljande av tillstånd som avses i 25 h § 1 mom. och villkoren för detta, eller

5) beviljande av tillstånd som avses i 25 h § 2 mom. eller 48 § 1 mom. för samtidig och oförändrad vidareändning via kabel av radio- eller televisionsutsändning samt om villkoren för detta tillstånd, om sändningen har sitt ursprung i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Tillstånd kan beviljas, om sändarföretaget utan grundad anledning förbjuder vidareändning via kabel eller uppställer oskäliga villkor för den.

Parterna kan även komma överens om att saken skall avgöras av skiljemän enligt lagen om skiljeförfarande (967/92).

Tillstånd med stöd av denna paragraf har samma verkan som tillstånd som avses i 13 §, 14 § 1 mom., 25 h § 1 eller 2 mom. eller 48 § 1 mom.

Om en part motsätter sig att en sak som avses i 1 mom. avgörs genom skiljeförfarande, kan saken på en parts ansökan föras till en domstol. Behörig domstol i en sak som avses i

54 §

Vid meningsskiljaktigheter avgörs saken genom skiljeförfarande på det sätt som bestäms genom förordning av statsrådet, när det är fråga om

1) ersättning som avses i 17 § 3 mom., 19 § 4 mom., 25 i §, 47 § eller i 47 § 1 mom.,

2) beviljande av i 26 § avsett tillstånd med stöd av 13 § och villkoren för detta, när saken gäller framställning av exemplar av verk för användning i undervisningsverksamhet,

3) beviljande av i 26 § avsett tillstånd med stöd av 14 § 1 mom. och villkoren för detta, när saken gäller framställning av exemplar av verk för användning i undervisningsverksamhet,

4) beviljande av i 26 § avsett tillstånd för samtidig och oförändrad vidareändning av radio- eller televisionsutsändning med stöd av 25 h § 1 mom. och villkoren för detta,

5) beviljande av i 26 § avsett tillstånd för samtidig och oförändrad vidareändning via kabel av radio- eller televisionsutsändning med stöd av 25 h § 2 mom. eller 48 § 1 mom. och villkoren för detta, om utsändningen har sitt ursprung i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet; tillstånd kan beviljas, om sändarföretaget utan grundad anledning vägrar vidareändning via kabel eller uppställer oskäliga villkor för sändandet,

6) avgörande av ärende mellan upphovsmannen och verkets användare i fall som avses i 50 c § 2 mom.

Parterna kan även komma överens om att saken skall avgöras av skiljemän enligt lagen om skiljeförfarande (967/1992).

Tillstånd med stöd av denna paragraf har samma verkan som beviljande av i 26 § avsett tillstånd i enlighet med 13 §, 14 § 1 mom., 25 h § 1 eller 2 mom. eller 48 § 1 mom. eller 47 § 1 mom.

Om en part motsätter sig att en sak som avses i 1 mom. avgörs genom skiljeförfarande, kan saken på partens ansökan föras till en domstol. Behörig domstol i en sak som avses i

1 mom. är Helsingfors tingsrätt. Om domstolen har beviljat tillstånd i en sak som avses i 1 mom. 2—4 punkten och ändring söks i beslutet, är tillståndet och villkoren för det giltiga temporärt tills saken har avgjorts slutligt eller en högre domstolsinstans bestämmer något annat med anledning av ändringssökandet.

1 mom. är Helsingfors tingsrätt. Om domstolen har beviljat tillstånd i en sak som avses i 1 mom. 2—4 punkten och ändring söks i beslutet, är tillståndet och villkoren för det giltiga temporärt tills saken har avgjorts slutligt eller en högre domstol bestämmer något annat med anledning av ändringssökandet.

*Undervisning i förvärvssyfte*

54 a §

54 a §

54 b §

Om det finns risk för att ersättning enligt 47 § inte kan betalas ut till den som har rätt till ersättning, kan domstolen på dennes yrkan förbjuda den som använder de anordningar som avses i 46 § att använda dem tills han har ställt en acceptabel säkerhet för ersättningarna eller domstolen bestämmer något annat på yrkan av berörda parter. I ärendet gäller i tillämpliga delar 7 kap. 4, 5, 7, 8, 11 och 14 §§ rättegångsbalken.

54 b §

*Betalning av ersättning för användning av ljudupptagningar och musikupptagningar med visuella element*

*Ersättning som avses i 47 § 1 mom. förfaller till betalning omedelbart efter det att en i 46 § avsedd anordning har använts på sådant sätt som avses i 47 § 1 mom.*

*Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas på motsvarande sätt även på ersättning som avses i 47 a § och på anordningar som avses i 46 a §.*

55 §

55 §

*Upphovsrättsrådet*

56 §

Straff för upphovsrättsbrott stadgas i 49 kap. 1 § strafflagen.

56 §

Straff för

- 1) upphovsrättsbrott föreskrivs i 49 kap. 1 § strafflagen,
- 2) brott gällande kringgående av tekniska åtgärder föreskrivs i 49 kap. 3 § strafflagen,
- 3) brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder föreskrivs i 49 kap. 4 § strafflagen, och
- 4) brott gällande intrång i elektronisk in-



Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

formation om rättighetsförvaltning föreskrivs i 49 kap. 5 § strafflagen.

## Upphovsrättsförseelse

## 56 a §

Den som

1) uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot stadgandena i denna lag om skydd för upphovsrätt, eller handlar i strid med en föreskrift som utfärdats med stöd av 41 § 2 mom., mot stadgandena i 51 eller 52 § eller mot ett förbud som avses i 53 § 1 mom. eller 54 b § eller

2) för spridning till allmänheten för in i landet exemplar av verk, varom han vet eller har grundad anledning att misstänka att de utomlands framställts under sådana omständigheter att en framställning i Finland skulle ha varit straffbar enligt denna lag,

skall, om gärningen inte enligt 49 kap. 1 § strafflagen skall bestraffas som ett upphovsrättsbrott, för upphovsrättsförseelse dömas till böter.

Som upphovsrättsförseelse betraktas dock inte framställning för enskilt bruk av några få exemplar av ett datorprogram eller en databas i maskinläsbar form som utgivits eller varav exemplar har sålts eller annars varaktigt överlåtits med samtycke av upphovsmannen eller den som framställt databasen.

## 56 b §

## 56 c §

Den som i förvärvssyfte till allmänheten

## 56 a §

Den som

1) uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i denna lag om skydd för upphovsrätt eller handlar i strid med en föreskrift som utfärdats med stöd av 41 § 2 mom., bryter mot bestämmelserna i 51 eller 52 § eller mot ett i 53 § 1 mom. eller 54 b § 1 mom. avsett förbud, eller

2) till landet inför eller till Finlands territorium för vidare transport till tredje land inför exemplar av verk som han vet eller har grundad anledning att misstänka vara framställda utomlands under sådana omständigheter att en framställning i Finland skulle ha varit straffbar enligt denna lag,

skall, om inte gärningen skall bestraffas enligt 49 kap. 1 § som upphovsrättsbrott, för upphovsrättsförseelse dömas till böter.

Som upphovsrättsförseelse betraktas dock inte framställning för enskilt bruk av enstaka exemplar av ett datorprogram eller en databas i maskinläsbar form som utgivits eller varav exemplar har sålts eller på annat sätt varaktigt överlåtits med samtycke av upphovsmannen eller den som framställt databasen, eller av ett verk i strid med 11 § 5 mom.

Som upphovsrättsförseelse betraktas i fall som avses i 1 mom. 2 punkten inte heller införsel till landet av enstaka exemplar av verk för personens privata bruk.

## Brott mot tystnadsplikten

## 56 b §

Olovlig spridning av anordning för att avlägsna skydd för datorprogram

## 56 c §

Den som till allmänheten sprider eller för

sprider eller innehar en anordning vars enda syfte är att olovligt avlägsna eller kringgå ett tekniskt hjälpmedel som skyddar datorprogram skall för *olovlig spridning av anordning för att avlägsna skydd* dömas till böter.

56 d §

*spridning till allmänheten i förvärvssyfte* innehar en anordning vars enda syfte är att olovligt avlägsna eller kringgå ett tekniskt hjälpmedel som skyddar datorprogram skall för **olovlig spridning av anordning för att avlägsna skydd** dömas till böter.

56 d §

Brott mot skyldighet att lämna upplysningar

*Förseelse gällande kringgående av tekniska åtgärder*

56 e §

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter

1) mot det i 50 a § avsedda förbudet mot kringgående av tekniska åtgärder, och som varit medveten om eller haft grundad anledning att veta att hans gärning innebär kringgående av tekniska åtgärder, eller förbudet mot spridning av exemplar av verk, eller

2) mot det i 50 b § avsedda förbudet mot tillverkning eller spridning av anordningar för att kringgå tekniska åtgärder,

skall, om inte gärningen skall bestraffas enligt 49 kap. 3 § strafflagen som brott gällande kringgående av tekniska åtgärder eller enligt 49 kap. 4 § strafflagen som brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder, för **förseelse gällande kringgående av tekniska åtgärder** dömas till böter.

*Förseelse gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning*

56 f §

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot det i 50 d § avsedda förbudet att avlägsna eller ändra elektronisk information om rättighetsförvaltning eller förbudet att tillgängliggöra till allmänheten ett verk i vilka sådan information har avlägsnats eller ändrats, skall, om inte gärningen är straffbar enligt 49 kap. 5 § strafflagen som

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*brott gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning, för förseelse gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning dömas till böter, om han visste eller borde ha vetat att hans gärning orsakar, möjliggör, underlättar eller döljer intrång i rättigheter enligt denna lag.*

## 57 §

Den som i strid mot denna lag eller mot föreskrift utfärdad enligt 41 § 2 mom. utnyttjar ett verk är skyldig att till upphovsmannen betala skäligt vederlag för utnyttjandet.

Sker utnyttjandet uppsåtligen eller av vållande, skall utöver vederlag betalas ersättning även för all annan förlust samt för lidande och annat förfång.

Den som på något annat sätt än genom utnyttjande av ett verk gör sig skyldig till en gärning som skall bestraffas enligt 49 kap. 1 § strafflagen eller 56 a § i denna lag, skall till upphovsmannen betala ersättning för förlust, lidande och annat förfång som orsakats av brottet.

Angående ersättning som avses i 2 och 3 mom. gäller dessutom vad som är stadgat i skadeståndslagen (412/74).

## Vederlag och ersättning

## 57 §

Den som i strid med denna lag eller en föreskrift som utfärdats med stöd av 41 § 2 mom. använder ett verk eller till landet eller till Finlands territorium inför exemplar av ett verk är skyldig att betala upphovsmannen skäligt vederlag för detta.

Sker användning uppsåtligen eller av vållande, skall utöver vederlag betalas ersättning även för annan förlust samt för lidande och annat förfång.

Den som på något annat sätt än genom användning av ett verk gör sig skyldig till en gärning som skall bestraffas enligt 49 kap. 1, 3, 4 eller 5 § strafflagen eller enligt 56 a §, 56 e § 1 punkten eller 56 f § i denna lag skall till upphovsmannen betala ersättning för förlust, lidande och annat förfång som orsakats av brottet.

Angående ersättning som avses i 2 och 3 mom. gäller dessutom bestämmelserna i skadeståndslagen (412/1974).

## Förverkandepåföljd

## 58 §

Har exemplar av verk framställts, införts till landet, gjorts tillgängligt för allmänheten eller ändrats i strid mot denna lag eller mot föreskrift utfärdad i enlighet med 41 § 2 mom., mot 51 eller 52 § eller mot förbud enligt 53 § 1 mom., må rätten på yrkande av målsägande efter vad som finnes skäligt föreskriva, att exemplaret, så ock för framställning därav avsedd trycksats, kliché, form eller annat hjälpmedel skall förstöras eller att egendomen skall på visst sätt ändras eller utlämnas till målsäganden mot ersättning av tillverkningskostnaden eller att annan åtgärd skall vidtagas därmed för att förebygga missbruk.

## 58 §

Har exemplar av verk framställts, införts till landet, gjorts tillgängliga för allmänheten eller ändrats i strid med denna lag eller föreskrifter som givits med stöd av 41 § 2 mom., eller i strid med 51 eller 52 § eller förbud enligt 53 § 1 mom., eller har åtgärder i strid med förbud enligt 50 a eller 50 b § vidtagits, kan domstolen eller utfärdare av strafforder på yrkande av målsägande eller, i fall som avses i 50 b §, av allmän åklagare, efter vad som finnes skäligt föreskriva att exemplaret samt för framställning därav avsedd trycksats, kliché, form eller annat hjälpmedel eller olaglig anordning för att kringgå tekniska åtgärder skall förstöras.

ras, eller att egendomen skall ändras på visst sätt eller utlämnas till målsäganden mot ersättning av tillverkningskostnaden eller försättas i sådant skick att den inte kan missbrukas.

*Tillämpning bestämmelserna om straff och ersättningskyldighet på vissa närstående rättigheter*

60 §  
Vad som stadgas i 56 a, 57, 58 eller 59 § skall på motsvarande sätt tillämpas på en rätt som skyddas enligt 5 kap.

60 §  
*Bestämmelserna i 56 a, 56 e och 56 f samt 57, 58 eller 59 § skall på motsvarande sätt tillämpas på en rättighet som skyddas med stöd av 5 kap.*

*Hänvisning till bestämmelser om ansvarsfrihet för tjänstelevererande mellanhänder*

60 a §  
*Bestämmelser om ansvarsfrihet för tjänstelevererande mellanhänder samt förhindrande av tillgång till material som kränker upphovsrätt eller närstående rättigheter och förfarande i dessa fall ingår i 13–25 § lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster (458/2002).*

*Forum*

61 §

61 §

*Åtalsrätt*

62 §  
Allmän åklagare får inte väcka åtal för andra upphovsrättsföreseelser än sådana som har begåtts mot 51 eller 52 §, om inte målsäganden har anmält brottet till åtal.

62 §  
*Allmänna åklagaren får inte väcka åtal för andra upphovsrättsföreseelser än sådana som gäller bestämmelserna i 51 eller 52 § eller förseelse gällande kringgående av tekniska åtgärder enligt 56 e § 2 punkten, om inte målsäganden har anmält brottet till åtal.*

## 64 §

Vad 47 § stadgar tillämpas på radio- eller televisionsutströmningar som äger rum i Finland och på andra offentliga framföranden som äger rum i Finland, om det vid utströmningen eller framförandet används en anordning som avses i 2 mom.

Vad 47 a § stadgar tillämpas på alla radio- och televisionsutströmningar och på vidareströmning som äger rum i Finland, om det vid utströmningen används en anordning som avses i 2 mom.

## 64 §

Bestämmelserna i 47 § tillämpas på sådant offentligt framförande, annan ursprunglig överföring till allmänheten än sådan som sker på begäran och vidareströmning, som sker i Finland, om det vid framförandet, överföringen eller vidareströmningen används en anordning som avses i 2 mom.

Bestämmelserna i 47 a § tillämpas på sådant offentligt framförande och annan överföring till allmänheten än sådan som sker på begäran, som sker i Finland, om det vid framförandet eller överföringen används en sådan i 3 mom. avsedd anordning som innehåller ett framförande vars huvudsakliga innehåll består av framförandet av ett musikaliskt verk som upptagits i Finland.

## 64 b §

Bestämmelserna i 50 a § tillämpas på sådant kringgående av tekniska åtgärder som sker i Finland samt sådan spridning till allmänheten och sådan införsel till landet för spridning till allmänheten av verk som sker i Finland.

Bestämmelserna i 50 b § tillämpas på sådan tillverkning eller införsel i spridningssyfte, spridning till allmänheten, försäljning, uthyrning, marknadsföring i försäljnings- eller uthyrningssyfte samt innehav i kommersiellt syfte av anordningar, produkter eller komponenter som möjliggör eller underlättar kringgående av tekniska åtgärder och sådant tillhandahållande av sådana tjänster som sker i Finland.

Bestämmelserna i 50 c § tillämpas på användning av verk som sker i Finland.

Bestämmelserna i 50 d § tillämpas på sådant avlägsnande av eller sådan ändring av elektronisk information om rättighetsförvaltning samt sådan spridning, införsel i spridningssyfte och överföring till allmänheten som sker i Finland.

Bestämmelserna i 50 a, 50 c och 50 d § tillämpas på verk och andra skyddade objekt som skyddas med stöd av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 21 december 2002.

*Lagen tillämpas även på sådana verk och på sådana i 45, 46, 46 a, 48, 49 och 49 a § avsedda skyddade objekt som har skapats, tagits upp eller framställts före denna lags ikraftträdande och som fortfarande åtnjuter skydd.*

*På åtgärder som har vidtagits och rättigheter som har förvärvats före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.*

*Bestämmelserna i 19 § 1 mom. tillämpas på sådana exemplar av verk samt skyddsobjekt enligt 49 och 49 a § som med samtycke av upphovsmannen eller en rättsinnehavare enligt 49 och 49 a § första gången har sålts eller på annat sätt varaktigt överlåtit inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter ikraftträdandet.*

*Sådana exemplar av i 49 a § avsedda skyddade objekt som före ikraftträdandet har framställts och som är skyddade i enlighet med de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet och som fortfarande får skydd får alljämt spridas enligt de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.*

---

## 2.

**Lag****om ändring av 49 kap. strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut  
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889), 49 kap. 1 § 2 mom. och 3 §,  
dess lagrum sådana de lyder 1 § 2 mom. i lag 251/1998 och 3 § i lag 578/1995, samt  
fogas till 49 kap. nya 4—6 §, som följer:

*Gällande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

49 kap.

**Om kränkning av vissa immateriella rättigheter**

1 §

*Upphovsrättsbrott*

För upphovsrättsbrott döms också den som i förvärvssyfte, och så att gärningen är ägnad att åsamka innehavaren av den kränkta rätten betydande men eller skada, för spridning till allmänheten för in i landet ett utomlands framställt eller eftergjort exemplar av i 1 mom. avsedda verk eller fotografiska bilder eller grammofonskivor, filmer eller andra anordningar, på vilka tagits upp ljud eller rörliga bilder, eller kataloger, tabeller, program eller andra sådana arbeten i vilka en stor mängd uppgifter har sammanställts, eller databaser vars innehåll är sådant att det har krävts en väsentlig insats att anskaffa, granska eller presentera det, om han vet att framställningen eller eftergörandet har skett under sådana omständigheter att detta, om det skett i Finland, hade varit straffbart enligt 1 mom. eller 56 a § upphovsrättslagen.

För upphovsrättsbrott döms också den som i förvärvssyfte, och så att gärningen är ägnad att åsamka innehavaren av den kränkta rätten betydande men eller skada, för *in i landet* för *spridning till allmänheten eller till Finlands territorium för vidaretransport till tredje land* ett utomlands framställt eller eftergjort exemplar av i 1 mom. avsedda verk eller fotografiska bilder eller grammofonskivor, filmer eller andra anordningar, på vilka tagits upp ljud eller rörliga bilder, eller kataloger, tabeller, program eller andra sådana arbeten i vilka en stor mängd uppgifter har sammanställts, eller databaser vars innehåll är sådant att det har krävts en väsentlig insats att anskaffa, granska eller presentera det, om han vet att framställningen eller eftergörandet har skett under sådana omständigheter att detta, om det skett i Finland, hade varit straffbart enligt 1 mom. eller 56 a § upphovsrättslagen.

3 §

*Brott gällande kringgående av tekniska åtgärder*

*Den som i strid med förbudet i 50 a § upphovsrättslagen och så att gärningen är ägnad att åsamka betydande skada eller olägenhet, kringgår en effektiv teknisk åtgärd för skydd av ett verk, skall för **brott gällande kringgående av tekniska åtgärder** dömas till böter eller fängelse i högst två år.*

*För brott gällande kringgående av tekniska åtgärder döms också den som så att gärningen är ägnad att åsamka betydande skada eller olägenhet till allmänheten sprider eller i spridningssyfte till landet inför ett verk i vilket en effektiv teknisk åtgärd för skydd av verket har kringgåts i strid med 50 a § upphovsrättslagen.*

4 §

*Brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder*

*Den som i strid med förbudet i 50 b § upphovsrättslagen och så att gärningen är ägnad att åsamka betydande skada eller olägenhet, tillverkar eller i spridningssyfte till landet inför, sprider till allmänheten, säljer, hyr ut, marknadsför i försäljnings- eller uthyrningssyfte eller i kommersiellt syfte innehar sådana anordningar, produkter eller komponenter som möjliggör eller underlättar kringgående av effektiva tekniska åtgärder eller tillhandahåller tjänster som möjliggör eller underlättar kringgående skall för **brott gällande anordningar för att kringgå tekniska åtgärder** dömas till böter eller fängelse i högst två år.*

5 §

*Brott gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning*

*Den som i strid med förbudet i 50 d § upphovsrättslagen och så att gärningen är ägnad att åsamka betydande skada eller olägenhet*

*1) avlägsnar eller ändrar elektronisk information om rättighetsförvaltning genom vilken*



Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

verket eller upphovsmannen identifieras eller vilken ger uppgifter om villkoren för användning av verket, eller

2) sprider till allmänheten eller för spridning till allmänheten inför ett exemplar av ett verk, eller till allmänheten överför ett verk på sådant sätt att elektronisk information om rättighetsförvaltning olovligt har avlägsnats eller ändrats,

skall för **brott gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning** dömas till böter eller fängelse i högst två år, om han visste eller borde ha vetat att gärningen orsakar, möjliggör, underlättar eller döljer ett intrång i rättigheter enligt upphovsrättslagen.

3 §

6 §

Åtalsrätt

Åtalsrätt

Allmän åklagare får inte väcka åtal för brott som avses i detta kapitel, om inte målsäganden anmäler brottet till åtal eller ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks.

Allmänna åklagaren får inte väcka åtal för brott som avses i 1, 2, 3 eller 5 § i detta kapitel, om inte målsäganden anmäler brottet till åtal eller ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks.

Denna lag träder i kraft den  
200 .

På gärningar som utförts innan denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

## Statsrådets förordning

### om ändring av upphovsrättsförordningen

I enlighet med statsrådets beslut, fattat på föredragning från undervisningsministeriet, *upphävs* i upphovsrättsförordningen av den 21 april 1995 (574/1995) 3—6 § och 8—12 §, sådana de lyder i förordning 574/1995, *ändras* mellanrubriken före 1 § och 1, 2 §, 7 § 1 mom., mellanrubriken före 24 § och 24 § 1 mom. och 30 § sådana de lyder i nämnd förordning 574/1995, samt *fogas* till 25 §, sådan den lyder i nämnd förordning 574/1995, ett nytt 2 mom., som följer:

#### *Användning av verk och annat skyddat material i arkiv, bibliotek och museer*

##### 1 §

Följande inrättningar får framställa exemplar av verk och annat skyddat material och det tillgängligt för allmänheten enligt 16, 16 a och 16 c § 1 mom. upphovsrättslagen:

1) arkivbildare enligt 1 § 1—3 och 5 punkten arkivlagen (831/1994), republikens presidents arkiv, National arkiv, landsarkiv, Finlands filmarkiv, evangelisk-lutherska kyrkans arkiv och myndigheternas arkiv i landskapet Åland,

2) Riksdagsbiblioteket, universitetens bibliotek enligt universitetslag (645/1991) och andra vetenskapliga bibliotek som staten är huvudman för, Bibliotek för synskadade, Depåbiblioteket, centralbiblioteket för de allmänna biblioteken och landskapsbiblioteken, samt

3) de statsägda museerna och riksomfattande specialmuseerna, landskapsmuseerna och regionala konstmuseerna enligt 2 § museiförordning (1312/1992).

##### 2 §

Undervisningsministeriet kan på basis av ansökan besluta att även andra arkiv, bibliotek eller museer än de som avses i 1 § skall få framställa exemplar av verk eller överföra ett verk på det sätt som avses i 16 eller 16 a §, om framställning av exemplar eller överföring är motiverad på grund av inrättningens uppgifter eller naturen av dess verksamhet.

#### *Framställande av ljudböcker för personer med funktionshinder*

##### 7 §

Den rätt som avses i 17 § 2 mom. upphovsrättslagen har biblioteket för synskadade om vilket stadgas i lagen om biblioteket för synskadade (638/1996), Synskadades Centralförbund rf och Finlands Dövblinda rf.

#### *Kompensation för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk*

##### 24 §

Såsom i 26 a § upphovsrättslagen avsedd anordning avses ljud- och bildband samt annan anordning, som med hänsyn till sina tekniska egenskaper och sitt bruksändamål är lämpar sig för framställning av exemplar för enskilt bruk och som i betydande mån används för nämnda syfte.

##### 25 §

Vid fastställande av avgiftens storlek på basis av upptagningskapaciteten skall som betalningsgrund användas upptagningsunderlagets storlek räknad i mega- eller gigabytes.

## 30 §

Såsom i 26 e § 1 mom. 2 och 4 punkten upphovsrättslagen avsedd yrkesmässig verksamhet anses verksamhet

1) som är fortlöpande och regelbunden och som utövas i förvärvssyfte, eller

2) vari framställningen av exemplar är en förutsättning för verksamheten eller annars är

central i denna.

Såsom yrkesmässig betraktas framställning av exemplar som utförs vid läroanstalter eller högskolor.

\_\_\_\_\_

Denna förordning träder i kraft den 200 .

\_\_\_\_\_











































